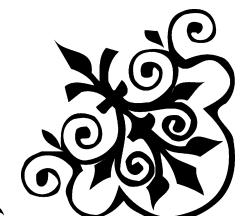

కళలు - సాంస్కృతిక విద్య

పార్యప్రణాళిక 1 నుండి 10 తరగతులు

రాష్ట్ర విద్యావరిశోధన శిక్షణసంస్థ
ఆంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాదు

రూపాంచించిన వారు

చిత్రలేఖనం
దా॥ బి.వి. రెడ్డి
దా॥ వాణీదేవి
శ్రీ. కె. శ్రీనివాస్
శ్రీ. కె. రాఘవాచారి
శ్రీ. పి.వి. రామకిషన్
శ్రీ. గోనె లింగరాజు

సంగీతం
దా॥ ఉమాదేవి
దా॥ మృణాళిని

నాట్యం
శ్రీ. కళామిత్ర ఆర్. రవిశర్మ
దా॥ కళాకృష్ణ
దా॥ రత్నకుమారి
శ్రీ. పి. కేశవ ప్రసాద్

ధియేటర్
శ్రీ దేవదాన్ కనకాల
శ్రీ. సి.ఎస్. రావు
శ్రీ. దీక్షిత్
దా॥ విజయరాఘవ తాటిపర్తి
శ్రీ. మహిం
శ్రీ. చొక్కాప్ప వెంకటరమణ

పప్పుల్తీ, క్రాష్ణ
శ్రీమతి జి. మాధవీలత
శ్రీమతి పి. నాగేశ్వరి

ఎడిటింగ్, సమన్వయం

దా॥ తీ.వి.ఎస్. రమేష్
సైన్స్ పార్యపుస్తక కోల్డర్ ఆర్టిస్ట్ నేట్‌టర్, విద్యాప్రణాళిక పార్యపుస్తక విభాగం
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
ప్రైదరాబాదు.

దా॥ ఎన్. ఉపేందర్ రెడ్డి
ప్రోఫెసర్, విద్యాప్రణాళిక పార్యపుస్తక విభాగం
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
ప్రైదరాబాదు.

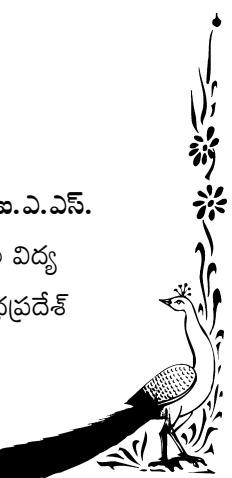
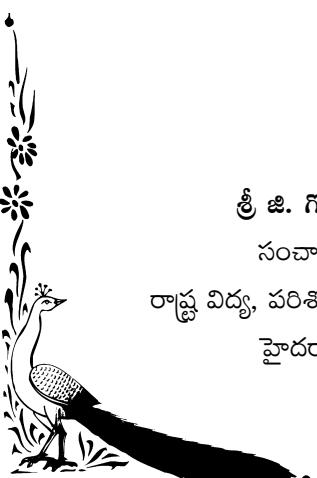
ముఖ్యస్లాపనికారులు

శ్రీ. జి. గోపాలరెడ్డి
సంచాలకులు
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
ప్రైదరాబాదు.

దా॥ రాళ్ళబండి కవితా ప్రసాద్
సంచాలకులు
సాంస్కృతిక శాఖ, ప్రైదరాబాదు.

శ్రీ. ఎన్. ముక్కేశ్వర్ రావు, ఐ.ఎ.ఎస్.
కమీషన్‌ర్, దేవాదాయ శాఖ
ప్రైదరాబాదు, ఆంధ్రప్రదేశ్

శ్రీమతి వి. ఉపారాణి, ఐ.ఎ.ఎస్.
కమీషన్‌ర్, పాతశాల విద్య
ప్రైదరాబాదు, ఆంధ్రప్రదేశ్

ముందుమాట

రాష్ట్రంలోని బాలలందరికీ విలువైన విద్యను, విలువలు గల విద్యను అందించి, వారిని ఉత్తమ పొరులుగా తీర్చిదిద్దాలనేది ప్రథమ లక్ష్యం.

బాలలు తమ పరిసరాలను అవగాహన చేసుకొని సునిఖిత దృష్టితో ఆలోచించాలి. జాగ్రత్తగా వినాలి. నిర్భీతితో మాట్లాడాలి. ఉపాధ్యాయులు కూడా సహజసిద్ధంగా, స్నేహపూర్వక వాతావరణంలో బాలలకు వివిధ సైపుణ్యాలతో శిక్షణ ఇస్తా, విద్యార్థులు స్వేచ్ఛగా తమ సందేశాలను అడిగి తెలుసుకునేలా చదువు నేర్చాలి. అందుకు ‘సాంస్కృతిక విద్య’ తోడ్పుతుంది. ఇది ఉపాధ్యాయుడు - విద్యార్థి మధ్య సాన్నిహిత్యాన్ని పెంచుతుంది. గురువువట్ల అభిమానాన్ని గౌరవాన్ని, ఇష్టాన్ని పెంచుతుంది.

- సాంస్కృతిక విద్యలో రెండు పద్ధతులున్నాయి. 1. కళలను నేర్చుకోవడం 2. కళల ద్వారా నేర్చుకోవడం.
- బాలలు కళలను నేర్చుకోవడమనేది వారి వ్యక్తిగత ఆసక్తిని బట్టి ఉంటుంది.
- కళల ద్వారా విద్య నేర్చుకోవడమనేది చదువువట్ల బాలలకు ఆసక్తిని కలిగించే ప్రక్రియ. అదే ఈ సాంస్కృతిక విద్య.
- దృశ్య కళలు, ప్రదర్శనాకళలు అనేవి రెండు ప్రధాన భాగాలు.
- దృశ్య కళలు: చిత్రకళ, శిల్పం, వ్యాఘ పదార్థాలతో రకరకాల పదార్థాలు తయారు చేయడం వంటివి.
- ప్రదర్శనాకళలు: సంగీతం, నృత్యం, అభినయం మొదలైనవి.

పీటితోపాటు వ్యాయామం, ఆటలు, యోగా, వ్యక్తిత్వ వికాసం, విలువలతో కూడిన విద్య బాలలకు నేర్చించాలి. తెలుగు జాతి చరిత్ర, సంస్కృతి మరియు సాహిత్యంపై అవగాహన, మక్కువ పెంచాలి. సాంస్కృతిక విద్య విద్యా లక్ష్యం బాలలకు పైన ఉదహరించిన సాంస్కృతిక అంశాలు చదువులో ఇమిడిపోయేలా చెప్పడం. ఆ అంశాల ద్వారా చదువువట్ల వారికి ఆసక్తిని కలిగించడం. చదువును ఒక ఆటలాగా, ఒక పాటలాగా, ఒక రంగుల బొమ్మలాగా, ఒక అభినయంలాగా ఉల్లాసంగా నేర్చుకోవడం, అలా వారు ఇష్టంగా నేర్చుకునే వాతావరణాన్ని కల్పించడం కోసం సాంస్కృతిక అంశాలను సాధనాలుగా ఉపయోగించుకోవడం ఉపాధ్యాయులు చేయాలిన పని.

పిల్లలకు సంబంధించి వారిక పార్శ్వాంశాలలోని ఒక పాతాన్ని తీసుకొని ఆ పారంలోని విషయాన్ని వారు నాటికగా, రూపకంగా అభినయించేలా పిల్లలను ఉపాధ్యాయుడు ప్రేరేపించాలి. కొన్ని సూచనలు చేసి ప్రదర్శనకు సహకరించాలి.

పార్శ్వపుస్తకంలోని ఒక పాటను తమకు గల అవగాహన మేరకు చక్కగా పాడేలా ప్రోత్సహించాలి. కొన్ని సూచనలు చేసి ఉపాధ్యాయుడు పాడించాలి. అందుకనుగుణంగా నృత్యాన్ని జతచేసి వారు ఆడేలా ప్రేరేపించాలి.

మరో పార్శ్వాంశాన్ని ఏకపాత్రాభినయంగా ప్రదర్శించేలా పిల్లలకు మార్గదర్శకత్వం వహించాలి. కొన్ని ప్రత్యేక సందర్భాలతో పిల్లలతో అలంకరణ సామగ్రి, కాగితాలతో తోరణాలు తయారుచేసేలా పిల్లలకు ఉత్సాహం కలిగించాలి. మట్టితో బొమ్మలు చేయడం, రంగుల బొమ్మలు, ముఖ తొడుగులు (మాస్కులు) తయారు చేయడం వారికి నేర్చాలి. కథలు చెప్పడం ద్వారా వారికి విలువల విద్యను, మానవతా విలువలు, వ్యక్తిత్వ వికాసం కలిగించడంతో పాటు భాషాభివృద్ధికి కృషి చేయాలి.

ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయుడికి ఆయా కళలవట్ల అవగాహన అవసరం. కొంత ప్రాథమిక ప్రవేశం అవసరం. సాంస్కృతిక విద్యను, అంటే కళలను చదువులో ఇమిడ్జీ చెప్పడం కోసం ఉపాధ్యాయులకు నిపుణులతో శిక్షణ ఇష్టించాలిన ఆవశ్యకత ఉన్నది.

ఈ అంశాలను ఉపాధ్యాయుల సామర్థ్యాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని, నిపుణులు సాంస్కృతిక విద్యకు పార్శ్వ ప్రణాళిక రూపాందించేందుకు సూచనలు చేసినట్లయితే దాని ద్వారా రాష్ట్రంలోని బాలలు ప్రయోజనం పొందుతారు.

విషయ సూచిక

1.	కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - వ్యాపోలు	5
2.	కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - చిత్రలేఖనం - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక	6 - 15
3.	కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - [క్రాష్ట్వ], పప్పెట్రీ - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక	16 - 23
4.	కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - సంగీతం - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక	23 - 26
5.	కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - నాట్యం - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక	27 - 28
6.	కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - ధియేటర్ - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక	29 - 35

కళలు - సాంస్కృతికవిద్య - వ్యాప్తిలు

కళలు మన సంస్కృతికి ప్రతిబింబాలు. వ్యక్తి మానసికోల్లాపానికి ఎక్కడైతే అవకాశం ఏర్పడుతుందో అక్కడ స్పృజనాత్మకత వెల్లివిరుస్తుంది అని అంటారు ప్రభ్యాత శాస్త్రవేత్త ఐన్స్టీన్. మానవ సమాజాలు పరిణామం చెందుతున్న క్రమంలో ఎన్నో కళలు ఆవిర్యవించాయి. చాలా కాలంపాటు ఆయా కళలు ఒక తరం నుండి మరో తరానికి నిరంతరాయంగా ప్రపహిస్తానే ఉన్నాయి. కుండలు తయారుచేసే వ్యక్తి తన పిల్లలను ఆయా పనులలో నిమగ్నం చేసుకొని వారిని కూడా నిపుణులుగా తీర్చిదిద్దేవాడు. ఒక సంగీతకారుడు కుటుంబ జీవితంలో పాటను మమేకం చేసుకునేవాడు. నాట్యకారుడు నాట్యంలేనిదే మనుగడ లేదన్నంతగా మదనపడేవాడు. అప్పటి సమాజం ప్రతి కళను కాపాడుకనేందుకు, కొనసాగించుకనేందుకు ప్రయత్నించేది. కాలక్రమంలో కళలు ఎన్నో కొత్త పుంతలు తొక్కాయి. మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి. బొమ్మలు గీస్తూ కూర్చుంటే తిండి ఎక్కడ నుండి వస్తుందనీ, అది పనిపాట లేనివాళ్ళ చేసే కార్యక్రమమనే భావన తల్లిదండ్రుల్లో మొదలైంది. పిల్లలు చదువుల చట్టంలో చిక్కుకుపోవడంతో వారిలో స్పృజనాత్మకత చిత్రికిపోయింది. మరోతరం మానవత్వపు మంచి గంధాన్ని వెదజల్లడం మరచిపోయింది. మనసున్న మనఘుల్లా పిల్లల్ని తీర్చిదిద్దాలంటే చదువుల్లో కళలు కాలు ఉసాలి. సంస్కృతి పది కాలాలపాటు విలసిల్లాలంటే పారశాలల్లో కళావేదికలు కొలువుదీరాలి. ఇందుకోసం రూపొందిందే కళావిద్య.

కళలు మరియు సాంస్కృతిక విద్య అంటే ఏమిటి? ఎందుకు?

వీటి ద్వారా పిల్లల్ని ఏయే లక్షణాలు, సాముర్చూలు అలవడతాయి?

ఆరోగ్యవంతమైన జీవన విధానం అలవర్పుకోవడంలో ఈ కళలు ఏవిధంగా దోషాదవడతాయి?

కళ మరియు సాంస్కృతిక విద్య పారశాలల్లో అమలు చేయడంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర ఏమిటి? ఎలాంటి స్థానిక సహకారం తీసుకోవాలి?

కళలు మరియు సాంస్కృతిక విద్యలు ప్రభావపంతంగా అమలు చేయడం ఎలా?

కళలు మరియు సాంస్కృతిక విద్యలో పిల్లలను ఎలా మూల్యాంకనం చేయాలి? ప్రతిభగల వారిని ఎలా గుర్తించాలి?

కళలు - సాంస్కృతిక విద్యలో, పిల్లలు బొమ్మలు గీయడం మొదలుకొని వార్ధపరికరాలు వినియోగించడం, నటించడం పరకు ఉన్న అంశాలన్నీ మన సంస్కృతి సాంప్రదాయాల పరిరక్షణకు ఎంతగానో తోడ్పడతాయి. పిల్లలకు భాషపట్ల, సంస్కృతిపట్ల, కళలపట్ల నున్నిత మనసు ఏర్పడుతుంది. అయితే, దీని ద్వారా పిల్లలను ఆయా రంగాలలో నిపుణులుగా తయారు చేయడం కళలు - సాంస్కృతిక విద్య ముఖ్య ఉద్దేశం కాదు. కళలపట్ల అభిరుచి కలిగినవారిగా తీర్చిదిద్దడమే ప్రధానం. ఇది భవిష్యత్తులో వారికి ఉపాధ్యాయుల మార్గంగా మారే అవకాశం లభిస్తుంది. పిల్లలు తమ అభిరుచుల మేరకు చదువుకునే అవకాశం లభించినట్లుపుతుంది. అందువల్ల వారు మరింత స్పృజనాత్మకంగా మనుసుకోగలుగుతారు. పార్శ్వప్రణాళికలో నిర్దారించిన అంశాలలో పిల్లలకు శిక్షణిష్టుడైందురు, పారశాలలు అవసరమైన వసరులను సమకూర్చుకోవడంలో స్థానిక కళాకారులు ఎంతగానో సహాయపడతారు. ఇది పిల్లలకు కళలపట్ల అభిరుచి కలిగించడంతో పాటు స్థానిక కళలపట్ల అవగాహన, సమాజంపట్ల బాధ్యత వహించడానికి ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది.

బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం, పాటలు పాడడం, నాట్యం చేయడం, తోలుబొమ్మలాడించడం, నాటీకలలో నటించడం మొదలైన అంశాలన్నింటినీ కళావిద్య బోధనలో భాగం చేసుకోవాలి. ఇందుకోసం ప్రత్యేక శిక్షణ పొందిన ఉపాధ్యాయులను నియమించడం జరుగుతుంది. అయితే సబ్బక్క ఉపాధ్యాయులు తమ అభిరుచు మేరకు ఆయా అంశాలలో పిల్లలకు శిక్షణివ్వాలి. ఇందుకోసం స్థానిక కళాకారులతో పాటు వివిధ రంగాలలో నిపుణులతో రూపొందించిన సి.డి.లు ఉపయోగించుకోవాలి. కళావిద్యను ఇతర సబ్బక్కల బోధనలో సమ్మిళితం చేసుకోవాలి.

మూల్యాంకనం:

కళలు-సాంస్కృతిక విద్య ఒక సహపార్య అంశంగా పారశాలల్లో అమలవుతుంది. కాబట్టి దీనిని కూడా మూల్యాంకనం చేయాలి. ఈ విభాగంలో నిర్దారించిన విద్యాప్రమాణాల గురించి ఉపాధ్యాయులు అవగాహన పొంది ఉండాలి.

1. బొమ్మలు గీయడం, నమూనాలు చేయడం, రంగులు వేయడం, అలంకరణలు చేయడం.
2. ఒరిగామి, టాన్స్‌గ్రామ్, కుట్ట, అల్లికలు.
3. నాటీకలు, వికాంకికలలో అభినయించడం, కొరియోగ్రఫీ.
4. పాటలు పాడడం, వార్ధపరికరాల వినియోగం.
5. స్పృశ్యం, స్థానిక కళాకారుపాలను ప్రదర్శించడం, ఆంధ్రుల చరిత్ర, సంస్కృతి, సాహిత్యం

పై విద్యాప్రమాణాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఉపాధ్యాయుడు పిల్లలకు ఆభ్యాసాలు కల్పించాలి. వాటిని సాధించారో లేదో మూల్యాంకనం చేయాలి. పిల్లల ప్రదర్శనలు, అభిరుచుల ఆధారంగా మూల్యాంకనం చేయాలి. ఒక్కాక్కడ విద్యాప్రమాణానికి 10మార్పుల చౌప్పున మొత్తం 50మార్పులపై గ్రేడు నిర్దారించాలి. అయితే సమ్మేళింప్ మూల్యాంకన సమయంలో మాత్రమే వీటిని నమోదు చేయాలి.

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

1వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతిప్యతం	పాఠ్యాంశం	పీరియడ్లు
బొమ్మలుగీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> • వస్తువును చూసి లేదా సాంతంగా తనకు నచ్చిన బొమ్మను గీయడం • రేఖా చిత్రాలు గీయడం • గీతలతో చిత్రాలు గీయడం (మ్యాచ్ స్టిక్ డ్రాయింగ్) • క్రమానుగత రేఖా చిత్రాలు గీయడం (ప్యాటర్స్ డ్రాయింగ్) 	5 6 6 5
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> • మత్తితో బొమ్మలు చేయడం • ఇసుకను కొబ్బరి చిప్పలు, మూతలు, గ్లాసులు మొదలైన వాటిలో పోసి నమూనాలు తయారుచేయడం, డిజైనులు తయారుచేయడం 	6
ప్రింట్ మేకింగు చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> • బెండ, ఆలుగడ్డ మొదలైన వాటితో అచ్చులు వేయడం • కాగితంతో పడవలు చేయడం 	7 5

దేశం అభివృద్ధి చెందడమంటే అద్దాల మేడలు, రంగుల గోడలు నిర్మించడం కాదు. పౌరుని నైతికాభివృద్ధే నిజమైన దేశాభివృద్ధి.

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

2వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతివ్యవహారం	పాఠ్యాంశం	పీరియడ్లు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> రేఖాచిత్రాలు, సరళమైన గీతలతో బొమ్మలు (మ్యాచ్ స్టిక్ డ్రాయింగ్) క్రీయాన్స్ రంగులు వేయడం ఆకుల రెమ్మలు, గదులలో సున్నలు వంటి ప్యాటర్స్ గీయడం 	5+5 5
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> మత్తితో బొమ్మలు చేయడం (పిడతలు, మూతలు, బండి మొఱవి) మాల్వింగ్ (అచ్చులు వేయడం, ఇసుకళో, టెంకాయ చిప్పలతో) 	5+5
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> బెండకాయ, ఉల్లిగడ్డతో పేపర్‌పై అచ్చులు వేయడం (రంగులలో ముంచి) 	5
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> కొలాజ్ వర్క్షు: పేపర్ చింపి అతికించడం బరిగామి: జంట పడవలు 	5+5
మిగిలినవి:	<p>ముఖంలో భావంతో కార్బాన్లు గీయడం</p> <p>ఒక బొమ్మ - మూడంచెల విధానం</p>	

నిన్నటి తప్పుల గురించిగాని, రేపటి కష్టాల గురించిగాని దిగులుపడటమే అతిపెద్ద తప్పు.

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

చిత్రుల్సనం

విష తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతివ్యవహరించాలని	పాఠ్యాంశం	పీరియడ్లు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> పరిసరాలను పరిశీలించి, వస్తువును చూసి లేదా సాంతంగా తనకు నచ్చిన బొమ్మను గీయడం ఒకే రకమైన ఆకారాన్ని ఉపయోగించి వివిధ రకాల బొమ్మలు గీయడం (ఉదా: సున్నతో వివిధ రకాల బొమ్మలు గీయడం) రేఖా చిత్రాలు సరళమైన గీతలతో నడుస్తున్నట్లు, చదువుతున్నట్లు, కూర్చున్నట్లుగా వివిధ భంగిమలతో బొమ్మలు గీయడం క్రీయాన్ని ఉపయోగించి రంగులు వేయడం ప్యాటర్న్ డిజైనులు గీయడం మూడు అంచెలతో బొమ్మలు గీయడం చెవిపోగులు, గాజులు, పట్టీలు మొదలైన ఆభరణాల బొమ్మలు గీయడం 	4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4
శిల్ప కళ	<ul style="list-style-type: none"> బంక మట్టితో సబ్బి పెట్టెలు, ప్లేట్లు మొదలైన వాటిని ఉపయోగించి అచ్చులు తయారు చేయడం బంక మట్టితో వివిధ రకాల ఆకారాలు, వస్తువుల బొమ్మలు చేయడం 	4
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> బెండకాయ, ఇతర కూరగాయల అచ్చులతో రకరకాల డిజైనులు తయారు చేయడం 	4
క్రాప్ట్	<ul style="list-style-type: none"> బరిగామి, కాగితం మడతలతో ఇల్లు, టోపీ తయారుచేయడం 	4
మిగిలినవి:	<p>సంస్కృతి: చెవికి పెట్టుకునే పోగులు, గాజులు గీయుట</p> <p>కార్పూన్: ముఖ కవళికలు (ఫేస్ ఎక్స్/ప్రైవెషణ్) గీయడం</p>	

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

4వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఐతిహాసిక క్లాసిఫికేషన్	పాత్మాంశం	పీరియడ్సు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> • ఇచ్చిన ఆకారంతో సాంతంగా రేభా చిత్రాలు గీయడం • సరళమైన గీతలతో, వివిధ రకాల భంగిమలతో బొమ్మలు గీయడం • వస్తువు యొక్క దిశను ఆధారంగా చేసుకొని సాంతంగా బొమ్మలు గీయడం • బొమ్మకు రంగులు వేయడం, అంచులు గీయడం • వృత్తాలు, చతురస్రాలు వంటి వాటి లోపల ప్యాటర్స్ డిజైన్లు గీయడం • మూడంచెల పద్ధతిలో బొమ్మలు గీయడం 	3 3 3 4 4 4
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> • బంకమట్టితో వివిధ రకాల బొమ్మలు తయారు చేయడం • బంకమట్టితో సబ్బు పెట్టేలు, ప్లేట్ల వంటివి ఉపయోగించి మౌలింగ్ చేయడం, దానిపై నచ్చిన డిజైన్లు గీయడం 	4 4
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> • కూరగాయల అచ్చులు ఉపయోగించి గ్రీటింగ్ కార్డులు తయారు చేయడం 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> • గాజు ముక్కలు అంచీంచి వివిధ రకాల ఆకారాలు, డిజైన్లు చేయడం • ఒరిగామి: కాగితం మడతలతో పుర్ణ, ప్యాంటు మొదలైనవి తయారు చేయడం 	3 3
కార్బూన్	<ul style="list-style-type: none"> • మొత్తం శరీరాకృతి వచ్చే విధంగా కార్బూన్ బొమ్మలు గీయడం 	3

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

5వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతిపుత్రం	పాత్మాంశం	పీరియడ్సు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> ● ఇచ్చిన ఆకారంతో సాంతంగా రేభా చిత్రాలు గీయడం ● సరళమైన గీతలతో వివిధ రకాల క్రీడల భంగిమలతో బొమ్మలు గీయడం ● వస్తువు యొక్క దిశను ఆధారంగా చేసుకొని సాంతంగా బొమ్మలు గీయడం ● బొమ్మకు రంగులు వేయడం, అంచులు గీయడం ● వృత్తాలు, చతురప్రాలు వంటి వాటి లోపల ప్యాటర్స్ డిజైన్లు గీయడం ● వివిధ రకాల ఆభరణాల బొమ్మలు గీయడం ● మూడంచెల వడ్డతిలో బొమ్మలు గీయడం 	4 4 4 4 4 4 4 4 4
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> ● బంకమల్టీతో వివిధ రకాల బొమ్మలు తయారు చేయడం ● బంకమల్టీతో సబ్బు పెట్టెలు, ప్లేట్ల వంటివి ఉపయోగించి హెల్మింగ్ చేయడం, దానిపై నచ్చిన డిజైన్లు గీయడం 	4 4
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> ● కూరగాయల అచ్చులు ఉపయోగించి గ్రీబింగ్ కార్బూలు తయారు చేయడం 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> ● గాజు ముక్కలు అంచీంచి వివిధ రకాల ఆకారాలు, డిజైన్లు చేయడం ● ఒరిగామి: కాగితం మడతలతో షర్పు, ప్యాంటు మొదలైనవి తయారు చేయడం 	3 3
కార్బూన్	<ul style="list-style-type: none"> ● మొత్తం శరీరాకృతి వచ్చే విధంగా, హోవబూవాలతో కార్బూన్ బొమ్మలు గీయడం, వ్యాఖ్య రాయడం 	3

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య-పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

ప్ర. తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతివృత్తం	పాత్మాంశం	పీరియడ్లు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> ● ఇచ్చిన ఆకారంతో సాంతంగా రేఖా చిత్రాలు గీయడం ● సరళమైన గీతలతో వివిధ రకాల క్రీడల భంగిమలతో బొమ్మలు గీయడం ● పరిసరాలను పరిశీలించి పక్కలు, జంతువులు మొదలైన వాటి బొమ్మలను గీయడం (పెనీల్-స్క్ర్చ్) ● గ్రాఫ్ ద్వారా చిత్రాల పరిమాణం పెంచడం, తగ్గించడం. ● చిన్న చిన్న డిజైన్లు, ప్యాంటర్లు డిజైన్లు గీయడం ● వివిధ రకాల ఆభరణాలు, దుస్తుల బొమ్మలు గీయడం ● బొమ్మకు తగిన రంగులు ఎంపిక చేసుకొని రంగులు వేయడం 	2 2 2 2 2 2 2 2 2
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> ● మైనం కరిగించి అచ్చులలో పోయడం, వివిధ రకాల బొమ్మలు తయారు చేయడం ● బంకమట్టితో సబ్బు పెట్టెలు, స్టేట్ల వంటివి ఉపయోగించి హౌల్డింగ్ చేయడం, దానిపై నచ్చిన డిజైన్లు గీయడం 	2 3
గ్రైంట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> ● కూరగాయల అచ్చులు ఉపయోగించి గ్రైంట్ కార్బూలు తయారు చేయడం 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> ● ఇసుకతో డిజైన్లు చేయడం ● ఒరిగామి: కాగితం మడతలతో హంస మొదలైన పక్కలు తయారు చేయడం ● పేపర్ కట్టింగులతో డిజైన్లు చేయడం 	2 2
కార్బాన్	<ul style="list-style-type: none"> ● మొత్తం శరీరాకృతి వచ్చే విధంగా, పోవభావాలతో కార్బాన్ బొమ్మలు గీయడం, వ్యాఖ్య రాయడం ● గ్రాఫ్ ద్వారా ఇంగ్లీషు అక్షరాలను నేర్చడం 	3

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

7వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతివ్యవహారం	పాత్మాంశం	పీరియడ్లు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> ● సరళమైన గీతలతో 2D వేయుట ● వస్తువు ఆకారాన్ని గీయడం (పెనీలతో రకరకాల వస్తువుల బొమ్మలు) ● రంగులు వేయడం (Crayons, Water colours ఉపయోగించడం) ● సంస్కృతి వివిధ రకాల దుష్టుల బొమ్మలు గీయుట ● మిర్రర్ ఇమ్మెజ్లతో చిన్న చిన్న డిజైన్లు వేయడం ● గ్రాఫ్ ద్వారా చిత్రాల పరిమాణాలను పెంచడం (పండ్లు) 	2 2 2 2 2 4
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> ● మట్టితో బొమ్మలు చేయడం (చెవి, ముక్కు, కన్న మొంది శరీర భాగాల తయారీ) ● మైనంతో మోడల్స్ తయారు చేయడం 	3 2
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> ● కూరగాయల కార్బింగ్ మరియు ప్రింటింగ్ 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> ● ఒరిగామి: అట్టపెట్టెలు ఉపయోగించి పెన్ స్టాండ్ వంటివి తయారు చేయడం ● పేపర్ కట్టింగులతో డిజైన్లు చేయడం ● గాజు ముక్కలు వేడిచేసి అలంకరణ సామాగ్రి (దండలు) తయారుచేయడం 	3
కార్బాన్	<ul style="list-style-type: none"> ● మొత్తం శరీరాకృతి వచ్చే విధంగా, హోపథావాలతో కార్బాన్ బొమ్మలు గీయడం, వ్యాఖ్య రాయడం 	3
ఆక్రూలు రాయడం	<ul style="list-style-type: none"> ● తెలుగు ఆక్రూలు రాయడం (గ్రాఫ్, స్క్రూలు ఆధారంగా) 	3

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చిత్రలేఖనం**

8వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతివృత్తం	పాత్మాంశం	పీరియడ్లు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> • ప్రోటోర్న్ డిజైన్ చేయడం • 2D చిత్రాన్ని స్ట్రీ/ పురుష విభేదనంతో బొమ్మలు గీయడం • సంస్కృతి: వివిధ ప్రాంతాలకు సంబంధించిన తలపాగాలు, దుస్తులు, ధరించిన బొమ్మలు గీయడం 	2 2 2
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> • మత్తితో బొమ్మలు చేయడం (చెవి, ముక్కు, కన్న కలపి పోత్రెయిల్ మొదలగు శరీర భాగాల తయారీ) • మైనంతో మోడల్ తయారు చేయడం 	3 2
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> • కూరగాయల కార్బింగ్ మరియు ప్రింటీంగ్ 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> • అట్టముక్కలతో నమూనాలను తయారు చేయడం • కోలోగ్రఫి: అగ్గిపుల్లలు అంతీంచడం ఒరిగామి: బంతి • పేపర్ కటింగ్: పెళ్లికి సంబంధించిన రంగురంగుల కాగితాలతో వివిధ ఆకారాల తయారీ 	3
కార్బాన్	<ul style="list-style-type: none"> • శరీర కదలికలతో, హోవభావాలతో కార్బాన్ బొమ్మలు గీయడం, వ్యాఖ్య రాయడం 	3
అక్షరాలు రాయడం	<ul style="list-style-type: none"> • తెలుగు, ఇంగ్లీషు (ఇట్లాలిక్) అక్షరాలు రాయడం (గ్రాఫ్, స్క్రూలు ఆధారంగా) 	3

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

చిత్రలేఖనం

9వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతివ్యవహరించాలని	పార్శ్వాలని	పీరియడ్సు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> మ్యాచ్ స్టిక్ డ్రాయింగ్ (హోవభావాలతో బొమ్మలు గీయడం) ప్రకృతి దృశ్యాన్ని చూసి బొమ్మగా గీయడం (పెనీల్-సైట్ లేదా కలర్స్) 2D చిత్రాలు, రేఖా చిత్రాలు వాటర్ కలర్స్తో రంగులు వేయడం, షైడింగ్ చేయడం సంస్కృతి: వివిధ ప్రాంతాలకు సంబంధించిన, నగలు ధరించిన వ్యక్తుల బొమ్మలు గీయడం చీర, డెంషిట్, పిల్స్ కవర్ల మీద ఉండే ప్యాటర్స్ డిజైన్లను చూసి గీయడం, సొంతంగా ప్యాటర్స్ డిజైన్ తయారు చేయడం 	3 2 2 2 2
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> రిలీఫ్ వర్క్ (మట్టితో బొమ్మలు చేయడం) మైనంతో మాల్వింగ్ తయారు చేయడం, వాటికి రంగులు వేయడం 	2 2
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> కూరగాయల కార్బింగ్ మరియు ప్రింటింగ్ 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> అట్టముక్కలతో నమూనాలను తయారు చేయడం కోలోగ్రఫి: చాప్పబెండు, ఈకలు, గడ్డి అంటించి బొమ్మలు చేయడం పేపర్ కటింగ్: కాగితాలతో పూలు, ఆకులు, ఘనవర్వాజ్ తయారు చేయడం చేతి రుమాలుపై ప్యాటర్స్ డిజైన్లతో ఫ్యాబ్రిక్ పేయింటింగ్ చేయడం 	3 2 2 2
కార్బింగ్	<ul style="list-style-type: none"> శరీర కదలికలతో, హోవభావాలతో కార్బింగ్ బొమ్మలు గీయడం, వ్యాఖ్య రాయడం బొమ్మల కథ తయారు చేయడం 	3
అక్షరాలు రాయడం	<ul style="list-style-type: none"> తెలుగు, ఇంగ్లీషు (ఇటాలిక్) అక్షరాలతో బ్యానర్ రాయడం (గ్రాఫ్, స్క్రూలు ఆధారంగా) 	2
ఫోటోగ్రఫీ/ ప్యాటర్స్ ఫిల్ట్సు	<ul style="list-style-type: none"> వివిధ దృశ్యాలను ఫోటో తీయడం ఎంపిక చేసుకున్న సన్నిఖేశంపై 10 నిఱలు నిడివితో ప్యాటర్ ఫిల్ట్సు తీయడం 	4

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

చిత్రశేఖనం

10వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

ఇతిపృతం	పాశ్యంశం	పీరియడ్సు
బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం	<ul style="list-style-type: none"> • మ్యాచ్ స్టిక్ డ్రాయింగ్ (హోఫ్థావాలతో బొమ్మలు గీయడం) • ప్రకృతి దృశ్యాన్ని చూసి బొమ్మగా గీయడం (పెన్సిల్-స్క్రూచ్ లేదా కలర్స్) • 2D చిత్రాలు, రేఖా చిత్రాలు, వాటర్ కలర్స్తో రంగులు వేయడం, షైడింగ్ చేయడం • సంస్కృతి: సంస్కృతిని ప్రతిబింబించే పెట్లి, జాతర, పండుగ వంటి సన్మివేశాలను చిత్రించడం • కట్టడాలు, భవనాలు, దేవాలయాలు, మందిరాల మీద చిత్రించిన ప్యాటర్స్ డిజెన్సను గీయడం, కొత్తవి రూపొందించడం 	2 2
శిల్పకళ	<ul style="list-style-type: none"> • రిలీఫ్ వర్క్ (మట్టితో బొమ్మలు చేయడం) • మైనంతో హూల్డింగ్స్ తయారు చేయడం, వాటికి రంగులు వేయడం 	3 2
ప్రింట్ మేకింగ్	<ul style="list-style-type: none"> • కూరగాయల కార్బ్రూంగ్ మరియు ప్రింటింగ్ 	3
చేతి పనులు	<ul style="list-style-type: none"> • కోలోగ్రఫి: చొప్పబెండు, తఱలు, గడ్డి అంటించి బొమ్మలు చేయడం • కొలాజ్ వర్క్: సాంతంగా ఒక దృశ్యాన్ని గీసుకొని దాని మీద దూది, గుడ్డముక్కలు మొదలైన వాటితో చిత్రాన్ని తయారు చేయడం. <p>ఒరిగామి: పక్కలు, జంతువులను కాగితం మడతలతో చేయడం</p>	
కార్బూన్	<ul style="list-style-type: none"> • క్యారికేచర్ గీయడం • బొమ్మల కథ తయారు చేయడం 	3
అక్షరాలు రాయడం	<ul style="list-style-type: none"> • లోగోలు తయారు చేయడం 	3
ఫోటోగ్రాఫీ/ ఐట్రైఫిల్స్	<ul style="list-style-type: none"> • విధిధ దృశ్యాలను ఫోటో తీయడం • ఎంపిక చేసుకున్న సన్మివేశంపై 10 నిఱలు నిడివితో పొట్ట ఫిల్ట్ తీయడం 	

**కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక
చేతిపనులు**

1వ తరగతి పార్శ్వప్రణాళిక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	ఓరిగామి	పువ్వు	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	కాగితపు పళ్ళెం	కుండెలు	కాగితపుపళ్ళెం, జిగురు	
3	ఓరిగామి	గుడ్డగూబ	రంగు కాగితం, జిగురు	
4	కాగితపు పళ్ళెం	సూర్యుడు	కాగితపుపళ్ళెం, జిగురు	
5	ఓరిగామి	పుష్టి	రంగు కాగితం, జిగురు	
6	ఓరిగామి	పడవ	రంగు కాగితం, జిగురు	
7	చేతి పని	గొంగళిపురుగు	రంగు కాగితం, జిగురు, పాత వార్తాపుత్రికలు	5

“బదిరించడం కూడా హింసయే. హింస వల్ల ఏ వ్యక్తినీ నిజాయితీపరుడిగా మార్చలేము.”

“ప్రార్థన అంటే యాచించడం కాదు. అది ఆత్మ అందించే పిలుపు”

2వ తరగతి పార్యుపణాళిక

క్రమ	ఆంశం	ఆంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	ఓరిగామి	చెట్టు	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	కాగితపు పళ్లెం	చేప	కాగితపుపళ్లెం, జిగురు	
3	ఓరిగామి	నెమలి	రంగు కాగితం, జిగురు	
4	కాగితపు పళ్లెం	గడియారం	కాగితపుపళ్లెం, జిగురు	
5	పేపరు కటింగ్	స్నాల్ (Snail)	చార్టు, జిగురు, కత్తెర	
6	పేపరు కటింగ్	టేబుల్ (Table)	చార్టు, జిగురు, కత్తెర	5 + 5
7	పేపరు కటింగ్	శాగ	చార్టు, జిగురు, కత్తెర	
8	కోలాజెపర్ట్	పప్పుగింజలతో పక్క	పప్పు గింజలు, జిగురు	
9	కోలాజెపర్ట్	పెన్విల్పాట్టుతో పూలతోట	పెన్విల్పాట్టు, జిగురు	
10	కోలాజెపర్ట్	కాగితపు ముక్కలతో ఇల్లు	పాతపేపరు, జిగురు	

పారహాక్కులుగనుక అణచివేయబడినట్లయితే, జాతి తన జీవశక్తిని అంతటిని కోల్పోయి బలహీనంగా, శార్యహీనంగా తయారవుతుంది.

మనం ఇచ్చినంతసేపు ధనవంతులమవుతాం. ఇవ్వకుండా దాచిపెట్టుకున్నంతసేపు పేదలమవుతాం.

3వ తరగతి పార్యుపణాలీక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	బరిగామి	కుందేలు	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	బరిగామి	ఆల్లు	రంగు కాగితం, జిగురు	
3	కాగితపు పక్కిం	గుడ్డగూబ (Owl)	కాగితపుపక్కిం, జిగురు	
4	పేపరు కటింగ్	కుర్చు	చార్పు, కత్తెర, జిగురు	4
5	పేపరు కటింగ్	బుట్ట	చార్పు, కత్తెర, జిగురు	
6	పేపరు కటింగ్	ఆల్లు	చార్పు, కత్తెర, జిగురు	

4వ తరగతి పార్యుపణాలీక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	బరిగామి	సీతాకోకలిలుక (Butterfly)	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	కాగితపు పక్కిం	పూలకుండి	కాగితపుపక్కిం, జిగురు	
3	పేపరు కటింగ్	సింహం	చార్పు, కత్తెర, జిగురు, స్క్రేపెన్స్	
4	పేపరు కటింగ్	చెట్టు	చార్పు, కత్తెర, జిగురు, స్క్రేపెన్స్	3
5	పేపరు కటింగ్	ఏనుగు	చార్పు, కత్తెర, జిగురు, స్క్రేపెన్స్	

5వ తరగతి పార్యుపణాలైక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	బిగామి	నక్క	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	పేపరు కలీంగ్	Pen Stand	చార్టు, కత్తెర, జిగురు, రంగులు	
3	పేపరు కలీంగ్	విమానం	చార్టు, కత్తెర, జిగురు, రంగులు	
4	పేపరు కలీంగ్	Photo Frame	చార్టు, కత్తెర, జిగురు, రంగులు	
5	పేపరు కలీంగ్	గోడ (Wall hanging)	బెన్క్రీమ్ పుల్లలు, జిగురు, రంగు కాగితాలు, కత్తెర	3

6వ తరగతి పార్యుపణాలైక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	బిగామి	కుక్క	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	పేపరు కలీంగ్	ఊగీప్పక్క	చార్టు, కత్తెర, జిగురు	
3	పేపరు కలీంగ్	కొబ్బరిచెట్టు	చార్టు, కత్తెర, జిగురు	
4	పేపరు కలీంగ్	పడవ	చార్టు, కత్తెర, జిగురు	
5	పేపరు కలీంగ్	దేవదూత	చార్టు, కత్తెర, జిగురు	
6	కొలాజ్	చేప	రంగు కాగితాలు, జిగురు	4

7వ తరగతి పార్యుపణాళిక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	ఓరిగామి	కోడి	రంగు కాగితం, జిగురు	
2	పేపరు కటింగ్	చాప (Paper Mat)	చార్పు, జిగురు, కత్తెర	
3	పేపరు కటింగ్	నగల బాక్స్	చార్పు, జిగురు, కత్తెర	
4	పేపరు కటింగ్	బాక్స్ ఏనుగు	చార్పు, జిగురు, కత్తెర	3
5	పేపరు కటింగ్	పూలకుండి	రంగు కాగితాలు, జిగురు, కత్తెర	
6	పేపరు కటింగ్	దండ	రంగు కాగితాలు, జిగురు, కత్తెర	

8వ తరగతి పార్యుపణాళిక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	పేపరు కటింగ్	దండ	రంగు కాగితాలు, కత్తెర, జిగురు	
2	పేపరు కటింగ్	ఫాటోఫ్రైమ్	న్యూస్ పేపర్లు, జిగురు, కత్తెర, రంగులు	
3	పేపరు కటింగ్	బహుమతి డబ్బు	చార్పు, కత్తెర, జిగురు, రిబ్బున్	
4	పేపరు కటింగ్	బంతి	రంగు కాగితాలు, జిగురు, కత్తెర, దారం	3
5	పేపరు కటింగ్	గ్రీటింగ్ కార్డులపై అలంకరణ	రంగు కాగితాలు, జిగురు, కత్తెర	
6	పేపరు కటింగ్	బోర్డులు	రంగు కాగితాలు, జిగురు, కత్తెర	

9వ తరగతి పార్యప్రణాళిక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	కుట్టు	సంచి	పాతబట్ట, దారం, సూది, రంగులు	4
2	పేపరు కటింగ్	ఫ్లవర్వాజ్	రంగుకాగితాలు, జిగురు, కత్తెర, ఇనుపతీగ సన్నది	2
3	సమూనాలు	ఊయిల	చార్పు లేక అట్టముక్కు జిగురు, కత్తెర	1
4	కోలోగ్రఫి	గిన్సై	పాత న్యూస్ పేపర్లు, జిగురు, కత్తెర, రంగులు	2
5	అలంకరణ వస్తువులు	Door Hanging	రంగుకాగితాలు లేక బట్టముక్కలు, దారం, సూది, జిగురు, కత్తెర	2
6	పేపరు కటింగ్	కంఠాభరణం	రంగుకాగితాలు, జిగురు, కత్తెర, దారం, సూది, జాకెటు హాక్	

10వ తరగతి పార్యప్రణాళిక

క్రమ సంఖ్య	అంశం	అంశం	కావలసిన సామాగ్రి	పీరియడ్లు
1	పేపరు కటింగ్	గిన్సై	రంగుకాగితాలు, చాకు, జిగురు, ఏదైన ఒక గిన్సై	
2	కోలోగ్రఫి	పక్కిం	పాత న్యూస్ పేపర్లు, జిగురు, కత్తెర, రంగులు	2
3	కోలాజ్ వర్క్	దృశ్యిం	రంగుకాగితాలు, జిగురు, కత్తెర, గట్టి అట్టముక్కు	2
4	ఓరిగామి	పక్కలు, జంతువులతో దృశ్యిం	రంగుకాగితాలు, అట్టముక్కు, జిగురు, కత్తెర, జిగురు	

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

పమెటీ

1 నుండి 10 తరగతులు

తరగతి	పమెటీ రకం	అంశాలు	సామర్థ్యం	పాఠం
1	తొడుగులు	గణితం, తెలుగు	1 నుండి 10 వరకు అంకెల పరిచయం. గేయం పాడడం.	అంకెల పరిచయం పలక
2	తొడుగులు	గణితం, తెలుగు	నాచిముల పరిచయం. కథాగేయం పాడడం.	ద్రవ్యం కోతిగౌను
3	స్టిక్ పమెట్లు	పరిసరాల విజ్ఞానం గణితం	వండ్లు - రకాలను గురించి తెలుసుకోవడం. చతురప్రం, దీర్ఘచతురప్రం, వృత్తం అవగాహన.	రకరకాల వండ్లు, కూరగాయలు వివిధ ఆకారాలు
4	స్టిక్ పమెట్లు	పరిసరాల విజ్ఞానం	ఆడవి, పెంచుడు జంతువులు, విటమిన్ల పరిచయం.	మొక్కలు జంతువులు, మన ఆహారం (డాఫ్టర్ కొక్కార్బోక్స్)
5	స్టిక్ పమెట్లు	పరిసరాల విజ్ఞానం	టి.బి. (క్రూయాధి)పై అవగాహన.	గాలి
6	స్టిక్ పమెట్లు	సాంఘికశాస్త్రం తెలుగు	ట్రీ , పురుష సమానత్వ భావన కలిగి ఉండడం. ఉపాయం - సమస్యా పరిష్కార సామర్థ్యం.	ట్రీ, పురుష సమానత్వ దిశగా పయనం కుందేలు తెలివి (సింహం - ఎలుక)
7	స్టిక్ పమెట్లు	తెలుగు	చదువు - ఆనందించు	అమ్మ ఎవరు?
8	తోలు బొమ్మలు	తెలుగు	వీరగాఢ, జీవితచలిత్ర, బాల్యవివాహం/ వరకట్టు అద్భుత కథ	అల్లూరి సీతారామరాజు, థామస్ అల్వ్ ఎడిసన్, సంస్కరణ, కొయ్యగుర్రం
9	తోలు బొమ్మలు, స్టిక్ పమెట్లు	తెలుగు - విలువలవిద్య	ట్రీ శక్తి, విద్యా అవశ్యకత	ప్రబోధం పోచ్.ఐ.వి
10	తొడుగు పమెట్లు	జీవన నైపుణ్యం	విలువలు	ప్రేమ - ఆకర్షణ

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

సంగీతం

తెలుగు భాషా, సంగీతం, నృత్యం - పారాల సమ్మిళిత పాఠ్యంతాలు

వద్యం/గేయం పాడుతూ అభినయించే నిమిత్తం ఎంపిక చేసినవి. పీరియడ్ విభజననుబట్టి సంగీత పారాలను అభ్యాసం చేయించాలి.

1 నుండి 5 తరగతులు

1వ తరగతి	2వ తరగతి	3వ తరగతి	4వ తరగతి	5వ తరగతి
1. పొద్దున్నే 2. ఇష్టం 3. అవ్వ చేతిలో బువ్వ 4. తప్పట్లు తాళాలు 5. పిచ్చుకలు 6. జలజలపువ్వులు 7. ఆకుకూరల సీతమ్ము 8. రండి రండి రారండి 9. ఊయలపాట 10. చిలుక గంట పాట	1. చింతమావి తొర్కలోన 2. యక్క ప్రశ్నలు 3. జేజేలు 4. చప్పట్లు తాళాలోయ్ 5. చిట్టి చిలకమ్ము 6. గంగిగోవు పాలు (వద్యం) 7. తన కోపమే తన శత్రువు (వద్యం) 8. చందమామ రావె 9. కోతి గాను పాట 10. చెమ్ము చెక్క పాట	1. మూడు రంగులు 2. ఇచ్చు 3. బుజ్జిమేక 4. చిన్న పెన్నిల్ 5. దేశమును ప్రేమించుమన్నా (పాట) 6. కస్తూరీ తిలకం (శ్లోకం) 7. ఉప్పు కప్పురంబు (వేమన శతకం) 8. వినదగునెవ్వరు చెప్పిన (సుమతీ శతకం) 9. కాళ్ళ గజ్జ కంకాళమ్మ (జానపద గీతం) 10. ఆదివారం నాడు (త్రివేణి)	1. ఓ రైతా 2. అర్ధంలో బొమ్మ చూడు 3. రంగులాడుదము రంగహోళీ (త్రివేణి) 4. ఆ సంకనోక పిల్ల (త్రివేణి) 5. పలికెడి భాగవతమట (పోతన భాగవతం) 6. శాస్త్రాకారం భజగశయనం (శ్లోకం) 7. ఏ దేశమేగినా యెందుకాలిడినా (రాయప్రోలు) 8. కాకి-నక్క 9. అప్పిచ్చువాడు (సుమతీ శతకం) 10. ఉత్తరాల రత్తయ్య	1. పైన 2. ఎగురాలని ఉంది 3. పిట్ట - తుట్ట 4. ఒరులేయవి యొనరించిన 5. లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజతనయాం 6. నారాయణ నారాయణ అల్లా అల్లా 7. ఉపకారికి సుపకారము 8. ఇది మిషనూ అది మిషనూ 9. మంచిదిరా వనమాల - కోలాటం పాట 10. బాలకులం-బాలికలం

1నుంచి 5వ తరగతి వరకు పారశాలలో పిల్లలకు కళల ప్రదర్శనలు చూపించటం వలననే ఎక్కువ అర్థమవుతాయి. వారిది శాస్త్రీయ సంగీత విజ్ఞానం అర్థమయ్యే వయస్సుకాదు. అందువలన కొంత “శ్రుతి” సాధనను, కొంత తరగతి పారంలోని గేయాలను సంగీత రూపకల్పన చేసి ఇవ్వగలిగితే, పారాన్ని అర్థం చేసుకుంటూ, సంగీత జ్ఞానం కూడా పొందగలరు. ఇందుకోసం సంగీత సాధనను ఒక సిడి (అడియో) ద్వారా వినిపించగలిగితే ఉపాధ్యాయురాలు ఆ శ్రుతిలోనే ఆ పాటను పాడి విద్యార్థులకు వినిపించాలి. ప్రతి రోజు పిల్లలచేత “వందేమాతరం”, “దేశమును ప్రేమించుమన్నా”, జనగణమన, మా తెలుగుతల్లికి మొదలైన గీతాలను, ప్రార్థన గీతాలుగా పాడించాలి. ఇందుకోసం ఆడియో సిడి సహాయం తీసుకోవాలి.

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

సంగీతం

తెలుగు భాషా, సంగీతం, నృత్యం - పారాల సమ్ముఖీత పాఠ్యంశాలు

పద్యం/గేయం పాడుతూ అభినయించే నిమిత్తం ఎంపిక చేసినవి. పీరియడ్ విభజననుబట్టి సంగీత పారాలను అభ్యాసం చేయించాలి.

6 నుండి 10 తరగతులు

6వ తరగతి	7వ తరగతి	8వ తరగతి	9వ తరగతి	10వ తరగతి
<p>1. సరళీ స్వరాలు-6 స్వరాలు- మాయమాళవగేళ - శంకరాభరణం</p> <p>2. జంట స్వరాలు - 4 స్వరాలు</p> <p>3. దాటు స్వరాలు - 2 స్వరాలు</p> <p>4. హెచ్చుస్థాయి, తగ్గుస్థాయి స్వరాలు -4+4</p> <p>5. 2 లలిత గీతాలు, 2 జానపద గీతాలు</p>	<p>1. అలంకారాలు 7</p> <p>2. గీతాలు 1+2 (ఒక విళ్ళారి గీతం)</p> <p>3. 2 లలిత గీతాలు, 2 జానపద గీతాలు</p>	<p>1. 3 గీతాలు, గీత లక్షణం</p> <p>2. స్వర జతి 1, స్వరజతి లక్షణం</p> <p>3. స్వర పల్లవి 1, స్వరపల్లవి</p> <p>4. 2 లలిత గీతాలు, 2 జానపద గీతాలు</p> <p>5. అన్నమయ్య కీర్తన 1, రామదాసు కీర్తన 1</p>	<p>1. గీతాలు 2</p> <p>2. మోహన రాగ వర్షం, వర్ష లక్షణం</p> <p>3. త్యాగరాజ దివ్యనామం 1, ఉత్సవ సంప్రదాయ కీర్తన 1, మరందరదాను వదం 1, నారాయణతీర్థ తరంగం 1</p> <p>4. 2 లలిత గీతాలు, జానపద గీతాలు 2</p> <p>5. కృతి, కీర్తన రచనా లక్షణాలు</p>	<p>1. గీతాలు 2</p> <p>2. మోహన రాగ వర్షం, వర్ష లక్షణం</p> <p>3. త్యాగరాజ దివ్యనామం</p> <p>1, ఉత్సవ సంప్రదాయ కీర్తన 1, మరందరదాను వదం 1, నారాయణతీర్థ తరంగం 1</p> <p>4. 2 లలిత గీతాలు, జానపద గీతాలు 2</p> <p>5. కృతి, కీర్తన రచనా లక్షణాలు</p>

6నుంచి 10వ తరగతి వరకు పారశాలలో పిల్లలకు కళల ప్రదర్శనలు చూపించటంతోపాటు సంగీతంపట్ల అవగాహన కల్పించడానికి, శాస్త్రీయ సంగీత జ్ఞానం పెంపొందించడానికి కృషి చేయాలి. కాబట్టి పార్శ్వపుస్తకాలలోని గేయాలను, పద్యాలను పాడడంతోపాటు స్థానిక జానపద గీతాలను (యక్కానం, చిందు భాగవతం మొటావి) సేకరించి పాడడాన్ని అభ్యాసం చేయించాలి. 6వ తరగతి నుండి శాస్త్రీయ సంగీత పరిజ్ఞానం పెంపొందించడానికి ఈ సిలబన్ ఉపయోగపడుతుంది. 10వ తరగతి పూర్తయ్యేసరకి పిల్లలు సంగీత పరిజ్ఞానాన్ని కలిగి ఉన్నత విద్యను పొందడానికి అభిరుచి కలిగినవారుగా ఎదుగుతారు. కాబట్టి పారశాలలో సంగీత పీరియడ్లో పై అంశాలను సాధన చేయించడానికి కృషి చేయాలి. ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయుని సంగీత పరిజ్ఞానంతోపాటు నిపుణులతో రూపొందించిన సి.డిలను వినిపిస్తూ వివిధ సంగీత ప్రక్రియలైపై శర్పిస్తూ సంగీతం సేర్చాలి. సంగీతంతోపాటు అభినయం చేయడం కూడా సేర్చావచ్చ. స్థానిక కళాకారుల సేవలను కూడా వినియోగించుకోవాలి. సంగీత పారంతో పిల్లలు సాహిత్యంపట్ల అభిరుచి, విలువలపట్ల గౌరవం కలిగినవారుగా ఎదుగుతారు. తద్వారా మన సంస్కృతి, సంప్రదాయాలను కాపాడుకోగలుగుతాం.

6 నుండి 10 తరగతుల వరకు నేర్చాల్సిన పద్యాలు, శ్లోకాలు, జానపద గీతాలు

తెలుగు భాషా సంస్కృతులను ప్రతిబింబించేవి పద్యాలు, శ్లోకాలు, జానపద గీతాలు మొదలైన సాహిత్య ప్రక్రియలు. సంగీతాన్ని, సాహిత్యాన్ని విడదీసి చూడలేము. అందువల్ల సాహిత్య పరిమళాలను సంగీతంతో కలిపి పిల్లలు ఆస్ట్రాడింపజేసేలా చేయడానికి నేర్పవలసిన కొన్నింటి జాబితా ఇక్కడ ఉంది. అయితే, ఈ జాబితాలోని అంశాలకు మాత్రమే ఉపాధ్యాయులు పరిమితం కావల్సిన అవసరం లేదు. వారి అభిరుచులు, ఆసక్తుల మేరకు మరిన్ని అంశాలను నేకరించి కూడా పిల్లలకు నేర్పవచ్చు.

శ్లోకాలు:

- మాణిక్య వీణా ముపలాలయంతీం
- శ్రీవాణీగిరాజాశ్చీరాయ దధతో
- ఓం సహనాభవతు సహనో భునక్తు
- పవిత్రాణాయ సాధూసాం (మరికొన్ని భగవద్గీత శ్లోకాలు)
- గురుః బ్రహ్మ గురుః విష్ణు
- భువిదూరంభువి దూరు
- నీవ పావకుడవు; నీవ సూర్యండవు
- ఒక మాచెవ్యని పేరు కర్ణములలో హాయ్యారమై సోకిసన్
- కంటిన్ నేటికి నిన్ను నీ వచనముల్
- నల్లనివాడు పద్మ నయనంబులవాడు
- క్షమ గలిగిన సిరి గలుగును....
- ఘనుడా భూసురుడేగెనో
- నవ్మితి నా మనంబున
- ధృవకీర్తిన్ హరి పెంటియాడె
- రాజకులైక భూపణుడు - (నన్నయ)
- కురువృద్ధుల్ గురువృద్ధ బాంధవులనేకుల్ (నన్నయ)
- దుర్మారోద్యమ బాహావిక్రమ - తిక్కన
- వరమున బుట్టితిన్; భరతవంశము జోచ్చితి (తిక్కన)
- చిన్నారి పొన్నారి చిరుత కూకటి నాడు - శ్రీనాథుడు
- దీనారటంకాల - శ్రీనాథుడు
- సిరిగలవానికి చెల్లును - శ్రీనాథుడు
- అచట విప్రులు మెచ్చరఫిల - అల్లసాని పెద్దన
- అటజనికాంచె భూమిసురుడు - అల్లసాని పెద్దన
- నను భవదీయ దాసుని - నంది తిమ్మన
- మహిమన్ వాగసుశాసనుండు - రామరాజ భూపణుడు
- చదువుల్చేర్చిన పండితాధములు - ధూర్జి

పద్యాలు:

- శారద నీరదేందు ఘనసార పటీర మరాళ మల్లికా
- తల్లి నిన్న దలంచి పుస్తకము చేతంబానితిన్
- అమ్మా మన్న దినంగ నే శిశువునో? యాకొంటినో?
- తను హృద్యాపల సఖ్యమున్, శ్రవణమున్, దాసత్వమున్
- మందారమకరంద మాధుర్యమునదేలు మధుపంబు బోవునే మదనములకు
- కలడంబోధి గలండు గాల; గలడాకాశంబునం, గుంభినిం
- అల వైకుంర పురంబులో....
- సిరికిం జెప్పుడు -
- లావాక్షింతయు లేదు “
- కలడందురు దీనుల యెడ
- గొడుగో, జన్మిదమో, కమండలువో
- కారే రాజులు? రాజ్యముల్ గలుగవే?
- ఇంతింతై, వటుడింతయై, మరియు దా వింతై
- రవిబింబంబుపమింప

- తేనెసోక నోరు తీయన యగు రీతి - మొల్ల
- గంగాసంగమమిచ్చగించునె, మదిన్ గావేరి దేవేరిగా - తెనాలి రామకృష్ణుడు
- గోదావరి పావనోద్దార - విశ్వనాథ సత్యనారాయణ
- అమరావతీ పట్టణమున జొడ్డులు విశ్వవిద్యాలములు - రాయపోలు సుబ్బారావు
- అదిగో ద్వారక - తిరుపతి వేంకట కవులు
- జెండాపై కపిరాజు - “
- ఏ పద్మమున జుళీకెంచెనో మధువు పెన్నా దేవి - పుట్టపర్తి నారాయణచార్యులు
- నా కవితావధూటి - జాపువా
- ఆపదలందు దైర్యగుణ ముంచిత సంపదలందు తాల్చియున్ - భాస్కర శతకం
- ఆరంభింపరు నీచమానపులు - భర్త్వహరి నీతి శతకం

జానపద గేయాలు:

- సిరిసిరి మువ్వు - శ్రీ రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 16 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- నీకు నీవారు లేరు - నటబైరవ రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 24 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- మస్తావంటే పిల్లలాగ - నటబైరవ రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 39 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- బండెనక బండి గట్టి - నటబైరవ రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 42 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- అంతే నాకు చాలు - చక్రవాక రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 67 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- పసిబాల్మీయమ్మా - చక్రవాక రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 89 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- గొబ్బి తట్టుడామురారె - చక్రవాక రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 108 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- ఎంతటి వాడోయ్ చిన్ని కృష్ణుడు - నటబైరవ రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 119 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- హోళీ హోళీ - శంకరాభరణ రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 131 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి

- వృత్తి పాటలు - హరి కాంభోజి రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 134 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- మన్మండు ధాన్యాలు - హరి కాంభోజి రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 143 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- ఓయి బావల్లల వలె - హరి కాంభోజి రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 163 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- ఆ కొండ బోడి - హరి కాంభోజి రాగం - జానపద గేయాలు, పేజి 180 - డా॥ అవసరాల అనసూయ దేవి
- బావ బావ పన్నీరు
- గొల్లవారి వాడలకు
- కోడిబాయె లచ్చమ్ముది

భావ గీతాలు

- జయ జననీ ప్రియ జననీ - భావ గీతాలు, పేజి 3 - కృష్ణశాస్త్రి
- రండి దయచేయండి పెద్దలు - భావ గీతాలు, పేజి 21 - కృష్ణశాస్త్రి
- నీ అడుగుదోయలో - భావ గీతాలు, పేజి 34 - కృష్ణశాస్త్రి
- పదవ నడుపుము కర్రడారి - భావ గీతాలు, పేజి 55 - కృష్ణశాస్త్రి
- ప్రొయింపకోయి మురళీ - భావ గీతాలు, పేజి 103 - కృష్ణశాస్త్రి
- కార్తీక రాత్రులూ - భావ గీతాలు, పేజి 149 - కృష్ణశాస్త్రి
- ఆకులో ఆకునై - భావ గీతాలు, పేజి 156 - కృష్ణశాస్త్రి
- మధుాదయంలో - భావ గీతాలు, పేజి 159 - కృష్ణశాస్త్రి
- మనసులోన కారుమబోయి - భావ గీతాలు, పేజి 186 - కృష్ణశాస్త్రి
- అమృదూంగా నిన్ను - పాలగుమ్మి విశ్వనాథం
- మనసాయోరా మాధవా - శారద అశోకవర్ధన్
- సాగుమా ఓ నీలిమేఘమా - సి.నారాయణ రెడ్డి
- ఓ మహాత్మా ఓ మహార్షి - శ్రీ శ్రీ
- ఆడెనమ్మా శివుడు - పుట్టపర్తి నారాయణచార్యులు
- ఉప్పొంగింది గోదావరి - ఆడవి బాపిరాజు
- తలనిండ పూదండ - దాశరథి
- చక్కెర కలిపిన చిక్కని పలుకుల తేనెతీపి తెలుగు

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

నాట్యం

1 నుండి 5 తరగతులు

క్ర.సం.	ఇతివృత్తం	పాత్మాంశం	చెప్పవలసిన పీరియడ్స్	శిక్షణ కొరకు వివిరణ
1.	ఆంగికము	తల, చేతులు మొదలైన శరీర అవయవాలను అభినయంలో ఎలా వినయోగించకోవాలో తెలియజేయటం.	10	నాట్యం గురించిన ఛార్టీలు, వీడియో సి.డి.ల ద్వారా చూపించాలి. వీటికి చార్డులు, వీడియో సి.డి.లు ఉపయోగించాలి.
2.	వాచకము	నాటకములో లాగ వాచికంలో శిక్షణ ఇప్పించాలి.	10	వాచకాభినయంలో శిక్షణివ్వాలి.
3.	పారంలోని అంశం	వీదైనా పారం తీసుకుని, దానికి స్వత్య గేయాలతో అనుసంధానం చేయడం.	15	పార్శ్వపుస్తకంలో ఉన్న గేయాలకు సరళమైన భంగిమలతో అభినయం నేర్చాలి.
4.	పార్శ్వపుస్తకంలోని అంశం	సంవత్సరంలో నేర్చిన అంశాలన్నింటినీ మరల నేర్చాలి. పోటీలు నిర్వహించి బహుమతులు ఇవ్వాలి.	10	పార్శ్వపుస్తకంలోని గేయాలతో పాటూ ఇతర జానపద గేయాలు నేరించి వాటికి విద్యార్థులతో స్వత్యం చేయించాలి.

బెదిరించడం కూడా హింసయే. హింస వల్ల ఏ వ్యక్తినీ నిజాయితీపరుడుగా మార్చలేము.

కళలు, సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

నాట్యం

6 నుండి 10 తరగతులు

6వ తరగతి	7వ తరగతి	8వ తరగతి	9వ తరగతి	10వ తరగతి
<p>1. సృత్యానికి సంబంధించిన వ్యాయామం, ప్రాథమిక అడుగులు, నమస్కార విధి (అర్థముతో సహా)</p> <p>2. ‘ఆంగికంభూవనం’ శ్లోకం (వంచ భూతములతో నమస్కారం చేసి అభినయం) శివునికి</p> <p>3. భూదేవి శ్లోకం (‘భూవందనం’) అర్థసహితంగా</p> <p>4. సభావందనం - అర్థసహితంగా</p> <p>5. నేర్చుకున్న ప్రాథమిక అడుగులను ఒక వరుస క్రమంలో ఒక శబ్దముతోగాని లేదా స్వరముతోగాని పల్లవిలా పాడి ఒక అంశముతో నేర్చించాలి. (ఉదా: శబ్దపల్లవి/ స్వర పల్లవి)</p> <p>6. పార్శ్వపుస్తకంలోని ఏదేని జానపద/ దేశభక్తి గేయానికి బృంద సృత్యంలో శిక్షణనివ్వాలి.</p>	<p>1. చతుర్ప్ర గతిలో 5 జతులు, 3 తీర్మానములు</p> <p>2. వినాయక కౌతము</p> <p>3. పుష్టింజలి (సృత్ప్రాధాస్యం)</p> <p>3. స్వరజతి (ఉదా: రార్వేషంగోపాల)</p> <p>4. సిద్ధాంతపరంగా</p> <p>అ) హస్తమనగానేమి? వివరణ</p> <p>అ) సంయుత, అసంయుత హస్తముల పరిచయం</p> <p>ఇ) సృత్త, సృత్యే, నాట్య, అభినయంల నిర్వచనాలు (గురువు గారైనా చేసి చూపించవచ్చు లేదా వీడియోల ద్వారానైనా చూపించవచ్చు)</p> <p>5. జానపద నృత్యం (మొక్కజొన్ తోటలో)</p> <p>6. భాగవతంలోని వద్యం-అభినయం (నల్లనివాడు పద్మనయనమ్ములవాడు)</p>	<p>1. పంచగతులలో జతులు-తీర్మానములు</p> <p>2. జతిస్వరము</p> <p>3. శబ్దము (దైవ సంబంధంగాని/ రాజ సంబంధంగాని)</p> <p>(పార్శ్వపుస్తకంలో ఏదేని దైవం గురించి గాని, రాజుల గురించిగాని అంశమున్నచో అనుసంధానించాలి)</p> <p>4. భక్తి సంబంధమైన కీర్తన</p> <p>5. చతుర్ప్రాధినయముల పరిచయం</p> <p>6. అన్నమాచార్య కీర్తన లేదా రామదాసు కీర్తనకు సృత్యం</p> <p>7. సంయుత, అసంయుత హస్తముల పేర్లు, వాచిని ప్రదర్శించే విధానం, శ్లోకముతో (అభినయ దర్శణమును అనుసరించి)</p> <p>8. జానపద నృత్యం (సందూరి సంఘారావు గారిది)</p>	<p>1. లాస్యం అనగానేమి? లాస్యానికి సంబంధించిన సృత్యంశం (పార్శ్వతేదేవికి సంబంధించినది)</p> <p>2. తాండవమనగానేమి? తాండవంనకు నంబంధించి ‘సృత్త’మునకు నంబంధించిన అంశం (శివునికి సంబంధించినది)</p> <p>3. నవసరముల పేర్లు (శ్లోకములో)</p> <p>4. ఆధ్యాత్మరామాయణ కీర్తన</p> <p>5. జాపళి (అభినయం)</p> <p>6. జానపద నృత్యం</p> <p>7. పద్మమునకు అభినయం (మనుచరిత్రలోనిది ‘ఇంతలు కన్నులుండు’)</p> <p>8. గిరిజన సృత్యము (లంబాది)</p> <p>9. భారతీయ శాస్త్రీయ సృత్యముల గురించి పరిచయం (వీడియోల ద్వారా)</p>	<p>1. నారాయణతీర్థుల తరంగం</p> <p>2. అన్నమాచార్య కీర్తన</p> <p>3. రామదాసు కీర్తన</p> <p>4. ఆదెనమ్మా శివువు (పుట్టపర్తి నారాయణచార్యులు)</p> <p>5. బండెనుక బండి కట్ట (జానపద సృత్యం)</p> <p>6. బృందగిరిజన సృత్యం (థింసో/ కోయ)</p>

కళలు - సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

రంగస్థల మాధ్యమం (టియేటర్)

1, 2 తరగతులకు

- ప్రకృతి ధ్వనులు - అనుకరణ పక్షులు, జంతువులు, వాహనాలు మొదగువాటి కదలికలను, శబ్దములను అనుకరించుట.

అభ్యాసాలు:

- చిన్న చిన్న కథలు చెప్పి వాటిలో వచ్చిన పక్షుల, జంతువుల శబ్దాలను, కదలికలను ప్రదర్శించడం.
- ఒకర్ని అద్దంలో ప్రతిబింబంగా, మరొకర్ని పక్షిలాగానో, జంతువులాగానో ఉంచి, ఏరు చేసే చర్యలను ప్రతిబింబం అనుకరించేలా చేయడం.
- మ్యాజిక్కు అనుగుణంగా తమకిష్టమైన పక్షులల్లాగానో, జంతువులల్లాగానో శరీరాన్ని కదిలించడం.
- ఒక పక్షి పేరుగాని, జంతువు పేరుగాని చెప్పి పిల్లలు వాటికి సంబంధించిన శబ్దాలను, కదలికలను చూపించేలా చేయడం.
- అక్షరాలు - పలుకుబడి (తెలుగు పారం మాదిరిగా కాకుండా రంగస్థల అభినయ విద్యను దృష్టిలో ఉంచుకొని అభినయ ప్రాధాన్యంగా పిల్లల భాగస్వామ్యంలో నేర్చాలి).
- అచ్చులు - హల్లులు - గుణింతములను నేర్చించడం.
- పిల్లలకు అక్షరాల పేర్లు పెట్టి పిలవడం.
- అలా వచ్చిన పిల్లల చేత వేరే అక్షరాలను పలికించి ఆ పేర్లన్న వాళ్ళని వచ్చేలా చేయడం.
- అక్షరాలను అట్టముక్కల మీద రాసి వాటిని ఒక డబ్బాలో వేసి ఆ డబ్బా ముందు ముగ్గురు పిల్లల నుంచి ‘ఆ’ నుంచి ‘ఎ’ వరకు అక్షరాలను తీసుకొని వరసగా పేర్చవని చెప్పి ఆ ముగ్గురు పిల్లలకు ‘ఎ’ నుండి ‘అః’ వరకు ఇలా చేయించడం. ఇలా తక్కిన అక్షరాలను కూడా ముగ్గురేసి పిల్లలతో చేయించడం.
- అక్షరాలను అట్టముక్కల మీద రాసి వాటిని పిల్లల మెడలోగాని, భుజానికిగాని వేసి వాళ్ళను అక్షర క్రమం లేకుండా ఒక రైలుబండిలా చేసి.... అక్షర క్రమంలో రైలుబండిలా మారాలని చెప్పి చేయించడం.
- అలా రైలు బండిలా మారి ప్రయాణిస్తున్నట్లుగా చేయించి, స్టేషన్లో ఆపించి పిల్లల పేర్లు పెట్టి పిలిచి అలా పిలవగా బయటకొచ్చిన పిల్లల మెడలో ఉన్న అక్షరాలను ఇతరులు పలికేలా చేయడం.

పొదుపు చేయవలసిన చోట ఖర్చు చేయకు. ఖర్చు చేయవలసిన చోట పొదుపు చేయకు.

3వ తరగతి	4వ తరగతి	5వ తరగతి
<p>యదార్థానుకరణ (వాస్తవానికి దగ్గరగా అనుకరించడం)</p> <ul style="list-style-type: none"> పక్కల నడకలు, ధ్వనలు, జంతువుల, వాహనముల కదలికలను వాస్తవానికి దగ్గరగా అనుకరించడం. పిల్లలు తమ శరీరాన్ని యథేచ్చగా కదలిస్తుండగా ఒక పక్కి లేదా జంతువు లేదా వాహనం పేరు చెప్పి దానిలా శరీరాన్ని కదలిస్తూ శబ్దాలను ఇష్టుడం. ఒక మూర్ఖుడికో వివిధ జంతువుల, పక్కల శబ్దాలను వినిపిస్తూ వాటి వలె శరీర కదలికలను చేయడం. బొమ్మలను చూపిస్తూ, పిల్లలకు కథలు చెప్పుడం. పైవిధంగా చెప్పిన కథల్లోని పక్కి, జంతు మాన్యులను విల్లలకు తొడిగి కథ చెబుతుండగా పిల్లలు అభినయించేలా చేయడం. రుచులు అనుభూతులు తినుబండారాలను పిల్లలు తినేలా చేయడం, తరవాత తిన్న విధానాన్ని, ఆ తినుబండారం నిజంగా లేకున్నా పిల్లలు చూపించేలా చేయడం. అలా చేస్తూ నిజంగా తిన్నప్పటి అనుభూతిని ప్రదర్శించేలా చేయడం. సరళ పదాలు - ఒత్తులు. పార్చుపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి. 	<ul style="list-style-type: none"> ఏకాగ్రత, పరిశీలన, జ్ఞాపకశక్తి. కొన్ని వస్తువులను పిల్లలకు చూపించి వాటిని అదే క్రమంలో చెప్పేలా చేయడం. కొన్ని పోస్టర్లు, guestures ని చిత్రపటాల నుంచి గమనించేలా చేసి తరవాత అనుకరించేలా చేయడం. పిల్లలను ఒక సర్కిల్ (వలయాకారం)లా కూర్చొట్టి ప్రతి ఒక్కరి పేరును వాళ్ళకిప్పమైన ఫలం పేరు చెప్పించాలి. తరవాత ప్రతి ఒక్కరూ తన ప్రక్రస్తన్న ఇరువురికీ ఇప్పమైన పండ్ల పేర్లు చెప్పాలి. రకరకాల భావాలతో ఒక వాక్యాన్నిగాని, పద్యాన్నిగాని పలికించడం. మూర్ఖుడికు అనుగుణంగా శరీరాన్ని కదలించడం. సంయుక్తాక్రాలు, ద్విత్యాక్రాలు. పద్యపరనం, గద్యపరనం. పార్చుపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి. 	<p>ఏకాగ్రత - పరిశీలన - జ్ఞాపకశక్తి</p> <ul style="list-style-type: none"> బొమ్మలను చూపించి ఒక కథను అల్లి చెప్పేలా చేయించడం. మూర్ఖుడిక ద్వారా వేగంగా, మెల్లగా, మరింత మెల్లగా శరీర కదలికలను ప్రదర్శించడం. పిల్లలకొక సమస్యనిచ్చి వాళ్ళ సృజనాత్మక ద్వారా పరిపూర్ణించేలా చేయడం. అభ్యాసం - రెండు పొట్టేళ్ళు ధీకొంటున్నట్టు శరీరాలు తాకకుండా జాగ్రత్తగా దూరం పాటిస్తూ చేయడం. మూర్ఖుడికు అనుగుణంగా శరీరాన్ని కదలించడం. పద్య పరనం - గద్య పరనం - శోక పరనం పార్చుపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి.

6వ తరగతి	7వ తరగతి	8వ తరగతి
<p>శరీరం</p> <ul style="list-style-type: none"> సంగీత ధ్వనుల ఆధారంగా శరీర కదలికలు. శరీర కదలికలను తాము ఊహించిన వస్తువులను ప్రదర్శించడం. జానపద నృత్యాలు. మూకాభినయం (మైమ్). <p>మనసు</p> <ul style="list-style-type: none"> పరిశీలన, ఏకాగ్రత, జ్ఞాపకశక్తిపై అభ్యాసాలు <p>కంరస్టరం</p> <ul style="list-style-type: none"> అర్థస్థాస్ట్రిటో పద్యం, గద్యం, శ్లోకం చదవడం. పరస్పర పరిచయం, కథలు చెప్పడం. పార్యపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి. 	<p>శరీరం</p> <ul style="list-style-type: none"> సంగీత ధ్వనుల ఆధారంగా శరీర కదలికలు. శరీర కదలికల ద్వారా తాము ఊహించిన వస్తువులను ప్రదర్శించడం. జానపద నృత్యాలు. మూకాభినయం (మైమ్). <p>మనసు</p> <ul style="list-style-type: none"> పరిశీలన, ఏకాగ్రత, జ్ఞాపకశక్తి, ఊహిశక్తిపై అభ్యాసాలు. <p>కంరస్టరం</p> <ul style="list-style-type: none"> అర్థస్థాస్ట్రిటో చదవాలంటే శ్యాస ప్రక్రియ మీద పట్టసాధించడం అవసరం. ఇందుకోసం ప్రాణాయామ ప్రక్రియలు చేయాలి. తద్వారా అర్థస్థాస్ట్రిటో పద్యం, గద్యం, శ్లోకం చదవడం. పరస్పర పరిచయం, సామూహికంగా కథలు చెప్పడం. దీనివల్ల ఇతరులు చేపే సంభాషణలకు అనుకూలంగా మాట్లాడడం అలవాటుతుంది. పార్యపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి. 	<p>శరీరం</p> <ul style="list-style-type: none"> నిర్దేశించిన సంగీత ధ్వనులకు అనుకూలంగా శరీర కదలికలు చేయడం. ఒక్కరు (సోలో) లేదా బృందం ((గ్రూప్))గా జానపద నృత్యాలు చేయడం. మూకాభినయం (మైమ్) ప్రదర్శించడం. <p>మనసు</p> <ul style="list-style-type: none"> పరిశీలన, ఏకాగ్రత, జ్ఞాపకశక్తి, ఊహిశక్తిపై అభ్యాసాలు. అభినయ సమస్యలు (action problems)ను అర్థం చేసుకోవడం. నూతన అంశాలను జోడించి అభినయించడం (improvisation) <p>కంరస్టరం మరియు ఉచ్ఛారణ</p> <ul style="list-style-type: none"> అర్థస్థాస్ట్రిటో చదవాలంటే శ్యాస ప్రక్రియ మీద పట్టసాధించడం అవసరం. ఇందుకోసం ప్రాణాయామ ప్రక్రియలు చేయాలి. తద్వారా అర్థస్థాస్ట్రిటో పద్యం, గద్యం, శ్లోకం చదవడం. పరస్పర పరిచయం, సామూహికంగా కథలు చెప్పడం. దీనివల్ల ఇతరులు చేపే సంభాషణలకు అనుకూలంగా మాట్లాడడం అలవాటుతుంది. ఏకపాత్రలు, ద్విపాత్రాభినయాలు చేయడం. పార్యపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి.

సుఖసంతోషాలనేవి ఒకరికి నీవు ఇచ్చే వాటిపై ఆధారపడి ఉంటాయి. అంతేకాని వారి నుండి నీవు పుచ్చుకునే వాటిపై కాదు.

9వ తరగతి	10వ తరగతి
<p>శరీరం</p> <ul style="list-style-type: none"> • నీర్దేశించిన సంగీత ధ్వనులకు అనుకూలంగా శరీర కదలికలు చేయడం. • ఒక్కరు (సోలో) లేదా బృందం ((గ్రూప్)గా జానపద స్వత్యాలు చేయడం. • ఒక్కరుగా, ఇద్దరుగా లేదా బృందంగా మూకాభినయం (మైమ్) ప్రదర్శించడం. <p>మనస్సు</p> <ul style="list-style-type: none"> • పరిశీలన, ఏకాగ్రత, జ్ఞాపకశక్తి, ఊహశక్తిపై అభ్యాసాలు. • అభినయ సమస్యల (action problems)ను అర్థం చేసుకోవడం. • సాధారణ, జట్టుపరమైన, పాత్రపరమైన, సన్నిఖేషపరమైన నూతన అంశాలను జోడించి అభినయించడం (improvisation). <p>కంతస్వరం మరియు ఉచ్చారణ</p> <ul style="list-style-type: none"> • అర్థస్వార్తితో చదవాలంటే శ్యాస ప్రక్రియ మీద పట్టుసాధించడం అవసరం. ఇందుకోసం ప్రాణాయామ ప్రక్రియలు చేయాలి. తద్వారా అర్థస్వార్తితో పద్యం, గద్యం, శ్లోకం చదవడం. • పరస్పర పరిచయం, సామూహికంగా కథలు చెప్పడం. దీనివల్ల ఇతరులు చెప్పే సంభాషణలకు అనుకూలంగా మాట్లాడడం అలవాటవుతుంది. • ఏకపాత్రలు, ద్విపాత్రాభినయాలు, గల్పికలు (skits) ప్రదర్శించడం. <p>అనుబంధ అంశాలపై అవగాహన</p> <ul style="list-style-type: none"> • రంగస్థల నిర్మాణం, అలంకరణ • దుస్తులు, మేకప్ మెళకువలు • పార్యపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి. 	<p>శరీరం</p> <ul style="list-style-type: none"> • నీర్దేశించిన సంగీత ధ్వనులకు అనుకూలంగా శరీర కదలికలు చేయడం. • ఒక్కరు (సోలో) లేదా బృందం ((గ్రూప్)గా జానపద స్వత్యాలు చేయడం. • ఒక్కరుగా, ఇద్దరుగా లేదా బృందంగా మూకాభినయం (మైమ్) ప్రదర్శించడం. <p>మనస్సు</p> <ul style="list-style-type: none"> • పరిశీలన, ఏకాగ్రత, జ్ఞాపకశక్తి, ఊహశక్తిపై అభ్యాసాలు. • అభినయ సమస్యలు (action problems)ను అర్థం చేసుకోవడం. • సాధారణ, జట్టుపరమైన, పాత్రపరమైన నూతన అంశాలను జోడించి అభినయించడం (improvisation). <p>కంతస్వరం మరియు ఉచ్చారణ</p> <ul style="list-style-type: none"> • అర్థస్వార్తితో చదవాలంటే శ్యాస ప్రక్రియ మీద పట్టుసాధించడం అవసరం. ఇందుకోసం ప్రాణాయామ ప్రక్రియలు చేయాలి. తద్వారా అర్థస్వార్తితో పద్యం, గద్యం, శ్లోకం చదవడం. • పరస్పర పరిచయం, సామూహికంగా కథలు చెప్పడం. దీనివల్ల ఇతరులు చెప్పే సంభాషణలకు అనుకూలంగా మాట్లాడడం అలవాటవుతుంది. • ఏకపాత్రలు, ద్విపాత్రాభినయాలు, గల్పికలు (skits) ప్రదర్శించడం. • లఘునాటికలు, 40 నిమిషాల నిడివిగల నాటికలలో నటిండం. <p>అనుబంధ అంశాలపై అవగాహన</p> <ul style="list-style-type: none"> • రంగస్థల నిర్మాణం, అలంకరణ • దుస్తులు, మేకప్ మెళకువలు • పార్యపుస్తకాలలోని వివిధ సన్నిఖేశాలను, అంశాలను అభినయింపజేయాలి.

సాంస్కృతిక విద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

థియేటర్ - ఆనుబంధం

క్రమ సంఖ్య	ప్రధానాంశం	విశేషణ	జతరములు
1	శారీరక, మానసిక వాచిక అంశాల వ్యక్తికరణ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ఆనుకరణ 2. ప్రాథమిక భావాత్మక ముఖ కవళికలు 3. వాచిక సంబంధ అంశాల వ్యక్తికరణ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. వివిధ రకాల జంతువులు, వస్తువులు, చలనాలను ఆనుకరించడం 2. రంగస్థల నటనలో ముఖ కవళికలు ప్రధానమైనవి, సంభాషణలు, వ్యక్తికరణలు పాత్రోచితంగా ఉండాలి.
2	పరస్పర భావవ్యక్తికరణ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ప్రాథమిక స్థాయి సంవాదాలు 2. బొమ్మలతో కలిసి పనిచేయడం 3. పాత్రనిర్వహణ (Role Drama) 4. సద్యోనటన (Improvise) 5. కథలు చెప్పడం (Story telling) 6. పాత్ర నిర్వహణ (Role Playing) 7. నాటకం - పార్యాంశం 	<ol style="list-style-type: none"> 1. చిన్న చిన్న కథలను మాటలతో వ్యక్తికరించడం 2. బొమ్మలను పయోగించి కథలు చెప్పడం 3. పాత్ర నిర్వహణ 4. పిల్లలను గుంపులగా చేసి చిన్న చిన్న పాత్రలను వారికి తోచిన విధంగా ప్రదర్శించమనడం 5. చిన్న చిన్న కథలు చెప్పడం 6. వివిధ రకాల పాత్రలను నిమిషకాలంలో నటించడం 7. వేరే Subject లోని అంశాలను నాటకీయంగా చెప్పడం
3	కళాత్మక ఆనుబంధం	<ol style="list-style-type: none"> 1. పార్శ్వపుస్తకంలోని కవితలు, కథలు, పద్యాలు, జానవద కళారూరపాలు మొదలైన వానిని నాటకీకరించడం. 2. వాస్తవ సంఘటనల నాటకీకరణ 3. ప్రాథమిక స్థాయి నాటక రచన 4. చిన్న చిన్న దృశ్యాలను Rehearsals చేసుకోవడం, ప్రదర్శించడం 5. రంగస్థల అలంకరణ, మేకప్ప మెళకువలు 	<ol style="list-style-type: none"> 1. పార్యాంశంలోని కథలను పిల్లలతో విడివిడిగా ప్రదర్శింపచేయడం. ఆ తదుపరి ప్రదర్శనపై చర్చ 2. నిజ జీవితంలో వాస్తవ సంఘటనలను నాటకీకరించడం 3. చిన్నచిన్న నాటికలను రచించడం 4. రచించిన వాటిని Rehearsals చేయడం, ప్రదర్శించడం 5. రంగస్థలన్ని సిద్ధం చేయడం. లైటింగ్, మైక్ సెట్టింగ్ చేయడం, ప్రదర్శనకు అవసరమైన వస్తుసామగ్రిని తయారు చేయడం, మేకప్ప చేయడం.

తెలుగు భాషా వికాసం - విద్యా కార్యక్రమాలు

మన చరిత్ర - సంస్కృతి - సాహిత్యం

ప్రతి మానవ సమాజానికి తనదైన చరిత్ర, సంస్కృతి ఉంటుంది. అది వారి వేషభావాలు, పండుగలు, ఆచారమ్మాలలో వ్యక్తమవుతూ ఉంటుంది. చరిత్రను, సంస్కృతిని సజీవంగా ఉంచి తరవాత తరాలకు అందించేందుకు సాహిత్యం ఉపకరిస్తుంది. నేచీతరం పిల్లలకు మన చరిత్ర, సంస్కృతులపట్ల అవగాహన ఉండడం లేదు. అందుచేత పొశ్చాత్య పోకడల విష సంస్కృతి ప్రబలుతోంది. మన కళలు, సాహిత్యం, ఆచారమ్మాలపట్ల గౌరవభావం పెంపొందింపజేయాలంటే ఇవన్నీ పారశాల విద్యలో భాగం కావాలి. పిల్లలు నేర్చుకోవాలి.

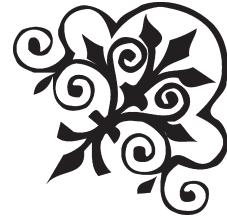
సిలబన్ అంశాలు:

పల్లిసుద్ధలు, ఒగ్గుకథలు, హరికథలు, బుర్రకథలు, చిందుభాగవతం, యక్కగానం వంటి కళారూపాలు మన ప్రాచీన సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలను కాపాడుకుంటూ వస్తున్నాయి. మనకు ఎంతో సుసంపన్చమైన జానపద సాహిత్యం ఉంది. అదేవిధంగా అధ్యుతమైన సాహిత్యం ఉంది. మంచి పద్యాలు, శ్లోకాలు, సామెతలు, పొడుపుకథలు, చారిత్రక కథలు, సాహసగాథలు, అధ్యాత్మిక విషయాలు, నైతికవిలువల గురించి పుస్తకపరిచయం చేయించాలి. పై అంశాలపై కథారచన, కవితారచన, వ్యాసరచన చేయించడం ద్వారా మన చరిత్ర, సంస్కృతి సాహిత్యాలపై సదవగాహన కలుగుతుంది.

తెలుగు భాషాభ్యాషధి కోసం నిర్వహించడగిన విద్యా కార్యక్రమాల వివరాలు:

- పారశాలలో సరస్వతీ గ్రంథాలయాల విర్యాటు.
- పారశాల స్థాయి నుండి రాష్ట్ర స్థాయి వరకు తెలుగులో వక్కత్వ, వ్యాసరచన, పద్యధారణ, పద్య కవిత్వం, వచన కవిత్వం, ప్రస్తుధారణ పోటీల నిర్వహణ.
- తెలుగు భాషా వికాస కార్యక్రమాలను అకడమిక్ క్యాలెండర్లో వ్యవస్థికృతం చేయడం.
- జిల్లా తెలుగు విజ్ఞాన కేంద్రాలు, జిల్లా విద్యా శిక్షణ సంస్ల ద్వారా స్థానిక తెలుగు భాషా సంస్కృతులపై నిర్వహించే కార్యక్రమాలలో పాల్గొనడం.
- ఈ వారం పద్యం పేరిట ప్రతి వారం పారశాలలో ఒక పద్యాన్ని పిల్లలందరికి ధారణ కలిగించడం.
- ‘మన కవులు - కావ్యాలు’ శీర్షికన పారశాల సారసత్వ సంఘ సమావేశాలలో చర్చలు నిర్వహించడం.
- స్థానిక కళలు, కళాకారులను గుర్తించి పారశాలలకు అప్పోనించి అవగాహన కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం.
- తప్పనిసరిగా జాతీయ దినోత్సవాలు, ముఖ్య దినోత్సవాల సందర్భంగా పారశాలలో సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం.
- సర్వమత సమావేశాన్ని చాటి చెప్పేందుకు సర్వమత ప్రార్థనా కార్యక్రమం నిర్వహించడం.
- పారశాలలో వారంలో ఒక రోజును తెలుగు భాషా దినంగా ప్రకటించి తెలుగులోనే మాటల్లాడేలా చేయడం (తెలుగేతర మాధ్యమ పారశాలలో).
- జిల్లాస్థాయి, పారశాలస్థాయిలో ‘మన భాష - మన యాస’ పేరిట స్థానిక భాషా పదజాలంపై కార్యశాలలు నిర్వహించడం.
- జిల్లాస్థాయి, పారశాలస్థాయిలో తెలుగు భాషా వికాసాన్ని చాటేందుకు పిల్లల పత్రికను నిర్వహించడం.

మంచితనం, గొప్పతనం అనేవి సంపదలో కాదు, నిరాడంబరతలోనే ఉన్నాయి.

విలువలవిద్య - జీవననైపుణ్యాలు

పార్శ్వప్రణాళిక 1 నుండి 10 తరగతులు

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
ఆంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాదు

రూపాంచించిన వారు

డా॥ పి. జయధీర్ రెడ్డి, విశ్రాంత ప్రధానాచార్యులు, జిల్లా విద్యాశిక్షణ సంస్థ-సమస్వయకర్త.

శ్రీ కొల్లా దశపతిరావు, విశ్రాంత ఉపన్యాసకులు, అత్యున్నత విద్యా అధ్యయన సంస్థ.

శ్రీమతి కె.ఆర్.టి. ఎల్. జ్యోతిర్మయి, ఉపన్యాసకులు, ఎన్.సి.ఇ.ఆర్.టి. హైదరాబాద్.

శ్రీ ఎ. లక్ష్మణరావు, సూగ్ర్ం అసిస్టెంట్, కరీంనగర్.

శ్రీ వి. శరత్తుబాబు, తెలుగు పండిత్, అంబర్పేట, హైదరాబాద్.

శ్రీ యస్. రఘురామ్, ఉపాధ్యాయుడు, గ్రంథసిరి, గుంటూరు.

శ్రీమతి వంగిపురం స్వర్జలత, ఉపాధ్యాయుని, పాతపట్టిసం, పశ్చిమ గోదావరి.

శ్రీ బలగం రామోహన్, ఉపాధ్యాయుడు, ముదోల్, ఆదిలాబాదు.

శ్రీమతి పి. మాధవి, తెలుగు పండిత్, భారతీయ విద్యాభవన్, హైదరాబాదు.

శ్రీమతి జి. సుబ్బలక్ష్మి, తెలుగు పండిత్, నెల్లూరు.

శ్రీమతి జి. సరళాదేవి, ఉపాధ్యాయుని, గంగాపూర్, మహబూబ్ నగర్.

విషయాన్వేషణలు, ఎడిషింగ్

శ్రీ సువర్ణవినాయక్

భాషా పాత్యపుస్తకాల కోఅర్టీనేటర్

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ

హైదరాబాదు.

శ్రీ వి. చిన వీరభద్రుడు

అడిషనల్ షైరెక్సర్

గిరిజన సంక్షేప శాఖ, ఆంధ్ర.

హైదరాబాదు.

డా॥ ఎన్. ఉపేందర్ రెడ్డి

ప్రాఫెసర్, విద్యాప్రణాళిక పాత్యపుస్తక విభాగం

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ

హైదరాబాదు.

సలహాదారులు

శ్రీ జి. గోపాలరెడ్డి

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ

హైదరాబాదు.

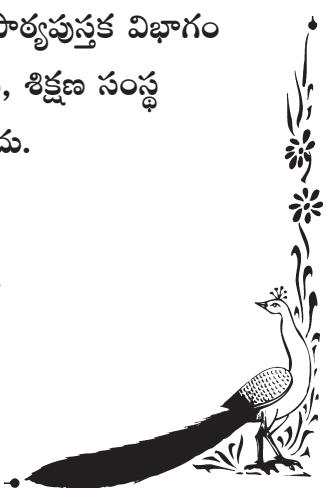
ముఖ్యసలహాదారులు

శ్రీమతి వి. ఉపారాణి, ఐ.ఎ.ఎన్.

కమీషనర్, పారశాల విద్య

హైదరాబాదు

అంధ్రప్రదేశ్

ముందుమాట

విద్య మనిషిని ‘మనీషిగా మార్చాలి. మనిషిలో ఉన్న మానవత్వపు విలువలను వెలికించి సమాజహాత్మిణిగా, సంపూర్ణమైన వ్యక్తిగా తీర్చిదిద్దాలి. విచక్షణతో సాంతంగా నిర్ణయాలు తీసుకునేలా హేతుబద్ధమైన పొరునిగా తయారుచేయాలి. ఏది మంచి? ఏది చెడు? అనే విచక్షణతో అంతరాత్మ ప్రభోధం ప్రకారం ప్రవర్తించగలిగేలా చేయాలి. అయితే, విద్య నిర్వితించాల్సిన ఈ అత్యుత్తమ కర్తవ్యం నేడు చర్చనీయంశంగా మారింది. ఏ నోట విన్నా విలువలు అడుగంటుతున్నాయని, విద్యాలక్ష్మీల సాధన ప్రశ్నార్థకమవుతున్నదనే విమర్శ వెల్లువెత్తుతున్నది. విద్య వ్యాపారాత్మకమైన మానవ సంబంధాలను దెబ్బతీసేవిధంగా మారడం ఆందోళన కలిగించే అంశం. పరీక్షలే పరమాపదిగా మార్చులు, ర్యాంకులే ప్రవంచంగా విద్య రూపొంతరం చెందడం అనేక అవాంఘనీయ పరిస్థితులకు దారితీస్తున్నది. ఈ సందర్భంలో విద్యలో రావల్సిన మార్పులు ఏమిటి? చేపట్టాల్సిన సంస్కరణలు ఏమిటి? పిల్లల నుండి మనం ఏం ఆశిస్తున్నాం? అనే కీలక ప్రశ్నలు ఉత్సమ్మమవుతున్నాయి. విద్య ఉపాధి కోసమని భావించినా అంతకంబే ప్రధానమైనది పిల్లలను విలువలు కలిగిన వ్యక్తులుగా తీర్చిదిద్దడం. ఇందుకోసం కింది ప్రశ్నల గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరముంది.

- విలువలు అంటే ఏమిటి?
- విలువల ఎందుకు నశిస్తున్నాయి?
- విలువలు పెంపొందడానికి తోడ్డుడే అంశాలు ఏమిటి?
- విలువలు పెంపొందించడానికి విద్యాపరంగా చేపట్టాల్సిన చర్చలు ఏమిటి?
- విలువలు ఎలా అధివృద్ధి చెందుతాయి?
- విలువలు పెంపొందాయని గుర్తించడం/ అంచనా వేయడం ఎలా?
- వీటిని పెంపొందించడంలో ఉపాధ్యాయులు బాధ్యతలు, పారశాలల ప్రాత ఏమిటి?

నేటి పరిస్థితులలో పారశాల విద్యను పూర్తిగా సంస్కరించాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. ఇందుకోసం పారశాల విద్యలో విలువల విద్యను ఒక ముఖ్యమైన విషయంగా ప్రవేశపెట్టాల్సిన అవసరం బలపడింది. గతంలో నుండి కూడా విలువల విద్య అనేది పారశాలల్లో అమలు జరుగుతున్నప్పటికీ ఇది నామమాత్రంగానే మిగిలింది. పరీక్షలు, మార్చులు, ర్యాంకుల ప్రవంచంలో విలువల విద్యను ముఖ్యమైన విషయంగా గుర్తించడం లేదు. వీటికి కేటాయించిన పీరియడ్సును పరీక్షలకు సిద్ధం చేయడానికి ఓపయోగించుకుంటున్నారు. పిల్లలకు కనీసం నీతి కథలు, గేయాలు, సూటిదాయకమైన వ్యక్తుల జీవితచరిత్రలకానీ అందించకపోవడం వల్ల పిల్లల్లో విలువలతోపాటు సంస్కరితి, సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవభావం తగ్గి ప్రమాదం కూడా ఏర్పడింది. తోటివారితో తమ బాల్యాన్ని ఆటలు, పాటలు, చర్చలు, ముచ్చట్లతో ఆనందంగా గడిపే పిల్లలు ర్యాంకులు, పరీక్షల వల్ల తమతోటి వారిని పోలీచారులుగా చూసే దుస్థితి నెలకొన్నది. వీటిని అధిగమించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విలువల విద్యను ఒక ముఖ్యమైన సబ్జక్టగా ప్రవేశపెట్టాలని నిర్ణయించింది. ఇందుకోసం మన రాష్ట్రంలో రాష్ట్ర విద్యాప్రణాళిక పరిధి పత్రం-2011 ఆధారంగా ‘విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాలు’ అనే పేరుతో ఆధారప్రతాన్ని రాష్ట్ర విద్య పరిశోధన శిక్షణ సంస్థ రూపొందించింది.

దీని ఆధారంగా ‘విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాలు’ను గురించి 1వ తరగతి నుండి 10వ తరగతి వరకు పిల్లలకు బోధించుటకు పార్స్ ప్రణాళికను (సిలబ్స్) రూపొందించారు. ఈ పార్స్ ప్రణాళికలో విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాల ఆవశ్యకత, ప్రధాన విలువలు-కీలక భావనలు, విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాలు, సాధనా వ్యవహారాలు, తరగతివారీగా పార్స్ ప్రణాళికలు వంటి విషయాలను పొందుపరిచారు.

తరగతివారీగా పొందుపరిచిన పార్యుప్రణాళికలో ప్రధాన విలువ, నేర్చాల్సిన విలువ, ప్రక్రియ, సూచిత పార్యాంశాలను చేర్చారు. వీటి ఆధారంగా ఉపాధ్యాయులు తరగతివారీగా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలను సాధించడానికి కృషి చేయవచ్చు. వీటి గురించి ప్రణాళికాబద్ధంగా కేటాయించిన పీరియథ్లో మరింత బాగా బోధనాభ్యాసం ప్రక్రియలు నిర్వహించడానికి సూచిత పార్యాంశాలతో కూడిన ఉపాధ్యాయుల కరదీపికను కూడా రూపొందిస్తున్నారు. పిల్లల్లో పెంపొందిచాల్సిన ప్రధాన విలువలను పరిశీలించాడాం.

ప్రధాన విలువలు:

1. స్వేచ్ఛ	7. అరోగ్య విలువలు	13. త్రమ విలువ
2. సంతృప్తిగా జీవించడం	8. సంస్కృతీ సంప్రదాయాల పట్ల గౌరవం	14. సేవా భావం
3. శేల నిర్మాణం	9. పర్యావరణ పరిరక్షణ	15. సమానత్వం, సోదరభావం, స్త్రీలపట్ల గౌరవం
4. జీవన నైపుణ్యాలు	10. శాస్త్రియ దృక్పథం	16. జాతీయ భావన, దేశభక్తి
5. బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	11. న్యాయం, సత్యం	17. లౌకికతత్వం - మతసామరస్యం
6. పొదుపు చేయడం	12. శాంతి/ కలిగిమెంటిసి జీవించడం, అహింస	18. ప్రజాస్వామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ

మైన తెలిపిన ప్రధాన విలువల ఆధారంగా తరగతి వారీగా సాధించాల్సిన ఉపవిలువల వివరాలను పార్యుప్రణాళికలో చేర్చారు. అయితే పారశాల విద్య పూర్తయ్యేసరికి ‘విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాలు’ నభజ్ఞ ద్వారా పిల్లలు కింది సామర్థ్యాలను సాధించాలి. అవి

సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు:

1. మంచి - చెడు విచక్షణ జ్ఞానం, సత్కృతర్తన	2. రాజ్యాంగ విలువలు, మానవహక్కులు, బాలల హక్కులు పాటీంచడం
3. సహనం దయ, తదానుభూతి మొదలగు వ్యక్తిగత విలువలు	4. జీవన నైపుణ్యాలు (భావ ప్రసార, సామాజిక, ఉద్యోగ నైపుణ్యాలు) ఆలోచనా నైపుణ్యాలు
5. ఉపాధ్యాయులు, సహాధ్యాయులు, పారశాల, సమాజం ప్రభుత్వ ఆస్తుల పట్ల సరైన వైభాగ్యాలు కలిగి ఉండడం.	

ఉపాధ్యాయుల బాధ్యతలు:

‘ఉపాధ్యాయులు జాతినిర్మాణానికి మూలస్తంభాలలాంభీవారు’ అనే విషయం ద్వారా పిల్లల అభివృద్ధి గురించి ఉపాధ్యాయులు ప్రాధాన్యతను మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. విలువల గురించి ఉపాధ్యాయులకు ఒక సానుకూల దృక్పథం ఉండాలి. ఉపాధ్యాయులు తమ సాంప్రదాయ బోధనావిధానాల స్థానంలో పిల్లలు స్వేచ్ఛగా పాల్గొనేలా, ప్రశ్నించేలా, ఆలోచించేలా, జటలో నిర్ణయాలు తీసుకునేలా, తీసుకున్న నిర్ణయాలపై సమర్థించి మాట్లాడేలా తయారు చేయాలి. బోధించే నభజ్ఞ ఏదైనప్పటికీ వాటిలో అంతర్గతంగా దాగివున్న విలువలను పిల్లలు గ్రహించేలా చర్చలు నిర్వహించాలి. పరిస్థితులను, సమస్యలను విశ్లేషించి నిర్ణయాలు తీసుకునేలా ఉపాధ్యాయులు ప్రోత్సహించాలి.

ఉపాధ్యాయులు ఆదర్శంగా ఉండాలి. ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయులు పిల్లలతో మంచి సంబంధాలు కలిగి ఉండడం, సమయపాలన, వ్యక్తిగత క్రమశిక్షణ పాటించడం, కలిసి పనిచేయడం, ఒకరినాకరు గౌరవించుకోవడం, మంచి ప్రవర్తనా వైభాగ్యాలు, సానుకూల దృక్షఫాలు కలిగి ఆదర్శంగా జీవించడం మొదలగువాటి ద్వారా పిల్లలకు మార్గదర్శకులు కావాలి. పిల్లల్లో విలువలను బలవంతంగా రుద్దడం, పాటించమని ఒత్తిడి చేయడం వంటివి చేయకుండా పిల్లలు ఆ విలువల గురించి ఆలోచించేలా, చర్చించి నిర్జయాలకు వచ్చేలా, నేర్చుకున్న విలువలను ఆచరించడానికి సన్మయ్యలయ్యేలా చేయాలి. ఉపాధ్యాయుడు స్నేహ అన్వేషణలతో విలువలపై దృష్టి కలిగి ఉండాలి. పిల్లల అనుభవాలను, సంఘటనలను చెప్పించడం, చర్చించడం ద్వారా విలువలు పిల్లలు తమంటతామే గ్రహించేలా వ్యహారాలను ఏర్పరుచుకొని అమలుచేయాలి.

విలువలవిద్య - జీవననైపుణ్యాల మూల్యాంకనం:

పిల్లల సమగ్ర అభివృద్ధిలో విలువలు, వైభాగ్యాలు, ఆసక్తులు, అభిరుచులు కూడా ముఖ్యమైనవి. పిల్లలను వివిధ పార్య విషయాలలో మూల్యాంకనం చేసినట్లే విలువలవిద్య-జీవన నైపుణ్యాల సాధన గురించి కూడా మూల్యాంకనం చేయాలి. విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాల కింద నిర్దేశించిన సామర్యాలలో ఒక్కొక్క సామర్యానికి 10మార్పుల చౌపూన మొత్తం 50మార్పులు కేటాయించాలి. వీటికి రాత పరీక్ష ఉండదు. పరిశీలనలు, పోర్ట్‌ఫోలియోలు, అనెక్షోట్లు వంటి సాధనాల ద్వారా నిరంతరంగా సమగ్రంగా మూల్యాంకనం చేయాలి. పిల్లల ప్రగతిని ఎప్పటికప్పుడు అంచనా వేసి సంగ్రహాత్మక మూల్యాంకనంలో భాగంగా మార్పుల ఆధారంగా గ్రేడింగ్ ఇవ్వాలి ఉంటుంది. ప్రధానంగా పిల్లలు వీటిని అలవర్పుకోవడంలో గాని, అమలుపర్చడంలో గాని, ఆచరించడంలో గాని సంతృప్తికరంగా ఉందా? సాధారణంగా ఉందా? లేక నామమాత్రంగా ఉందా? అనే రీతిలో గుణాత్మకమైన వ్యాఖ్యల ద్వారా పిల్లల ప్రగతిని గుర్తించాల్సి ఉంటుంది.

పారశాలల పాత్ర - బాధ్యత:

పారశాలలు విలువలకు కేంద్రంగా ఉండాలి. ఇందుకోసం విలువలు పెంపొందించడానికి అనువైన కార్యక్రమాలు పారశాలలో అమలు జరగాలి. పారశాలలో విద్యా కార్యక్రమాలతో పాటు సామాజిక కార్యక్రమాలు, సేవాకార్యక్రమాలు నిర్వహించబడాలి. పారశాలలో జరిగే కార్యక్రమాలలో సమాజ సభ్యులు, సమాజంలో జరిగే కార్యక్రమాలలో పారశాల సభ్యులు భాగస్వాములు కావాలి. విద్యార్థుల ప్రగతిని పారశాలల్లో జరిగే సమావేశాల్లో చర్చించాలి.

ముగింపు:

విలువలవిద్య-జీవననైపుణ్యాలు పార్యప్రణాళిక ఉపాధ్యాయులకు దిశానిర్దేశం చేస్తుందని ఆశిస్తున్నాం. దీనిలో పేరొప్పు సూచిత పార్యాంశాలతో పాటు అదనంగా పారశాల గ్రంథాలయ పుస్తకాలు, మ్యాగజిన్లు, వారాపత్రికలు, దృశ్య త్రేపణ సామగ్రి వంటివాటిని ఉపయోగించుకోవాలి. ఉపాధ్యాయులు తాము ఆదర్శంగా ఉంటూ పారశాలలో పార్యాంశాల ఆధారంగా పలు కార్యక్రమాలను అమలుపరచడం ద్వారా, ఈ పార్యప్రణాళికలోని అంశాలన్నింటినీ సమర్పంగా అమలుచేసి ఆశించిన ఫలితాలను సాధించి విద్యార్థులను ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దుతారని ఆశిస్తున్నాం.

సంశయములు నన్నావరించినపుడు, సంకటములు సంప్రాప్తమైనపుడు, నిరాశ నిర్మాపములు జనించినపుడు నేను భగవద్గీతను తెరచి చూస్తాను. అందులో ఏదో ఒక శ్లోకం నన్నారడిస్తుంది. మీరు కనీచినీ యొరుగని అముల్య జ్ఞాన భండారం భగవద్గీత.

- గాంధీజీ

తోటి జీవాలపై మనం కనీసం చూపవలసిన దయాభిమానాలను చూపలేకపోతే ఏమ్ముల్ని కరుణించమని, ఆశీర్వదించమని రోజూ మీరు చేసే దైవ ప్రార్థన దండగ

విషయ సూచిక

1. విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాలు - ఆవశ్యకత 7 - 9

2. ప్రధాన విలువలు - కీలక భావనలు 10 - 13

3. విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాల సాధన - వ్యాహాలు 14 - 16

4. విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాలు - తరగతి వారీగా పార్ట్ ప్రణాళిక 17 - 31

• 1వ తరగతి• 2వ తరగతి• 3వ తరగతి• 4వ తరగతి• 5వ తరగతి	• 6వ తరగతి• 7వ తరగతి• 8వ తరగతి• 9వ తరగతి• 10వ తరగతి

1. విలువల విద్య, జీవననైపుణ్యాలు - ఆవశ్యకత

మానవులు సంఘజీవులు అందుకే వారు తమకునుకూలంగానే సంక్లిష్ట సమాజాన్ని నిర్మించుకున్నారు. ఈ వ్యవస్థ నిర్వహణ విధానానికి, కలిసికట్టగా మనుగడ సాగించగలిగిన స్థితికి కూడా అవగాహన, విశ్వసనీయతలు అవసరం. దీనికి సమిష్టితత్వం, పరస్పరాధారిత భావాలు కూడా అవసరం. కాబట్టి మానవ సమాజాలకు జనమెరిగిన ఆమోదయోగ్యమైన ప్రవర్తనా నియమావళి అవసరం. మనం కోరుకున్న విధంగా మనం ప్రవర్తించలేం. అయినప్పటికీ సమాజం మనుగడ సాగించాలనీ కోరుకుంటాం. ప్రతి సమాజానికి దాని పరిస్థితులకూ అనుగుణమైన స్వీయ నైతిక నియమావళి ఉంటుంది. ఈ నైతిక నియమాల బహుళత్వానికి కూడా అంతర్లీనంగా కొన్ని ఆమోదిత ఉమ్మడి నియమాలు ఉంటాయి.

నీతి సూత్రాలు మన నడవడికి మార్గదర్శకంగా ఉండే నియమాలు కాబట్టి పిల్లలు కూడా వాటిని ఆకళింపు చేసుకోవడమే సమంజసం. నైతికాభివృద్ధి అంటే కొన్ని నిబంధనల సముదాయాన్ని అనుసరించడమో లేక ఎవరో ఏర్పరిచిన ఆదర్శనమూనాల ప్రకారం నడచుకోవడమో కాదు. నైతికాభివృద్ధి అంటే ప్రతి సందర్భంలోనూ సరైన కారణాన్ని తెలుసుకోగలగడం, దాని ప్రకారం నడుచుకోగల సామర్థ్యం కలిగి ఉండడం. నైతిక చైతన్య అభివృద్ధిలో తాను తీసుకోబోయే నిర్ణయం (ఎంపిక)తో తాను హాయిగా ఉండగలిగే సామర్థ్యం, అలా ఎంపిక చేసుకోవడంలో తనకు తాను ప్రశాంతంగా ఉండగలిగే సామర్థ్యమూ ఉంటాయి. ‘అది నాకలాగే చెప్పారు’ కాబట్టి నేను చేస్తున్నాను అనే భావనకు ఇది విరుద్ధం. అందుచేత ఒక వ్యక్తి తనకుతాను శాంతి సౌఖ్యాలతో ఉండటమే నైతికాభివృద్ధి సారాంశం. వ్యక్తులు ఒక పని ఖచ్చితంగా చేయకపోతే ఏదో విధంగా శిక్షకు గురవుతామనో, నిందకు గురవుతామనో, నిరాదరణకు గురవుతామనో కాక తాము హేతుబధమని ఎంచుకున్న మార్గంలో నడుచుకుంటారు. అంటే దీనర్థం వారిని ప్రతి సందర్భంలోనూ నడిపించే ఒక నిర్ణయం తీసుకునేలా చేసే ఒక ఆంతరంగిక నియమావళిని వారు కలిగి ఉంటారు. ఆ ఎంపిక ఆత్మియులైన వారు సూచించే దానితో ఏకీభవించవచ్చు, విభేదించవచ్చు.

ఈనాడు అన్ని సమాజాలలోనూ ప్రతి జీవితరంగంలోనూ అశాంతి నెలకొని ఉంది. అన్ని సమాజాల ప్రజా జీవితాలలోనూ నైతిక విలువల పతనాన్ని, పెరిగిపోతున్న ఒత్తిడినీ మనం స్పష్టంగా చూడగలుగుతున్నాం, గుర్తించగలుగుతున్నాం. దీనికి సమాజంలోని ప్రజలలో చైతన్యహారితమైన నైతికాభివృద్ధి లోపించడం అనేది కొంతవరకు కారణం కావచ్చు. ఈ మార్పులు ఒక రోజులోనో లేక ఒక సంవత్సరంలోనో వచ్చినవి కావు. మన జీవితాలలో సంయునం, సమతుల్యత క్రమంగా క్లీటించడమే దీనికి కారణం. వాటి స్థానంలో వినిమయహాదం, దురాశ, దోషిది చోటుచేసుకున్నాయి. వాటి నికర ఫలితమే సమాజంలోని అభ్యర్థతాభావం, అపనమ్మకం, విచ్చిన్నమైన కుటుంబయవస్థ, ఉత్పత్తులను అమ్మకోడానికి పాకులాడే మార్కెట్, వ్యాపారమయమైన విద్యావ్యవస్థ, ప్రజా ప్రసాదమార్గమాలు దీన్ని తీవ్రతరం చేస్తున్నాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని పరిస్థితి పైన చెప్పిన వాటికేమీ భిన్నుగా లేదు. దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాల పరిస్థితి కూడా ఇలాగే ఉంది. స్థానిక విభేదాలు, అసమానతలతో పాటు మనకు ప్రాంతీయ, ఆర్థిక అసమానతలు, పెరుగుతున్న అనారోగ్యకరమైన పోటీ, జీవితంలో ప్రతి అంశమూ వ్యాపారమయం కావడం కూడా ఉన్నాయి. ఇవి మహిళలపై అత్యాచారాలు, గర్భస్ఫ్రెశిశు హత్యలు, మానవహక్కుల ఉల్లంఘన వంటి పరిస్థితులకు దారి తీస్తున్నాయి. దీనంతటికి మూలకారణం ప్రజలలో విలువలు, మానవ సంబంధాలు క్లీటించడం, సమాజంలో అశాంతి వ్యాపించడం, స్వార్థచింతన చోటుచేసుకోవడం.

ఈ విలువల ఆవశ్యకత గురించి బాలాలతో సంభాషించడానికి, వాటివల్ల వారి జీవితాలలో ఎదురయ్యే దుష్పలితాల గురించి చర్చించడానికి, వీలుగా పారశాలలో నైతిక విలువల అభివృద్ధి ఒక భాగం కావాలి. నీతి, విలువలను పాటించడాన్ని గురించి వారి స్థాంత జీవితాలు, ఇప్పుటిప్పుల గురించి విశ్లేషించడం ద్వారా ఈ సంభాషణ జరగాలి. పిల్లల విషయంలో ఉపయోగించే వ్యాపోలు, చేపట్టే కార్బూక్రమాలు వ్యష్టి సమిష్టిల మధ్య; వినిమయతత్వం పరిమితతత్వం మధ్య; హింసకీ శాంతియత పోరాటానికి మధ్య; తీవ్ర వాదోపవాదాలకూ ఓర్పుతో చర్చించడానికి మధ్య; సంకుచితత్వానికి బహుళ ఉదారవాదభావాలకు మధ్య; క్లిప్ప సంధిదశను వారు ఎదుర్కొనేందుకు సహాయ పదేలా జాగరూకత వహించడం చాలా ముఖ్యం. నైతిక విలువల అభివృద్ధి విషయంలో పారశాల, సామాజిక పరిసరాలలోనూ తరగతి గదిలోనూ ఏమి చేయగలం? పిల్లలలో ఏ విలువలను అభివృద్ధి చేయాలి? సాటి మానవుల హక్కులను గౌరవించడానికి సహనంగానే అయినప్పటికీ దృఢంగా ఉండేలా మనం పిల్లల్ని చైతన్యవంతం చేయడం ఎలా? అనే ప్రశ్నలు నిరంతరం వేసుకోవాలి.

ప్రతి కుటుంబమూ పిల్లలతో వ్యవహారించేటప్పుడు వారిలో కొన్ని అలవాట్లు నాటుకునేలా చేస్తుంది. ఈ అలవాట్లను పలువిధాలుగా నేర్చుతారు. పైగా పిల్లలందరిలోనూ ఆ అలవాట్లు ఒకేలా ఉండవు. భారత రాజ్యంగం ఆదేశించిన లక్ష్మీలకు అనుగుణంగా ఉండకపోవచ్చు. ఒక సమాజం కలిగి ఉన్న నైతిక నియమాలను ఇతర సమాజాలు తప్పనిసరిగా గౌరవించకపోవచ్చు. మానవులందరూ ఒకేరకమైనవారు, సమానులు అనే భావం, నమ్మకం పిల్లల్లో కలగకపోవచ్చు. ఈ పరిస్థితుల్లో సమాజం ఉనికికి, జాతి ఎదుగుదలకు, అందరికీ ఆమాదయోగ్యంగా ఉండే నైతికసూత్రాలు విలువల అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఈ నియమాలు, విలువలకు అనుగుణంగా నడుచుకునే ప్రజలు సమాజానికి కూడా అవసరం. అదికూడా ముందే చెప్పినట్టుగా వారి స్వభుద్ధితో స్వేచ్ఛగా చేస్తే మేలు.

పిల్లలను సిద్ధం చేయడంలో పారశాల పాత్ర కీలకమైనది. భిన్న నేపథ్యాలతో భిన్న నైతిక నియమావళులు, విలువలతో పిల్లలు పారశాలలకు వస్తారు. సహేతుక చర్చల ద్వారా ఉమ్మడి/ బహుళ అవగాహనతో దగ్గర చేయడం, విలువలను కలిగి ఉండడం, వివేకం, సూక్ష్మబుద్ధులతో తమ ప్రవర్తనలను తాము తీర్చి దిద్దుకోవడం అనేవి పిల్లల పరిపూర్ణభివృద్ధిలో విడదీయలేని భాగాలు. న్యాయం, సమానత్వం, సౌభాగ్యత్వం అనే వాటిని అతి ముఖ్యమైన నైతిక నియమాలు, విలువలుగా రాజ్యంగం ఉధ్యాటించింది. వీటిలో బహుళత్వం, ఇతరుల పట్ల గౌరవం, ఆత్మగౌరవం, ఆత్మవిశ్వాసం, సామాజిక బాధ్యత, ప్రేమ, శ్రద్ధ, దయ, విమర్శనాత్మక, స్వజనాత్మక ఆలోచనా విలువలు, సౌందర్యాత్మక విలువలు ఇమిడి ఉన్నాయి. ఒక వ్యక్తిని నీతివంతుడైన, స్వేచ్ఛాయుతుడైన, బాధ్యతాయుతుడైన సమాజ పౌరునిగా లేదా దేశ పౌరునిగా తీర్చిదిద్దడానికి సమానత్వభావం, దయ, విమర్శనాత్మక ఆలోచనా విధానం తప్పనిసరిగా అవసరం. ఇవన్నీ కలిసి వ్యక్తిని ఆచరణలో సహేతుకంగా ఎంపికలు చేసుకునే సమర్థునిగా తయారు చేస్తాయి.

ఈ దృక్కోణంలో పారశాల విద్యను మనం పరిశేఖించినపుడు పారశాల పాత్ర స్వప్తమవుతుంది. జ్ఞానం, విలువలు, మానవ హక్కుల కోసమే విద్య, కాబట్టి పారశాల స్థాయిలో అభివృద్ధినీ, నైతికసూత్రాలు, విలువల ఉపయోగాన్ని ఇతర హక్కులతోపాటు మొత్తంగా మానవహక్కులపట్ల గౌరవాన్ని ఏకీకృతం చేసే విధంగా పార్యుప్రణాళికను, ఉపాధ్యాయ విద్య కార్యక్రమాలలో మార్పులనూ చేయవలసిన అవసరం ఉంది. వీటిని శాసనాలుగా అలంకారాలుగా కాక వీటి భావాన్ని గ్రహించి వాటిని అచరించేలా నమ్మకాన్ని అభివృద్ధి చేసే తక్షణావసరంగా చేర్చవలసి ఉంది. వీటి అమలు ఒక ముఖ్యమైన అంశంగా విద్య వ్యవస్థలో అంతర్భాగంగా ఉండాలి.

జాతీయ విద్య ప్రణాళిక చట్టం-2005 శాంతి విద్యను, జీవననైపుణ్యాల విద్యను, విలువల విద్యను విషయశోధనలో అంతర్భాగం చేయాలని సూచించింది. దానినుసరించి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర విద్యాప్రణాళికా పరిధి పత్రం (ఎ.పి.ఎస్.సి.యఫ్) 2011ను సిద్ధం చేసింది. దీని ఆధారంగా ప్రతి విషయానికి ఒక ఆధార పత్రాన్ని రూపొందించారు. ఇదేవిధంగా విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాలను గురించి కూడా ఆధారపత్రాన్ని (Position paper) రూపొందించారు.

ఈ ఆధారపత్రం మానవతా విలువలు, రాజ్యంగపు విలువలు, వైయక్తిక విలువలు, సామాజిక విలువలు, ఆధ్యాత్మిక విలువలు, సాంస్కృతికవిలువలు, జాతీయ విలువలు, నైతిక విలువలు మొదలగు విలువలతోపాటు జీవన నైపుణ్యాలను కూడా జోడించి పారశాల విద్యార్థుల కోసం విలువల విద్య గురించి మార్గదర్శనం చేసింది. తడనుగుణంగా ఒకబి నుండి పది తరగతుల కోసం రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ విలువల విద్య-జీవన నైపుణ్యాల గురించి పార్యుప్రణాళికను సిద్ధం చేసింది. ఇందుకోసం పారశాల స్థాయి పూర్తయ్యేసరికి పిల్లలు పొందాల్చిన ప్రధానమైన విలువలను గుర్తించారు. ఒక్కొక్క ప్రధాన విలువకు సంబంధించిన ఇతర విలువలను కూడా ఎంపిక చేశారు. వీటిని తరగతుల వారీగా పిల్లల్లో పెంపొందించడానికి పారాలను రూపొందిస్తున్నారు.

ప్రతి తరగతిలోనూ సాధించవలసిన విలువలను, ఆ అంశాలను బోధించేందుకు తగిన ప్రక్రియలను, తత్త్వంబంధిత సూచిత పాల్యంశాలను పార్యుప్రణాళికలో వివరించారు.

విలువలవిద్యలో విద్య ప్రమాణాలు:

- మంచి - చెడు విచక్షణ జ్ఞానం, సత్త్వవర్తన
- రాజ్యంగ విలువలు, మానవహక్కులు, బాలల హక్కులు పాటించడం
- సహనం దయ, తదానుభూతి మొదలగు వ్యక్తిగత విలువలు
- జీవన నైపుణ్యాలు (భావ ప్రసార, సామాజిక, ఉద్యోగ నైపుణ్యాలు) ఆలోచనా నైపుణ్యాలు
- ఉపాధ్యాయులు, సహధ్యాయులు, పారశాల, సమాజం ప్రభుత్వ ఆస్తుల పట్ల సరైన వైభాగ్యరూలు కలిగి ఉండడం.

ఈ విద్య ప్రమాణాల సాధనకై కొన్ని ప్రథాన విలువలను నిర్దేశించారు. ఈ ప్రథాన విలువలను బోధించడానికి సమీకృత పద్ధతి, ప్రత్యక్ష పద్ధతి, భాగస్వామ్య పద్ధతులను అనుసరించాలని సూచించడమైనది.

పిల్లల్లో పెంపొందించాల్సిన ప్రథాన విలువలు:

1. స్వేచ్ఛ
2. సంతృప్తిగా జీవించడం
3. శీల నిర్మాణం
4. జీవన నైపుణ్యాలు
5. బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ
6. పొదుపు చేయడం
7. ఆరోగ్య విలువలు
8. సంస్కృతి సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం
9. పర్యావరణ పరిరక్షణ
10. శాస్త్రీయ దృక్పథం
11. న్యాయం, సత్యం
12. శాంతి/ కలిసిమెలిసి జీవించడం, అహింస

13. శ్రమ విలువ
14. సేవా భావం
15. సమానత్వం, సోదరభావం, ట్రైల పట్ల గౌరవం
16. జాతీయ భావన, దేశభక్తి
17. లోకికతత్వం-మత సామరస్యం
18. ప్రజాస్వామ్య విలువల పట్ల గౌరవం - ఆచరణ

స్వేచ్ఛ - స్వతంత్రాలు

ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా వుంటుందో
 ఎక్కడ మనుషులు తలెత్తి తిరుగుతారో
 ఎక్కడ జ్ఞానం విరివిగా వెలుస్తుందో
 సంసారపు గోడల మధ్య ఎక్కడ భాగాలకింద ప్రపంచం విడిపోలేదో
 ఎక్కడ సత్యాంతరాళంలోంచి పలుకులు ఔలు వెడలతాయో,
 ఎక్కడ అలసట నెరగని శ్రమ తన బాహువల్మి పరిపూర్ణతవైపు జాస్తుందో ఎక్కడ నిర్జీవమైన ఆచారపుటెడారిలో
 స్వేచ్ఛమైన బుధి ప్రవాహం ఇంకిపోకుండా వుంటుందో,
 ఎక్కడ మనసు నిరంతరం వికసించే భావాలలోకీ, కార్యాలలోకీ నీచే నడవబడుతుందో,
 ఆ స్వేచ్ఛ స్వరూపించి, తండ్రి, నా దేశాన్ని మేల్కొలుపు.

- గీతాంజలి-35, రఘీంద్రనాథ్ రాగుర్ కవితకు చలం అనువాదం

2. ప్రధాన విలువలు - కీలక భావనలు

ప్రాథమిక తరగతులు - విలువలు

1. ప్రధాన విలువ : స్వేచ్ఛ

తరగతి	నేర్వలసిన విలువ
1వ	స్వేచ్ఛగా మాట్లాడడం
2వ	మన చుట్టూ ఉన్న జీవులు స్వేచ్ఛ కలిగి ఉన్నాయని గుర్తించడం
3వ	ఒకరి స్వేచ్ఛ ఇతరులకు ఆటంకం కలిగించకుండా ఉండడం
4వ	ఇంట్లో, పారశాలలో స్వేచ్ఛ మరియు బాధ్యత
5వ	స్వేచ్ఛ వలన ఆనందం
6వ	స్వేచ్ఛను సద్గొనియోగం చేసుకోవడంపై అవగాహన కలిగి ఉండడం
7వ	రాజ్యాంగబద్ధమైన స్వేచ్ఛ పట్ల అవగాహన పొందడం
8వ	స్వాతంత్యం యొక్క విలువను, ఆవశ్యకతను గుర్తించడం
9వ	స్వేచ్ఛ - అవరోధాలు, భయం
10వ	స్వేచ్ఛను పెంపొందించడం - మన బాధ్యత

3. ప్రధాన విలువ : శీల నిర్మాణం

తరగతి	నేర్వలసిన విలువ
1వ	సత్యమనే పలకడం
2వ	స్నేహం విలువ గుర్తించడం
3వ	కృతజ్ఞతా భావం కలిగి ఉండడం
4వ	నిజాయాతీ కలిగి ఉండడం
5వ	త్యాగం భావనను కలిగి ఉండడం
6వ	నిరాడంబరతా గొప్పదనాన్ని గుర్తించడం, సత్యం పలకడం
7వ	సమాన గుణాన్ని అలవర్పుకోవడం, కృతజ్ఞతా భావాన్ని కలిగి ఉండడం
8వ	క్షమాగుణాన్ని కలిగి ఉండడం, నిజాయాతీని కలిగి ఉండడం
9వ	దైర్య సాహసాలను ప్రదర్శించడం, స్నేహభావం కలిగి ఉండడం
10వ	ఆత్మవిశ్వాసాన్ని కలిగి ఉండడం, మానవత్వాన్ని ప్రదర్శించడం

4. ప్రధాన విలువ : జీవన సైపుణ్యాలు

తరగతి	నేర్వలసిన విలువ
1వ	కలిసి ఉండడం వల్ల ఆనందం కలుగుతుందని గ్రహించడం
2వ	పంచకోవడంలో ఆనందాన్ని గుర్తించడం
3వ	చిరునవ్యతో పలుకరించడం
4వ	ఇతరుల గొప్పదనాన్ని అభినందించడం
5వ	మాట్లాడటం ఒక కళ, గెలుపు ఓటములను సమానంగా స్వీకరించడం, లక్ష్మీన్ని కలిగి ఉండడం
6వ	మానవ సంబంధాలు - జీవించడం ఒక కళ
7వ	మానవ సంబంధ మూలాలు - మంచి అనుకూల వైభిరులు కలిగి ఉండడం
8వ	ఆలోచనా సైపుణ్యాలను పెంచుకోవడం
9వ	స్వీయ అవగాహన, మన శక్తి స్వేచ్ఛలను గుర్తించడం, లక్ష్మి కలిగి ఉండడం భావోద్యేగ సైపుణ్యాలు - ఒత్తిడిని అధిగమించడం, గెలుపు ఓటములను సమానంగా స్వీకరించడం
10వ	

2. ప్రధాన విలువ : సంతృప్తిగా జీవించడం

తరగతి	నేర్వలసిన విలువ
1వ	ఆట పాటల్లో ఆనందం పొందడం
2వ	అత్యాశ లేకుండా సంతోషంగా జీవించడం
3వ	స్వేచ్ఛ వల్ల సంతోషం కలుగుతుందని చెప్పడం
4వ	ఉన్నదాంతో తృప్తి చెందడం
5వ	మంచి నడవడిక వల్ల సంతృప్తి పొందడం, అపరిమిత వాంఘలు ఇవ్వడంలో తృప్తి ఉండని తెలుసుకోవడం
6వ	లక్ష్మీన్ని సాధించినపుడు తృప్తిని పొందగలమని తెలుసుకోవడం
7వ	అత్యాశ, దురాశ, లోభత్వం వినాశనానికి హేతువని గ్రహించడం
8వ	కోరికలే దుఃఖానికి మూలం అని తెలుసుకోవడం
9వ	ఇతరుల నుండి ఆశించడం, అశాంతిని, అసంతృప్తిని కలిగిస్తుందని తెలుసుకోవడం

5. ప్రధాన విలువ : బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	తమ పనిని తామే చేసుకోవడం
2వ	ఇంటి పరిశుద్ధత
3వ	ఇంటిపనుల్లో సహాయపడడం, మనపనులు మనమే చేసుకోవడం
4వ	పరిసరాల పరిశుద్ధతలో బాధ్యతను తెలుసుకోవడం
5వ	పెద్దలపట్ల గౌరవ భావం కలిగిఉండడం, సేవ చేయడం
6వ	ప్రకృతి వనరుల పరిరక్షణ మన బాధ్యత
7వ	సామాజిక అభివృద్ధిలో పొరులుగా బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం - పాటించడం
8వ	ప్రకృతి వైపరీత్యాలు వాటిల్లినపుడు ప్రతిస్పందించడం - లక్ష్యం కలిగి విజయాలకు, అపజయాలకు బాధ్యత వహించడం
9వ	సామాజిక ఆస్తుల పరిరక్షణలో బాధ్యత వహించడం
10వ	దేశ వారసత్వ సంపదను కాపాడుకోవడం

6. ప్రధాన విలువ : పొదుపు చేయడం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	పొదుపు ఎందుకో తెలుసుకోవడం
2వ	వస్తువులను పొదుపుగా వాడుకోవడం
3వ	నీటిని పొదుపుగా వాడడం
4వ	ఆహార పదార్థాలను వృధా చేయకుండా ఉండడం
5వ	విద్యుత్ పొదుపుపై అవగాహన కలిగిఉండడం
6వ	సమయం విలువైనదని గుర్తించడం, సమయపాలన పాటించడం
7వ	రేపటి కోసం పొదుపు చేయడంపై అవగాహన పొందడం, నిరాడంబరత
8వ	ఇంధనవనరుల పొదుపుపై అవగాహన పొందడం
9వ	పొదుపుగా మాట్లాడడం, వ్యాఘ్రమైన మాటలు మాట్లాడకుండా ఉండడం
10వ	ఆడంబరాలకు, వస్తు వ్యాఘ్రమైనికి దూరంగా ఉండడం

7. ప్రధాన విలువ : ఆరోగ్య విలువలు

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	మంచి ఆరోగ్యపు అలవాట్లను కలిగిఉండడం
2వ	దంతాల పరిశుద్ధత గురించి తెలుసుకోవడం
3వ	కలసిమెలసి ఆటలు ఆడడం, పాటలు పాడడం, స్నేహంగా ఉండడం
4వ	వ్యక్తిగత పరిశుద్ధత (గోళ్లు కత్తిరించుకోవడం, సబ్బుతో చేతులు కడగడం, పరిశుద్ధతపై అవగాహన)
5వ	అపరిశుద్ధ పరిసరాలు-పర్యవసానాల గురించి అవగాహన పొందడం
6వ	ఆరోగ్యంగా ఉండడానికి అవసరమైన సైపుణ్యాలు తెలుసుకోవడం
7వ	మంచి ఆరోగ్యానికి వ్యాయామం, ఆటలు దోహదపడతాయని తెలుసుకోవడం
8వ	పోపుకాపోర విలువలు కలిగిన ఆహారం, పరిశుద్ధమైన నీరు తీసుకోవడం ఆరోగ్యానికి అవసరమని గుర్తించడం
9వ	ఆహార పదార్థాలలో పోపుక విలువలను కాపాడుకోవడం
10వ	ప్రాథమిక వైద్యంపై అవగాహన కలిగిఉండడం

8. ప్రధాన విలువ : సంస్కృతి సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	వివిధ సంస్కృతులు, వారు జరువుకొనే పండుగల గురించి తెలుసుకోవడం
2వ	వివిధ వేషధారణల గురించి తెలుసుకోవడం
3వ	పెద్దలను గౌరవించడం, సేవ చేయడం
4వ	మాత్ర దేవోభవ, పిత్ర దేవోభవ
5వ	ఆచార్య దేవోభవ
6వ	అతిథి దేవోభవ
7వ	ప్రకృతి పట్ల ఆరాధనాభావం పెంచుకోవడం-భారతీయ ప్రాచీన శాస్త్ర విజ్ఞానం
8వ	ఆచారాలు, వాటి శాస్త్రీయతను అవగాహన చేసుకోవడం
9వ	భారతీయ కుటుంబ విలువలను గౌరవించడం
10వ	వసుదైక కుటుంబ భావనలు కలిగి ఉండడం

9. ప్రథాన విలువ : పర్యావరణ పరిరక్షణ

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	మొక్కల పరిరక్షణ అవసరాన్ని గుర్తించడం
2వ	చెట్ల ఉపయోగాలను తెలుసుకోవడం, తగినవిధంగా ప్రవర్తించడం
3వ	చెత్త బుట్ట ప్రాధాన్యతను తెలుసుకోవడం - వినియోగించడం
4వ	పెరచీతోట, బడితోట పెంపకంపై అసక్తి కలిగిఉండడం - పెంచడం, ప్రతి విద్యార్థి ఒక మొక్కను నాటడం, పెంచడంపై బాధ్యత వహించడం
5వ	ప్లాస్టిక్ వినియోగాన్ని తగ్గించడంపై అవగాహన కలిగిఉండడం, ఉపయోగించకపోవడం
6వ	నీటిని పొదుపుగా వాడడం, బడితోట బాధ్యత వహించడం
7వ	కాలుప్య నివారణను గురించి అవగాహన పొందడం
8వ	వృక్ష, జంతుజాల పరిరక్షణకై బాధ్యత వహించాలి.
9వ	సాంకేతిక విషపం వల్ల పర్యావరణానికి కలుగుతున్న హాసిని గుర్తించడం
10వ	జీవవైధ్య సమతుల్యతను కాపాడడం

10. ప్రథాన విలువ : శాస్త్రీయ దృక్పథం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	ప్రయత్నించడం ద్వారా ప్రగతి సాధించగలమని తెలుసుకోవడం
2వ	క్రూపదళిలో ఆలోచించడం యొక్క ఆవశ్యకతను తెలుసుకోవడం
3వ	నిజాయితీగా అంగీకరించడం
4వ	మాటకు, చేతకు సంబంధం కలిగిఉండాలని తెలుసుకోవడం
5వ	సమస్య పరిష్కార సామర్థం కలిగిఉండడం, సాంఘిక దురాచారాలపై చర్చ - అవగాహన
6వ	దేనిని గుడ్డిగా నమ్మారాడని తెలుసుకోవడం, మూడనమ్మకాలపై విశేషం, చర్చ
7వ	మార్పును అంగీకరించడం - శాస్త్రీయ పద్ధతి
8వ	కార్య కారణ సంబంధాలను తెలుసుకోవడం
9వ	జీవ వైవిధ్యంపట్ల స్పృహ కలిగిఉండడం
10వ	విజ్ఞాన శాస్త్రానికి సామాజిక బాధ్యత ఉంటుందని గుర్తించడం

11. ప్రథాన విలువ : న్యాయం, సత్యం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	తోటి వారిని సమానంగా చూడడం
2వ	అందరికీ ఒకే న్యాయం అని గుర్తించడం
3వ	అన్యాయాన్ని గుర్తించడం, ప్రశ్నించడం
4వ	సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా సమాన అవకాశాలు పొందడం
5వ	న్యాయబద్ధంగా ప్రవర్తించడంపై అవగాహన కలిగిఉండడం, సత్యం
6వ	హక్కులను, బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం, కాపాడుకోవడం
7వ	సమాన న్యాయం పొందడం, చట్ట ప్రకారం ప్రశ్నించడం
8వ	తాము జీవిస్తూ ఇతరులు జీవించేలా చూడడం, సత్యం
9వ	న్యాయం, సత్యం, ఆహింస
10వ	చట్టాల గురించి కనీస పరిజ్ఞానం కలిగిఉండడం

12. ప్రథాన విలువ : శాంతి/ కలిసిమెలిసి జీవించడం, ఆహింస

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
1వ	ఇతరులకు బాధ కలిగించకుండా ఉండడం, ప్రేమ కలిగిఉండడం
2వ	భూతదయ కలిగిఉండడం - పక్కలు, జంతువులు, వృక్షాలను సంరక్షించడం
3వ	ప్రకృతిలోని జీవజాలానికి బాధ కలిగించకుండా ఉండడం
4వ	ఇతరులపట్ల దయ, కరుణ కలిగిఉండడం, కలిసిమెలసి ఉండడం
5వ	ఇతరులకు మేలు చేసే పనులు శాంతిని కలిగిస్తాయని అవగాహన చేసుకోవడం
6వ	ఆహింస పరమ ధర్మమని తెలుసుకోవడం
7వ	ఇరుగుపొరుగు వారితో ప్రేమగా వ్యవహరించడం
8వ	ప్రకృతిని అస్మాదించడం, అభినందించడం, నాశనం చేయకుండా చూడడం
9వ	హింసాత్మక ప్రవృత్తి నష్టాన్ని కలిగిస్తుందని తెలుసుకోవడం
10వ	శాంతి, దయ, కరుణ వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలను తెలుసుకోవడం

ఉన్నత తరగతులకు అదనంగా చేర్చిన విలువలు

1. ప్రధాన విలువ : శ్రమ విలువ

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
6వ	తల్లిదండ్రుల శ్రమను గుర్తించడం, శ్రమ చేయడం, అందులో ఆనందాన్ని పొందడం
7వ	రైతుల శ్రమను గుర్తించడం
8వ	వివిధ వృత్తుల వారి శ్రమను గుర్తించడం, కష్టంచి పనిచేయడం
9వ	ఏ పని చేసే వారైనా గొప్ప వారేనని గ్రహించడం
10వ	శ్రమతోనే విజయం లభిస్తుందని గుర్తించడం

2. ప్రధాన విలువ : సేవా భావం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
6వ	వికలాంగులకు, వ్యధులకు సహాయపడడం
7వ	గాంధీగారి సేవాధర్మంపై విశ్లేషణ - అవగాహన
8వ	సమాజ సేవ - అభిసందించడం
9వ	వివిధ రకాల సేవలను గుర్తించడం
10వ	మహానీయుల సేవలు - దేశాభివృద్ధి

3. ప్రధాన విలువ : సమానత్వం, సోదరభావం, స్త్రీలపట్ల గౌరవం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
6వ	అందరి పట్ల సోదర భావం, సమానత్వ భావనను కలిగి ఉండడం
7వ	సహస్రాతితో వ్యవహరించడం, అసమానతలు తొలగించడం
8వ	వివక్త ఉండకూడదని గ్రహించడం - ప్రస్తుత పరిస్థితుల విశ్లేషణ
9వ	స్త్రీ విద్య - స్త్రీ స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యం, సమాన హక్కు, మన సంస్కృతి - స్త్రీలపట్ల గౌరవం
10వ	స్త్రీ - సేవ, తాళగం - సజీవ ప్రతిరూపం స్త్రీ

4. ప్రధాన విలువ : జాతీయ భావన - దేశభక్తి

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
6వ	దేశభక్తి, జాతీయ భావనలను కలిగి ఉండడం
7వ	దేశ భక్తుల జీవిత గాధల నుండి స్వార్థాన్ని పొందడం
8వ	దేశ సంస్కృతి, గొప్పదాన్ని గుర్తించడం
9వ	దేశం పట్ల తమ కర్తవ్యాన్ని గుర్తించడం
10వ	దేశ జౌన్యుత్యాన్ని, కీర్తి ప్రతిష్ఠలను చాటడం

5. ప్రధాన విలువ : లౌకికతత్వం - మత సామరస్యం

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
6వ	వివిధ మతాల గురించి అవగాహన కలిగి ఉండడం
7వ	వ్యక్తి సన్మానానికి తోడ్పుడేదే మతం అని గ్రహించడం
8వ	అన్ని మతాలను గౌరవించడం
9వ	వివిధ మతాల వారితో సహజీవనం
10వ	లౌకికతత్వం-పరమత సహన భావనను కలిగి ఉండడం

6. ప్రధాన విలువ : ప్రజాస్వామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ

తరగతి	నేర్పవలసిన విలువ
6వ	కుటుంబంలో ప్రజాస్వామ్య విలువలు, నిర్ణయాలపై అవగాహన కలిగి ఉండడం
7వ	గ్రామ పరిపాలనలో ప్రజాస్వామ్యం పాత్ర తెలుసుకోవడం - విశ్లేషణ
8వ	హక్కులతో పాటు బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం -
9వ	పారశాలలో ప్రజాస్వామ్యిక నిర్ణయాలు
10వ	మంచి నాయకులను ఎన్నుకోవడంలో ప్రజల పాత్ర - పార నిర్ణయం అవినీతిరహిత సమాజాన్ని నిర్మించడం

3. విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాల సాధన - వ్యూహాలు

విలువలు బోధిస్తే రావు. విలువలను సందర్భచితంగా గ్రహించాలని అనుభవజ్ఞులు, విద్యావేత్తలు చెపుతుంటారు. ఆం.ప్ర. రాష్ట్ర విద్యా ప్రణాళిక పరిధి పత్రం కూడా ఈ అభిప్రాయానికి బలం చేకూరుస్తుంది. పిల్లల్లో విలువలు పెంపాందడానికి వారి కుటుంబం, సమాజం తోడ్పడుతున్నాయి. వీటికి సంబంధించిన వివిధ రకాలైన సన్నిహితాల్లో పాల్గొనడం వల్ల, పరిశీలించడం ద్వారా పిల్లలు సందర్భచితంగా విలువలను పొందుతున్నారు. సామాజిక కట్టుబాట్లు, నియమాలు మొదలగు వాటిని పిల్లలు ప్రతిచర్యల ద్వారా అర్థం చేసుకోవడం జరుగుతుంది. పిల్లలు బడికి రాకముందే పొందిన అనుభవాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని విలువలు పెంపాందించడానికి వ్యూహాలను రూపొందించారు. విలువల విద్య-జీవన నైపుణ్యాలు పెంపాందించడానికి ప్రధానంగా కింది త్రిముఖ వ్యూహాన్ని అమలుపరుస్తున్నారు.. అవి:

(అ) ఉపగమాలు (Approaches)

- సమీకృత పద్ధతి:** పార్య ప్రణాళికను విలువల నేపథ్యంగా రూపొందించడం అనగా పార్య విషయాల కోసం (subjects) పార్య ప్రణాళికను రూపొందించేటపుడు విలువలను పెంపాందించేలా అన్ని సబ్జక్టులలో పాఠ్యాంశాలను ఎంపిక చేయడం, ఆయా పాఠ్యాంశాల బోధన సమయంలో విలువలపై దృష్టి పెట్టడం మొదటి వ్యూహం. ఇందుకనుగుణంగా పాఠాల ఎంపికను చేపట్టారు. పాఠాల నేపథ్యం, స్వభావం, సందర్భాన్ని బట్టి విలువలపై దృష్టి పెడతారు.
- ప్రత్యేకాంశంగా విలువల విద్యను అందించడం:** అన్ని సబ్జక్టుల వలెనే విలువల విద్యను కూడా ఒక ముఖ్యమైన సబ్జక్టగా పరిగణించి, దీని కోసం పార్య ప్రణాళికను కూడా రూపొందించి అమలుపరచడం. ఇందులో భాగంగా పిల్లల్లో పెంపాందించాల్సిన విలువలను నిర్ధారించి ఆయా తరగతుల వారీగా ప్రత్యేక వాచకాలు/ కరదీపికలు రూపొందించి అమలు చేయడానికి సన్నాహాలు జరుగుతున్నాయి. ఒకటో తరగతి నుండి వదవ తరగతి వరకు తరగతి వారీగా పెంపాందించాల్సిన విలువల ప్రకారం పాఠాలను ఎంపిక చేసి కరదీపికలు రూపొందిస్తున్నారు. వీటికి సంబంధించిన బోధనాభ్యాసం ప్రక్రియలను నిర్వహించడానికి ప్రత్యేకమైన పీరియెట్సును కూడా కేటాయించారు. వీటి విపరాలను విద్యా సంవత్సరంలో అందించే అకడమిక్ క్యాలెండర్లో కూడా పొందుపరిచారు. మిగతా సబ్జక్టుల లాగా విలువల విద్య గురించి బోధనాభ్యాసం ప్రక్రియలు నిర్వహించి అభ్యాసం కల్పిస్తారు. మూల్యాంకనం చేస్తారు.
- ప్రత్యేక భాగస్వామ్యం-పిల్లల్లో విలువలు పెంపాందించడానికి కార్యక్రమాల నిర్వహణ:** పిల్లల్లో విలువలు పెంపాందేలా చేయడానికి మూడవ వ్యూహంగా పారశాలలో వివిధ కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం, వీటిలో పిల్లలు భాగస్వామ్యంల్యేలా చేయడం. ఉదాహరణకు మానవ వాక్యుల దినోత్సవం, శాంతి దినోత్సవం, పర్యావరణ దినోత్సవం వంటివి జరుపుకోవడం, అనాధ ఆశ్రమాలు, వృద్ధాశ్రమాలను సందర్శించడం మొదలగునవి. వీటితోపాటు సేవా కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనేలా పిల్లలను ప్రేరించడం వంటివి కూడా చేపడతారు. వార్తాపత్రికలు, ప్రసారమాధ్యమాలలో వచ్చిన సాంఘిక దురాచారాల గురించి చర్చల్లో పాల్గొనడం, ప్రకృతి వైపుల్యాలు సంభవించినపుడు, జాతరలు, ఉత్సవాలు వంటివి నిర్వహించినపుడు సేవలందించడం వంటి కార్యక్రమాలల్లో కూడా పిల్లలు పాల్గొనేలా చేసి విలువలు పెంపాందించడానికి పారశాల కేంద్రంగా కృషి చేస్తారు.

పైన తెలిపిన విధంగా పిల్లల్లో విలువలు, జీవన నైపుణ్యాలు పెంపాందడానికి త్రిముఖ వ్యూహాలను అమలుపరుస్తున్నారు.

(ఆ) ఉపాధ్యాయ విద్య (Teacher Education):

విద్యా వ్యవస్థలో అతి ముఖ్యమైన వారు ఉపాధ్యాయులు. విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాల గురించి ఒకవైపు వ్యుతిలో ఉన్న ఉపాధ్యాయులకు వ్యత్యంతర శిక్షణల ద్వారా అవగాహన కలిగిస్తూనే మరోవైపు ఉపాధ్యాయ విద్యలో మార్పులకు శ్రీకారంచుదుతున్నారు. మానవ వాక్యులు, జీవన నైపుణ్యాలను ఉపాధ్యాయ విద్యలో ఒక ముఖ్యమైన అంశంగా చేరుస్తారు. అట్లే ఉపాధ్యాయులు తమ విద్యుక్త ధరాన్ని విలువలతో నిర్వర్తించి పిల్లలకు ఆదర్శప్రాయంగా ఉండేలా వారిని మైత్రేష్యపరుస్తారు. ఇందుకు అవసరమైన చర్చలను విద్యాకాభి చేపడుతుంది.

(ఇ) విలువల విద్య - పాత్యంశాలు:

1వ తరగతి నుండి 10వ తరగతి వరకు విలువల విద్యను ఒక సజ్జక్కగా అమలుపరుస్తారు. ఇందుకేసం తరగతి వారీగా పాత్యంశాలను ఎంపిక చేశారు. ఒక్కాక్కు తరగతికి నీర్దేశించిన విద్యా ప్రమాణాలు వాటికి అనుగుణంగా ప్రధాన విలువలు, దానికి సంబంధించిన భావనలను పెంపాందించడానికి పాతాలను ఎంపిక చేశారు. ఈ పాత్యంశాలుగా పురాణ ఇతిహాస కథలు, సాహిత్యం, ప్రముఖుల జీవిత సంఘటనలు, స్వార్థిదాయక సంఘటనలు, ప్రముఖుల జీవిత చరిత్రలు, సందిగ్ధ సన్నిఖేశ చిత్రణలు, సైతిక విలువలు పెంపాందించే కథలు, గేయాలు, పాటలు, వ్యాపాలు, పద్మాలు మొదలగునవి ఉన్నాయి. వీటితో పాటు వివిధ విషయాల పట్ల చైతన్యం కలిగించే వ్యాపాలు, కథనాలు, వార్తాంశాలు కూడా ఉంటాయి. ఈ పాత్యంశాలు వివిధ ప్రక్రియల్లో ఉంటాయి.

(ఈ) విలువల విద్య - అభ్యాసాలు:

తరగతి వారీగా నీర్దేశించిన వాచకాలలో ప్రతి పాతానికి పిల్లల్లో విలువలు పెంపాందించడానికి అవసరమైన అభ్యాసాలు కూడా ఉంటాయి. ఇవి ప్రధానంగా పిల్లలను ఆలోచింపజేయడానికి, స్వేచ్ఛగా అనుభవాలను వ్యక్తికరించడానికి, చర్చల్లో పాల్గొనడానికి, సమకాలీన అంశాలను విశ్లేషించడానికి, విలువలను గుర్తించి అస్వయించుకోవడానికి వీలుగా అభ్యాసాలు ఉంటాయి. వీటితో పాటు పిల్లలు ఆయా పాత్యంశాల నేపథ్యంగా ఏదైనా కార్యకలాపంలో పాల్గొనేలా క్షేత్రసందర్భంలో లేదా నివేదికలు రాయడం లేదా అనుభవాత్మకంగా జరిగింది చెప్పడం, వివిధ సంఘటనలు, సన్నిఖేశాలు పరిశీలించి చర్చించడం వంటి అభ్యాసాలు కూడా ఉంటాయి. పిల్లలు తాము చేయాలినవి, చేయకూడనిచి గుర్తించడం, ప్రాతినిధ్య లేఖలు రాయడం, నినాదాలు రాయడం, చిత్రాలు, కార్టున్లు గేయడం, వ్యాఖ్యానించడం, ప్రకటనలు తయారు చేయడం, పోస్టర్, కరపత్రాలు వంటివి తయారు చేయడం వంటి కృత్యాత్మక అభ్యాసాలు కూడా ఉంటాయి. ఈ విధంగా అభ్యాసాలు ప్రధానంగా రెండు రకాలుగా అనగా, ఆలోచింపజేసి అవగాహన కల్పించేవి, ఆచరించి అమలుపరిచేచిగా ఉంటాయి.

(ఉ) విలువల విద్య - బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల నిర్వహణ:

తరగతి వారీగా కేటాయించిన పీరియడులో విలువల విద్యకు సంబంధించిన పాత్యంశాల గురించి బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల నిర్వహణ జరగాలి. ప్రతి పాఠం కూడా ఏదో ఒక ప్రధాన విలువ, దానికి సంబంధించిన భావనల నేపథ్యంతో కూడి ఉంటుంది. వీటిని నిర్వహించడానికి తరగతి గదిలో బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల నిర్వహణ కూడా పిల్లలందరు భాగస్వాములమ్మేలా, స్వేచ్ఛగా పాల్గొనేలా, ప్రశ్నించేలా, ప్రతిచర్యలు జరపడానికి వీలుగా తరగతి గది వాతావరణం ఉండాలి. ఉపాధ్యాయులు పూర్తిగా స్వేచ్ఛాపూరిత వాతావరణంలో పిల్లలను ప్రోత్సహించాలి. బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల నిర్వహణ సేపానాలను గురించి తెలుసుకుండాం.

- **ఉన్నిటికరణ:** సమకాలీన అంశాల ఆధారంగా పిల్లలను ఉన్నిటికరణ చేయాలి. పాత్యంశం పట్ల ఆసక్తి కలిగించాలి.
- **మేధోమధనం:** బోధించాలిన విలువ లేదా కీలక భావనల గురించి పిల్లలతో మాట్లాడించాలి. నల్లబల్లపై దానికి సంబంధించిన అంశాలు రాయాలి. ఆలోచనలు రేకెత్తించాలి, ప్రాధాన్యతను గుర్తింపజేయాలి.
- **పాత్యంశంపై చర్చ,** విలువలను గుర్తింపజేయడం: కరదీపిక/ వాచకంలోని పాత్యంశం ఆధారంగా చర్చ నిర్వహించాలి. పాత్యంశాన్ని పిల్లలతోనే చదివించి చర్చ నిర్వహించాలి.
- **అభ్యాస ప్రశ్నలపై చర్చ - క్రోడీకరణ:** - పాత్యంశంలో ఇచ్చిన అభ్యాసంలోని ప్రశ్నలపై చర్చ నిర్వహించాలి.
- దీంట్లోని విలువలను గుర్తింపజేయడం, పిల్లల అనుభవాలను చెప్పించడం, పిల్లల సమాధానాలను క్రోడీకరించడం జరగాలి.
- **ఆచరించేవి/ అమలుపరిచే కార్యకలాపాల నిర్వహణ - ఇంచీపని:** పాత్యంశం ఆధారంగా పిల్లలు ఆచరించేవి లేదా అమలుపరచాలిన కార్యకలాపాలను తెలిపి బాధ్యతలను అప్పగించాలి. దీనిని ఇంచీపనిగా ఇవ్వాలి. తర్వాత నిర్వహించే తరగతిలో వీటిని ప్రదర్శింపజేయాలి.

(డ್) ವಿಲುವಲ ವಿದ್ಯ - ಜೀವನ ನೈಪುಣ್ಯಾಲ ಮೂಲ್ಯಾಂಕನಂ:

ಪಿಲ್ಲಲ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಲೋ ವಿಲುವಲು, ವೈಖರಲು, ಅಸತ್ತಲು, ಅಭಿರುಚಲು ಕೂಡಾ ಮುಖ್ಯವೆನವಿ. ಪಿಲ್ಲಲನು ವಿವಿಧ ಪಾಠ್ಯ ವಿಷಯಾಲಲ್ಲೋ ಮೂಲ್ಯಾಂಕನಂ ಚೇಸಿನಟ್ಟೆ ವಿಲುವಲು-ಜೀವನ ನೈಪುಣ್ಯಾಲ ಸಾಧನಗುರಿಂದಿರುವ ಕೂಡಾ ಮೂಲ್ಯಾಂಕನಂ ಚೇಯಾಲಿ. ವಿಲುವಲ ವಿದ್ಯ-ಜೀವನ ನೈಪುಣ್ಯಾಲ ಕಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಂಚಬಡಿನ 5 ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರಮಾಣಾಲಲ್ಲೋ ಪ್ರತಿ ಒಕ್ಕ ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರಮಾಣಾನಿಕಿ 10 ಮಾರ್ಗುಲ ಚಾಪ್ಪನ ಮೊತ್ತಂ 50 ಮಾರ್ಗುಲು ಕೇಟಾಯಿಂಬಾಲಿ. ವೀಟಿಕಿ ರಾತ ಪರೀಕ್ಷೆ ಉಂಡದು. ಇದಿ ನಿರಂತರ ಸಮಗ್ರ ಮೂಲ್ಯಾಂಕನಂಲೋ ಭಾಗಂಗಾ ಕೊನಸಾಗಾಲಿ. ಅಯಿತೆ ವೀಟಿನಿ ಮೂಲ್ಯಾಂಕನಂ ಚೇಯಡಾನಿಕಿ ಮಾರ್ಗುಲು ಟ್ರೇಡಿಂಗ್ ರೂಪಂಲೋ ಪಿಲ್ಲಲ ಪ್ರಗತಿನಿ ಅಂಚನಾ ವೇಯಾಲಿ ಉಂಟುಂದಿ. ಪ್ರಥಾನಂಗಾ ಪಿಲ್ಲಲ ವೀಟಿನಿ ಅಲವರ್ಜುಕೋವಡಂಲೋ ಗಾನಿ, ಅಮಲುವರ್ಜುಡಂಲೋ ಗಾನಿ, ಆಚರಿಂಚಡಂಲೋ ಗಾನಿ ಸಂತೃಪ್ತಿಕರಂಗಾ ಉಂದಾ? ಸಾಧಾರಣಂಗಾ ಉಂದಾ? ಲೇಕ ನಾಮಮಾತ್ರಂಗಾ ಉಂದಾ? ಅನೇ ರೀತಿಲೋ ಗುಣತ್ವಕ್ರಮೆನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಲ ದ್ವಾರಾ ಪಿಲ್ಲಲ ಪ್ರಗತಿನಿ ಗುರ್ತಿಂಚಾಲಿ ಉಂಟುಂದಿ. ಇಂದುಕೋಸಂ ಕಿಂದಿ ಸಾಧನಾಲನು ವಿನಿಯೋಗಿಂಚವಚ್ಚು.

- ಪಿಲ್ಲಲ ಭಾಗಸ್ವಾಮ್ಯಂ - ಪ್ರತಿಸ್ವಂದನಲನು ಪರಿಶೀಲಿಂಚಡಂ
- ಪಿಲ್ಲಲ ರಾಸಿನ, ಪ್ರದರ್ಶಿಂಚಿನ ಅಂಶಾಲು
- ಪಿಲ್ಲಲ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಾಲಪೈ ರೂಪಾಂದಿಂಚಿನ ನಿರ್ವಹಿತಳು
- ರೇಟಿಂಗ್ ಸೈಲ್
- ಚೆಕ್ಲಿಸ್ಟುಲು
- ಅನೆಕ್ಸೆಟ್‌ಟುಲು
- ಪೋರ್ಟ್‌ಫೋಲಿಯೋಲು ಮೊದಲಗುನವಿ.

ಮೂಲ್ಯಾಂಕನಂ ಚೇನೆ ವ್ಯವಧಿ: ವಿಲುವಲ ವಿದ್ಯ-ಜೀವನ ನೈಪುಣ್ಯಾಲಲ್ಲೋ ಪಿಲ್ಲಲ ಪ್ರಗತಿನಿ ನಿರಂತರಂ ಪರಿಶೀಲಿಂಚಡಂ, ಅಂಚನಾ ವೇಯಡಂ, ಅಂದುಕನುಗುಣಂಗಾ ಎಪ್ಪಣಿಕಪ್ಪಾಡು ತಗು ಚರ್ಚೆಲು ಚೇಪಟ್ಟಡಂ ಜರಿಗಿನಪ್ಪಣಿಕೆ ಒಕ ವಿದ್ಯೆ ಸಂವತ್ಸರಂಲೋ ಟರ್ನ್‌ಕು ಒಕಸಾರಿ ಪಿಲ್ಲಲ ಪ್ರಗತಿನಿ ನಮೋದು ಚೇಯಾಲಿ ಉಂಟುಂದಿ. ವೀಟಿನಿ ಕಲುಪುಕೊನೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಲ ವಾರ್ಷಿಕ ಘಟಿತಾಲನು ನಿರ್ದಾರಿಸ್ತಾರು.

‘ವಿದ್ಯೆ’ಕು ವಿಸ್ತೃತವೆನ ಅಥವಂ ಉನ್ನಪ್ಪಣಿಕೆ ಇದಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಯಾಲಕೆ ಪರಿಮಿತಮವುತ್ತನ್ನದಿ. ಪಿಲ್ಲಲ್ನಿ ಮನಂ ಬಡಿಕಿ ಎಂದುಕು ಪಂಪುತುನ್ನಾಮನೆ ಪ್ರಶ್ನಕು ರೆಂದು ರಕಾಲ ಸಮಾಧಾನಾಲು ವಸ್ತಾಯಿ. ಅಂದುಲೋ ಮೊದಲೆದಿ ಸಮಾಧಾನಂಗಾ ಚದವಡಂ, ರಾಯಡಂ, ಲೆಕ್ಕಲು ಚೇಯಡಂ.... ಇಲ್ಲಾ ವಿವಿಧ ಸಜ್ಜತ್ವಾಲನು ನೇರ್ಪುಕೊನಿ ಉದ್ಯೇಗಂ ಸಂಪಾದಿಂಚುಕೊನಿ ಮಂಚಿ ಜೀವಿತಾನ್ನಿ ಗಡಪಡಂ ಅನಿ ವಸ್ತುಂದಿ. ರೆಂದೋ ರಕಂ ಸಮಾಧಾನಂ ಪಿಲ್ಲಲ ಜ್ಞಾನಾನ್ನಿ ಪೊಂದಡಂ, ಮಂಚಿ ಪೌರುಲುಗಾ ಎದಗಡಂ, ವಿಚಕ್ಷಣತೋ ಕೂಡಿನ ನಿರ್ಜಯಾಲು ಗೈಕಾನಡಂ, ಗೊಪ್ಪ ನಡವಡಿಕ ಕಲಿಗಿ ಗೊಪ್ಪ ವ್ಯಕ್ತುಲುಗಾ ತಯಾರವಡಂ, ಒಕ ಮನಿಷಿಗಾ ತಯಾರವಡಂ, ಸಮಾಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಕಿ ಕೃಷಿ ಚೇಯಡಂ ವಂಟಿವಿ. ಪೈ ರೆಂದು ಸಮಾಧಾನಾಲು ಅಂಗೀಕರಿಂಬಿನಪ್ಪದೆ ವಿದ್ಯೆ ಯೊಕ್ಕ ವಿಸ್ತೃತ ಅಥವಂ ಮನಕು ಬೋಧಪಡುತುಂದಿ. ವೀಟಿನಿ ಸಾಕಾರಂ ಚೇಯಡಂಲೋ ಪಾರಶಾಲಲು ಕೀಲಕ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಿಂಚಾಲಿ ಉಂಟುಂದಿ. ಇಂದುಕೋಸಂ ವಿಲುವಲ ವಿದ್ಯೆ ಒಕ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಂಗಾ ಪಾರಶಾಲ ವಿದ್ಯೆಲೋ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಿಂಚಾಲಿ.

ವಿಲುವಲ ವಿದ್ಯ- ಜೀವನ ನೈಪುಣ್ಯಾಲ ಆಧಾರಪತ್ರಂ, ಅಂ.ಪ್ರ.

“ನೀತಿಮಂತ್ರಾಲೈ ತಲ್ಲಿದಂಡುಲನು ಮಿಂಚಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕುಲು ಲೇರು.”

4. విలువల విద్య, జీవన నైపుణ్యాలు - తరగతి వారీగా పార్శ్వ ప్రణాళిక

1వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్పవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	స్వేచ్ఛగా మాట్లాడడం.	గేయం/ కథ	చిన్నారి పొన్నారి బాలలం గేయం, పిల్లలను మాట్లాడించడంపై ఉన్న కథలు/ సంఘటనలు.
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	ఆటపాటల్లో ఆనందం పొందడం.	గేయం/ కృత్యము	పరిచిత అభినయ గేయాలు, పరిచిత ఆటలు.
3.	శీల నిర్మాణం	సత్యమనే పలకడం.	కథ	నాన్నా! పులివచ్చే! లాంటి ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	కలిసి ఉండడం వల్ల ఆనందం కలుగుతుండని గ్రహించడం.	సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు.
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	తమ పనిని తామే చేసుకోవడం.	కథనం	నిజజీవిత సన్నివేశాలు.
6.	పొదుపు చేయడం	పొదుపు ఎందుకో తెలుసుకోవడం	కథ/ సంఘటన	చీమ-మిడత కథ, పొదుపుకు సంబంధించిన కథలు.
7.	ఆరోగ్య విలువలు	మంచి ఆరోగ్యపు అలవాట్లను కలిగి ఉండడం.	గేయం/ సన్నివేశాలు/కథలు	అభినయ గేయం, అలవాట్లకు సంబంధించిన కథలు.
8.	సంస్కృతీ- సంప్రదాయాల పట్ల గౌరవం	వివిధ సంస్కృతులు, వారు జరువుకొనే పండుగల గురించి తెలుసుకోవడం	గేయం/ కథ	వివిధ సంస్కృతులు, వారు జరువుకొనే పండుగల గురించిన సంఘటనలు, కథలు
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	మొక్కల పరిరక్షణ అవసరాన్ని గుర్తించడం.	కథ/ సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు.
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	ప్రయత్నించడం ద్వారా ప్రగతి సాధించగలమని తెలుసుకోవడం.	కథ/ కథనం	శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని కలుగజేసే కథలు, కథనాలు, సంఘటనలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	తోటి వారిని సమానంగా చూడడం	కథ/ కథనం	సమానత్వ భావన పెంచే కథలు, కథనాలు
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అప్పింస	ఇతరులకు బాధ కలిగించకుండా ఉండడం, ప్రేమ కలిగి ఉండడం.	కథ/ కథనం	ఇతరుల పట్ల ప్రేమతో మెలిగే కథలు, సంఘటనలు, సన్నివేశాలు.

2వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్చవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	మన చుట్టూ ఉన్న జీవులు స్వేచ్ఛ కలిగి ఉన్నాయని గుర్తించడం.	కథ/ గేయం	జీవుల స్వేచ్ఛను తెలిపే కథలు, గేయాలు, పాటలు.
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	ఆత్మాశ లేకుండా సంతోషంగా జీవించడం.	కథ	బాతు-బంగారు గుడ్లు వంటి ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు
3.	శీల నిర్మాణం	స్వేచ్ఛం విలువ గుర్తించడం	కథ/ కథనం	స్వేచ్ఛన్ని ప్రతిబింబించే జంతువులు, మానవుల కథలు
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	పంచకోవడంలో ఆనందాన్ని గుర్తించడం	కథనం/ సన్నిహితం	నిజ జీవిత సంఘటనలు/ సన్నిహితాలు
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	తమ వస్తువులను జాగ్రత్తగా కాపాడుకోవడం.	కథ/ కథనం/ సంఘటనలు	వస్తువుల పట్ల జాగ్రత్తను తెలియజేసే కథలు, సంఘటనలు.
6.	పాదుపుచేయడం	వస్తువులను పాదుపుగా వాడుకోవడం	సంఘటన/ సన్నిహితం	నిజజీవిత సంఘటనలు/ సన్నిహితాలు
7.	ఆరోగ్య విలువలు	దంతాల పరిశుభ్రత గురించి తెలుసుకోవడం.	కథ/ కథనం/ గేయం	వ్యక్తిగత పరిశుభ్రతకు సంబంధించిన కథలు, సన్నిహితాలు/ గేయాలు.
8.	సంస్కృతీ- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	వివిధ వేషధారణల గురించి తెలుసుకోవడం	సంఘటన/ కథ	వివిధ సంస్కృతులకు తగిన వేషధారణలకు సంబంధించిన సంఘటనలు, సన్నిహితాలు, కథలు
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	చెట్ల ఉపయోగాలను తెలుసుకోవడం, తగిన విధంగా ప్రవర్తించడం.	సంఘటన/ కథ/ కథనం	చెట్ల ఉపయోగాల గురించి తెలిపే సంఘటనలు, సన్నిహితాలు, కథలు.
10.	శాస్త్రీయ దృష్టి	క్రమ పద్ధతిలో ఆలోచించడం యొక్క అవశ్యకత తెలుసుకోవడం.	కథ/ కథనం	క్రమ పద్ధతిలో పనిచేయడాన్ని వివరించే సన్నిహితాలు, కథలు, సంఘటనలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	అందరికి ఒకే న్యాయం అని గుర్తించడం	సన్నిహితం/ సంఘటన	నిజ జీవిత సంఘటనలు/ సన్నిహితాలు.
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అహింస	భూతదయ కలిగి ఉండడం.	గేయ కథ	ఇతర ప్రాణుల పట్ల దయ కలిగి ఉండడం అనే భావన తెలిపే కథలు, గేయాలు, గేయకథలు.

3వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్పవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	ఒకరి స్వేచ్ఛ ఇతరులకు ఆటంకం కలిగించకుండా ఉండడం.	సన్నిహితశం/ సంఘటన	స్వేచ్ఛ ఇతరులకు ఆటంకం కలిగించరాదని తెలిపే నిజజీవిత సంఘటనలు/ సన్నిహితశాలు
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	స్వేచ్ఛ వలన సంతోషం కలుగుతుందని చెప్పడం	కథ/ గేయం	స్వేచ్ఛ వలన సంతోషం కలుగుతుందని తెలిపే కథలు/ గేయాలు/ గేయ కథలు
3.	శీల నిర్మాణం	కృతజ్ఞతాభావం కలిగి ఉండడం.	కథ/ గేయం	చేసిన మేలు మరవకపోవడాన్ని గురించి తెలిపే కథలు.
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	చిరునవ్యాతో పలుకరించడం	సన్నిహితశం/ సంఘటన	చిరునవ్యాతో పలుకరించడం వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలను తెలిపే జీవిత సంఘటనలు, సన్నిహితశాలు
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	ఇంటిపనిలో సహాయపడడం.	సన్నిహితశం/ సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు/ సన్నిహితశాలు
6.	పొదుపు చేయడం	నీటిని పొదుపుగా వాడడం.	జీవిత గాధ// సన్నిహితశం	మహానీయుల జీవిత గాధలోని అంశములు/ నిజజీవిత సన్నిహితశాలు, సంఘటనలు.
7.	ఆరోగ్య విలువలు	వ్యక్తిగత పరిపుట్టతపై అవగాహన కలిగించడం.	కథ/ కథనం	వ్యక్తిగత పరిపుట్టతను తెలిపే కథలు, సంఘటనలు.
8.	సంస్కృతి - సంప్రదాయాల పట్ల గౌరవం	పెద్దలను గౌరవించడం	దినవర్య	పెద్దలను గౌరవించడం గురించి తెలిపే కథలు, సంఘటనలు, సన్నిహితశాలు
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	చెత్త బుట్ట ప్రాధాన్యతను తెలుసుకోవడం - వినియోగించడం	కథనం/ గేయం	చెత్త బుట్ట ప్రాధాన్యతను, వినియోగాన్ని తెలిపే సన్నిహితశాలు, సంఘటనలు
10.	శాస్త్రీయ దృవ్యాధం	నిజాయాలీగా అంగీకరించడం.	కథనం/ సంఘటన	చేసిన పని పట్ల, వచ్చిన ఫలితాల పట్ల బాధ్యత వహించాలి వంటి అంశాన్ని తెలిపే సంఘటనలు, సన్నిహితశాలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	అన్యాయాన్ని గుర్తించడం, ప్రశ్నించడం.	సంఘటన/ సన్నిహితశం	నిజ జీవిత సంఘటనలు/ సన్నిహితశాలు.
12.	శాంతి/ కలిసిమెలని జీవించడం, ఆహింస	ప్రకృతిలోని జీవజాలానికి బాధ కలిగించకుండా ఉండడం.	కథనం/ సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నిహితశాలు.

4వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్చవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	ఇంట్లో, పారశాలలో స్వేచ్ఛగా ప్రశ్నించడం.	కథ	మహానీయుల జీవితాలలోని సంఘటనలు, గాథలు
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	ఉన్నదానితో తృప్తి చెందడం	కథ/ గేయం	ఉన్న దానితో తృప్తి చెందినపుడు కలిగే ప్రయోజనాలను తెలిపే కథలు, సన్నిఖేతాలు, సంఘటనలు
3.	శీల నిర్మాణం	నిజాయితీ కలిగి ఉండడం.	కథ	నిజాయితీ గురించిన ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు
4.	జీవన వైపుణ్యాలు	ఇతరుల గౌప్యదనాన్ని అభినందించడం	కథ	నిజ జీవిత సన్నిఖేతాలు, సంఘటనలు
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	పరిసరాల పరిశుభ్రతలో బాధ్యతను గుర్తించడం	లేఖ	పరిసరాల పరిశుభ్రత ఆవశ్యకత తెలిపే సన్నిఖేతాలు, సంఘటనలు, లేఖ
6.	పొదుపు చేయడం	ఆహార పదార్థాలను వృథా చేయకుండా ఉండడం.	సంభాషణ	ఆహారపదార్థాల వృథా అరికట్టాలని తెలిపే సంఘటనలు, సంభాషణలు.
7.	ఆరోగ్య విలువలు	వ్యక్తిగత పరిశుభ్రత (చేతులు, గోళ్ళు పరిశుభ్రత)	సంభాషణ/ కథనం	వ్యక్తిగత పరిశుభ్రతలో భాగంగా చేతులు, గోళ్ళు పరిశుభ్రత గురించి తెలిపే సంభాషణలు, కథనాలు.
8.	సంస్కృతి- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	మాతృ దేవోభవ, పితృ దేవోభవ	వ్యాసం/ కథనం	తల్లిదండ్రులను గౌరవించడం గురించి తెలిపే కథలు, సన్నిఖేతాలు, సంఘటనలు
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	పెరటితోట పెంపకంపై ఆసక్తి కలిగించడం. అందరూ మొక్కలు నాటడం	కథ/ సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు/ కథలు.
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	మాటకు, చేతకు సంబంధం కలిగి ఉండాలని తెలుసుకోవడం.	కథనం	మాటలకు, చేతులకు సంబంధం ఉండాలని తెలిపే కథనాలు, సంఘటనలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	సామర్థ్యాలకునుగుణంగా అవకాశాలు పొందడం.	కథనం/ సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నిఖేతాలు.
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అప్పాంస	ఇతరులపట్ల దయ, కరుణ కలిగిఉండడం.	కథ	దయ, కరుణ అంశాలను తెలిపే కథలు.

5వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్పవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	ఇంట్లో, బడిలో ఇచ్చిన స్వేచ్ఛను సద్గునియోగం చేసుకోవడం వల్ల కలిగే లాభాలు తెలుసుకోవడం.	జీవితచరిత్ర/ సంఘటన	ప్రసిద్ధ వ్యక్తుల జీవిత సంఘటనలు.
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	మంచి నడవడిక వల్ల సంతృప్తి పొందడం.	కథ	మంచి నడవడిక వల్ల కలిగే సంతృప్తిని తెలియజేసే కథలు
3.	శీల నిర్మాణం	త్యాగ భావనను కలిగి ఉండడం.	జీవితచరిత్ర	త్యాగ భావనను పెంపాందించే ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు.
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	మాట్లాడడం ఒక కళ	సంఘటన	నిజజీవిత సన్నివేశాలు, సంఘటనలు.
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	పెద్దలపట్ల గౌరవ భావం కలిగిఉండడం, వారు చెప్పినట్లు నడుచుకోవడం.	జీవితచరిత్ర/ సంఘటన	ప్రసిద్ధ వ్యక్తుల జీవితచరిత్రల సంఘటనలు.
6.	పొదుపు చేయడం	విద్యుత్ పొదుపుపై అవగాహన కలిగిఉండడం	చర్చ	విద్యుత్ పొదుపు చేయడంపై చర్చ/ సంభాషణలు.
7.	ఆరోగ్య విలువలు	అపరిశుభ్ర పరిసరాలు-పర్యవైసానాల గురించి అవగాహన కలిగిఉండడం.	వార్తా కథనం	పత్రికలలో వచ్చిన వార్తలు/ ఒక వార్తా కథనం
8.	సంస్కృతి- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	ఆచార్య దేవోభవ	వ్యాసం/ కథనం	గురువు గొప్పదనాన్ని గౌరవించడం గురించిన కథలు, సంఘటనలు, వ్యాసాలు, కథనాలు.
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	ప్లాసిక్ వినియోగాన్ని తగ్గించడంపై అవగాహన కలిగిఉండడం.	వ్యాసం/ కథనం	ప్లాసిక్ వినియోగం నష్టాలపై అవగాహన కలిగించే వ్యాసాలు, పోషపర్మలు.
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	సమస్యా పరిష్కార సామర్థ్యం కలిగి ఉండడం.	కథ	సమస్యా పరిష్కార సామర్థ్యం గురించి తెలిపే కథలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	న్యాయబద్ధంగా ప్రవర్తించడం పై అవగాహన కలిగిఉండడం.	కథ	ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు.
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అపొంస	ఇతరులకు మేలు చేసే పనులు శాంతిని కల్పిస్తాయని అవగాహన చేసుకోవడం.	కథనం	నిజజీవిత సన్నివేశాలు, సంఘటనలు.

6వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్చువలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	స్వేచ్ఛను సద్వినియోగం చేసుకోవడంపై అవగాహన పొందడం.	కథ/ కథనం/ సంఘటన	స్వేచ్ఛకు సంబంధించిన కథలు, సంఘటనలు.
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	ఇవ్వడంలో తృప్తి ఉందని తెలుసుకోవడం.	గేయకథ/ గేయం	ఇవ్వడం వల్ల కలిగే సంతృప్తిని తెలియజేసే గేయాలు, కథలు, సంఘటనలు
3.	శీల నిర్మాణం	నిరాడంబరత గొప్పదనాన్ని గుర్తించడం	కథ	నిరాడంబరత గొప్పదనాన్ని తెలిపే కథలు, సంఘటనలు
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	మానవ సంబంధాలు - జీవించడం ఒక కళ	కథనం/సంఘటన	నిత్యజీవిత సన్నిహితాలు, కథనాలు
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	ప్రకృతి వనరుల పరిరక్షణ మన బాధ్యత.	వ్యాసం	ప్రకృతి పరిరక్షణకు సంబంధించిన వ్యాసాలు, కథనాలు, సంఘటనలు.
6.	పొదుపు చేయడం	సమయం విలువైనదని గుర్తించడం, సమయపాలన పొట్టించడం.	కథ/ కథనం/ వ్యాసం	స్వార్థినిచ్చే కథలు, సంఘటనలు, వ్యాసాలు
7.	ఆరోగ్య విలువలు	ఆరోగ్యంగా ఉండడానికి అవసరమైన నైపుణ్యాలు తెలుసుకోవడం.	కథ/ సంఘటన	నిత్యజీవిత సంఘటనలు, కథలు
8.	సంస్కృతి - సంప్రదాయాలుపట్ల గౌరవం	అతిధి దేవోభవ	వ్యాసం/ కథనం	అతిధులను గౌరవించడానికి సంబంధించిన కథనాలు, సంఘటనలు, సన్నిహితాలు
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	నీటిని పొదుపుగా వాడుకోవడం.	కథ	నీటి పరిరక్షణ గురించి తెలిపే కథలు.
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	దేనిని గుడ్డిగా నమ్మరాదని తెలుసుకోవడం.	వార్తాంశం/ వ్యాసం	శాస్త్రీయ దృక్ఫథాన్ని పెంపొందించే వార్తా కథనాలు, వ్యాసాలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	మాక్యులను, బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం, కాపాడుకోవడం.	కథనం/ కథ	మాక్యుల గురించి తెలిపే కథనాలు, కథలు
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అహింస	అహింస పరమ ధర్మమని తెలుసుకోవడం.	సంభాషణ/ కథనం	అహింసకు సంబంధించిన కథనాలు, సంభాషణలు.

13.	శ్రమ విలువ	తల్లిదండ్రుల శ్రమను గుర్తించడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	తల్లిదండ్రుల శ్రమను గుర్తింపజేసే సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
14.	సేవా భావం	వికలాంగులకు సహాయ పడడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	ప్రత్యేక అవసరాలు కలిగిన వారికి చేసే సహాయానికి సంబంధించిన కథలు, సన్నివేశాలు, సంఘటనలు
15.	సమానత్వం, సోదరభావం స్త్రీలపట్ల గౌరవం	అందరి పట్ల సోదర భావం, సమానత్వ భావన కలిగిఉండడం.	కథ/ కథనం	సమానత్వ భావన పెంపొందించే కథలు, కథనాలు.
16.	జాతీయ భావన - దేశభక్తి	దేశభక్తి, జాతీయ భావనలను కలిగి ఉండడం.	వ్యాసాలు/కథనం/ సంఘటన	దేశభక్తి, జాతీయ భావనలకు సంబంధించిన విషయాలు, వ్యాసాలు, సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
17.	లౌకికతత్వం - మత సామరస్యం	వివిధ మతాల గురించి అవగాహన కలిగిఉండడం.	వ్యాసం/కథనం/ సంఘటన	మతాలన్నీ ఒక్కటే బోధిస్తాయి అని తెలిపే వ్యాసాలు, కథనాలు, సంఘటనలు.
18.	ప్రజాస్వామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ	కుటుంబంలో ప్రజాస్వామ్య విలువలు, ప్రజాస్వామ్య నిర్ణయాలపై అవగాహన.	సంఘటనలు	నిత్యజీవిత సన్నివేశాలు, సంఘటనలు.

తియ్యని నీటితో నిండిన నూతల కంటే ఒక దిగుడుబావి మేలు. ఆ దిగుడు బావులు నూరింటికంటే ఒక యజ్ఞం శ్రేష్ఠమైనది. అటువంటి నూరు యజ్ఞాల కంటే ఒక కొడుకు గొప్ప. అటువంటి నూరుగురు కుమారుల కంటే ఒక్క సత్య వాక్యం మిన్న. వేయి అశ్వమేధ యాగాల ఫలితం ఒక ప్రక్కనూ ఒక్క సత్యాన్ని ఒక ప్రక్కనూ పెట్టి తూచితే గౌరవాన్ని బట్టి సత్యం వైపే మొగ్గ చూపుతుంది. సర్వ తీర్థాలు సేవించినా, వేదాలన్నీ వల్లించినా సత్యంతో సమానం కావు. అన్ని ధర్మాలకూ సత్యమే గొప్పది.

- మహా భారతం, నన్నయ

7వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్పవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	రాజ్యంగబద్ధమైన స్వేచ్ఛపట్ల అవగాహన కలిగి ఉండడం	వార్తాంశము	రాజ్యంగబద్ధమైన స్వేచ్ఛ గురించిన వార్తాంశాలు, కథనాలు కథనాలు, వ్యాసాలు
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	లక్ష్మీన్ని సాధించినపుడు తృప్తిని పొందగలమని తెలుసుకోవడం	కథ	లక్ష్మీన్ని సాధించినపుడు కలిగే తృప్తిని తెలియజేయు ప్రాచీన కథలు, కథనాలు
3.	శీల నిర్వాణం	సహన గుణాన్ని అలవర్యుకోవడం, కృతజ్ఞతా భావాన్ని కలిగి ఉండడం	కథ / కథనం / సంఘటన	సహనగుణాన్ని పెంపాందించే కథలు, కథనాలు, సంఘటనలు, కృతజ్ఞతా భావానికి సంబంధించిన కథలు,
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	మావన సంబంధ మూలాలు - మంచి అనుకూల వైఫల్యరులు కలిగి ఉండడం	కథ / కథనం / సన్నివేశాలు	నిత్యజీవిత సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	పారశాల అభివృద్ధిలో విద్యార్థులుగా బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం - రోడ్స్ట్రోడ్ నియమాలను పాటించడం	సంభాషణ / కథనం	నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
6.	పొదుపు చేయడం	రేపటికోసం పొదుపు చేయడంపై అవగాహన పొందడం.	సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
7.	ఆరోగ్య విలువలు	మంచి ఆరోగ్యానికి వ్యాయామం, ఆటలు దోషాదపడతాయని తెలుసుకోవడం.	సంఘటన	నిజజీవిత సన్నివేశాలు, సంఘటనలు
8.	సంస్కృతీ- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	ప్రకృతి పట్ల ఆరాధన భావం పెంచుకోడం- భారతీయ ప్రాచీన శాస్త్ర విజ్ఞానం	కథలు/ వ్యాసాలు	భారతీయ ప్రాచీన విజ్ఞానానికి సంబంధించిన కథలు, సంఘటనలు, వ్యాసాలు
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	కాలుష్య నివారణ గురించి అవగాహన పొందడం.	వ్యాసం/సంఘటన/ వార్తాంశం	కాలుష్య నివారణ అవసరాన్ని తెలిపే వార్తాంశాలు, వ్యాసాలు
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	మార్పును అంగీకరించడం, దృఢంగా నమ్మడం.	వార్తాంశం / కథనం	శాస్త్రీయ దృక్పథం పెంచే వార్తాంశాలు, కథనాలు
11.	న్యాయం, సత్యం	సమానన్యాయం పొందడం, చట్టప్రకారం ప్రశ్నించడం.	కథ	న్యాయభావనను పెంపాందించే కథలు

క్ర.సంఖ్య	ప్రథాన విలువ	నేర్వవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అహింస	ఇరుగుపొరుగు వారితో ప్రేమగా వ్యవహారించడం.	కథ	ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు
13.	శ్రేమ విలువ	రైతుల శ్రేమను గుర్తించడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	రైతుల శ్రేమను గుర్తింపజేసే సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
14.	సేవాభావం	వృద్ధులకు సహాయ పడడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	వృద్ధులకు చేసే సహాయానికి సంబంధించిన కథలు, సన్నివేశాలు, సంఘటనలు
15.	సమానత్వం, సోదరభావం ప్రీలపట్ల గౌరవం	సహస్రభూతితో వ్యవహారించడం, అసమానతలు తొలగించడం	కథ	సమానత్వ భావన పెంచే కథలు
16.	జాతీయ భావన - దేశభక్తి	దేశభక్తుల జీవిత గాధల నుండి స్వార్థానికి పొందడం	సంఘటన / వార్తాంశం	దేశభక్తుల నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
17.	లొకికతత్వం - మతసామరస్యం	వ్యక్తి సన్మార్గానికి తోడ్పడేదే మతం అని గ్రహించడం.	ప్రసంగం	ప్రముఖ వ్యక్తుల జీవిత సంఘటనలు, ప్రసంగాలు, వ్యాసాలు
18.	ప్రజాస్వామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ	గ్రామ పరిపాలనలో ప్రజాస్వామ్యం పాత్ర తెలుసుకోవడం.	ఇంటర్వ్యూ / సంభాషణ / సంఘటన	ప్రజాస్వామ్య అవసరం తెలిపే సంఘటనలు, సంభాషణలు

ధర్మమే మనిషికి అత్యవసరమైనది. ఇతర ప్రాణులకు లేని విశేషం అది. అది ఉన్నప్పుడే మనిషి తనను, సమాజాన్ని, ఇతర ప్రాణుల్ని, ప్రకృతిని, విశ్వాన్ని, సమస్తాన్ని రక్కించగల్లుతాడు. ధర్మం అనేది లేకపోతే వై వేలికి రక్కణ లేదు. కాబట్టి ప్రతి వారు ఆ ధర్మం అంటే ఏమిటో తెలుసుకోవాలి. భారతదేశం, భారతీయ సంస్కృతి అంతటా ధర్మం పునాదిగా అన్ని క్రియాకలాపాలు, వ్యవస్థలు ఏర్పడ్డాయి.

- వేదాలు

8వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేరువలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	స్వీతంత్ర్యం యొక్క విలువను, ఆవశ్యకతను గుర్తించడం.	కథ	స్వీతంత్ర్యం విలువను చేపే ప్రాచీన గాఢలు, చారిత్రక కథలు
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	అత్యాశ, దురాశ వినాశనానికి హోతువని గ్రహించడం.	కథ/ సంఘటన	అత్యాశ, దురాశ వినాశనానికి హోతువని తెలిపే కథలు, సంఘటనలు.
3.	శీల నిర్మాణం	క్షుమా గుణాన్ని కలిగి ఉండడం, నిజాయితీని కలిగి ఉండడం.	కథ/ సంఘటన	చారిత్రక, ఇతిహస కథలు, నిజజీవిత సంఘటనలు
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	ఆలోచనా నైపుణ్యాలు పెంచుకోవడం.	కథ / సంఘటన సంఘటనలు	సహోతుకంగా ఆలోచించడం (సమస్య పరిష్ారం)
5.	భాద్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	ప్రకృతి వైపరీత్యాలు వాటిల్లినప్పుడు ప్రతిస్పందించడం.	వ్యాసం	ప్రకృతివైపరీత్యాల గురించి వ్యాసాలు, వార్తాంశాలు సృజనాత్మక ఆలోచనలు, తార్కిక ఆలోచనలకు చెందిన సంఘటనలు, కథలు, సన్నిహితాలు, వ్యాసాలు
6.	పొదుపు చేయడం	ఇంధన వనరుల పొదుపుపై అవగాహన షాందడం.	ఆత్మకథ / వ్యాసం	ఇంధనవనరుల పొదుపు గురించిన వ్యాసాలు, ఆత్మకథలు
7.	ఆరోగ్య విలువలు	పోషకాహార విలువలు కలిగిన ఆహారం, నీరు తీసుకోవడం ఆరోగ్యానికి అవసరమని గుర్తించడం.	కథనం	ఆహారం, నీరు అవసరం తెలిపే కథనాలు, వ్యాసాలు
8.	సంస్కృతి- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	ఆచారాలు, వాటి శాస్త్రీయతను అవగాహన చేసుకోవడం	కథనం / కథ	ఆచారాలు వాటి శాస్త్రీయత తెలిపే కథనాలు, వ్యాసాలు (కథనం)
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణకు తోడ్పడం	వ్యూహాల పునర్వినియోగంపై అవగాహన కలిగించడం.	వ్యాసం / కథనం/ సంఘటన	వ్యూహాలను పునర్వినియోగించడంపై వ్యాసాలు, కథనాలు, సంఘటనలు
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	కార్బోకారణ సంబంధాలను తెలుసుకోవడం.	కథ	శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని పెంపాందించే కథలు
11.	న్యాయం, సత్యం	తాము జీవిస్తూ ఇతరులు జీవించేలా చూడడం.	వార్తాంశం / సంఘటన	నిత్యజీవిత సంఘటనలు, ఏకపాత్రాభినయాలు

క్ర.సంఖ్య	ప్రథాన విలువ	నేర్చవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
12.	శాంతి/ కలిసిమెలసి జీవించడం, అహింస	ప్రకృతిని ఆస్యాదించడం, అభినందించడం నాశనంచేయకుండా చూడడం.	ఆత్మకథ / ఏకపాత్రాభినయం	ప్రకృతి గురించి ఆత్మకథలు, ఏకపాత్రాభినయాలు
13.	ప్రమ విలువ	వివిధ వృత్తుల వారి ప్రమను గుర్తించడం	కథ/ కథనాలు/ సంఘటన	వివిధ వృత్తుల వారి ప్రమను గుర్తింపజేసే సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
14.	సేవా భావం	సమాజానికి సేవ చేయడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	సమాజ సేవకు సంబంధించిన కథలు, సన్నివేశాలు సంఘటనలు
15.	సమానత్వం, సోదరభావం ట్రైలపట్ల గౌరవం	వివక్ష ఉండకూడదని గ్రహించడం	కథ / వ్యాసం	ప్రాచుర్యం పొందిన కథలు, వ్యాసాలు, నిజ జీవిత సంఘటనలు
16.	జాతీయ భావన - దేశభక్తి	దేశ సంస్కృతి గొప్పదనాన్ని గుర్తించడం	వ్యాసం/ కథనాలు	చారిత్రక సంఘటనలు, కథలు, వ్యాసాలు
17.	లోకికతత్వం - మతసామరస్యం	అన్ని మతాలను గౌరవించడం	సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
18.	ప్రజాస్యామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ	హక్కులతోపాటు బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం.	వార్తాంశం	హక్కులు, బాధ్యతల గురించిన వార్తాంశాలు, కథనాలు

ఏ ఒక్క సద్గుణాన్ని అలవరచుకొంటే ఇతర సద్గుణములు యూవత్తు తమంతట తాముగా వచ్చి మనల్ని వరిస్తాయో ఆ సద్గుణమే ‘ఆత్మీయత’ ఏకాత్మ భావన. ఈ లోకంలో అందరూ ఆత్మ స్వరూపులే. పరమేశ్వర స్వరూపులే అనే భావంతో వ్యవహరించటమే ఏకాత్మ భావన.

- ఉపనిషత్తులు

9వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్చవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	స్వేచ్ఛ	స్వేచ్ఛ గురించి ప్రశ్నించడం.	సంఘటన/కథనం	నిజజీవిత సంఘటనలు, కథనాలు.
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	కోరికలే దుఃఖానికి మూలమని తెలుసుకోవడం.	వ్యాసం/ కథనం	కోరికలే దుఃఖానికి మూలమని తెలియజేసే కథలు, సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
3.	శీల నిర్మాణం	దైర్య సాహసాలు ప్రదర్శించడం, స్నేహ భావం కలిగి ఉండడం	సంఘటన/ కథ	నిజజీవిత సంఘటనలు, సాహస బాలల గాథలు.
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	స్థీయ అపాహాన, మన తక్కి సామర్థ్యాలు గుర్తించడం, లక్ష్యం కలిగిఉండడం.	కథ/ కథానిక	నిజజీవిత సంఘటనలు, ప్రామర్యం పొందిన కథలు.
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	సామాజిక ఆస్తుల పరిరక్షణ - మన బాధ్యత అని గుర్తించడం.	సంఘటన	నిజజీవిత సంఘటనలు.
6.	పొదుపు చేయడం	పొదుపుగా మాట్లాడడం, వ్యాధమైన మాటలు మాట్లాడకుండా ఉండడం.	పద్మాలు/ కథ/ సంఘటన	మాటల పొదుపు గురించి తెలిపే పద్మాలు, కథలు, సంఘటనలు.
7.	ఆరోగ్య విలువలు	ఆహారపదార్థాల్లో పోషక విలువలను కాపొడుకోవడం.	వ్యాసం	ఆహారపదార్థాలు, పోషక విలువల గురించిన వ్యాసాలు.
8.	సంస్కృతి- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	భారతీయ కుటుంబ విలువలను గౌరవించడం.	ప్రత్యేక కథనం	కుటుంబ వ్యవస్థ గొప్పదనం తెలియజేసే వ్యాసాలు, కథనాలు.
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	సాంకేతిక విషపం వల్ల పర్యావరణానికి కలుగుతున్న హని తెలుసుకోవడం.	సంఘటన/ వార్తాంశం/వ్యాసం	సాంకేతిక విషపం పరిణామాల గురించిన వ్యాసాలు, వార్తాంశాలు, సంఘటనలు.
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	జీవవైవిధ్యం పట్ల స్ఫుర్తా కలిగిఉండడం.	ఆత్మకథ/ కథనం	జీవవైవిధ్యంపై వచ్చిన కథనాలు, వ్యాసాలు
11.	న్యాయం, సత్యం	న్యాయపోరాటంతో ప్రగతి సాధించడం.	వార్తాంశం/వ్యాసం	వాస్తవ కథనాలు, వార్తాంశాలు, వ్యాసాలు.
12.	శాంతి/ కలిసిమెలని జీవించడం, ఆహింస	హింసాత్మక ప్రవృత్తి నష్టాన్ని కలిగిస్తుందని తెలుసుకోవడం.	వార్తాంశం/ సంఘటన	వార్తా కథనాలు, నిజజీవిత సంఘటనలు.

13.	ప్రమ విలువ	ఏ పని చేసే వారైనా గొప్ప వారేనని గ్రహించడం	కథ/ కథనాలు/ సంఘటన	పనేదైనా, పనిచేసే వారంతా గొప్పవారేనని గ్రహించే సన్నివేశాలు, సంఘటనలు, కథలు
14.	సేవ భావం	వివిధ రకాల సేవలను గుర్తించడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	వివిధ రకాల సేవలను తెలియజేయు విషయాలు, కథలు, సంఘటనలు, వ్యాసాలు
15.	సమానత్వం, సోదరభావం స్తోలపట్ల గౌరవం	శ్రీ విద్య ఆవశ్యకతను గుర్తించడం	కథలు/ వ్యాసం/ కథానికలు/ సంఘటనలు	నిజజీవిత సంఘటనలు, సన్నివేశాలు
16.	జాతీయ భావన - దేశభక్తి	దేశం పట్ల తమ కర్తవ్యాన్ని గుర్తించడం, తాను నిర్వర్తించడం.	కథలు/ వ్యాసాలు సంఘటనలు	దేశం పట్ల తను చేయవల్సిన కర్తవ్యాన్ని తెలియజేసే కథలు, సంఘటనలు, చారిత్రక అంశాలు
17.	లోకికతత్వం - మత సామరస్యం	వివిధ మతాల వారితో సహజీవనం	కథలు/ సంఘటనలు	వివిధ మతాల వారితో సహజీవనం వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలను తెలిపే సంఘటనలు, సన్నివేశాలు.
18.	ప్రజాస్వామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ	మంచి నాయకులను ఎన్నుకోవడంలో ప్రజల పాత్ర	కథనం/ వార్తాంశం/వ్యాసం	ప్రజాస్వామ్యం-ప్రజల పాత్ర పై వార్తా కథనాలు, వ్యాసాలు

మహాత్మాగాంధీ గారి ‘సత్యశోధన’ మంచి (www.mkgandhi.in)

‘సేవ ధర్మం, ప్రేమ భావం ఎక్కడబడితే అక్కడ వుట్టుకురావడానికి వుట్టగొడుగులేం కాదు. అవి లోపలి నుంచి పొంగుకు రావాలి. అందుకు, సాధన అవసరం’

వస్తువుకూ ప్రత్యేకమైన విలువ ఉండదు. దాని మీద మనకున్న వ్యామోహన్ని బట్టే ఆ విలువ ఏర్పడుతుంది. వ్యామోహ తీవ్రతను బట్టి పెరుగుతుందీ, తగ్గుతుందీ’

‘భగవద్గీత ఓ ధార్మిక నిఘంటువు. పదాల అర్థం తెలుసుకోవడానికి నిఘంటువును చూసినట్టే, ఆచరణకు సంబంధించిన కష్టాలూ కొరుకుడు పడని సమస్యలూ వచ్చినపుడు గీత ద్వారా పరిష్కరించుకోవచ్చు.’

‘ఎవరికి ఎలాంటి ఆలోచన కలుగుతుందో, అలాంటి ఫలితమే లభిస్తుంది’

‘ఎక్కడ ఉదారత, ఒర్పు, సత్యం ఉంటాయో అక్కడ.... భేదాభిప్రాయాల వల్ల ఏమాత్రం చెడు జరగదు. ఎంతోకొంత మంచే జరుగుతుంది’

ఇతరులు చేసిన ఏనుగంత తప్పును ఆవగింజంత చిన్నదిగా చూడు. నువ్వు చేసిన చిన్న తప్పును కూడా కొండంత తప్పుగా భావించు’

మను నిండా కరుణను నింపుకోవడం, అతి చిన్న ప్రాణికి కూడా హాని కలగకుండా జాగ్రత్తపడటం అహింసా పూజారి లక్ష్మణాలు’

10వ తరగతి

క్ర.సంఖ్య	ప్రధాన విలువ	నేర్పవలసిన విలువ	ప్రక్రియ	సూచిత విషయం
1.	సేచ్చు	సేచ్చును కాపాడడంలో తమ బాధ్యతను తెలుసుకోవడం.	సంఘటన/కథనం/ వ్యాసం	నిజజీవిత సంఘటనలు, వ్యాసాలు
2.	సంతృప్తిగా జీవించడం	ఇతరుల నుండి ఆశించడం అశాంతిని, అసంతృప్తిని కలిగిస్తుందని తెలుసుకోవడం	వ్యాసం/ కథనం/ చర్చ	ఇతరుల నుండి ఆశించడం వల్ల అశాంతి, అసంతృప్తి కలుగుతాయని తెలిపే సంఘటనలు, కథనాలు.
3.	శీల నిర్మాణం	ఆత్మ విశ్వాసాన్ని కలిగిఉండడం- మానవత్వాన్ని ప్రదర్శించడం	కథ/ సంఘటన	యదార్థ గాథలు, సంఘటనలు.
4.	జీవన నైపుణ్యాలు	భావోద్యేగ నైపుణ్యాలు - ఒత్తిడిని అధిగమించడం, గెలుపు ఓటములను సమానంగా స్వీకరించడం	కథ	నిజ జీవిత సంఘటనలు, జాతక కథలు, చారిత్రక కథలు
5.	బాధ్యత వహించడం - విధి నిర్వహణ	దేశవారసత్వ సంపదను కాపాడడం.	యాత్రా కథనం	ప్రముఖ వ్యక్తుల జీవిత చరిత్రలోని అంశాలు, యాత్రా కథనాలు.
6.	పొదుపు చేయడం	ఆడంబరాలకు, వస్తు వ్యామోహానికి దూరంగా ఉండడం.	పోస్టరు/ ప్రకటన	వాస్తవ కథనాలు, సమీక్షలు, రిపోర్టుల ఆధారంగా ప్రకటనలు.
7.	అరోగ్య విలువలు	ప్రాథమిక వైద్యంపై అవగాహన కలిగిఉండడం.	కథనం/ వ్యాసం	ప్రాథమిక వైద్యం గురించిన కథనాలు, వ్యాసాలు.
8.	సంస్కృతి- సంప్రదాయాలపట్ల గౌరవం	వసుధైక కుటుంబ భావనలు కలిగిఉండడం.	సంఘటన/కథనం	యదార్థ సంఘటనలు, వాస్తవ గాథలు, కథనాలు.
9.	పర్యావరణ పరిరక్షణ	జీవవైవిధ్యం సమతుల్యత కాపాడడం	వార్తాంశం/ కథనం	జీవవైవిధ్యం, సమతుల్యతపై వార్తాంశాలు, కథనాలు
10.	శాస్త్రీయ దృక్పథం	విజ్ఞానశాస్త్రానికి సామాజిక బాధ్యత ఉంటుందని గుర్తించడం.	కథనం/ వ్యాసం/ కథ	విజ్ఞానశాస్త్రం, సామాజిక బాధ్యతపై కథనాలు, వ్యాసాలు, కథలు.
11.	న్యాయం, సత్యం	చట్టాల గురించి కనీస పరిజ్ఞానం కలిగి ఉండడం.	కథనం/ వ్యాసం/ అభిప్రాయ వ్యక్తికరణ	చట్టాల గురించిన కనీస పరిజ్ఞానం తెలియజేసే వ్యాసాలు, కథనాలు, అభిప్రాయాలు.

12.	శాంతి/ కలిసిమెలని జీవించడం, అహింస	శాంతి, దయ, కరుణ వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు తెలుసుకోవడం.	కథ/ వ్యాసం	శాంతి, దయ, కరుణల గురించి తెలిపే కథలు, వ్యాసాలు.
13.	శ్రమ విలువ	శ్రమతోనే విజయం లభిస్తుందని గుర్తించడం	కథ/ కథనాలు/ సంఘటన	శ్రమతోనే విజయం లభిస్తుందని తెలిపే కథలు, కథనాలు, సంఘటనలు
14.	సేవా భావం	మహానీయుల సేవలను గుర్తించి సేవా దృక్షఫాన్ని అలవర్షుకోవడం	కథ/ కథనం/ సంఘటన	మహానీయుల సేవలను తెలియజేయు కథలు, జీవిత సంఘటనలు, సన్నిహితాలు
15.	సమానత్వం, సోదరభావం, స్త్రీలపట్ల గౌరవం	స్త్రీలపట్ల గౌరవ భావం కలిగి ఉండడం.	వ్యాసం/ కథ/ ఆరికల్	స్త్రీలను గౌరవించడం గురించిన చారిత్రక గాథలు, వ్యాసాలు, ఆరికల్స్
16.	జాతీయ భావన - దేశభక్తి	దేశ ఔన్నత్యాన్ని కీర్తి, ప్రతిష్టలను చాటడం	సంఘటన/వ్యాసం/ కథనం	యదార్థ సంఘటనలు, మహానీయుల జీవిత సంఘటనలు, వ్యాసాలు, కథనాలు.
17.	లౌకికతత్వం - మత సామరస్యం	లౌకికతత్వం-పరమత సహన భావనను కలిగిఉండడం	సంఘటన/జీవిత కథ	మహానీయుల జీవిత కథలు, యదార్థ సంఘటనలు.
18.	ప్రజాస్వామ్య విలువలపట్ల గౌరవం - ఆచరణ	మంచి నాయకులను ఎన్నుకోగలగడం, అవినీతిరహిత సమాజాన్ని నిర్మించడం	కథనం/ వ్యాసం	ప్రజాస్వామ్య విలువలు పెంచే కథనాలు, వ్యాసాలు.

కులము కులమటంచు కలపించుటెందుకు
మానవత్వమైకటే మంచి కులము
జలము క్లీరములకు కులమేదా తెలియదు
తెలుసుకుంటే నిజము తెలియు కృష్ణ

- కృష్ణ శతకం

మంచి మాటలాడు మదిని చల్లబరచు
బుద్ధిననుసరించి బుప్పుదొరకు
చేసుకున్నవార్షిక చేసుకున్నంతరా
కాలధర్మ మిదియె కలియుగాన

- కాలధర్మ శతకం

మానవతను పెంచి మననము చేయుచు,
సత్యధర్మ నిష్ఠ నిత్యమనెడి,
ప్రగతి కోరు జనుల పరమాత్మలనవచ్చ
సమ్మేళ పలుకులలో సారమిదియె

- సమ్మేళ పలుకులు

నైతికాభివృద్ధి అంటే ఇది చేయాలి. ఇది చేయగుడని చెప్పడం కాదు. ఏది ఒప్పోస్, ఏది సరైనదో, ఏది ఉత్తమమైనదో, ఏది అనుసరణీయమో, ఏది దయగలదో, ఏది సామాన్య ప్రజానీకానికి మేలు చేస్తుందో పిల్లలకు తెలియజెప్పదానికి అవసరమైన మార్గాలను రూపొందించుకోవాలి. వీటిని రూపొందించుకోవడంలో వైయక్తిక, సామాజిక విలువలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

పిల్లలు చూసిన, విన్న అన్ని అంశాలను అర్థం చేసుకోగల్లారు. కానీ చెప్పినదానికి చేసిన దానికి మధ్య గల వైరుధ్యాలను మాత్రం తరచుగా గుర్తించలేరు. ఇళ్లలో పిల్లలకెదురయ్యే అనంగీకార స్థితి వారిని తీవ్రంగా ప్రభావితం చేస్తుంది. ఇది ఇంటిలోని పెద్దల ఎద శాశ్వత అసంతృప్తిని కనబరుచుటకు ఒక్కో పర్యాయం కారణమవుతుంది. ఆ కారణాన తల్లిదండ్రులు, పెద్దలతోగల సంబంధాలు దెబ్బతింటాయి. ఇది పిల్లల్లో అపోరమైన భయానికి, విషాదానికి కారణమవుతుంది. చిన్నతనంలోనే కలిగిన ఈ అనుభవాలు పిల్లలు పెద్దయ్యాక వారిలో కలహాశేలతను, ఎదురుతిరిగే తత్వాన్ని పెంపొందిస్తాయి. ఇందుకోసం తల్లిదండ్రులను, ఉపాధ్యాయులను విద్యావిషయక ఉద్దేశంతో ఒకే వేదికపైకి తీసుకొనిరావాలి.

మన పూర్వకాలపు ఉపాధ్యాయులు, ఉత్తమ ఉపాధ్యాయులు కథలు, చారిత్రకాంశాలు అధ్యాత్మిక భావనకు సామాజిక సందేశానికి తగినవిగా భావించారు. ఉపాధ్యాయులు పిల్లల్లో ఆత్మ విశ్వాసాన్ని నెలకొల్చాలి. వారిని ఏ రకంగానూ (మాటల ద్వారా, చేష్టల ద్వారా) బాధించకూడదు.

విలువల బోధనకంటే తరచుగా అశీస్తున్న ప్రవర్తనలను అలవర్పుకునేలా చేయాలి. కేవలం మాటకు మాత్రమే పరిమితంకాక అర్థవంతమైన వర్షలను ప్రారంభించి పిల్లల అనుభూతులను, ప్రతిస్పందనలను కనుగొని నైతికత నుండి దూరమవుతున్న వారి ప్రవర్తనలను సరిచేయవచ్చు. మానవచేష్టలు, ప్రవర్తనల్లోని సంక్లిష్టతలు, మంచిచెడ్డలను లోతుగా చర్చించి కనుగొనుటకు, అర్థం చేసుకోవడానికి పిల్లలను పోత్తపొంచాలి.

పిల్లలకు శాంతి సంబంధిత విలువలను పార్శ్వాంశాలతో జోడించి బోధించడం ద్వారా వారు శాంతి ఆవ్యక్తతను గుర్తించగలుగుతారు. ధనాత్మక అనుభూతులను, విలువలను ప్రతిభింబించే అనుభవాలను పారాల్లోని భానవల ఆధారంగా పిల్లలకు వివరించవచ్చు. అంతేగాక ఇతర పారాల్లో దాగియున్న శాంతి విలువలను వెలికితీయమని, వాటిని అర్థం చేయించవచ్చు. ప్రత్యీంచడం, కథలు చెప్పడం, చారిత్రక క్రమాలను తెల్పుడం, ఆటలాడించడం, ప్రయోగాలు, చర్యలు చేయడం వివరణలు చెప్పడం ద్వారా శాంతి విలువలను పెంపొందించవచ్చు. అంతేగాక ఉదాహరణలను, సామ్యాలను, రూపకాలాంకారాలను, పాత్ర పోషణము బోధనాభ్యసన ప్రక్రియల్లో ఉపయోగించి లభి పొందవచ్చు. విలువల బోధన ఆవరణ వైయక్తిక పరిధుల నుండి సమాజంలోకి ధనాత్మక దృక్పూఢాలను తీసుకొనివెళ్లాలి. వీటిని ప్రాపంచిక పరిణామాల దృష్టిలో కూడా అర్థం చేసుకోవాలి. శాంతి దృక్పూఢాన్ని తనలో రంగరించుకున్న ఉపాధ్యాయుడు శాంతి పరిమళాలను పంచి, వాటిని తమ తరగతి బోధనలో ప్రతిభింబింజేస్తాడు. ఉపాధ్యాయ విద్య కార్యక్రమాల్లో శాంతివిద్య ఒక ఐచ్ఛిక అధ్యాయానాంశంగా చేర్చాలి కూడా.

విద్య ప్రణాళిక పిల్లల పరిసరాలలో చెలరేగుతున్న హింసా వాతావరణాన్ని, దాని ప్రభావాన్ని చెరిపివేయడానికి మార్గాలను అన్వేషించాలి. అట్లే ప్రసార మాధ్యమాల ద్వారా ప్రసారమవుతున్న హింసా భావసల వ్యాప్తిని నివారించడానికి కృషి చేయాలి. పిల్లలు అర్థవంతమైన, నీతిదాయకమైన, శాంతియుత జీవనాన్ని గడపడానికి అవసరమైన పరిసరాలను సృజించాలి. విద్య విలువలకు మరింత ఉత్సమివ్వాలి. పిల్లల మాటలు, చేతలు శాంతియుతం కావాలి. హింసకు బదులుగా అహింసను, శాంతిని అలవర్పుకోవాలి. పిల్లలు శాంతి కామకులుగా, శాంతి ప్రియులుగా, శాంతి స్థాపకులుగా, శాంతిని అనుభవించేవారుగా మారాలి.

- జాతీయ విద్య ప్రణాళిక చతుర్థం, 2005

ఆరోగ్య-వ్యాయామ విద్య

పార్యప్రణాళిక 1 నుండి 10 తరగతులు

రాష్ట్ర విద్య పరిశోధన శిక్షణ సంస్థ
అంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాదు

రూపాంచించిన వారు

దా॥ బి. రవిశంకర్, సీనియర్ ఉపన్యాసకులు, రాయలసీమ కాలేజ్ ఆఫ్ ఫిజికల్ ఎడ్యుకేషన్, వై.ఎస్.ఆర్. కడవ

దా॥ కె. స్టోలిన్ బాబు, ఎస్.ఎ, జడ్.పి.పోచ్.యన్, రాజపేట, నల్గొండ

శ్రీ యస్.కె. మహబూబ్ బాపొ, ఉపన్యాసకులు, డైట్, పల్లిపాడు, నెల్లూరు

శ్రీ కె. రామకృష్ణ, ఉపన్యాసకులు, డైట్, బక్కపట్టం, అనంతపురం

విషయాన్వేషణలు

దా॥ బ్రహ్మరెడ్డి

ప్రజావైద్యశాల, కర్నూలు

దా సత్యవతి

సెంటర్ ఫర్ వేమనయోగా, హైదరాబాద్

ఎడిటింగ్, సమన్వయం

దా॥ టి.వి.ఎస్. రమేశ్

సైన్స్ పార్యవుస్తక కోల్డర్లోనేటర్, విద్యుత్పణాళిక పార్యవుస్తక విభాగం
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
హైదరాబాదు.

దా॥ ఎస్. ఉపేందర్రెడ్డి

ప్రోఫెసర్, విద్యుత్పణాళిక పార్యవుస్తక విభాగం
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
హైదరాబాదు.

సలహాకారులు

శ్రీ జి. గోపాలరెడ్డి

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
హైదరాబాదు.

ముఖ్యసలహాకారులు

శ్రీమతి వి. ఉపారాణి, ఐ.ఎ.ఎస్.

కమీషనర్, పారశాల విద్య

హైదరాబాదు, ఆంధ్రప్రదేశ్

ముందుమాట

దేశ, సమాజాభివృద్ధిలో విద్య ప్రథాన పొత్త వహిస్తుందనేది నిర్వివాదాంశం. దేశం అభివృద్ధి చెందడానికి ప్రజలు ఆరోగ్యవంతులుగా ఉండాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ‘ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యం’ అని మనందరికి తెలిసిన విషయమే. ఆరోగ్యకరమైన శరీరంలో ఆరోగ్యకరమైన మనస్సి ఉంటుంది. జాతి పురోభివృద్ధి దేశంలో ఉన్న ప్రజల ఉత్సాదక శక్తి మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. ఉత్సాదక కార్యక్రమాలలో పొల్గొనాలంటే ఆరోగ్యవంతమైన దేశం అవసరం. అప్పుడే మనిషి రెట్టింపు ఉత్సాహంతో పని చేయగలుగుతాడు. ఆరోగ్యవంతమైన జాతిని రూపొందించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. కాబట్టి పిల్లల సంపూర్ణ అభివృద్ధికి కృషి చేయాల్సిన అవసరం ఉంది. అందువల్ల శారీరక, మానసిక వికాసాలకు ‘ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్య’ తప్పక అవసరమని గుర్తించాలి. ‘నేటి బాలలే రేపటి పొరులు’ కాబట్టి సమర్థులైన పొరులుగా రూపొందాలంటే ఆరోగ్యంతోపాటు దేశారూడ్యాన్ని పెంచే విద్య అవసరం. ఏటిని దృష్టిలో పెట్టుకొని కింది ప్రశ్నల గురించి ఆలోచించండి.

‘భారతదేశ యువతకు కావల్సింది భగవద్గీత కాదు. ఘుట్టబాల్ క్రీడా మైదానం.’ అని వివేకానందుడు ప్రపచించాడు.

దీన్నిబట్టి విద్యార్థి జీవితంలో క్రీడలకు ఎంత ప్రాధాన్యముందో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

వ్యాయామ, ఆరోగ్య విద్య అంటే ఏమిటి?

పారశాలలో వ్యాయామ, ఆరోగ్య విద్యను ఎందుకు అమలుపర్చాలి?

ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య ప్రక్రియలను ప్రభావంతంగా అమలు చేయడం ఎలా?

ఏవిధంగా పిల్లల్లో శారీరక శక్తులను, ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందిస్తారు?

వ్యాయామ ఆరోగ్య విద్యను అమలు చేయడంలో ప్రధానోపాధ్యాయుల మరియు ఉపాధ్యాయుల పొత్త ఏమిటి?

ప్రతి పారశాల కనిష్ఠంగా ఎన్ని ఆటలు, క్రీడలలో పిల్లలకు ప్రాపేణ్యం కల్పిస్తుంది?

పారశాలలో వ్యాయామ ఆరోగ్య విద్య కార్యక్రమాలను నిర్వహించడానికి తీసుకోవాల్సిన కనీస జాగ్రత్తలు, నీర్జయాలు ఏమిటి?

ప్రస్తుత పరిస్థితులు:

శాస్త్ర సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధి చెందిన ప్రస్తుత సమాజంలో ఎక్కువ శాతం యంత పరికరాల వినియోగంపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. దీని వల్ల శారీరక శ్రమ తగ్గి జీవన పరిస్థితులలో అనేక మార్పులు చేందు చేసుకున్నాయి. ఈ మారుతున్న పరిసరాల మధ్య పెరుగుతున్న పిల్లల ఆరోగ్యాన్ని పరిరక్షించడానికి పారశాల విద్యార్థులకు వ్యాయామ, ఆరోగ్యవిద్య అవశ్యకత పెరిగింది.

ప్రస్తుత సమాజంలో తల్లిదండ్రుల ఆలోచనా విధానంలో మార్పు వచ్చింది. పార్యాంశాలు, మార్పులు, ర్యాంకుల వైపు పరుగెత్తడం కారణంగా విద్యార్థులపై తీవ్రమైన ఒత్తిడి పెరిగి మానసిక అలసటకు లోనపుతున్నారు. ప్రస్తుత సామాజిక జీవనశైలీలో చేతివృత్తులు కనుమరుగైనాయి. ప్రయాణ సౌకర్యాలు, మొబైల్ ఫోన్లు, బీ.విలు అందరికీ అందుబాటులోకి రావడం చేత విశ్రాంతి పెరిగి, శారీరక శ్రమ తగ్గి, స్నాలకాయం, రక్తపోటు, మధుమేహం, ఎనీమియా, వికృతాకారములు, నాడీకండర సమస్యలు లోపం, శారీరక ధారుడ్యం, పోషకాహార లోపాలు మొదలగు సమస్యలే సత్తమతమవుతూ పిల్లలు, పెద్దలు అనారోగ్యం బారినపడుతున్నారు.

కారణాలు:

పారశాల విద్యలో నిర్దిష్టమైన వ్యాయామ, ఆరోగ్య పార్యాప్రణాళిక అమలు చేయకపోవడం, పారశాలల్లో క్రీడా మైదానాలను పూర్తిగా ఉపయోగించుకోకపోవడం. కంప్యూటర్ విద్యపై మొజతో శారీరక శ్రమ తగ్గడం. ప్రసారమార్ధమాల ప్రభావం చేత విద్యార్థులు ఏటిముందు కూర్చోవడం, తల్లిదండ్రులు ర్యాంకులు, మార్పులపై దృష్టిసారించడం. కార్బోర్ట విద్యలో విద్యార్థులకు మానసిక ఒత్తిడి

అధికమై ఆరోగ్యం కీసించడం. ఆహారపు అలవాట్లు, జంకఫ్షుడ్, నూనె సంబంధ పదార్థాలు అధికంగా స్వీకరించి అనారోగ్యానికి గురి కావడం. పొషికాహారంపై అవగాహనాలో పాల చేత వ్యాధుల బాలినపడడం. క్రీడా సామాగ్రిని విద్యార్థుల సంఖ్యకు అనుగుణంగా సమకూర్చుకపోవడం, ఉన్న క్రీడా సామాగ్రి, క్రీడా సదుపాయాలు ఉపయోగించుకోకపోవడం, క్రీడలపై, ఆరోగ్యంపై ప్రధానోపాధ్యాయులకు, ఉపాధ్యాయులకు, తల్లిదండ్రులకు సరైన దృక్పథం లేకపోవడం, క్రీడల గురించి తెలియజేసే పుస్తకాలు, సంబంధిత మెటీరియల్ విద్యార్థులకు అందుబాటులో లేకపోవడం, ఉన్న వినియోగించుకోకపోవడం.

ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య - విద్య ప్రమాణాలు:

1. ఆటలలో పాల్గొని, క్రీడాస్టూర్ని పెంపాందించడం
2. యోగా, మెడిటేషన్, సౌట్స్, గైడ్స్, ఎన్.సి.సి.
3. వ్యక్తిగత పరిసరాల శుద్ధిత-ఆరోగ్య అలవాట్లు
4. భద్రత - ప్రథమ చికిత్స
5. ఆరోగ్యం, పోషకాహారం, మంచి ఆహారపు అలవాట్లు

ప్రస్తుత సమాజంలో యాంత్రిక జీవనానికి అలవాటువడి జీవనశైలిలో చాలా మార్పులు వచ్చినవి. అందుచేత శారీరక శ్రమ తగ్గి స్వాలకాయలుగా మారి అనారోగ్యానికి గురవుతున్నారు. ఈ పరిస్థితులను అధిగమించడానికి రాష్ట్ర విద్యాప్రణాళిక పరిధిపత్రం-2011 ఆధారంగా 'ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య' అనే పేరుతో ఆధారపత్రాన్ని రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన శిక్షణ సంస్థ రూపొందించినది. దీని ఆధారంగా 'ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య' ముఖ్యమైన సబ్కట్టగా 1వ తరగతి నుండి 10వ తరగతి పిల్లలకు బోధించుటకు పార్యాప్రణాళికను రూపొందించారు. దీని గురించి స్పష్టమైన అవగాహన కలిగేలా ఉపాధ్యాయుల కరదీపికను రూపొందిస్తున్నారు. ఆరోగ్య, వ్యాయామ విద్య పార్యాప్రణాళికలో కింది అంశాలను చర్చించారు. అవి:

1. వార్షిక అవ్వ	6. వినోద క్రీడలు, స్కూల్ రన్	11. ఆహారం
2. ప్రకృతి సిద్ధమైన కృత్యాలు	7. యోగా, ధ్యానం	12. నీరు
3. మాన్సిడ్రిల్	8. మేజర్ గేమ్స్ మరియు స్టోర్స్	13. ఆరోగ్య, ఆహార అలవాట్లు
4. మార్చింగ్ (కవాతు)	9. శరీరం	14. సామాజిక ఆరోగ్యం
5. జిమ్సాస్టిక్స్	10. పరిసరాలు	

పిల్లలో పెంపాందించాల్సిన లక్షణాలు:

1. శారీరక పెరుగుదల అభివృద్ధి	6. నాయకత్వ లక్షణాలు	11. సాధారణ గాయాలు - ప్రథమ చికిత్స
2. మానసికాభివృద్ధి	7. విరామకాల సద్యానియోగం	12. పోషకాహార లోపాలు - అవగాహన
3. ఉద్యోగాభివృద్ధి	8. క్రమశిక్షణ	13. సామాజిక సేవ
4. సాంఘికాభివృద్ధి	9. ఆరోగ్యపు మరియు మంచి ఆహారపు అలవాట్లు	14. జాతీయ సమైక్యత
5. కండర నాడీ సమన్వయం	10. అంటువ్యాధులు, అవగాహన	

ఉపాధ్యాయుల పాత్ర:

ఆరోగ్యవంతమైన సమాజ నిర్మాణం, ఆరోగ్య, వ్యాయామ విద్యా కార్యక్రమాలలో పాలుపంచుకునే బాధ్యత ఉపాధ్యాయులపై ఆధారపడి ఉంటుంది. కింది అంశాలను ఉపాధ్యాయులు తగినవిధంగా పర్యవేషీంచడం ద్వారా పిల్లల ఆరోగ్యాన్ని ఉన్నత స్థాయిలో పెంపాందించవచ్చును.

- వ్యక్తిగత శుభ్రతకు సంబంధించిన చార్టును తరగతి గదిలో ప్రదర్శించడం. చార్టులో కేంటాయించిన అంశాల ఆధారంగా రోజూ పరిశీలించడం. ప్రార్థనా సమయంలో యూనిఫామ్, పాదరక్షలు, గోళ్ళు, పొయిర్ కటింగ్ మొదలగు విషయాలను పరిశీలించడం, మంచి అలవాట్లను ప్రశంసించడం.
- మంచి ఆరోగ్యపు అలవాట్లను ఆచరించడం ద్వారా కలిగే లాభాల గురించి అవగాహన కల్పించడం.
- పారశాలలో సాధారణంగా సంభవించే గాయాలు, ప్రమాదాలు, జరగకుండా పాటించాల్సిన నివారణ చర్యలు, ప్రథమ చికిత్స-రక్షణ చర్యలపై అవగాహన, పాటించడం.
- తరగతి గదిలో విద్యార్థులు కూర్చొనే భంగిమలు, ఉపయోగించే వస్తువుల విషయంలో పాటించాల్సిన కనీస జాగ్రత్తలపై అవగాహన, పాటించడం.
- విద్యార్థుల మధ్య, విద్యార్థులకు ఉపాధ్యాయుల మధ్య, విద్యార్థులకు ఇతరుల మధ్య మంచి సంబంధాలు నెలకొల్పి ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణాన్ని సృష్టించడం.
- ప్రతి పిల్లవానిలో మంచి ఆరోగ్యకరమైన అలవాట్లు నెలకొల్పడానికి కావల్సిన కార్యక్రమాలను పారశాలలో ఉపాధ్యాయులు చేపట్టాలి.
- పిల్లలో ఆరోగ్య లోపాలను గుర్తించడానికి వైద్య పరీక్షలను పారశాలలో సకాలంలో నిర్వహింపజేయాలి.
- మైదానం, పరిశోధనశాల, జిమ్ముజియం, ఈతకొలను, పార్కింగ్, బస్సు ప్రయాణం మొదలగు వాటిలో తగిన రక్షణ చర్యలు చేపట్టడం.
- విరామకాల సద్విధానియాగం కొరకు చదరంగం, క్యార్మ్ మొదలగు వినోద క్రీడలలో పిల్లలందరు పాల్గొనివిధంగా నిర్వహించాలి, స్కూల్రన్సు నిర్వహించాలి.
- బాల బాలికలకు ప్రత్యేక శిక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలి. ప్రత్యేక లోపాలు కలిగిన పిల్లలపట్ల తగిన శ్రద్ధ వహించాలి.
- మాన్సిడిల్, మార్ట్స్ పాస్ట్, పిరమిడ్స్, క్రీడాదినోస్సవం మొదలగు సామూహిక కార్యక్రమాలను జయప్రదం చేయడానికి పారశాల ఉపాధ్యాయులందరూ పాల్గొనాలి.
- విద్యార్థుల మధ్య నిర్వహించబడే అంతర్గత పోటీలలో పిల్లలందరు ఖచ్చితంగా పాల్గొనే వాతావరణం పారశాల యాజమాన్యం కల్పించాలి.
- విద్యార్థుల శారీరక కొలతలు, భౌతిక సామర్థ్య పరీక్షలు, క్రీడా కౌశల నైపుణ్య పరీక్షలను రికార్డులలో పొందుపరిచి సమీక్షించాలి.
- ఎన్.సి.సి, ఎన్.ఎస్.ఎస్, ఎన్.జి.సి, సౌట్స్, యోగా, ధ్యానం, క్రీడలలో విద్యార్థుల్ని విద్యార్థులు ఇష్టపడి పాల్గొనడం, కష్టపడి పనిచేయడంతో సామాజిక సేవా లక్ష్ణాలను పెంపాందింపజేయడం.
- వర్డ్ప్రాప్, విహరయాత్రల నిర్వహణ సమయాల్లో విద్యార్థులకు వాలంతీర్ణగా శిక్షణ ఇచ్చి సమన్వయంతో జయప్రదం చేసి నాయకత్వ లక్ష్ణాలను పెంపాందించాలి.

పారశాల పాత్రాలు:

విద్యా ప్రక్రియలలో వ్యాయామ ఆరోగ్య విద్య ముఖ్యమైన అంతర్భాగం. శారీరకంగా, మానసికంగా, సామాజికంగా తగిన పోరుడిగా అభివృద్ధి చేయుటకు అనుగుణంగా వ్యాయామ క్రియలను రూపొందించి బోధించే భూమికను పారశాలలు నిర్వహించాలి. శరీర కదలికలు, జీవసూచికలు, శరీర అవయవ అభివృద్ధికి శరీర కదలికలతో కూడిన వ్యాయామం అవసరం. దీనికి శాస్త్రీయ రుజువులు, ఆధారాలు ఉన్నాయి. వ్యాయామం శరీర కండర పుష్టితోపాటు శక్తి సామర్థ్యాలను అభివృద్ధి చేస్తుంది. ఘలితంగా మానసిక వికాసం, ఏకాగ్రత, సృజనాత్మకత, చురుకుదనం అలవడతాయి. ఆరోగ్యం అనేది అనుభవాల కలలుక. ఇది వ్యక్తుల పరిజ్ఞానాన్ని, వైభవరులను, అలవాట్లను తగిన విధంగా ప్రభావితం చేస్తూ సమాజాన్ని, సామాజిక ఆరోగ్యాన్ని పెంపాందిస్తుంది. పారశాలలో ఆరోగ్య విద్యను ఆచరింపజేయాలి, ప్రశంసింపజేయాలి.

ప్రతి పారశాల ఆటస్టలం, సౌకర్యాలనుబట్టి తప్పకుండా రెండు లేదా మూడు ఆటలను ఎన్నుకొని ప్రతి విద్యార్థి ఆడించాలి. రన్నింగ్సు తప్పనిసరిగా ప్రతిరోజు చేయించాలి. పారశాలలో ప్రతి విద్యార్థి వ్యక్తిగత అలవాట్లు, ఆలోచనా విధానం, భావోద్యోగాలు, అసూయ, ప్రేమ, దయ, సంతోషం, దుఖం, త్యాగశీల, నాయకత్వ లక్షణాలు క్రీడా పోటీలలో పాల్గొన్నపుడు ప్రత్యక్షంగా వ్యక్తమవుతాయి. జట్టు క్రీడల (కబడ్డి, వాలీబాల్, భో-భో)లో పాల్గొనడం ద్వారా జయాపజయాలు పొందుతారు. ఇటువంటి సమయాలలో ప్రతి పిల్లవాడిలో రాగ ద్వేషాలు ప్రతిధ్వనిస్తాయి. ఈ విధంగా గడిచిన అనుభవాలు సమతుల్యమైన వికాసానికి దారితీస్తాయి. సామాజిక స్మృతాను కలిగించడం ద్వారా మంచి మానవ సంబంధాలు ఏర్పడతాయి.

కొమార దశకు చెందిన పారశాల విద్యార్థులల వయస్సు సుమారుగా 11 నుండి 17 సంవత్సరాల మధ్య ఉంటుంది. ఈ కొమార దశలో ఉన్న 6 నుండి 10 తరగతుల విద్యార్థుల యొక్క శారీరక పెరుగుదల వికాసంలో విపరీతమైన మార్పులు జరుగుతాయి. ఈ సమయంలో శరీరాకృతులు, సమతుల్య అంగ విన్యాసం ద్వారా కలిగే ఘలితాలకు వ్యాయామ ఆరోగ్య విద్య అంశాలు దోహదపడతాయి.

ప్రతి విద్యార్థికి క్రమశిక్షణ, ఆరోగ్యపు అలవాట్లు, సామాజిక సంబంధాలు, జాతీయ సమైక్యత, దేశభక్తి, సామాజిక సేవ పెంపాందదానికి వ్యాయామ ఆరోగ్య విద్యా కార్యక్రమాలు తోడ్పడతాయి. విద్యార్థికి తరగతి గదిలో ఏర్పడిన మానసిక అలసటను క్రీడలలో పాల్గొనడం ద్వారా పోగొట్టుకొని ఉత్సాహభరితమైన శక్తిని పొందుతాడు. జీవితంలో ఎదురుయ్యే వివిధ రకాల సమస్యలకు ద్విర్యంగా సులువైన పరిష్కార మార్గాలను అన్వేషిస్తాడు. పారశాలలో నిర్వహించే వివిధ రకాల సామూహిక కార్యక్రమాల (మార్చిఫౌష్ట్, మాస్ట్రిస్, అంతర్గత పోటీలు)లలో పాల్గొనడం ద్వారా క్రమశిక్షణతోపాటు నాయకుని ఆజ్ఞకు విధేయునిగా ప్రవర్తించడం నేర్చుకుంటాడు.

ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య - మూల్యాంకనం:

పిల్లల సమగ్రాభివృధ్ఛిలో ఆరోగ్య అలవాట్లు, భోగ్తిక సామర్థ్యం, ఆసక్తులు, అభిరుచులు, వైభరులు ముఖ్యమైనవి. పిల్లలను వివిధ పార్శ్వ విషయాలలో మూల్యాంకనం చేసినట్లే ఆరోగ్య, వ్యాయామ విద్య సాధన గురించి కూడా మూల్యాంకనం చేయాలి. ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య కింద నిర్దేశించబడిన ఐదు (5) విద్యా ప్రమాణాలలో ప్రతి ఒక సామర్థ్యానికి 10 మార్కుల చౌపున మొత్తం 50 మార్కులు కేటాయించాలి. వీటికి రాతపరీక్ష ఉండదు. ఇది నిరంతర సమగ్ర మూల్యాంకనంలో భాగంగా కొనసాగాలి. అయితే వీటిని మూల్యాంకనం చేయడానికి మార్కులు గ్రేడింగ్ రూపంలో పిల్లల ప్రగతిని అంచనా వేయాల్సి ఉంటుంది. ప్రధానంగా పిల్లలు వీటిని అలవర్షుకోవడంలోగాని, అమలుపర్చుడంలోగాని, ఆచరించడంలోగాని సంతృప్తికరంగా ఉన్నదా? సాధారణంగా ఉన్నదా? లేక సామమాత్రంగా ఉన్నదా? అనే రీతిలో గుణాత్మకమైన వ్యాఖ్యల ద్వారా పిల్లల ప్రగతిని గుర్తించాల్సి ఉంటుంది.

మనం చేసే పనులు మంచివిగా ఉండాలంటే మన మాటలు మంచివిగా ఉండాలి. మాట, చేత మంచివిగా ఉండాలంటే మన ఆలోచనలు మంచివిగా ఉండాలి. మానసికంగా దృఢత్వం సాధించడం కోసం శారీరక అభ్యాసం అవసరమవుతుంది. ఉచ్ఛ్వస నిశ్చాసలలో ఈ రహస్యం దాగి ఉంది. ప్రతి కణానికి ప్రాణవాయువును అందిస్తా చేసే ఆసన భంగిమలలో పట్టు సాధించినపుడు ఆలోచనలు, మాటలు, చేతలు ఏకోన్స్యూఫిమవుతాయి.

-పతంజలి యోగ భాష్యం

విషయ సూచిక

1. ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్య - బోధనావ్యాప్తిలు 8

2. వ్యాయామవిద్య - తరగతి వారీగా పార్ట్ ప్రణాళిక 9 - 34

3. ఆరోగ్యవిద్య - తరగతి వారీగా పార్ట్ ప్రణాళిక 35 - 44

• 1వ తరగతి• 2వ తరగతి• 3వ తరగతి• 4వ తరగతి• 5వ తరగతి	• 6వ తరగతి• 7వ తరగతి• 8వ తరగతి• 9వ తరగతి• 10వ తరగతి

1. ఆరోగ్య - వ్యాయామవిద్య వ్యాహలు

విద్య పిల్లల సంపూర్ణ వికాసానికి దోహదవడేదిగా ఉండాలని మనం భావిస్తున్నాం. పిల్లలను సరైన శారులుగా తీర్చిదిద్దాలంటే కేవలం విషయ పరిజ్ఞానం ఒక్కటే సరిపోదు. చక్కని క్రమశిక్షణ, శరీర దారుధ్యం, చురుకైన ఆలోచన మొదలైనవన్నీ అవసరమవుతాయి. అందుకే పారశాలలో ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్యను పాల్యంశంగా ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. వ్యాయామ విద్య అంటే పిల్లలు ఏవో నాలుగు ఆటలు ఆడితేనో, వ్యాయామాలు చేస్తేనో సరిపోదు. ఆటల్లో పాల్గొనడం ద్వారా మంచి నాయకత్వ లక్ష్మణాలను పెంపాందడంతోపాటు జీవితంలో ఎదురుయ్యే సమస్యలను దైర్ఘ్యంగా ఎదర్కొవడం, గెలువు ఓటములను సమానంగా భావించడం వంటి సుగుణాలు కూడా అలవరిచేదిగా వ్యాయామ విద్య ఉండాలి. పారశాల బోధనాభ్యాసం ప్రక్రియలో ఆరోగ్య వ్యాయామ విద్య ఒక ప్రధానాంశంగా అమలుకావాలి.

పారశాలల్లో ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్య అమలుపర్చడంలో సరైన వ్యాహలను అమలుచేయాలి. ప్రాధమిక స్థాయిలో ప్రత్యేకంగా వ్యాయామ ఉపాధ్యాయులు ఉండరు. కాబట్టి తరగతి ఉపాధ్యాయుడే ఈ బోధనాంశాన్ని నిర్వహించాలి. అందుకుగాను ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్యపట్ల అవసరమైన అవగాహన పొందేందుకు కృషి చేయాలి. పార్యప్రణాళికలో సూచించిన అంశాలపై శిక్షణా కార్యక్రమాల్లో పాల్గొని, స్వయంగా నైపుణ్యం సంపాదించుకోవాలి.

ఉన్నత పారశాలల్లో వ్యాయామ పీరియడ్సును ప్రతి తరగతికి, ప్రతి రోజు కాలనిర్ణయపట్టిక రూపొందించాలి. వ్యాయామ ఉపాధ్యాయుడు సాధారణంగా పారశాలకు ఒకరే ఉంటారు కాబట్టి అన్ని తరగతులకు ఒకే పీరియడ్లో అన్ని పనులు చేయించడం వీలుకాదు. కాబట్టి ప్రతి తరగతికి నిర్దారించిన పీరియడ్లో వ్యాయామ విద్య అమలు జరిగేలా చూడాలి. అంతే తప్ప ఆ పీరియడ్సును ఇతర సబ్జక్చులకు కేటాయించరాదు. వివిధ క్రీడాంశాలలో నైపుణ్యం కలిగి ఉండడంతోపాటు పిల్లలను వివిధ క్రీడా పోటీలకు పంపేందుకు కృషి చేయాలి. పిల్లలందరూ ఏదో ఒక క్రీడలో నైపుణ్యం సాధించేలా చూడడం ద్వారా వ్యాయామ విద్య అనుకున్న లక్ష్యాన్ని సాధించగలుగుతాం.

పారశాల కాలనిర్ణయపట్టికలో తరగతివారీగా పీరియడ్లు కేటాయించినంత మాత్రాన ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్య అమలైనట్లు కాదు. పారశాల స్థాయిలో ప్రధానోపాధ్యాయుడు దీని అమలుకు పూర్తి బాధ్యత వహించాలి. ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్య సమర్థవంతంగా అమలుజరగడానికి ప్రధానంగా కావల్సినది క్రీడా ప్రాంగణం. చాలా చోట్ల పారశాలకు సరైన వసతులు ఉండవు. అందువల్ల ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్యపట్ల నిర్వహించే ఫోరసి వ్యక్తమయ్యే ప్రమాదముంటుంది. అవసరమైన క్రీడాస్థలం ఏర్పాటుకు దాతల నుండి స్థల సేకరణ మొదలుకొని ఏమే అనుకూల ప్రదేశాలలో ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్య అభ్యర్థిసించడానికి అవకాశముంటుందో ప్రధానోపాధ్యాయుడు స్వప్తమైన అవగాహనతో ఉండాలి. ప్రణాళికలు రూపొందించగలగాలి. సరైన నాణ్యత కలిగిన క్రీడా పరికరాలు కొనుగోలు చేసి పిల్లలకు అందుబాటులో ఉంచాలి.

ఆరోగ్య, వ్యాయామవిద్యపట్ల తల్లిదండ్రులలో అనుమానాలను నివృత్తి చేసేందుకు, అవగాహన పెంపాందించేందుకు పారశాలల్లో తప్పనిసరిగా తల్లిదండ్రుల సమావేశాలను ఏర్పాటు చేయాలి. విద్య యొక్క పరమార్థాన్ని వారు గుర్తించేలా కార్యక్రమాలను రూపకల్పన చేసుకోవాలి. స్థానికంగా వివిధ క్రీడలలో నైపుణ్యం కలిగిన క్రీడాకారులను పారశాలలకు ఆహ్వానించి వారితో కార్యక్రమాలను నిర్వహించాలి. అకడమిక క్యాలెండర్లో నిర్దారించిన అంశాలన్నింటిని అమలుపరిచేందుకు ఉపాధ్యాయుల సహకారం ఎంతో అవసరం. పారశాల అజెండాలో క్రీడలను ప్రధాన అంశంగా ఉంచేందుకు ప్రధానోపాధ్యాయుడు, ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు, యాజమాన్యం సమిష్టిగా కృషి చేయాలి. ఎందుకంటే పిల్లలు శారీరకంగా, ఆరోగ్యంగా ఉంటేనే పాల్యంశాలను నేర్చుకోవడంలో చురుకుగా, ఉత్సాహంగా ఉంటారు.

వ్యాయామం, ఆరోగ్యం పరస్పర ఆధారిత అంశాలు కాబట్టి పిల్లలు సరైన ఆరోగ్య అలవాట్లు నేర్చుకోవడానికి, ఆరోగ్య అంశాలపై అవగాహన పొందడానికి, తద్వారా ఆరోగ్యవంతమైన జీవనం గడవడానికి పారశాల సహాయపడాలి. ఆరోగ్య కార్యకర్తలు వైద్యులను పారశాలకు ఆహ్వానించి అవగాహన కార్యక్రమాలు, ఆరోగ్య పరీక్షలు నిర్వహించాలి. సిలబన్స్ లో నిర్దారించిన ఆరోగ్య అంశాలపై క్రీజీలు, సెమినార్లు, వక్టత్వాలు, చిత్రలేఖనం పోటీలు మొదలైనవి నిర్వహించి అవగాహన కలిగేలా చేయాలి.

2. వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ఒకటవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process
1.	వార్షిక్ అవ్వ	నడవడము, వృత్తాకారంలో నడవడం, నెమ్ముదిగా నడవడం, నెమ్ముదిగా పరుగెత్తడం, వేగంగా పరుగుతేయడం, మెడనుండి పాదాలదాక లేదా పాదాలనుండి మెడవరకు వివిధ కదలికలతో శరీరానికి వేడి కలిగించడం.	1. ఆటస్థలం, విజిల్, కమాండ్స్	కృత్య ప్రదర్శన, అనుకరణ, పరిశీలించడం.
2.	ప్రకృతిసిద్ధమైన కృత్యాలు	పద్ధతిగా నిలబడడం, కూర్చోవటం, నడుచుట, పరుగెత్తుట, మెనుకకు నడుచుట, గెంతుట, వంకరటింకరగా పరుగెత్తడం మొదలైయనవి.	2. పోస్టర్స్, చార్ట్స్, పిక్చర్స్, కమాండ్స్, కాషన్స్.	ప్రదర్శన, అనుకరణంలో పక్కలు, మోటారు వాహనాలు, రైలు, విమానం వలె చేయడం మొదలైనవి. (Follow me).
3.	కాలెస్థనిక్స్	1వ అభ్యాసం నుండి, 5వ అభ్యాసం వరకు చేయించడం.	3. సుద్ద, రోఫ్, షైల్ఫార్మ్స్చన్, డ్రమ్, విజిల్, బాడీబిల్డింగ్ చిత్రాల పరిశీలన	ప్రదర్శించడం, వివరణ, కమాండ్స్తో సాధన చేయడం, సవరణ చేయుట 1-8 కొంట్స్లో సాధన, బైకొంట్ పద్ధతి, సరిచేయుట, నిరంతర సాధన చేయుట.
4.	మార్పింగ్	వరుస క్రమంలో నిలబెట్టుట, ఫాలిన్ చేయుట నేర్చడం, అటెస్స్, స్టాండటీన్, స్టాండ్ ఈజి, హోజరు చెప్పించడం.	4. సుద్దతో లైన్ మార్పింగ్, విజిల్ కమాండింగ్, కాషన్స్, రెస్పాస్స్, కవాత్ పోస్టర్స్, ఫిక్చర్స్.	కమాండింగ్ పద్ధతిలో లయబడ్డంగా కృత్య ప్రదర్శన, పరిశీలన, ఏకాగ్రతో ఆచరించడం.
5.	జిమ్మాసిక్స్	ఒక పాదముపై నిలబడడం, ఒకకాలును బారచాపి, ఒక పాదంపై నిలబడడం, ఒక చేయిని ప్రకృకు బార్లాచాపుట, భుజములను గుండడంగా తిప్పుట మొదలైనవి.	5. వీడియో ఫిక్చర్స్, చార్ట్స్, మ్యాట్స్, శరీరాకృతుల పోస్టర్స్	కృత్య ప్రదర్శన, పరిశీలన, అనుకరణ సాధన చేయుట.
6.	వినోదక్రీడలు	నమస్తే - నమస్తే - తాయిలం పొట్లం - పేరు చెప్పండి, తప్పుకోండి, గుంపులో బంతి, మరియు 1వ తరగతికి కేటాయించిన పి.ఇ.సి. కార్డలు.	6. విజిల్ (ఈల), సున్నం, చాక్లెట్లు, రోవ్, డంబెల్స్, బాల్స్	వివరణ, గ్రాఫులుగా విభజన లేదా వలయా కారంలో విభజనచేసి నిర్వహించాలి, విజేతలకు పొగడ్లు, త్రీ-చీర్కల్స్ప్స్తో అభినందించాలి.

వ్యాయామవిద్య - పార్ట్యూప్రణాళిక - రెండవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
1.	వార్షిక్ గ్రంథాలు	బకటవ తరగతి అభ్యాసాలను పునఃశురణ చేయడం మరియు జంపింగ్, హాపింగ్ చేయించడం.	1. విజిల్, కమాండ్స్, మైదానం	వివరణ, సూచనలు, పరిశీలన, సంసిద్ధతతో జంపింగ్. హాపింగ్లో పాల్గొనేలా సిద్ధం చేయడం, తలనుండి కాలివేళ్ళ వరకు శరీరం మనస్సు సంసిద్ధనిగా తయారు చేయుట.	1. తల నుండి కాళ్ళ వరకు, కాలెస్టినిక్స్ ఎక్సర్సైజ్, వ్యాయామాలు కొనసాగించాలి.
2.	కాలెస్టినిక్స్	అభ్యాసం 1 నుండి 5 వరకు చేయించడం.	2. విజిల్ / డ్రమ్స్ / కౌంట్స్ లతో చేయడం, శరీర సొష్టవం చిత్రపటాలు.	ప్రదర్శన, పరిశీలన, సాధన చేయడం, బైకౌంట్ పద్ధతి, సరిచేయుట, నిరంతరంగా, లయబద్ధంగా ఆచరించడం, ‘హాల్ట్’ తో ముగింపు, మరియు ‘చేంజ్’తో మరొక ఎక్సర్సైజ్లోకి మారుట చేయించాలి.	2. సున్నిత అంశాల నుండి సంకీర్ణ అంశాలకు కొనసాగాలి. కమాండ్స్, కాపస్స్, వివరణ, రెస్పాన్స్ ను పరిశీలించాలి.
3.	మార్చింగ్	బకే క్రమంలో నిలబడడం, డ్రెస్సింగ్, లైనుకు సమాంతరంగా వరుస క్రమంలో అంకెలను చెప్పించడం మొదలయినవి చేయించడం.	3. కమాండ్స్, కాపస్స్, విజిల్, డ్రమ్స్, సుద్ధతో లైన్ మార్చింగ్, సైనికుల కవాతు వీడియో పిక్చర్, పోస్టర్స్.	కమాండ్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతి ప్రదర్శన అటెస్టన్, స్టాండ్ ఈజి, లైన్ ఫార్మేషన్లో నిలబెట్టుట, కమాండింగ్ పద్ధతిలో హాజరు తీసుకొనుట చేయించడం.	
4.	అనుకరణ	కాకివలె ఎగురుట, పిల్లినడక, గుట్టపు నడక ఎలుగుబంటి నడక, విమానమును అనుకరించుట, బస్సు, స్కూటర్లు వెళ్ళుట.	4. విజిల్, మూర్ఖిక్ సాండ్.	పక్కలు, జంతువుల అరుపులు, మోటారు వాహన, విమానాల శబ్దాన్ని అనుకరించడం, జంతువుల నడకను అనుకరించడం.	
5.	వినోదక్రిడలు	5) నిద్రమత్తు సింహాం, 6) దొంగ పోలీన్ 7) పడదోసే ఆట 8) సీకెన్స్, నాకెన్స్ మరియు 2వ తరగతికి కేటాయించిన PEC కార్డులు.	5. బంతులు, విజిల్, సుద్ధ, లైన్ మార్చింగ్.	వివరణ, జట్టులుగా విభజన చేయుట, రిలే విధానాలతో పోటీ లేదా ఇద్దరి వ్యక్తుల మధ్య పోటీ నిర్వహణ, విజేతలకు, పొగడ్లు, బహుమతులు అందించాలి.	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - రెండవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
6.	జిమ్మాఫిక్స్	మోకాళ్ళు వంచకుండా వంగి బొటన్ ప్రేలును పట్టుకొనుట, ముందుకు వంగి తలను మోకాళ్ళు మధ్య వుంచుట. చేతులు ప్రక్కకు చాపి మొండాన్ని భూమిపైకి సమాంతరంగా తీసుకొని రావాలి.	6. చార్ట్, వీడియోఫిల్స్, మ్యాట్.	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, సాధన చేయడం, ఐచ్చిక పద్ధతిలో అభ్యాసానికి అవకాశం కల్పించడం.	

పారశాల నాలుగు అక్షరం ముక్కలు నేర్చే నిమిత్తమాత్ర కార్బ్క్యూట్రం కాదు. సాంస్కృతికవాహినిని ఒక తరం నుండి మరొక తరానికి చేరవేసే దివ్యధామం. పిల్లలు విద్య గరపడం అంటే తమను తాము భవిష్యత్తు కోసం సిద్ధం చేసుకోవడమన్నమాట. జనారణ్యంలో జీవనం సాగించడానికి బుద్ధి కుశలతోపాటు దేహదారుధ్యం కూడా అత్యంత ఆవశ్యకం.

-మిత్రలాభం

ధైర్యం లేనివాడు స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించుకోలేదు. ఒకవేళ అది లభించినా దాన్ని నిలుపుకోలేదు.

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - మూడవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
1.	వార్షిక్ ఆప్	ఒకటి రెండు తరగతుల అభ్యాసాలను పునఃశురణ చేయడం మరియు జిగ్జాగ్, రన్నింగ్, ఫ్లైస్ బులిటి కసరత్తు.	1. విజిల్, కమాండ్స్, ఆటస్లం, సుద్ద.	వివరణ, కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్, ఫాలో మి, స్టోండింగ్, జిగ్జాగ్ రన్నింగ్, అనుకరించడం, పరిశీలన.	
2.	కాలెస్టనిక్స్	11 అభ్యాసం నుండి 15 వరకు చేయించడం.	2. శరీర శాప్పవ చిత్రపటాలు, విజిల్ కమాండ్స్	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, కమాండ్స్ రెస్పాన్స్ ను పరిశీలన చేయడం, 1-8 కొంట్స్, బైకొంట్ పద్ధతి, నిరంతర సాధన సరిచేయుపద్ధతి.	
3.	లయబద్ధమైన కృత్యములు	దంకా మోతకు అనుగుణంగా చేతులు తట్టడం, త్రీచీర్ క్లావ్, మోతకు అనుగుణంగా కాలితో నేలను మోదడం, లయబద్ధంగా అడుగులు వేయడం, లయబద్ధంగా పరుగెత్తడం మొదలయినవి.	3. విజిల్, డ్ర్యూ, మూయజిక్ సౌండ్ సిస్టమ్, డంబెల్స్, లెజిమ్స్, విద్యార్థుల నంఖ్యను బట్టి మెటీరియల్ సిద్ధం చేసుకోవాలి.	కమాండ్స్, కాష్న్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతిలో ఆచరించవలసిన అంశాలను ముందుగా వివరించాలి. పరిశీలన, వివిధ రకాల మెటీరియల్ ఆచరణ లయబద్ధంగా కొనసాగించాలి.	
4.	మార్చింగ్	1, 2 తరగతుల అభ్యాసాలను పునఃశురణ చేయడం, అంకెలను కుడి నుండి ఎడమకు, ఎడమ నుండి కుడికి లెక్కించడం. రైట్స్డ్రస్, ఐస్ ప్రంట్, రైట్టటర్స్, లెఫ్ట్ టర్న్, అబొటర్స్	4. కమాండ్స్, విజిల్, సుద్ద, రోఫ్ టేపు, లైన్మార్చింగ్, సైనికుల కవాతు, వీడియో పిక్చర్స్, పోట్స్.	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలించడం, సింగిల్స్లైన్ ఫార్మేషన్ సరిచేసుకొనుటకై రైట్స్డ్రస్, ఐస్ప్రంట్, కమాండ్స్తో సరిచేయుట. సింగిల్స్లైన్ నుండి తరగతి ఆకారాన్ని మార్చుటకు లెఫ్ట్టటర్స్ / రైట్టటర్స్ / అబొటర్స్ కమాండ్స్తో సాధన చేస్తారు.	
5.	వినోదక్రీడలు	కప్పగంతులు, పాంపాం పప్పాం, కోతి వచ్చె కోతి వచ్చె, గ్రెడ్-కోడిటల్, 3వ తరగతికి కేటాయించిన PEC కార్డులు.	5. బంతులు, విజిల్, సుద్ద, రోఫ్, కమాండ్స్, స్టోప్వాచ్.	వివరణ, కమాండ్స్కు అనుగుణంగా రెస్పాన్స్ (స్పుందన) చూపించడం, అనుకరణం, పరిశీలన, విజీతలకు పొగడాలి.	

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక - మూడవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
6.	జీమ్మాప్రెక్స్	రెండు పాదాలను దగ్గరకు వుంచి ఎగిరి ముందుకు దుముకుట, వెనుకకు దుముకుట, ఒంటికాలితో వృత్తంలోనికి దుముకుట, పైకి ఎగిరి ముందుకు దుముకుట, ఎగిరి దుముకుట మొదలైనవి.	6. మ్యాట్ / కార్బోట్, చిత్రపటాలు	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, స్వీయ ఆచారణ, ఇతరుల సహకారంతో సాధన చేయడం.	
7.	యోగా	1) తాడాసనం 2) త్రికోణసనం 3) పద్మాసనం 4) పవనముక్తాసనం 5) శవసనం	7. యోగా	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ,	

నా దృష్టిలో క్రీడలను కెరీర్గా ఎంపిక చేసుకోవడంలో పిల్లలను |పోత్స|హించే తల్లిదండ్రులే నిజమైన దేశభక్తులు. క్రీడ ద్వారా, క్రీడాకారుల ద్వారా ఒక దేశం ప్రపంచపటంలో ప్రత్యేకంగా గుర్తింపు పొందడం జరిగిందంటే అక్కడి ప్రజలు, ప్రభుత్వాలు క్రీడా విద్యకు పెద్దపీట వేశాయని అర్థం చేసుకోవచ్చు).

- విశ్వనాథన్ ఆనంద్

వ్యాయామవిధ్య - పార్ట్యూప్రణాళిక - నాగ్లవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
1.	వార్షిక్ ఆప్	ఒకబి రెండు తరగతుల అభ్యాసాలు పునఃశురణ చేయడం మరియు బెండింగ్ కసరత్తు, కూర్చొని చేసే కసరత్తు.	1. విజిల్, కమాండ్స్, ఆటస్థలం సుద్.	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, అనుకరణ, స్టాండింగ్, సిట్టింగ్, శరీరంలోని వివిధ అవయవాల మధ్య సమన్వయం పెంపాండించుట.	
2.	కాలెఫ్టనిక్స్	1, 2 మరియు 3 తరగతుల అభ్యాసాలను పునఃశురణ చేయించడం.	2. బాటీ బిల్డింగ్ చిత్రవటాలు, ఎరోబిక్స్ ఎక్సర్సైజులు, వీడియోపిక్చర్స్, మ్యాజిక్	కమాండ్స్, రెస్పోన్స్ వివరణ, కృత్య ప్రదర్శన, పరిశీలన, 1-8 కౌంట్స్ లో ఆచరణ, ట్రైకౌంట్ పద్ధతి, సరిచేయుట, లయబద్ధంగా, నిరంతర సాధన చేయడం	
3.	మార్చింగ్	ఫాల్ ఇన్, డ్రెస్చింగ్, ఓపన్ ఆర్డర్, క్లోజ్ ఆర్డర్, ఒకేతైనును రెండు లేక మూడు లైన్సుగా విభజించడం (1,2,3 తరగతులు పునఃశురణ చేయించాక పైవి చేయించాలి)	3. విజిల్, సున్నము, డ్రెవ్, మ్యాజిక్ సిష్టం, లైన్ మార్చింగ్, సైనికుల కవాతు పిక్చర్స్, వీడియో ఫిక్చర్స్, కమాండ్స్.	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, ఆచరణ, కమాండ్స్, రెస్పోన్స్ పరిశీలన, ఆచరణ, సింగిల్ లైన్ ఫార్మేషన్, సుండి టూలైన్స్, త్రై లైన్ ఫార్మేషన్లోకి మారుటకు కమాండ్ ‘ఒపెన్ ఆర్డరు’ ను తరవాత సింగిల్ లైన్ ఫార్మేషన్లోకి మారుటకు కమాండ్ ‘క్లోజ్ ఆర్డర్’ ను ఉపయోగిస్తారు.	
4.	వినోదక్రిడలు	అవ్వచ్చె-అవ్వచ్చె, అమ్మ చెప్పింది. టైమెంత సింహాం, దాం దాం బలూన్, మరియు 4వ తరగతికి కేటాయించిన PEC కార్టులు.	4. విజిల్, కమాండ్స్, సున్నం, ఆటస్థలం, స్టాప్వాచ్.	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, ఆచరణ కమాండ్స్, రెస్పోన్స్, పరిశీలన, ఆచరణ, విజేతలకు ప్రశంసలు, చాక్లెట్లు, త్రీచీర్కాప్స్ తో అభినందనలు తెలపాలి.	
5.	జిమ్మాప్టిక్స్	ముందుకు పట్టీకాట్టుట, కప్పులాగ పట్టీలు కొట్టడం, కూర్చున్న స్థితి నుండి వెనుకకు దొర్కడం, బండి చక్కము వలె పట్టీలు కొట్టుట మొదలైనవి.	5. కార్పోర్ట్, మ్యాట్రిక్స్ (పరుపులు) చదువైన, సురక్షిత ప్రదేశం.	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, ఆచరణ, ఇతరుల సహకారంతో స్థీయ అభ్యాసం బంతి మాదిరిగా ముందుకు వెనుకకు దొర్కట.	

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక - నాల్గవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిష్టార్టులు
6.	చిన్నచిన్న పోటీకృత్యాలు (కంబాటీన్)	చేతులతో లాగుట, త్రోయుట, వీపును వీపును ఆనించి లాగుట మొదలైనవి.	6. సమతల ప్రదేశం, కమాండ్స్ లైన్స్ మార్కుర్గ్	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, ఆచరణ, విజేతలకు ప్రశంసలతో అభినందనలు.	
7.	యోగా	1) తాడాసనం 2) ప్రికోణాసనం 3) పద్మాసనం 4) భుజంగాసనం 5) మకరాసనం	7. యోగా చిత్రపటాలు, కార్పోర్	ప్రదర్శన, పరిశీలన, వివరణ, అనుకరణ.	
8.	లయబద్ధమైన కృత్యములు	1. యాక్స్ సాంగ్ - ఉపాధ్యాయుడు పాటకు అనుగుణంగా నటించాలి. పాడిన పాటకు అనుగుణంగా పిల్లలచే అభినయం చేయించాలి.	8. మృగ్జిక్ సిస్టమ్, విజిల్, డ్రమ్ బీటింగ్.	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, సాధనలో సపరణ.	

సాయంత్రం 5 నుండి 6 గంటల వరకు పిల్లల క్రీడల సమయం. అది బాలల హక్కు ఆ సమయంలో టూర్స్ఫ్స్ అని, ప్రత్యేక తరగతులని పిల్లలపై ఒత్తిడి తేవద్దు. వారి శారీరక, మానసిక వికాసాలకు తోడ్పడండి, చేయుతనివ్వండి. పిల్లల్ని ఆనందంగా ఉండనివ్వండి.

పిల్లల శారీరక, మానసిక వికాసాలకు దోహదపడే వ్యాయామ విద్యను పారశాల బోధనా కార్యకలాపంగా భాగస్వామ్యం చేసుకోవడంలో చిన్నచూపు చూడడమంటే విద్యా లక్ష్మీల సాధనలో దారీతెన్నూ లేకుండా ప్రయాణించడమే.

-ప్రాయశ్చిపాల్

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక - షదవ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
1.	వార్షిక్ ఆప్	పూర్వ తరగతుల పునఃశురణ	1. విజిల్, కమాండ్స్), ఆటస్టలం సుద్ద.	తల నుండి కాళ్ళ వరకు లేదా కాళ్ళ నుండి ప్రారంభించిన ఎక్స్‌సైజులు తలవరకు నంబంధించినవిగా చేయించాలి.	
2.	కాలెఫ్టనిక్స్	1 నుండి 3వ తరగతికి ఉన్న 15 అభ్యాసాలు పునఃశురణ చేయడం.	2. కమాండ్స్, డ్రమ్, మ్యాజిక్, విజిల్, ఘైదాసం, సుద్ద, లైన్ మార్కింగ్.	శరీరంలోని అవయవాల మధ్య నమ్మయానికి, వాకింగ్, స్ట్రెంగ్‌వాకింగ్, స్లో జాగింగ్, జిగ్‌జాగ్ రన్నింగ్, జంపింగ్, హాపింగ్, స్లోవాకింగ్ చేయించాలి.	
3.	మార్కింగ్	మార్కెట్‌టైం మార్చ్, హార్ట్, ఫార్మాట్ మార్చ్, రైట్‌వీల్, లెష్టమీల్, అసెంబ్లీ మరియు డిస్మిస్చల్.	3. కమాండ్స్ డ్రమ్‌బీచింగ్, మ్యాజిక్ సిస్టం రికార్డింగ్, 1,2,3 లేదా లెష్ట్-రైట్-లెష్ట్ కమాండ్స్	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, ఆచరణ, బైకోంట్ పద్ధతిలో ఉంచి సరిచేయడం, లయబద్ధంగా, నిరంతర సాధనగా ఎక్స్‌సైజులు 1 నుండి 6 సెట్లు మొత్తం కలిపి సాధన చేయవలెను.	
4.	వినోదక్రీడలు	గద్దాట (మేక-మేకలకాపరి) - అడ్డం దారికి అడ్డం - ఎత్తు పల్లం ఆట. మరియు 5వ తరగతి కేటాయించిన PEC కార్డులు.	4. కమాండ్స్, విజిల్.	ప్రదర్శన, కమాండ్స్‌పై వివరణ, ఆచరణ లయబద్ధంగా నిరంతర సాధన, నిలబడినచోట మార్కెట్‌టైం మార్చ్, ముందుకు సాగుతూ చేయటకు ఫార్మాట్ మార్చ్, (లెష్ట్ లేదా రైట్) రైట్ వీల్ / లెష్టమీల్ కమాండ్స్‌ను మరియు మార్చ్‌పై ముగింపునకు అసెంబ్లీ మరియు ‘డిస్మిస్చల్’ తో ముగింపు చేయవలెను.	
5.	జిమ్మాప్లిక్స్	నడుస్తూ ముందుకు మెగ్గవేయుట (దొర్లు) సగం తిరిగి మెగ్గలేయుట, నిలబడి పట్టేలు కొట్టుట, 'V' ఆకారంలో కూర్చునుట మొదలైనవి జిమ్మాప్లిక్స్ పొజిషన్స్.	5. కార్పెట్స్, పరుపులు.	వివరణ, పరిశీలన, విజేతలకు అభినందనలు ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, ఆచరణ, స్ట్రోయ అభ్యాసం, పునఃశురణ చేయడం.	

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక - షదవ తరగతి

క్ర. సం.	జతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
6.	విసురుటలోని కృత్యాలు	బంతిని విసురుట, పట్టకొనుట, పట్టకొని మళ్ళీ విసురుట మొదలయినవి.	6. బంతులు, క్రికెట్ బాల్సు.	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన.	
7.	యోగా	1) తాడాసనం 2) త్రికోణాసనం 3) పద్మాసనం 4) భుజంగాసనం 5) పవనముక్తాసనం 6) ధనురాసనం 7) వజ్రాసనం 8) మకరాసనం.	7. యోగా చార్టులు, కార్పోర్ట్.	ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన.	
8.	లయబద్ధమైన కృత్యాములు	జానపద సృత్యమునకు లయబద్ధంగా పిల్లలచే సృత్యములు	8. ముఖ్యజీక్ సిస్టం, విజిల్, డ్రెమ్.	ప్రదర్శన, పరిశీలన, లయబద్ధంగా కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతిలో ఆచరణ.	

ఆటలు ఆడడం కాలక్షేపం కోసం కాదు. రేపటి ప్రపంచంలో ఎదురయ్యే సవాళ్ళను స్ఫోగిస్తూ పరిషురించే సత్తా నాకుందని ప్రకటించుకునేందుకు అందివచ్చిన అవకాశాలే 'ఆటలు'

- గిజాభాయి

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక - 6వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
1.	వార్షిక్ ఆప్/ సంసిద్ధికరణం	1) వాకింగ్ 2) స్టో జాగింగ్ 3) ప్రైచింగ్ వ్యాయామం 4) వ్యాయామాలు టాప్ టు బాటమ్ (తల నుండి ప్రారంభించి కాళ్ళవరకు కొనసాగాలి)	ఆటస్థలం, కమాండ్స్, విజిల్.	దేమానిస్ట్రేషన్, అనుకరణ, 'ఫాలోమీ' కమాండ్స్ ప్రారంభం, పరిశీలించడం. ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్ట్ చేయడానికి ముందు, చేస్తున్నపుడు, చేసిన తరవాత నాడీవేగాన్ని అంచనా వేయాలి.	
2.	యోగా	1) తాడాసనం 2) పవనముక్తాసనం 3) ఉత్సాహపాదాసనం 4) శలభాసనం 5) నుభాసనం 6) వృక్షాసనం 7) వజ్రాసనం 8) శవసనం 9) సూర్యసనమస్కారములు	పోష్టర్స్, చార్ట్స్, పిక్చర్స్, మ్యాట్, కార్పోటర్స్.	యోగా ప్రాముఖ్యతను తెలియపర్చాలి. దేమానిస్ట్రేషన్, వెర్పల్ ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్ట్, అభ్యాసనము, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ సూర్యసనమస్కారముల ప్రాముఖ్యతను తెలియపరచాలి.	
3.	మాస్టిడిల్ (సామూహిక కృత్యం)	1 కాలిఫ్సనిక్స్: ఎ) ఆర్య ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్టులు బ) చెస్ట్ ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్టులు సి) సిట్టీంగ్ ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్టులు 2. డంబుల్స్: 1 నుండి 6 అభ్యాసములు 3. వాండ్ డిల్: 1 నుండి 6 అభ్యాసములు 4. ప్లాగ్ డిల్: 1 నుండి 6 అభ్యాసములు	ఆటస్థలం, డ్రమ్, విజిల్, డంబుల్స్, వాండ్స్, షాగ్స్, ముయాజిక్ సిస్టం, ప్లాగ్ సిస్టం.	కమాండ్స్తో మార్పింగ్ ప్రారంభించాలి. 2/3 లైన్ ఫార్మేషన్ ఏర్పాటుచేయాలి. - ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, కమాండ్స్ - బైకోంట్ పద్ధతిలో వివరణ, సవరణ చేయాలి. - లయబద్ధంగా, నిరంతర సాధనలో 1-8 కౌంట్స్ తిరిగి 8-1 వరకు కొనసాగిస్తుండాలి. - ఒక ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్టునుండి మరొక ఎక్స్‌రెస్‌బ్జెక్టోకి మారునపుడే కమాండ్ 'చేంజ్' ఉపయోగించాలి. - ముగింపు దశ కమాండ్ 'హాట్' తో ముగించాలి.	
4.	లెజిమ్స్	1. ఘూటి లెజిమ్ 2) పొజిషన్ - 1 నుండి 5 అభ్యాసాలు బ) జోల్స్ సి) ఆటోక్ డి) ఆగేపాం 2. బరోడా లెజిమ్ 2) పొజిషన్ 1 నుండి 4 అభ్యాసాలు బ) చార్ అవాజ్ సి) దొరుక్	ఆటస్థలం, లెజిమ్స్ వరికరాలు, డ్రమ్స్, మార్కుర్స్, ముయాజిక్ సిస్టం, విజిల్, కమాండ్స్.	- విద్యార్థులను 2/3 లైన్ ఫార్మేషన్ చేయాలి. - ప్రదర్శన-వివరణ, పరిశీలన, అభ్యాసము చేయించాలి. - కమాండ్స్కు తగిన రెస్పోన్స్ పరిశీలించాలి. - లయబద్ధంగా నిరంతరం సాధన చేయుట - సరిచేయుట.	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 6వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
5.	జిమ్మాపీక్స్	ఫోర్ ఎక్సర్చెజులు: ఎ) క్రొచ్బ్యాలన్స్ బి) సిట్టింగ్ ఫార్మార్స్ రోల్ సి) బ్యాక్స్ వర్డ్ రోల్ డి) స్టాండింగ్ ఫార్మార్స్ రోల్ ఇ) స్టాండింగ్ బ్యాక్స్ వర్డ్ రోల్.	ఆటపులం, కార్బ్రెట్స్, పరుపులు, ద్రుమ్స్, మార్క్షన్స్, మూయాజిక్ సిస్టం.	<ul style="list-style-type: none"> - విద్యార్థులు 2/3 లైన్ఫార్మేషన్ చేయాలి. - ప్రదర్శన - వివరణ, పరిశీలన, అభ్యాసము చేయించాలి. - కమాండ్స్ కు తగిన రెస్పోన్స్ ను పరిశీలించాలి. - లయబద్ధంగా నిరంతరం సాధన చేయుట - సరిచేయుట. 	
6.	పిరమిడ్స్	1) ఇద్దరి కలయికతో చేయునవి 2) ముగ్గిరి కలయికతో చేయునవి 3) నలుగురి కలయికతో చేయునవి	మ్యాట్స్, పరుపులు, కార్బ్రెట్స్, చిత్రపటాలు వీడియోగ్రాఫిక్స్, స్టైడ్స్.	<ul style="list-style-type: none"> - శారీరక దృఢత్వము కలిగిన వారిని మొదట పరుసలో ఉంచాలి. - తేలిక బరువు కలిగిన వారిని ఔ పరుసలో ఉండునట్లుగా నిర్మించాలి. 	
7.	అండ్రోబీక్స్	1. స్టార్ట్ రకాలు 2. ఫినిషింగ్ రకాలు 3. 100 మీటర్ పరుగు 4. లాంగ్జింప్	సున్నం, కమాండ్స్, విజిల్, రోఫ్, ప్లాగ్స్, స్టాఫ్వాచెన్ చార్ట్, పిక్చర్, వీడియోపిక్చర్, స్టైడ్స్, యూక్స్ ఫిక్చర్, ఆటపులం.	<ul style="list-style-type: none"> - ట్రాక్ అండ్ ఫీల్డ్ ఈవెంట్లలో ప్రాథమిక నైప్రణ్యత తెలియపరుచుట. - ప్రాంగ్ లెగ్, రేర్లెగ్, గుర్తించిన తరువాత రెండింటి మధ్య ఉండవలసిన దూరము, కూర్చునే విధానాలు ప్రదర్శించాలి. వివరణ, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ - స్టైడింగ్ దూరం, 30 మీ. , 50 మీ. దూరం చేయించాలి. - ప్రదర్శన, వివరణ పరిశీలన, స్వీయ అభ్యాసము పర్యవేక్షణ - లాంగ్ జంపలో అప్రోచరన్, టేకాఫ్, గాలిలో లేచుట, పిటలోనికి దూకుట. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 6వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహర్షులు
8.	గేమ్సు	<p>జట్టు ఆటలు:</p> <p>1) కబడ్డి 2) భో భో 3) పెన్సికాయిట్</p> <p>4) బాల్బ్యాడ్మింటన్ 5) వాలీబాల్ 6) క్రికెట్</p> <p>7) ఫుట్బాల్ 8) హోకి 9) బాస్కెట్బాల్</p> <p>10) హోండ్బాల్ 11) సాఫ్ట్బాల్ 12) బ్యాడ్మింటన్</p> <p>13) టేబుల్పెన్సిన్ 14) చెన్ 15) త్రోబాల్</p> <p>సూచన: మైన పేరొన్నబడిన 15 అంశాలలో అభ్యాసం చేయించాలి.</p>	<p>వివిధ క్రీడలకు సంబంధించిన ఆటస్థలాలు, క్రీడాపరికరాలు: శాశ్వత పరికరాలు, పోల్సు, పెన్సికాయిట్, వాలీబాల్, ఫుట్బాల్, బాస్కెట్బాల్, త్రోబాల్, షట్లీర్ బ్యాడ్మింటన్, బాల్ బాడ్మింటన్, హోకి హోరిజంటల్బార్, పార్కర్బార్, రోమన్ రింగ్స్, వాల్డింగ్ బాక్సు, వాల్డింగ్ షార్సు, ట్రైంగ్ బోర్డ్, సోర్కోర్డ్, సెట్ & గోవాచ్ బాల్సు, నెట్సు, రాకెట్సు, కాక్సు, గ్లోస్సు, ఫ్లోట్సు, స్టంప్సు, బెయిల్సు, సిగ్లుకార్డ్సు, ఫ్లోర్గ్ తేములవారీగా చేయటం.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - గేమ్సు (మైదాన వసతులనుబట్టి 5-6 అంశాలు) అభ్యాసం. - క్రీడలపరిచయం - కౌశల ప్రదర్శనలు, ఉపన్యాస పద్ధతి, ప్రదర్శనాపద్ధతి, వర్గల్ ఎక్స్ప్లానేషన్, కమాండ్సు, ప్రాగ్నిసివ్ పార్ట్ పద్ధతి, హోల్పార్ట్ షాల్ పద్ధతి, సెట్ పద్ధతి. - స్కూల్ లెనన్ప్లాన్, జనరల్ లెనన్ప్లాన్ ప్రకారం సూచనలు, సలహాలు, జాగ్రత్తలు పాటించాలి. - ప్రదర్శన - అభ్యాసం, వృక్తిగతంగా మరియు తీములవారీగా చేయటం. 	
9.	మైనర్ గేమ్సు	<p>వినోదపు క్రీడలు:</p> <p>1. రాము రావణ రాజు 11. నీల్ - బాల్</p> <p>2. బస్తి గడియారము 12. పిల్లి ఎలుక</p> <p>3. లంగిడి 13. వీధులు - సందులు ఆట</p> <p>4. విషపలయము 14. స్లాష్ - జాక్</p> <p>5. జపనీస్ టాగ్ ఆట 15. పాములు పట్టేవాడు ఆట</p> <p>6. నాలుగు స్థంభాలాట 16. పొట్టాటో గేదరింగ్</p> <p>7. ప్రిజనర్స్ చేస్ 17. వీపుల జంట</p> <p>8. బుల్డాగ్ తరుముట 18. త్రై-డీస్</p> <p>9. మంత్రదండ్రము 19. ముసలివాడు</p> <p>10. గ్రద్ద - పిచ్చుక్ 20. స్నేచ్చ - పట్టుబడటం</p>	<p>కొన్ని బాల్సు, సున్నం, విజిల్, కమాండ్సు, ఆటస్థలం, స్టాప్స్వాచ్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ప్రదర్శన - వివరణ - జతలుగా లేదా సామూహికంగా పాల్గొనుట - అందరు పాల్గొనేలా చూడాలి - విజేతలకు త్రైచీర్కల్సు / ప్రశంసలు అందించాలి. - చర్చాపద్ధతి, భిన్నమైన క్రీడలలో గడించిన వృక్తిగత అనుభవాలను పంచుకోవాలి. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 6వ తరగతి

క్ర. సం.	జతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్డులు
10.	మార్చింగ్	కమాండ్స్: 1. ఆపెస్ట్న్ 2) స్టాండ్ ఎట్ ఈజ్జ్ 3. రైట్డ్రస్ 4. ఐస్ట్ప్రంట్ 5. స్టాండ్ ఈజ్జ్ టర్న్: 1. రైట్టటర్న్ 2. లెఫ్టటర్న్ 3. ఎబోట్టటర్న్:	సున్నం, లైన్ మార్చింగ్, డ్రమ్, మ్యాజిక్ రికార్డింగ్ సిస్టమ్.	<ul style="list-style-type: none"> - 2 లేదా 3 లైన్లలో విద్యార్థులను నిలుచుండ బెట్టాలి. కమాండ్స్; ఆపెస్ట్న్, స్టాండ్ ఎట్ ఈజ్జ్, రైట్డ్రస్, ఐస్ట్ప్రంట్, స్టాండ్ ఈజ్జ్ - టర్న్ కమాండ్స్; రైట్ టర్న్, లెఫ్ట టర్న్, ఎబోట్టర్న్ - ప్రదర్శన - అభ్యాసంలో అందిరిచేత చేయించాలి. 	
11.	ఎరాబిక్స్	ఎరాబిక్స్ - పరిచయం ఎరాబిక్స్ వార్షిక్ అప్ ఎక్స్‌సైజ్లు ఎరాబిక్స్ - అభ్యాసం చేయించుట ఎరాబిక్స్ - కూల్డ్డొన్ ఎక్స్‌సైజ్లు చేయించడం.	మైక్రోఫోన్/ పి.ఎ. సిస్టం మార్క్స్, డ్రమ్స్, పోస్టర్స్ విడియో పిక్చర్స్, విజిల్, కమాండ్స్, మ్యాజిక్ సిస్టమ్.	<ul style="list-style-type: none"> - విద్యార్థుల సంబుధిష్టై లైన్ ఫార్మేషన్ చేయాలి. - ప్రదర్శన - వివరణ - అభ్యాసం చేయాలి. - మొదట వార్షిక్ ఎక్స్‌సైజ్లు చేసి అటు తరువాత ఎరాబిక్స్ చేయించాలి. తరువాత కూల్డ్డొన్ ఎక్స్‌సైజ్లు చేయించాలి. - విద్యార్థుల పల్స్, ఎరాబిక్స్ ప్రారంభదశలో - మరియు తరవాత తెలుసుకోవాలి. 	
12.	కంబాటీవ్	నీ స్లాఫ్ (జత) నాక్ ఓవర్ క్లబ్ (జత) లేన్ డక్ ఫైట్ (జత)	విజిల్, సున్నం, లైన్ మార్చింగ్.	<ul style="list-style-type: none"> - ప్రదర్శన - వివరణ - అభ్యాసం చేయించాలి. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక - 7వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహర్షులు
1.	సంసిద్ధికరణం	1. వాకింగ్, 6 వ తరగతిలోని అంశాలను పునర్శరణ చేయడం.	ఆటస్టలం, విజిల్ కమాండ్స్.	<ul style="list-style-type: none"> - సింగిల్ లైన్ ఫార్మేషన్ చేయించాలి. - అర్థచంద్రాకారం/ వయలయాకారంలో ఉంచి వ్యాయామ ప్రక్రియలు నిర్వహించాలి. - ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. 	
2.	యోగా	ఎ) యోగాసన నియమాలు-యోగాసన పోటీ నిబంధనలు బి) ఆసనాలు: 1. తాడాసనం 2. త్రికోణాసం 3. పద్మాసనం 4. వవన ముక్తాసనం 5. వజ్రాసనం 6. భుజంగాసనం 7. సర్వాంగాసనం 8. శవాసనం 9. సూర్యాసనమాస్యారములు	పోటీర్స్, వీడియో పిక్చర్స్ కార్పొట్స్, పరుపులు.	<ul style="list-style-type: none"> - డెమానిష్ట్యూషన్, వెర్మల్ ఎక్సప్లనేషన్, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. 	
3.	మాస్టిడ్రిల్	1 కాలిస్టినిక్స్: ఎ) ఆర్ట్ ఎక్సర్సైజులు బి) చెప్ప ఎక్సర్సైజులు సి) సిట్రింగ్ ఎక్సర్సైజులు 2. డంబుల్స్: 1 నుండి 6 అభ్యాసములు 3. వాండ్ ట్రిల్: 1 నుండి 6 అభ్యాసములు 4. ఫ్లాగ్ ట్రిల్: 1 నుండి 6 అభ్యాసములు	డ్రమ్, డంబుల్స్, వాండ్స్, ఫ్లాగ్ మూల్యజిక్సిస్టమ్, కమాండ్స్, విజిల్, ఫ్లాగ్సిస్టిక్స్.	<ul style="list-style-type: none"> - షైల్ ఫార్మేషన్లో తరగతి ఆకారాన్ని రూపొందించుకొనుట - కమాండ్స్ - రెస్పోన్స్ పద్ధతిలో చేయించాలి. - ప్రదర్శన - వివరణ, పరిశీలన, సరిచేయుట - లయబద్ధంగా నిరంతరసాధన చేయుట. 	
4.	లెజిమ్స్	1. ఘూటి లెజిమ్ ఎక్సర్సైజులు ఎ) బైటక్ బి) కథమ్ థాల్ 2. బరోడ లెజిమ్ ఎక్సర్సైజులు ఎ) ఆగేఫలాంగ్ బి) మెమియ	లెజిమ్స్ పరికరాలు, డ్రమ్స్ మార్క్స్, మూల్యజిక్ సిస్టమ్, విజిల్.	<ul style="list-style-type: none"> - విద్యార్థులను షైల్ ఫార్మేషన్లో ఉంచాలి. - ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, సరిచేయుట. - లయబద్ధంగా కమాండ్స్ - రెస్పోన్స్లో సాధన చేయుట. - పరిశీలన - సరిదిద్దుట - నిరంతరసాధన. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 7వ తరగతి

క్ర. సం.	జతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్డులు
5.	జమ్మాషిక్	1. షోర్ ఎక్స్‌సైజులు: ఎ) నీ అండ్ ఎల్బో బ్యాలన్స్ బి) హెంస్‌స్టాండ్ బ్యాలన్స్ సి) స్టాండింగ్ ఫార్మ్‌రెడ్ రోల్ డి) స్టాండింగ్ బ్యాక్‌వర్డ్ రోల్ ఇ) కాట్‌ఫీల్	పరుపులు, కార్బోన్, చిత్రపటాలు, వీడియోపిక్చర్స్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన - విద్యార్థి స్వీరు అభ్యసనం - పర్యవేక్షణ	
6.	పిరమిడ్స్	1. 6వ తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్రారణం చేయించుట 2. ఎ) ఐదుగురి కలయికతో చేయునవి బి) 6 గురి కలయికతో చేయునవి సి) 7గురి కలయికతో చేయునవి	పరుపులు, కార్బోన్, చిత్రపటాలు, వీడియోపిక్చర్స్), షైట్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన - భిన్న రూపాలలో పిరమిడ్స్ సాధన	
7.	అష్టైట్స్	స్పింట్ (షార్ట్ డిస్ట్రిబ్యూషన్): 200 మీటర్ల పరుగు, మిడిల్ డిస్ట్రిబ్యూషన్: 800 మీటర్ల పరుగు హైజంప్, షాట్‌పుట్.	సున్నము, లైన్‌మార్కర్స్, విజిల్‌రోవ్, సాప్ట్‌వాచ్, టేప్, యూక్స్ పిక్చర్స్) ఆటస్టలం, షాట్‌పుట్, లాంగ్‌జంప్ ఫిట్. హైజంప్ ఫిట్. షాట్‌పుట్ సర్క్రీల్.	- ట్రాక్ & ఫీల్డ్ ఈవెంట్లలో ప్రాథమిక సైపుణ్యాలు తెలియపరుచుట. - హైజంప్లో అప్రోచర్న, టేకాఫ్, బార్ను క్రొన్ చేయుట, ఫిట్లోనికి లాండ్‌అవుట. - షాట్‌పుట్లో షాట్‌ను పట్టుకొనే విధానాలు, గైడింగ్, విడుదల చేయుట	
8.	గేమ్స్	6వ తరగతిలోని ఆటలను పునఃశ్రారణ చేయించాలి.	6వ తరగతిలో ఉపయోగించబడిన రిసోర్స్‌ను ఉపయోగించుకొనుట.	- వివిధ క్రీడలకు సంబంధించిన ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యసనం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ.	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 7వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
9.	మైనర్ గెమ్స్	వినోదపు క్రీడలు 1. ఇల్లు వెతుక్కే 2. పద్మపూషాం 3. ఎవరికెన్ని గుర్తు 4. కర్ర - ఆట 5. పాము - ముంగిన 6. పైగలాట 7. కోడిగుడ్డాట 8. అవ్వచి - గవ్వచి 9. ఈ పనికోసం - ఈ పనికోసం 10. అధ్యం ఆట 11. పులి-మనిషి-సిపాయి 12. ఆపునంటే కాదు-కాదంటే 13. వస్తువు పేరు చెప్పండి 14. శిలాట 15. ఆహ్వాన ఆట 16. గుడ్డిపిల్ల 17. వత్తి వత్తి ఆట 18. నేనెవరిని 19. చేతిగుడ్డ ఆట 20. కొండపైన మంట	సుస్నం, లైన్మార్క్స్, విజిల్, కర్ర, కాఫన్స్, కమాండ్స్.	<ul style="list-style-type: none"> - పలయకారం లేదా పైల్ ఫార్మేషన్లో తరగతి ఆకారం. - ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - విజేతలకు ప్రశంసలు, పొగడ్లు, అభినందనలు తెలపాచి. 	
10.	మార్చింగ్	1. ఫార్మేషన్: ఎ) సింగల్ లైన్ ఫార్మేషన్ బి) డబల్ లైన్ ఫార్మేషన్ సి) త్రిబుల్ లైన్ ఫార్మేషన్ 2. ఓపెన్ ఆర్డర్ 3. క్లోజ్ ఆర్డర్ 4. మార్క్షెట్ మార్చ్ ఉర్ను: ఎ) 6వ తరగతి లోని అంశాల పునశ్చరణ బి) మార్క్షెట్ మార్చ్ సి) మార్క్షెట్ మార్చ్	విజిల్, డ్రమ్, మూయజిక్ సిస్టిమ్, లైన్ మార్క్స్, సుద్ద.	<ul style="list-style-type: none"> - 2/3 లైన్ ఫార్మేషన్లో తరగతి ఆకారాన్ని నిర్మించాలి. - కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతిలో ప్రదర్శన చేసి చూపించాలి. - పరిశీలన, లయబడ్ సాధన చేయట. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 7వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
11.	ఎరాబిక్స్	ఎ) ఎరాబిక్స్ వార్డుంగ్ అవ్ ఎక్సర్సెజులు చేయించుట బి) ఎరాబిక్స్ అభ్యాసము చేయించుట సి) ఎరాబిక్స్ కూలింగ్ డోన్ వ్యాయామం చేయించుట	మైక్రోఫోన్ / పి.ఎ. సిస్టమ్, మార్కుర్, ద్రుమ్, పోషర్స్, వీడియో పిక్చర్స్, విజిల్, కమ్పాంట్స్, ముఖ్యజీక్ సిస్టమ్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - కమ్పాంట్స్ - రెస్పోన్స్ పద్ధతిలో నిర్వహణ.	
12.	కంబాటీవ్	ఎ) లిఫ్టింగ్ కాంట్రాప్ (జత) బి) లైన్స్పుల్ (జత) సి) రూస్టర్ ఫ్లైట్ (జత) డి) స్టేపింగ్ టోన్ (జత)	విజిల్, సున్సం, మార్కుర్, కమ్పాంట్స్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన.	

శుభ్రవైన గాలి, స్వచ్ఛవైన నీరు, సాట్మీక భోజనం, పరిశుద్ధ భావన. ఈ నాలుగు మానవుడికి అవసరవైన ముఖ్య నియమాలు.

సుఖశాంతులనేవి ఒకరికి నీవు ఇచ్చే వాటిపై ఆధారపడి ఉంటాయి. అంతేకాని వారి నుండి నీవు పుచ్చుకునే వాటిపై కాదు.

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 8వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
1.	సంసిద్ధికరణం	7 వ తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్వరజ చేయడం.	ఆటస్టలం, విజిల్ కమాండ్స్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం.	
2.	యోగా	ఎ) సూర్యాస్తమస్యారూలు అభ్యాసం చేయించుట: బి) ఆసనాలు: 1. తాడాసనం 2. పవనముక్తాసనం 3. వీరభద్రాసనం 4. సేతుబంధాసనం 5. పద్మాసనం 6. నుఖాసనం 7. వృజాసనం 8. భుజంగాసనం 9. సర్వాంగాసనం 10. శవాసనం 11. సూర్యాస్తమస్యారూపులు	పోస్ట్ర్స్, వీడియో పిక్చర్స్ కార్పొట్స్, పరుపులు.	- ఆసనాలు, డెమానిష్ట్స్ పన్, వెర్పుల్ ఎక్స్ప్లానేషన్, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ.	
3.	మాస్టిడ్రిల్	1 కాలిఫ్సనిక్స్: ఎ) ట్రంక్ ఎక్స్ప్రెస్జెల్లు బి) బెండింగ్ ఎక్స్ప్రెస్జెల్లు సి) అబ్బామినల్ ఎక్స్ప్రెస్జెల్లు డి) లెగ్ ఎక్స్ప్రెస్జెల్లు ఇ) సైప్రింగ్ ఎక్స్ప్రెస్జెల్లు 2. డంబుల్స్: 7 క్లాసులోని డంబెల్ వ్యాయామాలు పునశ్వరజ చేయించాలి 3. వాండ్ ట్రైల్: 7 క్లాసులోని డంబెల్ వ్యాయామాలు పునశ్వరజ చేయించాలి. 4. ప్లాగ్ ట్రైల్: 7 క్లాసులోని ప్లాగ్ ట్రైల్ పునఃశ్వరజ చేయించాలి.	డ్రమ్, డంబుల్స్, వాండ్స్, ప్లాగ్స్ ముయ్జిక్సిస్ట్స్, కమాండ్స్.	- సౌలభ్యాన్నిబట్టి తరగతి ఆకారమును పైల్ ఫార్మేషన్లోనికి మార్చాలి. - ప్రదర్శన - వివరణ ఇవ్వాలి. - కమాండ్స్ - రెస్పోన్స్ పద్ధతిలో అభ్యాసం చేయించాలి. - లయబద్ధంగా వివిధ రకాలుగా నిరంతర సాధన చేయుట.	
4.	లెజిమ్	1) ఫూటిలెజిమ్స్: ఎ) పవిత్ర, బి) బాయెరుఫో, సి) ధహనెరుఫో 2) బరోడ లెజిమ్స్: ఎ) దొమాల్, బి) దొమాల్ బైట్క్	లెజిమ్ పరికరాలు, డ్రమ్స్, మార్కుర్స్, పి.ఎ.సి. సిస్టమ్స్, విజిల్.	- విద్యార్థులను పైల్ ఫార్మేషన్లో ఉంచాలి. - ప్రదర్శన - అభ్యాసం - పరిశీలన. - స్వీయ అభ్యాసం.	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 8వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
5.	జిమ్మాఫీట్స్	<p>షోర్ ఎక్స్‌రైస్‌బ్యూజులు:</p> <p>ఎ) హోండ్ స్టాండ్ నుండి ఫార్మార్ రోల్</p> <p>బి) బ్యాక్టరీల్ నుండి హోండ్ స్టాండ్ సి) కార్ట్‌వీల్ విత్ ఆపరేటర్స్:</p> <p>ఎ) పార్లర్ బార్: ఘండమెంటల్ పొజిషన్స్</p> <p>బి) పార్లర్ బార్ ఎక్స్‌రైస్ వ్యాయామాలు 1, 2, 3, 4</p>	<p>పొర్టల్బార్స్, హరిజంటల్బార్ కార్పెట్స్, పరుపులు, విజిల్, పార్లర్ బార్, కార్ట్‌వీల్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ప్రదర్శన, అభ్యాసం, పరిశీలన - స్వీయ అభ్యాసం - పర్యవేక్షణ - రక్షిత సదుపాయాలు ఉండాలి. 	
6.	పిరమిడ్స్	<p>1. 7వ తరగతి అంశాలను పునఃశురణ చేయించడం.</p> <p>2. 8 మందితో పిరమిడ్ నిర్మించడం.</p> <p>3. 9 మందితో పిరమిడ్ నిర్మించడం.</p> <p>4. 10 మందితో పిరమిడ్ నిర్మించడం.</p>	<p>పరుపులు, కార్పెట్స్, విత్రపటలు, వీడియోపిఫోర్మ్, సైడ్స్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, భిన్నరూపాలలో పిరమిడ్ నిర్మాణం. 	
7.	అధ్యోతీట్స్	<p>ఎ) ట్రైంట్ : 400 మీటర్ల పరుగు పంచెం.</p> <p>బి) మిడిల్ డిస్టెన్షన్ రన్స్ : 800 మీటర్ల పరుగు.</p> <p>సి) ట్రైపుల్ జంవ్.</p> <p>డి) డిస్క్యూన్ త్రే.</p>	<p>సునుము, లైన్‌మార్కర్స్, విజిల్, రోవ్ సెంఫ్ వాచ్, టేవ్, ఆటస్ లం, పొట్టపుట్, లాంగ్జింప్ పిట్, ఇసుక, టేకాఫ్టోర్డు.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ట్రైంట్ & ఫీల్డ్ నియమాలు. - ఫిల్టర్ నెస్ వ్యాయామాలు చేయించుట. - ట్రైపుల్ జంవ్లో అప్లోచర్న, హాఫ్ సెప్ట్ జంవ్, టేకాఫ్ట్, షైట్ లాండింగ్. - డిస్క్యూన్ పట్టకానే విధానం, టర్మింగ్, గైడింగ్, డిస్క్యూన్ విడుదలచేయుట. 	
8.	గెమ్స్	7వ తరగతిలోని ఆటలు పునఃశురణ చేయించడం.	7వ తరగతిలో ఉపయోగించిన రిసోర్స్‌ను ఉపయోగించుకొనుట.	<ul style="list-style-type: none"> - వివిధ క్రీడలకు సంబంధించిన ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 8వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
9.	మైనర్గేమ్స్	<p>వినోదపు క్రీడలు:</p> <ol style="list-style-type: none"> చేతిరుమాలు ఆట వినుగు నడక రిలే వందం ఆల్ అవ్ మరియు ఆల్ డౌన్ రిలే షట్టీల్ రిలే పీత పరుగు షట్టీల్ రిలే (క్రముక్కలతో) ఓవర్ అండ్ అండర్ రిలే వెనకకు పరుగు రిలే హపింగ్ రిలే ఫైండ్ ది కాయిన్ 	<p>సున్నం, లైన్ మార్కున్, విజిల్, ట్రోబాల్, కాషన్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - తరగతి ఆకారం ఆటను బట్టి మార్పుకోవాలి. - వివరణ, పాల్గొనుట, పరిశీలన. - విజేతలకు ప్రీచీర్ క్లాస్, ప్రశంసలు, అభినందనలు తెలపాలి. - అందరు పాల్గొనేలా చూడాలి. 	
10.	మార్చింగ్	<p>ఎ) 7వ తరగతిలోని అంశాల పునఃశురణ చేయడం.</p> <p>బి) క్లైమ్ మార్చ్ (ఫార్మాషిట్ మార్చ్)</p> <p>సి) రైట్ వీల్</p> <p>డి) లాప్ వీల్</p> <p>ఇ) హాట్</p>	<p>విజిల్, డ్రమ్, ముయాజిక్ సిస్టమ్, లైన్మార్కున్, సుద్ద, కమాండ్స్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 3 లైన్ ఫార్మాషిట్. - కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతి లయబద్ధంగా చేయుట. - ఎడమవైపుకు మరియు కుడివైపుకు తిరుగుతూ కవాతు చేయుట. 	
11.	ఎరాబిక్స్	<p>ఎ) ఎరాబిక్స్ వార్షింగ్ అప్ ఎక్స్‌సైజులు చేయించడం.</p> <p>బి) ఎరాబిక్స్ అభ్యాసం చేయడం.</p> <p>సి) ఎరాబిక్స్ కూలింగ్ డౌన్ వ్యాయామాలు చేయడం.</p>	<p>మైక్రోఫోన్ / పి.ఎ. సిస్టమ్ మార్కున్, డ్రమ్, పోస్టర్ వీడియో పిక్చర్, విజిల్, కమాండ్స్, ముయాజిక్ సిస్టమ్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ప్రదర్శన, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన. - కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతిలో నిర్వహణ. 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 9వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
1.	సంసిద్ధికరణం	8 వ తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్వరణ చేయడం.	విజిల్, ఆటస్టలం, మార్కెట్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన.	
2.	యోగా	ఎ) 8వ తరగతిలోని యోగాసనాల పునఃశ్వరణ బి) ఆసనాలు: 1. తాడాసనం 2. త్రికోణాసనం 3. వీరభద్రాసనం 4. ధనురాసనం 5. భుజంగాసనం 6. సర్వాంగాసనం 7. వజ్రాసనం 8. వృక్షాసనం 9. సేతుబంధాసనం 10. శవాసనం 11. సూర్యాసనమస్యారములు	పోషణ్స్, వీడియో పిక్చర్స్ కార్పెట్స్, పరుపులు.	- ఆసనాల దెమానిస్ట్రైఫ్స్, వెర్పో ఎక్స్ప్లానేషన్, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ.	
3.	మాన్సిడైల్	కాలస్థనిక్స్ : ఎ) పొవిలెగ్ ఎక్స్చర్స్‌సైజులు బి) అబ్దామిసల్ ఎక్స్చర్స్‌సైజులు సి) స్టేప్‌ప్రోగ్ ఎక్స్చర్స్‌సైజులు	డ్రమ్, ముఖ్యజిక్ సిస్టమ్, కమాండ్స్, లైన్ మార్కింగ్.	- షైల్ ఫార్మేషన్ నిలచుండచెట్టాలి. - ప్రదర్శన - వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన. - వెర్పో ఎక్స్ప్లానేషన్ - పరిశీలన - పర్యవేక్షణ. - లయబద్ధంగా నిరంతర సాధన	
4.	లెజిమ్స్	ఘూటిలెజిమ్స్: ఎ) దహానె రుఫ్ బి) దహానెపోచక్ బలొడ లెజిమ్స్: ఎ) చంద్రవత్ బైట్క్ బి) గాజ్బెల్	లెజిమ్ పరికరాలు, డ్రమ్స్, మార్కెట్, పి.ఎ. సిస్టమ్, షైక్రోఫోన్, విజిల్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం. - వెర్పో ఎక్స్ప్లానేషన్ - అభ్యాససం. - పర్యవేక్షణ. - లయబద్ధంగా నిరంతర సాధన.	
5.	జిమ్స్‌పిట్స్	ఎ) 7, 8 తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్వరణ చేయించడం. బి) వాల్టింగ్ బాక్స్ చేయించడం. సి) వాల్టింగ్ బాక్స్ - విన్యాసాలు 1) బ్రాడ్‌హార్స్ (1,2,3,4) 2) లాంగ్‌హార్స్ (1,2,3)	కార్పెట్, పరుపులు, వాల్టింగ్ బాక్స్, విజిల్.	- ప్రదర్శన - అభ్యాసము - పరిశీలన. - స్వీయ అభ్యాససం. - పర్యవేక్షణ	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 9వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
6.	పిరమిడ్స్	ఎ) పదకొండు మంది కలయికతో చేయునని. బి) పన్నెండు మంది కలయికతో చేయునని. సి) పదమూడు మంది కలయికతో చేయునని.	షోష్ట్స్, వీడియో పిక్చర్స్ కార్ట్రైట్స్, మార్కర్స్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన. - భిన్న రూపాలలో పిరమిడ్స్ నిర్మాణం.	
7.	అధ్యోటీక్స్	ఎ) స్థిరంత్స్: 1) 100 మీటర్ల పరుగు 2) 200 మీటర్ల పరుగు 3) 400 మీటర్ల పరుగు బి) హర్డిల్స్: 110 మీటర్ల పరుగు సి) పోల్వాట్స్ డి) జావెలిన్ ట్రో ఇ) సూక్ష్మ రన్	సున్నం, మార్కర్స్, విజిల్, రోఫ్, స్టాప్స్ వాచ్, టేప్, ఆటస్టలం, పోల్వాట్స్, అప్రెట్స్, పరుపులు, హర్డిల్స్, జావెలిన్.	- ప్రదర్శన - వివరణ, సాధన, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - పోల్వాట్స్ పట్టకునే విధానం, అప్రోవ్ రన్, టెకాఫ్, క్రాసింగ్బార్, ల్యాండింగ్ విధానం తెలుపుట. - జావెలిన్ పట్టకునే విధానాలు, అప్రోవ్ రన్, ట్లైంగ్, రిలీజింగ్, ఫాలో త్రుట్ యూక్సులు తెలుపుట.	
8.	గేమ్స్	8వ తరగతిలోని ఆటలను పునర్జీవాద చేయడం.	8వ తరగతిలో ఉపయోగించిన రిసోర్స్‌ను ఉపయోగించుకొనుట.		
9.	మైనర్ గేమ్స్	వినోదపు క్రీడలు: 1. కబాడీ కూత పోటీ 2. వృత్తాకారపు భో - భో 3. బాచింగ్ 4. పరిగెత్తి విసురుట 5. భో - భో రిలే 6. బంతి అందించు రిలే 7. కాలము 8. తనను తాను కొలత వేయుట 9. సెల్ఫ్ ఫోల్డెడ్ ఎస్టిమేపన్స్ 10. స్నేల్ అండ్ వేవ్	సున్నం, మార్కర్స్, విజిల్, రోఫ్, స్టాప్స్ వాచ్, టేప్, ఆటస్టలం, కమాండ్స్, బంతులు.	- తరగతి ఆకారాన్ని ఆటనుబట్టి మార్చుకోవాలి. - వివరణ. పాల్గొనుట, పరిశీలన. - విజేతలకు త్రీ చీర్ కల్పు, ప్రశంసలు. - అందరు పాల్గొనే విధంగా చూడాలి.	

వ్యాయామవిద్య - పార్యప్రణాళిక - 9వ తరగతి

క్ర. సం.	జతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహర్షులు
10.	మార్పింగ్	ఎ) 8వ తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్వరం చేయిండం. బి) క్లీట్ మార్పుతో సాల్యూట్ చేయించడం. (ఐస్ రైట్ / ఐస్ ప్రంట్ కమాండ్) సి) క్లీట్ మార్పుతో రైట్ టర్న్: డి) క్లీట్ మార్పుతో లెఫ్ట్ టర్న్:	విజిల్, డ్రమ్, మూర్జిక్సిస్ట్మ్, లైన్మార్కర్స్, సుద్ద, కమాండ్స్.	- 3 - లైన్ ఫార్మేషన్. - కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతి లయబద్ధంగా చేయుట. - ఎడమవైపుకు మరియు కుడివైపుకు తిరుగుతూ కవాతు చేయుట.	
11.	ఎరాబిక్స్	ఎ) ఎరాబిక్స్ వార్యింగ్ అప్ ఎక్స్‌రెస్‌జులు చేయించడం. బి) ఎరాబిక్స్ ఎక్స్‌రెస్‌జులు చేయించడం. సి) ఎరాబిక్స్ కూలింగ్ డాన్ ఎక్స్‌రెస్‌జులు చేయించడం.	మైక్రోఫోన్ / పి.ఎ. సిస్టమ్ మార్కర్స్, డ్రమ్, పోస్టర్స్, వీడియో పిక్చర్స్, విజిల్, మూర్జిక్సిస్ట్మ్.	- ప్రదర్శన, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన. - కమాండ్స్ - రెస్పాన్స్ పద్ధతిలో నిర్వహణ.	
12.	దండ్స్	ఎ) సాదాదండ్ బి) సీదాదండ్ సి) దండ్జార్ డి) గర్ధన్కాసి ఇ) పాల్డండ్ ఎఫ్) సీనాదండ్	కార్పొట్టు, విజిల్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, సాధన, పరిశీలన పర్యవేక్షణ.	

ప్రాణం ఇచ్చేందుకు శక్తిలేని మానవునికి ఏ జీవి ప్రాణాన్ని తీసేందుకు హక్కు లేదు.

కృషి సంతృప్తినిస్తుంది, ఘలితం కాదు. పరిపూర్ణమైన కృషియే పరిపూర్ణమైన విజయం.

ప్రార్థన అంటే యాచించడం కాదు. అది ఆత్మ అందించే పిలుపు.

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వపణాళిక - 10వ తరగతి

క్ర. సం.	జతిపుత్రం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
1.	సంసిద్ధికరణం	ఎ) 9వ తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్వరణ చేయడం. బి) హోపింగ్, జంపింగ్, ప్రైవింగ్ ఎక్సర్సైజులు చేయించడం.	విజిల్, ఆటస్టలం, మార్కుర్స్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన.	
2.	యోగా	ఎ) 9వ తరగతిలోని యోగాసనాల పునఃశ్వరణ. బి) ఆసనాలు: 1. తాడాసనం 2. త్రికోణాసనం 3. వీరభద్రాసనం 4. ధనురాసనం 5. భుజంగాసనం 6. సర్వాంగాసనం 7. వజ్రాసనం 8. వృక్షాసనం 9. సేతుబంధాసనం 10. శవాసనం 11. సూర్యాసనమస్కారములు	పోష్టర్స్, వీడియో పిక్చర్స్, కార్పొట్ట్, పరుపులు.	- ఆసనాల దెమానిప్రైషన్, వెర్పల్ ఎక్సప్లసేషన్, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ.	
3.	మాస్టిడ్రీల్	కాలిస్థనిక్స్: ఎ) హెవిలెగ్ ఎక్సర్సైజులు బి) అబ్డోమినల్ ఎక్సర్సైజులు సి) ట్రంక్ ఎక్సర్సైజులు డి) బ్రీతింగ్ ఎక్సర్సైజులు	ద్రుమ్, విజిల్, మార్కుర్స్, మూయాజికల్ సిస్టమ్, కమాండ్స్.	- పైల్ ఫార్మేషన్. - ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన. - వెర్పల్ ఎక్సప్లసేషన్, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - లయబద్ధంగా నిరంతర సాధన.	
4.	జిమ్యాస్టిక్స్	ఎ) 7, 8, 9వ తరగతులలోని అంశాలు పునఃశ్వరణ చేయించడం. బి) రోమన్ రింగ్స్: విన్యాసాలు 1,2,3,4 వేయించడం.	కార్పొట్ట్, పరుపులు, రోమన్ రింగ్స్, విజిల్.	- ప్రదర్శన, అభ్యాసం, పరిశీలన. - స్వీయ అభ్యాసం, పర్యవేక్షణ.	
5.	పిరమిడ్స్	ఎ) 9వ తరగతిలోని అంశాలతో పునఃశ్వరణ చేయించడం. బి) భారతీయ పిరమిడ్స్ చేయించడం.	పోష్టర్స్, వీడియో, కార్పొట్ట్, మార్కుర్స్.	- ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన. - భిస్టరూపాలలలో భారతీయ పిరమిడ్స్ నిర్మాణం.	

వ్యాయామవిద్య - పార్శ్వపణాళిక - 10వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిహార్యులు
6.	అధ్యోచిక్	<p>ఎ) స్థిరం: 100 మీటర్లు, 200 మీటర్లు, 400 మీటర్లు</p> <p>బి) రిలే పరుగుపంచాలు: 1) 400×100 మీటర్లు రిలే పరుగు</p> <p>సి) హోర్డిల్స్: 200 మీ. హోర్డిల్స్</p> <p>డి) పోల్వాట్</p> <p>ఇ) లాంగ్జింప్</p> <p>ఎఫ్) హైజింప్</p> <p>జి) ట్రైపుల్జింప్</p> <p>పోచ) పొట్పుట్</p> <p>ఓ) డిస్క్స్</p> <p>జె) జావెలిన్</p> <p>6 నుంచి 9 వ తరగతి అంశాలను పునఃశ్వరణ చేయించాలి.</p>	<p>సున్నం, మార్కుర్స్, విజిల్, 200 మీ. లేక 400 మీ. ట్రాక్, స్టోవ్వాచ్, పేవ్, హోర్డిల్స్, లాంగ్జింప్ పిట్, షార్ట్పుట్ సర్కూర్, డిస్క్స్ ట్రో సెక్టర్, పోల్వాట్ జింప్ పిట్, రిలే బ్యాటున్స్.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 6 నుంచి 9వ తరగతి సాధనను పునఃశ్వరణ చేయాలి. - ప్రదర్శన, వివరణ, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ 	
7.	గేమ్స్	9 వ తరగతిలోని ఆటలను పునఃశ్వరణ చేయించాలి.	9వ తరగతిలో ఉపయోగించిన రిసోర్స్‌ను ఉపయోగించుకొనుట.	<ul style="list-style-type: none"> - వివిధ క్రీడలకు సంబంధించిన ప్రదర్శన, వివరణ, సాధన, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ 	

వ్యాయామవిద్య - పార్యపణాళిక - 10వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	Resources	Activities / Process	రిమార్కులు
8.	మైనర్ గెమ్స్	విసోదవు క్రీడలు 1) క్యాట్ అండ్ ర్యాట్ 2) బైండ్ మ్యాన్స్ బఫ్ 3) క్రొకడ్లెర్ కెనాట్ ఈట్ మి 4) స్టాట్యూట్ (రెడ్లైట్) 5) రన్ఫర్ యువర్ సప్వర్ 6) స్కూరిల్ అండ్ ట్రీన్ 7) సర్పుల్ కాల్ బాల్ 8) డ్రాఫ్ ద హోండ్ కర్పిఫ్ 9) ఇమిటేషన్ ట్యూగ్ (గార్డెన్ ప్రైంప్) 10) వాట్ ఈజ్ ద టైమ్ మిస్టర్ ఉల్	సున్సం, మార్కెట్, విజిల్, రోవ్, సావ్ వాచ్, టేవ్, ఆటస్ లం, బంతులు.	<ul style="list-style-type: none"> - తరగతి ఆకారం ఆటనుబట్టి మార్పు చేసుకోవాలి. - వివరణ, పాల్గొనుట, పరిశీలన. - విజేతలకు త్రీ చీర్కలాప్స్, ప్రశంసలు. - అందరు పాల్గొనేవిధంగా చూడాలి. 	
9.	మార్చింగ్	ఎ) 9వ తరగతిలోని అంశాలను పునఃశ్శరణ చేయించడం. బి) మార్చింగ్ ను డ్రమ్ బీటింగ్ తో లయబద్ధంగా కమాండ్స్, కాప్స్ తో నిర్వహించడం.	విజిల్, డ్రమ్, మూయజిక్ సిస్టమ్స్, లైన్మార్ట్, సుద్ద, కమాండ్స్.	<ul style="list-style-type: none"> - 3 - లైన్ - ఫార్మేషన్. - కమాండ్స్, రెస్పాన్స్ పద్ధతి, లయబద్ధంగా కమాండ్స్ తో నిర్వహించడం. - మార్చింగ్ డ్రమ్ బీటింగ్ తో లయబద్ధంగా నిర్వహించడం. 	
10.	ఎరాబిక్స్	ఎ) 9వ తరగతిలోని ఎరాబిక్స్ ఎక్స్రెన్జెస్ లను మూయజిక్ సొండ్స్ లో లయబద్ధంగా పునఃశ్శరణ చేయించడం.	మైక్రోఫోన్ / పి.ఎ.సిస్టమ్, మార్కెట్, డ్రమ్, పోస్టర్స్, పిక్చర్స్, విజిల్, మూయజిక్ సిస్టమ్.	<ul style="list-style-type: none"> - ప్రదర్శన, అభ్యాసం, పరిశీలన, పర్యవేక్షణ. - ప్రదర్శన, వివరణ, అభ్యాసం, పరిశీలన. - కమాండ్స్ రెస్పాన్స్ పద్ధతిలో నిర్వహణ. 	

3. ఆరోగ్యవిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

1వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతిపృత్తం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	శరీరభాగాలు గుర్తించడం, వాటి పనుల గురించి చెప్పడం, కూర్చోవడం, నిలబడడం, నడవడం, పడుకోవడం. (సరియైన పద్ధతిలో)	కృత్యాలు, చర్చ
2.	పరిసరాలు	మనచుట్టూ ఉన్న పరిసరాలలో ఏమేమి ఉన్నాయి? పరిసరాలలో మనకు నచ్చినవి - నచ్చనవి? బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటినమ్ముక్కు	పరిశీలనలు, చర్చ అభినయ గేయం
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	అన్నిరకాల ఆహార పదార్థాలను తినడం అలవాటు చేసుకుండాం. తినేపండ్లు, కూరగాయలు నీటితో శుభ్రంగా కడగడం.	చర్చ అభినయ గేతం కృత్యం
4.	నీరు	మనం నీరు ఎక్కడి నుంచి తెచ్చుకుంటాం? (నీటివనరులు) నీరు ఏది పనులకు ఉపయోగిస్తాము? నీరు త్రాగడం (గ్లాసును ఉపయోగించే విధానం).	చర్చ, కృత్యం
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు వ్యాధులు అవగాహన	- సబ్మైతో చేతులు కడుక్కోవడం. - ఆరుబయట మలవిసర్జన చేయకుండా ఉండడం. ఎందుకు టూయిలెట్స్‌ను ఉపయోగిచడం? ముక్కులో, చెవిలో పరాయివస్తువులు	చర్చ, కృత్యం
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	ఇరుగుపారుగు వారి పేర్లు చెప్పడం, ఆహార పదార్థాలను ఇతరులతో కలిసి పంచకొని తినడం.	చర్చ, కృత్యం

మనిషికి ఆభ్యరణం రూపం. రూపానికి ఆభ్యరణం గుణం. గుణానికి ఆభ్యరణం జ్ఞానం, జ్ఞానానికి ఆభ్యరణం క్షమ.

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్ష్వప్రణాళిక - 2వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	జ్ఞానేంద్రియాల అవగాహన, శుభ్రంగా ఉంచుకోవడం. బ్రావ్ చేసుకోవడం, కళ్ళు, చెవులు శుభ్రం చేసుకునే పద్ధతులు శరీర కదలికలు (చప్పట్లు, ఎగరడం, నడవడం, వస్తువులు, జంతువుల వలె కదలడం.)	అభినయ గేయాలు
2.	పరిసరాలు	పారశాల - పరిసరాలలో ఏమేమి ఉన్నాయి? వాటిలో మీకు ఇబ్బంది కలిగించేవి ఏవి? తరగతి గదిని పరిశుభ్రంగా ఉంచుకుండాం. బడితోట, పెరటి తోట, నేను నాటిన మొక్క	కృత్యాలు, చర్చ
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	వివిధ రకాల రుచులు మీ ఇంట్లో ఆహారం ఎవరు తయారు చేస్తారు? ఎలా తయారు చేస్తారు? ఆహార పదార్థాలను ఎక్కడెక్కడ కొనుకుర్చటాం మొదలగు వాటి గురించి చర్చించడం.	అభినయ గేయం, చర్చ
4.	నీరు	పారశాలలో నీటివనరులు, తరగతి, పారశాలలో నీరు తాగేటప్పుడు పాటించవలసిన నియమాలు.	కృత్యాలు చర్చ
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు వ్యాధులు అవగాహన	- సబ్బుతో చేతులు కడుక్కోవడం (5 దశల పద్ధతి). - టూయిలెట్స్ ను ఉపయోగించడం, ముక్కులో, చెవిలో పరాయి వస్తువులు.	కృత్యాలు, చర్చ
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	- తోటి వారితో కలిసి ఆడుకోవడం. - పారశాలలో, ఇంటి దగ్గర గాయాలయిన వారికి, ఆరోగ్యం బాగాలేని వారికి సహాయం చేయడం.	కృత్యాలు, చర్చ, చిత్రాలు

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్శ్వపణాళిక - 3వ తరగతి

క్ర. సం.	జీవిష్టం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	జ్ఞానేంద్రియాలు పనిచేసే విధానం, గాలిపీల్చే పద్ధతి, వినడం, రుచిచూడడం, వాసన చూడడం, శరీర కదలికలపై అభ్యాసాలు (కన్ను, చెవి, కన్ను-కాలు, సంబంధాలు గుర్తించడం)	అభినయ గేయాలు, ఆటలు
2.	పరిసరాలు	- తరగతి గది, ఆటస్థలం, టాయిలెట్లు పరిశుద్ధింగా ఉంచుకోవడం కోసం చేసే పనులలో పాల్గొనడం. - పార్శ్వపుస్తకాలు, లంచ్బాక్సు, కంచం, గ్లాసు మొదలైనవన్ని శుద్ధింగా ఉంచుకోవడం. (బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క)	చర్చ, కృత్యం
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	ఆహార పదార్థాలపై మూతలు పెట్టడం, బజారులలో ఆమ్లే ఆహార పదార్థాలను తీసుకూడదు. ఆహారం తినేటప్పుడు వృధా చేయకుండా తినడం.	చర్చ, కృత్యం
4.	నీరు	- త్రాగే నీరు అపరిశుద్ధం కావటానికి కారణాలు. - నీటిలోని మలినాలను తొలగించే పద్ధతులు. - టాయిలెట్లలో నీటిని వాడటంలో జాగ్రత్తలు.	చర్చ - కృత్యం
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు వ్యాధులు అవగాహన	భోజనానికి ఉపయోగించే పాత్రలు (ప్లైట్లు, గ్లాస్ శుద్ధింగా కడుక్కోవడం.) “కంటిలోని నలుసు” ప్రథమ చికిత్స - నీటిఅవిరి వైద్యం - ఆటలలో దెబ్బలు తగలడం, ఆయంట్మెంట్, బోరిక్స్ పోడర్లలతో చికిత్స చేసుకోవడం.	చర్చ, కృత్యం అభినయగేయం
6.	సామూజిక ఆరోగ్యం	- కుటుంబంలో, పారశాలలో ఒకరికొకరు సహాయం చేసుకోవడం. - నేను ఏ రకమైన సహాయాలు చేయగలను?	చర్చ

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్శ్వపణాళిక - 4వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	కుటుంబం - పోలికలు, ఇంటిలోని వ్యక్తుల అలవాట్లు, నేను ఎవరిలా ఉన్నాను? వస్తువులు ఉపయోగించి శరీర అవయవాలను కదలించడం.	చిత్రాలు, చర్చలు
2.	పరిసరాలు	- మన తరగతి గది, ఇల్లు తగినంత వెలుతురు వచ్చేదిగా ఉండాలి. - మంచిగాలి, వెలుతురు, మంచి ఆరోగ్యాన్నిస్తాయి. - బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క	చిత్రాలు, చర్చలు
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	ఆహారంలో రకరకాల పదార్థాలు కల్గియుండడం (పోషకాహారం) బలమైన ఆహారం అంటే ఏమిటి? బలమైన ఆహారం, ఖరీదైన ఆహారం.	చర్చ, కృత్యాం
4.	నీరు	- మనకు నీరు ఎలా సరఫరా అవుతుంది? - మంచినీరు, మురికి నీరు తేడాలు గుర్తించడం. ప్రయాణంలో వాంతులు.	చిత్రాలు, అభినయ గేయాలు, చర్చ
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు వ్యాధులు అవగాహన	అన్ని రకాల ఆహార పదార్థాలను ఇష్టంగా తినడం, అనారోగ్యం అంటే ఏమిటి? వ్యాధుల గురించి తెలుసుకోవడం. తలలో పేలు, ప్రథమ చికిత్స - చిన్నగాయాలు, కుక్కకాటు.	చార్టు, చర్చ
6.	సామూజిక ఆరోగ్యం	కుటుంబంలో ఉన్నవారికి మనకంటే పెద్దవారికి ఏమేవి సహాయాలు చేయగలం? మనకంటే చిన్నవారికి ఏమేవి సహాయాలు చేయగలం?	కథ, చర్చ

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్ష్వపణాళిక - 5వ తరగతి

క్ర. సం.	జీవిష్టం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	శరీర నిర్మాణం లోపలి భాగాలు, కండరాలు, రక్తప్రసరణ వంటి జీవవ్యవస్థలపై ప్రాథమిక అవగాహన, వస్తువులను ఉపయోగించడంలో జాగ్రత్తలు.	చర్చ
2.	పరిసరాలు	ఆరు బయట మలవిసర్జన ద్వారా కలిగే నష్టాలు. బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క.	చిత్రాలు, చర్చ
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	ఆహారం చెడిపోవడం, పాడైపోయినా ఆహారం తినడం వలన కలిగే ప్రేమాదాలు, సాంప్రదాయిక ఆహారపు అలవాట్లు, ఆహార పదార్థాల గురించి తెలుసుకోవడం, మలబద్ధకం - పీచుపదార్థాలు.	చిత్రాలు, చర్చ
4.	నీరు	మంచినీరు, మురికినీరు తేడాలు గుర్తించడం. నీటిని శుభ్రంచేసే పద్ధతులను తెలుసుకోవడం, తగినంత నీరు త్రాగడం.	కృత్యాలు, చర్చ
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు - వ్యాధులు-అవగాహన	తాను తిన్న కంచం, త్రాగినగ్గాను తానే శుభ్రం చేసుకోవడం, వ్యక్తిగత పరిశుభ్రత - గజ్జి, ప్రథమ చికిత్స - ముక్కు బెదరడం. జ్వరం వచ్చినప్పుడు తీసుకునే జాగ్రత్తలు. ఆరోగ్యం, అనారోగ్యం మధ్య తేడాలను గుర్తించడం? మనం అనారోగ్యంగా ఉన్నాం అని ఎలా తెలుసుకోగలం?	చర్చ
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	నీకు ఎంత మంది స్నేహితులున్నారు? స్నేహాన్ని, నిలుపుకోవడం, పోగొట్టుకోవడం.	చర్చ

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్శ్వపణాళిక - २ తరగతి

క్ర. సం.	జీవిష్టం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	ఎత్తు, బరువు కొలవడం, శరీరంలో ఎముకలు, కీళ్ళు పనిచేసే విధానం - జాగ్రత్తలు, శారీరక లోపాలు - అవగాహన.	కృత్యం, చర్చ
2.	పరిసరాలు	- మనం భోజనం చేసే ప్రదేశం పరిశుద్ధంగా ఉండడం అవసరం. - మన చేతులు నిజంగా శుద్ధంగా ఉన్నాయా? - సూక్ష్మజీవులు మన ఆరోగ్యంపై ప్రభావం చూపుతాయా? - బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క	చిత్రాలు, కృత్యాలు
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	- హౌష్టికాహారం గురించి తెలుసుకోవడం. - రోజు మనం తినే ఆహారపదార్థాలలో పోషకాలు కలిగినవి ఉండేలా చూసుకోవడం / పోషకాహార అలవాట్లు.	చిత్రాలు, చర్చలు
4.	నీరు	- నీటిద్వారా వచ్చే వ్యాధులు, తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు. - కాచి చల్లార్చిన నీటిని ఎందుకు త్రాగాలి? - నీటిని పొదువుగా వాడుకోవడం మన బాధ్యత.	చిత్రాలు, కృత్యాలు
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు వ్యాధులు అవగాహన	వివిధ సందర్భాలలో జరిగే చిన్నచిన్న ప్రమాదాలు, గాయాలకు కట్టుకట్టడం, ప్రథమ చికిత్స? అనారోగ్యానికి, ఆరోగ్యానికి తేడాలను గుర్తించడం. వడదెబ్బ, వ్యాధులు - జలుబు, అనారోగ్యం ఎలా వస్తుంది? అనారోగ్యానికి గురైనవారిపట్ల మనం ఎలా ప్రవర్తించాలి.	చర్చ
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	రోడ్డు నిబంధనలను పాటించడం. మూడునమ్మకాలు, దిష్ట్రిక్టీయడం. అమ్మాయిలు, అబ్బాయిలు ఇద్దరూ సమానమే.	చర్చ

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్శ్వపణాళిక - 7వ తరగతి

క్ర. సం.	జీవిష్టం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	అందంగా కనిపించడమంటే ఏమిటి? దుస్తులు, శారీరక పరిశుద్ధత, ప్రవర్తనలపై గల అవనమ్మకాలు, ఇతరులను గౌరవించడం.	చిత్రాలు, కథలు స్వీయ అనుభువాలు
2.	పరిసరాలు	- రోగాలను వ్యాపిచేసే వాహకాలను గురించి తెలుసుకోవడం. - మన పరిసరాలలో దోషులు, ఈగలు లేకుండా ఉండాలంటే మనం ఏమి చేయాలి? - కాలుఘ్యం ఆరోగ్యంపై చూపే ప్రభావాలు. (బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క).	చిత్రాలు, వార్తలు, చర్చలు
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	- ఆహారం సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలకు గల సంబంధం. - సాంప్రదాయక ఆహార పదార్థాలు బలాన్ని, ఆరోగ్యాన్నిస్తాయి. - ప్యాకేజి ఫుడ్-నష్టాలు.	చర్చ, కృత్యాలు నమూనాలు
4.	నీరు	- మనం ఎంత నీరు త్రాగాలి? ఎప్పుడెప్పుడు, ఎలా త్రాగాలి? - నీటిలో లవణాలు, ష్లోరోసిన్ వ్యాధి అవగాహన. - ష్లోరోసిన్-కొన్ని జాగ్రత్తలు.	కృత్యాలు, చిత్రాలు చర్చలు
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు వ్యాధులు అవగాహన	- ఆహార పదార్థాల మీద మూతలుపెట్టడం. బజార్లలలో దొరికే తినుబండారాలు తినకుండా ఉండడం. ప్రథమ చికిత్స, కరెంట్-షాక్కు ఒక్క కాలడం. - కూరగాయలు, పండ్లు వాడుకునే ముందు శుఫ్రం చేసుకోవడం. వ్యాధులు - దగ్గు.	కృత్యాలు, చర్చలు, ప్రకటనలు
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	- మనమీద మన స్నేహితుల ప్రభావం/ దురలవాట్లకు లోనుకావడం/ జాగ్రత్తలు తీసుకోవడం ఎలా? ఆరోగ్యం-మూఢనమ్మకాలు, వాతలు-వైద్యం.	చర్చ, ప్రకటనలు

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్యపణాలీక - 8వ తరగతి

క్ర. సం.	జీవిష్టం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	మానసిక ఆరోగ్యం అంటే ఏమిటి? మనసు బాగాలేకపోవడం వ్యక్తులత. శారీరక పెరుగుదల, ఉద్యోగాలు (కోపం ఎందుకు వస్తుంది?)	చర్చ, స్వియ అనుభవాలు
2.	పరిసరాలు	- బిడితోట, పరిరక్షణ ప్రణాలీక. - పాతశాల పరిసరాలను పచ్చదనంతో నింపుదాం. - వివిధ రకాల పండ్లు, కూరగాయలు, పూలమొక్కల గింజలు సేకరించడం, పంచడం, పెంచడం. (బిడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క)	చర్చ, కృత్యం, సేకరణ
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	- కాలాన్నిబట్టి ఆహారం ఏకాలంలో దౌరికేవి ఆకాలంలో తినడం. - ఆధునిక ఆహార పదార్థాలు/ జంక్షన్స్ - నష్టాలు. - బలమైన ఆహారం చవకగా తయారుచేయడం, వేటిలో ఏ పోషక పదార్థాలు ఉంటాయి.	చర్చ, చిత్రాలు, వార్తలు, నినాదాలు, కృత్యం
4.	నీరు	- కూల్డ్రైంక్లు దాహం తీరుస్తాయా? కూల్డ్రైంక్లో ఏముంటుంది? - మినరల్వాటర్ మాయాజాలం.	చిత్రాలు, చర్చ, వ్యాసాలు
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు - వ్యాధులు - అవగాహన	- విషజంతువులు (పాము, తేలు) కరిచినప్పుడు ప్రథమ చికిత్స చేయడం. - ప్రజారోగ్య సంస్థలు/ PHC / BLOOD BANK / మొదలగునవి. వ్యాధులు - తలనొప్పి.	చర్చ, ఇంటర్వ్యూ
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	మనం కోపాన్ని ఆపుకోగలమా? ఇతరులతో ప్రవర్తించడం ఎలా? లక్ష్మీన్ని నిర్దేశించుకోవడంలో బలాలు-బలహీనతలు మూర్ఖనమ్మకం - సెలైన్ పెడితే బలం వస్తుందా? ఏమ్మల్ని ప్రభావితం చేసిన వారెవ్వరు?	ప్రదర్శన, చర్చ విజయగాధలు

ఆరోగ్యవిధ్య - పార్ట్యూపణాలీక - 9వ తరగతి

క్ర. సం.	జీవిష్టం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	శారీరక పెరుగదలపై ప్రభావం చూపే అంశాల గురించి అవగాహన, ఒత్తిడి SMART Analytic శారీరకలోపాలు, న్యానత పోగొట్టుకోవడం, ఆత్మ విశ్వాసం పొందడం.	జట్టు పని, చర్చ
2.	పరిసరాలు	<ul style="list-style-type: none"> - బడితోట, పరిరక్షణ ప్రణాలీక. - పాతశాల పరిసరాలను వచ్చుదనంతో నింపుదాం. - వివిధ రకాల పండ్లు, కూరగాయలు, పూలమొక్కల గింజలు సేకరించడం, పంచడం, పెంచడం. (బడితోట, పెరటితోట, నేను నాటిన మొక్క) 	చర్చ, కృత్యం, సేకరణ
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	<ul style="list-style-type: none"> - హెల్చ్‌డ్రింక్లు బలాన్నిస్తాయా? హెల్చ్‌డ్రింక్లో ఏముంటుంది? - పనికి, ఆదాయానికి, ఆరోగ్యానికి ఉండే సంబంధం. 	చర్చ, కృత్యం
4.	నీరు	<ul style="list-style-type: none"> నీటి వనరులు, వర్షాకాలం, వేసవికాలాలలో నీటి గురించి తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు. - తగినంత నీరు త్రాగకపోవడం, మూత్రవిసర్జనను ఆపుకోవడం వలన కలిగే నష్టాలు. 	చర్చ
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు - వ్యాధులు - అవగాహన	<ul style="list-style-type: none"> గాయాలను శుభ్రం చేయడం, పెయిన్కిల్లర్లు, విటమిన్ మాత్రలు, నులిపురుగుల మాత్రలు మొదలగు వాటి గురించి తెలుసుకోవడం. - ప్రథమ చికిత్స-కళ్యాపిరగడం, తేనేటీగలు కుట్టడం, నీళ్యల్లో మునగడం. - మొటిమలు, వ్యాధులు-రక్తమీసత. - బుతుచ్కరం, తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు, బాలురలో ద్వీతీయలైంగిక లక్షణాలపై అవగాహన/ ఒత్తిడిని అధిగమించడం. 	చర్చ, ఇంటర్వ్యూ
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	<ul style="list-style-type: none"> సామాజిక సంబంధాలు పాటించడం - సామాజిక కట్టబాట్లు వ్యక్తి పరివర్తన మీద ప్రభావం తెలుసుకోవడం. దయ్యాలుపడ్డాయా - మూర్ఖనమ్మకాలు, స్నేహితుల ప్రభావం - దురలవాట్లు - పొగత్రాగడం, సారా త్రాగేఅలవాటు, గుట్టు కళారూపాలద్వారా సామాజిక ఆరోగ్య ప్రచారం. 	చర్చ

ఆరోగ్య విధ్య - పార్యప్రణాళిక - 10వ తరగతి

క్ర. సం.	ఇతివృత్తం	అంశాలు	రిమార్కులు
1.	శరీరం	<p>శారీరక, జీవవ్యవస్థల గురించి అవగాహన.</p> <p>పునరుత్పత్తి లక్షణాలు - అవగాహన.</p> <p>ఉద్యోగాలు - నియంత్రణ.</p>	చార్పులు, పుస్తకాలు, చర్చలు
2.	పరిసరాలు	<ul style="list-style-type: none"> - అభివృద్ధి-పర్యావరణానికి కలిగే హని. - సుస్థిర అభివృద్ధి అంటే ఏమిటి? 	చర్చ, వార్తాంశాలు
3.	ఆహారం - పోషక విలువలు	<ul style="list-style-type: none"> బడితోట, పెరచితోట, నేను నాటి మొక్క - ఆహారంపై పురుగు మందుల ప్రభావం. - ప్రయాణ సమయంలో తీసుకునే ఆహారం, జాగ్రత్తలు. 	కృత్యం, చర్చ
4.	నీరు	<ul style="list-style-type: none"> - పరిశుద్ధమైన మంచినీటి సరఫరా - RO System. - స్థానిక నీటిసరఫరా వ్యవస్థ-పరిశుద్ధత. 	కృత్యం, చర్చ
5.	ఆరోగ్య అలవాట్లు - వ్యాధులు - అవగాహన	<ul style="list-style-type: none"> - కొన్ని రకాల జబ్బులు, తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు. రక్తపీడనం, నాడి కొట్టుకోవడం గురించి తెలుసుకోవడం. జ్వరం-తడిబట్ట వైద్యం, ప్రథమ చికిత్స ప్రాణరక్షణ సూత్రాలు. బి.పి. కొలిచే పరికరాన్ని ఉపయోగించడం. 	కృత్యం, చర్చ
6.	సామాజిక ఆరోగ్యం	<p>మనం మన భవిష్యత్తు - భవిష్యత్తు లక్ష్యాలను ఏర్పరచుకోవడం/ సమాజ కృత్యాలలో (పండుగలు, శుభకార్యాలు)</p> <p>పాల్గొనడం.</p> <p>మన ఊరికోసం మనమేమి చేంద్రాం.</p> <p>మూర్ఖనమ్మకాలు - గ్రహణం చూస్తే?</p>	చర్చ, పుస్తకాలు చదవడం

పని - కంప్యూటర్ విద్య

పార్శ్వప్రణాళిక 1 నుండి 10 తరగతులు

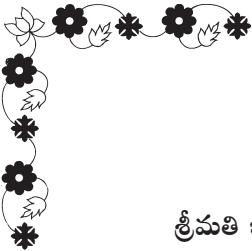

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
అంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాదు

రూపాంచించిన వారు

పనివిద్య

శ్రీమతి ఇ. ఉపాధాల, ఉపన్యాసకులు, డైట్, వికారాబాద్, రంగారెడ్డి
శ్రీ. జి. ప్రభాకర్, వికాంత సీనియర్ ఉపన్యాసకులు, డైట్, కర్నూలు
శ్రీ. వి. శ్రీనివాసులు, సుగ్గల్ అసిస్టెంట్, ఎం.పి.యు.పి.ఎన్, తాటిపాడు, కర్నూలు
శ్రీ యం. రమేష్, సుగ్గల్ అసిస్టెంట్, జడ్.పి.హెచ్.ఎన్, చెరుకుచెర్ల, కర్నూలు.
డా॥ శ్రీమతి ఆకుల వనజ, సుగ్గల్ అసిస్టెంట్, జడ్.పి.హెచ్.ఎన్, చందుపట్ల, నల్గొండ
శ్రీమతి కె. ఉపారాణి, సుగ్గల్ అసిస్టెంట్, జి.హెచ్.ఎన్, అమీర్‌పేట నెం. 1, హైదరాబాదు.
శ్రీమతి వసుంధర, సుగ్గల్ అసిస్టెంట్, జడ్.పి.హెచ్.ఎన్, తిరుచానూరు, చిత్తురు

కంప్యూటర్ విద్య

శ్రీ. జి.వి.ఎన్.పి. కుమార్, ట్రస్టీ, రెమెడియా ట్రస్టీ, హైదరాబాదు
శ్రీ. ఎం. జగదీష్ బాబు, ప్రోగ్రామ్ ఆఫీసర్, సి-డాక్స్, హైదరాబాదు
శ్రీ మహేశ్ పరాల్, కన్సల్టెంట్, ఐ.బి., హైదరాబాదు
శ్రీ. ఎం. రామాంజనేయులు, ఉపన్యాసకులు, డైట్ వికారాబాద్, రంగారెడ్డి

విషయానుష్ఠానాలు, ఎడిటింగ్

డా॥ పి. జానీరెడ్డి

ఆంగ్ల పార్యాపుస్తకాల కోఆర్డినేటర్
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
హైదరాబాదు.

డా॥ ఎన్. ఉపేందరెడ్డి

ప్రాఫెసర్, విద్యాప్రణాళిక పార్యాపుస్తక విభాగం
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
హైదరాబాదు.

ముఖ్య సెలహోదారులు

శ్రీ. జి. గోపాలెరెడ్డి

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ
హైదరాబాదు.

శ్రీ W.G. ప్రసన్న కుమార్

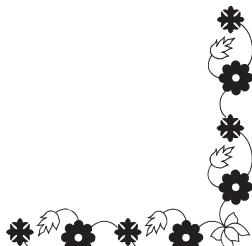
సంచాలకులు

నేషనల్ గ్రీన్ కోర్స్
హైదరాబాదు.

శ్రీమతి వి. ఉపారాణి, ఐ.ఎ.ఎన్.

కమీషనర్, పార్శవాల విద్య

హైదరాబాదు
ఆంధ్రప్రదేశ్

ముందుమాట

పారశాల స్థాయిలో మరియు కాలేజి స్థాయిలో చాలా మంది విద్యార్థులలో ఆశించిన విద్యా ప్రమాణాలు ఉండడం లేదు. ఉదాహరణకు 10 సంవత్సరాలు ఇంగ్లీషు నేర్చుకున్న ఒక వ్యక్తి తప్పులు లేకుండా తన అభిప్రాయాలను వ్యక్తికరించడంగాని, ఒక ఉత్తరంగాని రాయలేని పరిస్థితులలో ఉన్నాడు. బి.ఎస్సి భౌతిక శాస్త్రం చదువుకున్న వ్యక్తి ఇట్లే పెట్టేను బాగుచేయలేని స్థితిలో, ఫ్యాజ్ ఎందుకు పోతుంది, దానికి నివారణ మార్గాలేమిటో తెలియని స్థితిలో ఉన్నాడు. పట్టణ ప్రాంతాలలోని మధ్య మరియు ఉన్నత స్థాయి వర్గాలకు చెందిన పిల్లలు వంట చేయడం, ఇల్లు ఉడడవడం, తుడవడం, తోట పనులు మొదలగు గృహ సంబంధమైన చిన్న చిన్న పనులు కూడా చేయడం లేదు. చేయడానికి ఇష్టపడడం లేదు. అవి వారి స్థాయికి తగినదిగా వారు భావించడం లేదు. పై వర్గాలకు చెందిన ట్రీలు తమ జీవిత కాలమంతా అవే పనులు చేస్తున్నా వారి గుర్తింపునుగాని, స్థాయినిగాని కోల్పోవడం లేదు అన్న విషయాన్ని పారశాల స్థాయిలో కూడా ఎవ్వరూ ఉటంకించడం లేదు. మరొక మాటలో చెప్పాలంటే ఏవిధమైన ఆచరణాత్మక సామర్థ్యాలు, నైపుణ్యాలు లేని కేవలం కాగితపు సర్టిఫికెట్లు మాత్రమే పారశాలలు మరియు కాలేజీలు ప్రదానం చేస్తున్నాయి. పిల్లలవాడు కుటుంబం మరియు సమాజం నుండి నేర్చుకున్న ప్రాథమిక జ్ఞానాన్ని, ఉత్పత్తి ప్రక్రియలో అతను నేర్చుకున్న శ్రమ విలువను, నిబద్ధతను పారశాలకు రావడానికి ముందే వాడికున్న బహుముఖ నైపుణ్యాలను పారశాలలు నాశనం చేస్తున్నాయనడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

పని చేయకుండా ఏ మనిషి ఆనందాన్ని పొందలేదు. అభివృద్ధి సాధించలేదు. చేసే పని దైవంతో సమానం. పనే మనిషికి వృత్తి మరియు ప్రవృత్తి. కానీ దురదృష్టప్రశాట్, శ్రమపట్ల గౌరవం తగ్గి, శ్రమించే వారిని చిన్నచూపు చూడడం జరుగుతోంది.

ఆర్థికపరమైన అంశాలతో ముడిపడకుండా, ఉత్పాదకతలో పాల్గొనడం ద్వారా అభ్యసనం మరియు అభివృద్ధికి తోడ్పడేదే పని. పని ద్వారా నేర్చుకోవడం, నేర్చుకోవడం కోసం పని చేయడం అనేవి మిళితమైన అంశాలు.

చదువంటే సమాచారమని, బట్టిపట్టి పరీక్షలు రాయడం అనే భావన నేటి సమాజంలో పాతుకాని పోయింది. ఉత్పత్తులు, ఉత్పత్తికారక పనులు విద్య కాదు అనే నమ్మకం బలపడింది. శాస్త్రీయ భావనలను, ‘నేర్చుకోవడానికి పని’, ‘పనిద్వారా నేర్చుకోవడం’ ఈ రెండింటి కారణంగా పనిని విద్యలో అంతర్భూగం చేయాలిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పని చేయడమంటే పిల్లలలో విలువలు, వైఫారులు మరియు నైపుణ్యాలు వ్యధి చెందడం. పని ద్వారా స్పృజనాత్మకత, బాధ్యత, కలసిమెలసి పనిచేయడం, గౌరవం, సహనం, క్రమశిక్షణ, సమాజంతో సత్యంబంధాలు వంటి లక్షణాలు పెంపొందడడంతోపాటు పిల్లలలో స్పృజనాత్మక, సామాజిక మరియు భావాత్మక సామర్థ్యాలు అభివృద్ధి చెందుతాయి.

NCF-2005 పని ద్వారా పిల్లలకు వివిధ పాఠ్యాంశాలు నేర్చాలని, తద్వారా పిల్లల్లో పని సామర్థ్యాలు మరియు నైపుణ్యాలను పెంపొందించాలని సూచించింది. విద్యాహక్కు చట్టం-2009 కూడా పనివిద్యను బలపరిచి పనివిద్యను ప్రత్యేకంగా కాకుండా, ఇతర పాఠ్యాంశాలతో సహపాఠ్య కార్యక్రమాలతో సమ్ముఖీతం చేయాలి. పనివిద్య తప్పనిసరిగా ఇతర విషయాలలోని (సబ్జక్టు) పారాలలో భాగంగా ఉండాలిన అవసరం లేదు.

వ్యవసాయం, వడ్ంగం, కుండలు చేయడం వంటి స్థానిక సాంప్రదాయ ఉత్పత్తులను తయారు చేయడమే పని. ఎంచుకున్న పనికి సాంకేతిక నైపుణ్యానికి ఏవిధమైన సంబంధం లేదు. ఉపాధ్యాయులు బోధన, పర్యవేక్షణలలో మాత్రమే కాకుండా, ఉత్పత్తి ప్రక్రియలోనూ పాల్గొనాలి.

పనివిద్య ఒక సహపాఠ్య అంశంగా పారశాలలో అమలవుతుంది కాబట్టి, మూల్యాంకనం చేయడం అవసరం. నిర్ధారించిన మూల్యాంకన సూచికలపట్ల ఉపాధ్యాయులు అవగాహన కలిగి ఉండాలి. ఈ మూల్యాంకనం నిరంతరం, సమగ్రంగా కొనసాగాలి.

విషయ సూచిక

1. పనివిద్య - నేపథ్యం - ఆవశ్యకత

5 - 10

2. పనివిద్య - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక

11 - 20

3. కంప్యూటర్ విద్య - ఆవశ్యకత

21 - 23

4. కంప్యూటర్ విద్య - తరగతి వారీగా పాఠ్య ప్రణాళిక

24 - 38

• 1వ తరగతి• 2వ తరగతి• 3వ తరగతి• 4వ తరగతి• 5వ తరగతి	• 6వ తరగతి• 7వ తరగతి• 8వ తరగతి• 9వ తరగతి• 10వ తరగతి

1. పని విద్య - నేపథ్యం - ఆవశ్యకత

భారతీయ సమాజంలో, ఇంట్లో, పొలాలలో, దుకాణాలలో, ఇతర ప్రాంతాలలో పనిచేయడం పిల్లల దైనందిన జీవితంలో భాగమైపోయింది. గ్రామాలలో పనులు ఎక్కువగా ఉన్న సమయంలో పిల్లలు వ్యవసాయపనులు, కుండలు, బుట్టలు మొదలగునవి చేయడంలో తల్లిదండ్రులకు సహాయం చేయడమనేది సర్వసాధారణం. పిల్లవాడు చేసేపని అతనికి జ్ఞానాత్మక, సామాజిక, మానసిక రంగాలలో బహుముఖ అభ్యసానానికి అవకాశం కల్పిస్తా బోధనాభ్యసన ప్రక్రియకు అమృతమైన వనరుగా ఉపయోగపడుతుంది.

పారశాలలు, పిల్లలకు ఉన్న పై అనుభవాలను నిర్దిష్టం చేయడమే కాకుండా చిన్నమాపు చూస్తూ పనులకు వారిని దూరం చేస్తున్నారు. పిల్లలు పారశాల సమయం తరవాతగానీ, చదువు పూర్తయిన తరవాతగానీ తమ పనులలో సహాయం చేయడానికి తిరస్కరించడంతో విచారిస్తున్న తల్లిదండ్రులను నేటికి మనం గ్రామీణ వాతావరణంలో చూడవచ్చు.

పెస్టాలజీ, ఓవెన్, టాల్స్టామ్, జాన్ డెవీ మరియు గాంధీజీ వంటి విద్యావేత్తలు ఉత్సాదకతతో కూడిన శ్రమము సమస్త పారశాల అనుభవాలకు మూలంగా చేయాలని ప్రయత్నించారు.

చారిత్రక నేపథ్యం:

స్వాతంత్ర్యానికి ముందే మన దేశాన్ని అభివృద్ధిపడుతండ్రంలో నడిపే దిశగా జాతీయ విద్యా కమీషన్లు ఎన్నో ప్రతిపాదనలు చేశాయి. అందులో భాగంగానే పనివిద్యకు సంబంధించిన ప్రతిపాదనలను ఆచరణాత్మకంగా నిర్వహించడానికి కృషి చేశాయి.

1937లో వార్డాలో జరిగిన జాతీయ విద్యా సమావేశంలో గాంధీగారు జాతీయ విద్యా విధానానికి, బేసిక్ ఎడ్యూకేషన్ రూపంలో ప్రత్యామ్నాయ విద్యా విధానాన్ని సూచించారు. దీని ప్రకారం నిజజీవిత పరిస్థితులను ప్రతిబింబించే ఉత్సాదకతతో కూడిన పనిని, అభ్యసనంతో అనుసంధానం చేయడం ద్వారా జ్ఞాన సముప్రాప్తమే కాకుండా విలువలు, నైపుణ్యాలు అభివృద్ధి చెందుతాయని పేర్కొన్నారు.

చేతల ద్వారా పిల్లవాని మేధస్సు అభివృద్ధి చెందాలని; తల, చేయి మరియు హృదయం ఈ మూడింటిని సమైక్యం చేయడం ద్వారా పిల్లవాడి సంపూర్ణ అభివృద్ధి సాధించవచ్చని గాంధీజీ అబిప్రాయం. చేతివృత్తుల మాధ్యమంగా స్థానిక వనరులను ఉపయోగించి విద్యనందించాలని గాంధీగారి ఆకాంక్ష. రాట్టుంతో దారం వడికేటప్పుడు గణితం, సామాన్యశాస్త్రం మరియు సాంఘిక శాస్త్రాలను సమీకృతం చేసి బోధించవచ్చనన్నారు.

జాతీయ విద్యామీషన్ (1964-66) పని అనుభవం అనేది విద్యను పనితో అనుసంధానించే ఒక పద్ధతిగా పేర్కొన్నారు. ఈ పని అనుభవం, యువతకు ఉపాధి మార్గాలను చూపడమే కాకుండా, పనిపట్ల బాధ్యతను, శ్రమించేత్త్వాన్ని పెంచి, జాతీయ ఉత్సాదనలో పాలుపంచుకునేలా చేస్తుందని, ఈ కమీషన్ ఉద్ఘాటించింది.

జాతీయ విద్యా కమీషన్ (1964-66) ప్రతిపాదనల ఆధారంగా 1977 జాతీయ విద్యా కమీషన్ సాంఘికంగా ఉపయుక్తమైన ఉత్సాదకతతో కూడిన పనిని (SUPW) విద్యలో భాగంగా ఉంచాలని సూచించింది. అప్పటి సుండి SUPW (Socially Useful Productive Work) ఒక సహ పాత్యాంశంగా కొనసాగింది.

రాష్ట్ర విద్యా ప్రణాళికలో పనివిద్యకు సరైన స్థానం లేకపోవడం అత్యంత శోచనీయం. పారశాల ప్రణాళిక విద్యా సంబంధమైన విషయాలకే ప్రాధాన్యతనిస్తూ పని అనుభవాన్ని నిర్దిష్టం చేసింది. విద్యార్థి పొందే జ్ఞానం పరీక్షలలో ఉత్తీర్ణతకు మాత్రమే ఉపయోగపడేలా ఉంది. నిజజీవిత సమస్యలను ఎదుర్కొనే స్థోర్యాన్ని, సామర్థ్యాన్ని కల్పించేలా లేదు. (పనికి-విద్యకు సంబంధం లేకుండా పోతోంది)

పనివిద్య ప్రాధాన్యతను గుర్తించి జాతీయ విద్యా ప్రణాళిక చట్టం-2005 (NCF), పనిద్వారా పిల్లలకు వివిధ పాత్యాంశాలను నేర్చించాలని, తద్వారా పిల్లలలో పని సామర్థ్యాలు, నైపుణ్యాలు పెంపాందించాలని సూచించింది. విద్యాపాక్షు చట్టం-2009 (RTE) కూడా విద్య ద్వారా భాష, సంస్కృతి, వృత్తులను తెలుసుకునే హక్కు పిల్లలకు ఉందని ప్రకటించింది.

వివిధ కమీషన్లు, కమిటీలు పని అనుభవం పేరిట పనిని చదువులో భాగంగా నేర్చడానికి పారశాలల్లో ప్రవేశపెట్టినప్పటికీ పనివిద్య అమలతీరు ప్రశ్నార్థకంగా మారింది. వాస్తవానికి పనివిద్య, బాలకార్యికత అంటే భిన్న అభిప్రాయాలున్న నేఱి సమాజంలో కింది ప్రశ్నల గురించి ఆలోచించాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది.

- పని అంటే ఏమిటి?
- విద్యలో పని యొక్క ప్రాధాన్యత ఏమిటి?
- పనివిద్యకు, బాలకార్యికతకు మధ్య తేడా ఏమిటి?
- పనిని విద్య ప్రణాళికలో ఎందుకు అంతర్భాగం చేయాలి?
- పనివిద్య ద్వారా బాలబాలికల్లో ఏయే విలువలు, నైపుణ్యాలు పెంపాందుతాయి?
- పనివిద్య, పని సంస్కరితిని పెంచాలంటే పారశాల ఎలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించాలి?
- పనివిద్యను అభివృద్ధి చేయడంలో ఎవరు, ఎలాంటి బాధ్యతలు తీసుకోవాలి? ప్రణాళికను ఎలా తయారు చేసుకోవాలి?

పని అంటే?

ఆర్థికపరమైన అంశాలతో ముడిపడకుండా, ఉత్పాదకతలో పాల్గొనడం ద్వారా అభ్యసనం మరియు అభివృద్ధికి తోడ్పడేదే పని. పని ద్వారా నేర్చుకోవడం, నేర్చుకోవడం కోసం పనిచేయడమనేది మిళితమైన అంశాలు.

పారశాలలో పనివిద్య, బాలకార్యికత మధ్య వ్యత్యాసాన్ని చాలా మంది గుర్తించడం లేదు. సంపాదన కోసం పని చేయడం బాలకార్యికత అవుతుంది.

పనివిద్య - ఆవశ్యకత:

చదువుకున్న వారు నేడు తమ పనులు తామే చేసుకోవడం కూడా నామోషిగా భావించడం, పనిచేయడం తమ బాధ్యత కాదని, పనిచేసేందుకు వేరే వ్యక్తులంటారని భావించడం జరుగుతున్నది. పని సంస్కరితి లేకపోవడం, పనిచేసే వారిని గౌరవించకపోవడం అందోళన కలిగించే విషయాలు. వాస్తవానికి పనిలో కూడా ఆలోచన, అభివృక్తీకరణ, సృజనాత్మకతలు ఉంటాయి. పిల్లలు తమ బాల్యంలో ప్రత్యుత్త అనుభవాల ద్వారా, అంటే వివిధ పనులు చేయడం ద్వారా ఎన్నో విషయాలను సందర్భాన్ని తింగా గ్రహిస్తారు. నేర్చుకోవడానికి, పని చేయడం అనేది ప్రాథమిక దశలో ఒక మాధ్యమం. చదువంటే సమాచారమని, దానిని జ్ఞాపకముంచుకొని అప్పజెప్పడమే నేర్చుకోవడం అనే భావన బలపడిన సందర్భంలో పని యొక్క ప్రామాణ్యత కనుమరుగైంది. ఉత్పత్తులు, ఉత్పత్తికారక పనులు విద్య కాదు అనే భావన బలపడింది. ఈ అశాస్త్రీయ భావనలను తొలగించి పనిపట్ల, పనిచేసే వారిపట్ల గౌరవ భావం పెంపాందించేలా చేయాలి. ‘నేర్చుకోవడానికి పని’, ‘పని ద్వారా నేర్చుకోవడం’- ఈ రెండింటి కారణంగా పనిని విద్యలో అంతర్భాగం చేయాల్సిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది. పని చేయడమనేది ఉల్లాసమో, వినోదమో కాకూడదు. పనిచేయడం అంటే పిల్లలలో విలువలు, ఔభ్యరులు మరియు నైపుణ్యాలు వృద్ధి చెందాలి. పని ద్వారా కలిసిమెలసి పనిచేయడం, సృజనాత్మకత, బాధ్యత, గౌరవం, సహనం, క్రమశిక్షణ, ప్రసార నైపుణ్యాలు, సమాజంలో సత్కృంబంధాలు వంటి లక్షణాలు పెంపాందడంతో పాటు పిల్లలలో జ్ఞానాత్మక, సామాజిక, భావాత్మక సామర్థ్యాలు వృద్ధి చెందుతాయి. అంతేకండా సమాజంలోని బదుగు, బలహీనవర్గాల పిల్లలను, వికలాంగులను, అల్పసంభ్యాకుల పిల్లలను, బడి మానివేసిన, బడి నుండి పంపించివేసిన పిల్లలను మరియు బాలికలను పనివిద్య ఆకర్షిస్తూ సమస్యలును, బలహీనతలను అధిగమించి సాధించేలా సహకరిస్తుంది.

ఈ నేపథ్యంలో పనివిద్యను, విద్యాప్రణాళికలో భాగం చేస్తా, విద్యార్థులలో పై సామర్థ్యాలు, విలువలు మరియు నైపుణ్యాలను పెంపాందించుటకుగాను 3వ తరగతి నుండి 10వ తరగతి వరకు పనివిద్యను ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది.

విద్యాప్రమాణాలు - పని:

కింది విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని, పనిని విద్యాప్రణాళికలో ఒక భాగంగా చేర్చారు.

- పని అనేది విద్యార్థుల సామాజిక మరియు ఆర్థిక స్వరూపాలను తెలుసుకొనే వీలును కల్పిస్తుంది. అంతేకాకుండా వారి అభ్యసనాన్ని సందర్శించితంగా అర్థవంతం చేసుకునేలా సహాయపడుతుంది.
- సహజంగానే పిల్లలు, తమ పనులు తామే చేసుకోవడానికి ఇష్టపడతారు. వారు ఉపయోగించే వస్తువుల తయారీ ప్రక్రియలను తెలుసుకోవడానికి ఉత్సాహం చూపుతారు.
- పనిని విద్యాప్రణాళికలో చేర్చడం ద్వారా, సమాజంలోని ఉత్పత్తి మరియు పారశాల సముదాయాలకు మర్యాద ఉన్న అంతరాన్ని పూరించవచ్చు.
- పని వివిధ సామర్థ్యాలు - జ్ఞానాత్మక, సామాజిక మరియు భావాత్మక సామర్థ్యాలు పొందేలా అవకాశం కల్పిస్తుంది. మేధస్సు మరియు చేతులతో అభ్యసనం జరిగే వాతావరణం పని ద్వారా లభిస్తుంది.
- వ్యవసాయం, చేపలు పట్టడం, వడ్రంగం, కుండలు చేయడం లాంటి స్థానిక సాంప్రదాయ ఉత్పత్తులను తయారు చేయడమే పని. ఇది ఖచ్చితమైన సాంకేతిక నైపుణ్యంతో తయారుచేసే అంశమై ఉండాలని ఏమీ లేదు. కానీ తప్పనిసరిగా సామాజిక, ఆర్థిక అంశాలకు సంబంధించినదై, పిల్లవాడు ఆ ఉత్పత్తి తయారీలో స్వయంగా పాల్గొనేలా గానీ, భాగం అయ్యేలా గానీ ఉండాలి.
- పని విద్యార్థుల వయస్సులకు అనుగుణంగా ఉండాలి. ప్రాథమిక తరగతి విద్యార్థులకన్నాడు ప్రాథమికోన్నత తరగతి విద్యార్థులకు చలన నైపుణ్యాలను ఉపయోగించే పనులను ఎక్కువగా ఇవ్వాలి.
- పారశాలలోగానీ, సమాజంలోగానీ లభ్యమయ్యే వనరుల ఆధారంగా చేసే పనులకు అవకాశం కల్పించాలి.
- పార్స్య ప్రణాళికలో ఉండే అంశాలకు చేసే పనికి సంబంధం ఉండాలని ఏమీ లేదు. ఉదాహరణకు ఆహార పదార్థాల తయారీ అనే పని సామాన్య శాస్త్రంలోని ఆహార పదార్థాల నిలువ అనే అంశానికి సంబంధించినదై ఉండాలిన అవసరం లేదు.
- విద్యార్థి పారశాలలో ఎంచుకున్న పనికి మున్ముందు ఉన్నత విద్యాస్థాయిలలో ఎంచుకునే వృత్తికి లేదా ఉద్యోగానికి ఎలాంటి సంబంధం లేదు.
- ఎంచుకున్న పనికి సాంకేతిక నైపుణ్యానికి ఏవిధమైన సంబంధం లేదు.
- కులం, తరగతి, లింగ వివక్షత లేకుండా ప్రతి విద్యార్థి పనిలో పాల్గొనాలి.
- బోధన, పర్యావేక్షణ మాత్రమే కాదు ఉపాధ్యాయులు ఉత్పత్తి ప్రక్రియలోనూ పాల్గొనాలి.
- అవసరమైనప్పుడు ఉపాధ్యాయుడు తరగతి గదిలో పని నేర్చించే సమయంలో స్థానిక వృత్తులు నిర్వహించే వ్యక్తులను ఆఫ్సేనించాలి.
- పనిని సమయస్థులతో నేర్చుకునేలా, జట్టుగా చేయడాన్ని ప్రోత్సహించాలి.
- పని నేర్చించడానికి ముందు ఉపాధ్యాయులకు విద్యార్థులలో పెంపాందించాలిన సామర్థ్యాల గురించి స్పష్టమైన అవగాహన ఉండాలి. ఈ సామర్థ్యాలే విద్యార్థులను మాపనం చేయడానికి ఆధారమవుతాయి.

పనివిద్య - యాజమాన్యం మరియు మూల్యాంకనం:

తరగతిలో ఉపాధ్యాయులు పనిని ఒక అభ్యసనా సాధనంగా వినియోగించాలి.

పనివిద్య - ఉపాధ్యాయుని పాత్రః:

పని కేంద్రిత తరగతిగదిగా మార్పుకోవడానికి ఉపాధ్యాయులు కింది విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

- విద్యార్థుల స్థాయిని మరియు అందుబాటులో ఉన్న వనరులను దృష్టియందుంచుకుని సామాజిక, ఆర్థిక అంశాలకు చెందిన చేతివృత్తి పనిని ఎంచుకోవాలి.
- వస్తు ఉత్పత్తికి అవసరమైన వదార్థాలను, వనరులను అమర్చాలి. ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయులు వాటికి సంబంధించిన వివరాలు అందించే వ్యక్తులనుగానీ, సంస్థలనుగానీ సంప్రదించాలి.
- విద్యార్థి తాను చేయబోయే పనికి, నేర్చుకోబోయే అంశానికి ఏవిధమైన సంబంధం ఉందో ఉపాధ్యాయుడు ముందుగానే వివరించాలి.
- ఉపాధ్యాయులు కేవలం పర్యవేక్షకులుగానో, పనిని బోధించేవారుగానో కాకుండా విద్యార్థులలోపాటు పనిలో పాలుపంచుకోవాలి.
- ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులలో పెంపాందించాల్సిన సామర్ఖ్యాలు - జ్ఞానాత్మక, సామాజిక మరియు భావాత్మక రంగాలలో వేటికి చెందినవో ముందుగానే ఒక జాబితా తయారు చేసుకోవాలి. ఇవి విద్యార్థులను మూల్యాంకనం చేయడానికి ఉపయోగపడతాయి.
- ఉపకరణాలను సమర్థవంతంగా వినియోగిస్తూ, ఉత్సాహంగా జట్లలో పని చేయగల విద్యార్థులను అంచనావేయాలి. పనికి సంబంధించిన జ్ఞానం కంటే జట్లలో పిల్లలపాటి సంబంధాలు మరియు పనిచేసే విధానాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.
- తల్లిదండ్రులకు, సమాజంలోని వ్యక్తులకు పనివిద్య పట్ల అవగాహన కల్పించడం ఉపాధ్యాయులు చేయాల్సిన అతిముఖ్యమైన పని. ఇందుకు రెండు ప్రధాన కారణాలున్నాయి. ఒకటి కమ్మరి, కుమ్మరిలాంటి వృత్తిపనివారిని పారశాలలోకి రప్పించి విద్యార్థులకు అవగాహన కల్పించడం మాత్రమే కాకుండా విద్యార్థులు తయారు చేసిన ఉత్పత్తులను ప్రదర్శించడానికిగాని, అమృదానికిగాని సమాజం యొక్క సహాయసహకారాలు అవసరం. రెండవది, పనివిద్య ప్రాముఖ్యత తల్లిదండ్రులకు తెలియకపోవచ్చ కాబట్టి పారశాలలో పనివిద్య ప్రారంభించే ముందు వారికి అవగాహన కల్పించి, దాని ప్రాధాన్యత వారికి తెలియజేయాలి.

పనివిద్య - పార్యాంశాలు:

3వ తరగతి నుండి 10వ తరగతి వరకు పనివిద్యను ఒక విషయం (సబ్జక్టు)గా అమలుపరుస్తారు. ఈ పార్యాంశాలు పోషికాహోరం, ఆరోగ్యవిద్య, జనాభావిద్య, సాంస్కృతిక వైవిధ్యం-వినోదం, సామాజిక అంశాల అవగాహన-స్పుందన, సమాచార ప్రసార మార్పుమాలు-దాక్షుమెంట్స్స్, సమూనా వస్తువుల తయారీ, గృహయాజమాన్యం, వినియోగదారులు-విజ్ఞానం మరియు పర్యావరణ విద్య.

పైన పేర్కొనబడిన పార్యాంశాలు కేవలం మార్గదర్శకాలు మాత్రమే. ఉపాధ్యాయులు, ఉపాధ్యాయ శిక్షకులు, పార్యవణాళికా రూపకర్తలు వారి వారి పరిస్థితులు/ సందర్భాలకు అనుగుణంగా పార్యాంశాలను మార్పుకునే అవకాశం ఉంది.

పనివిద్య - ఉద్దేశాలు:

- నిజజీవితంలోని పనులపట్ల అవగాహన కల్పించడం.
- సమాజం నుండి నేర్చుకునే అవకాశం ఇవ్వడం.

- అనుకోని పరిస్థితులను, సమస్యలను అధిగమించేలా తయారు చేయడం.
- వివిధ రంగాలలోని వ్యక్తుల గురించి మాటల్లాడి వారి గురించి తెలుసుకునేలా చేయడం.
- శ్రమించడం, శ్రమ విలువను గుర్తించి గర్వించేలా చేయడం.
- రోజువారీ పారశాల కార్బూకమాల మార్పునకు దోహదంచేసి, కొత్త ఆలోచనలను రేకెత్తించడం.

పనివిద్య మూల్యంకనం:

ఉత్సత్తు స్వరూపం ఆధారంగాగాని, చేసిన సేవలనుగాని మాపనం చేయకూడదు. విద్యార్థి అభ్యసన ప్రక్రియలో పొందిన జ్ఞానాత్మక, సామాజిక మరియు భావాత్మక సామర్థ్యాలను మాపనం చేయాల్సి ఉంటుంది.

మూల్యంకన సూచాలు:

- పనివిద్యలో బోధనా లక్ష్యాలు, పిల్లలు పొందాల్సిన సామర్థ్యాలు మరియు వారికందించిన అభ్యసనానుభవాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని మూల్యంకనం చేయాలి.
- నిరంతర, సమగ్ర మూల్యంకనం చేయాలి. ప్రతి కృత్యం/ ప్రాజెక్టు/ యూనిట్ పూర్తి చేసిన వెంటనే మూల్యంకనం చేయాలి.
- విద్యార్థులకు మూల్యంకనం తరవాత పరిపూర్ణించాలి.
- నిర్ణయించిన సూచికల ఆధారంగా మూల్యంకనం చేయాలి.
- ఉపాధ్యాయులు మూల్యంకన ప్రక్రియను సున్నితమైనదని, కష్టమైనదని అనుకోకుండా క్రమక్రమంగా అనుభవాన్ని పొందుతూ నిబద్ధతను చూపాలి.

మూల్యంకనం - సూచికలు:

వివిధ రంగాలలో పేర్కొనబడిన సామర్థ్యాల ఆధారంగా పనివిద్యలో విద్యార్థుల ప్రగతిని మూల్యంకనం చేయాలి.

1. జ్ఞానాత్మక సామర్థ్యాలు:

- పని-ప్రణాళిక
- కృత్యాలు-వ్యవస్థాకరణ
- కృత్యాలు-ప్రాధాన్యత-వర్గీకరణ
- పదార్థాలు, పరికరాలు-వాడకం
- పని-ప్రాచీణ్యత మరియు నైపుణ్యం
- నూతన ఉత్పత్తులు/ ఆవిష్కరణలు/ సృజనాత్మకత-ప్రణాళికలు

2. సామాజిక సామర్థ్యాలు:

- సహకారం-జట్టువని, పరస్పర సహాయ సహకారాలు
- వినడం
- నీర్దేశాలు-ఆనుసరణ
- వంతుల వారీగా పని
- విశాల దృక్షాధం
- విషయ ప్రసారం-స్పష్టత
- పనిలో పొల్గొనేవారు-గౌరవం

3. భావాత్మక సామర్థ్యం:

- పట్టుదల, క్రమశిక్షణ
- సహనం
- కొత్త ఆనుభవాలు-ఆసక్తి/ ఔత్సుకత
- అనుకూల వైఖరులు
- సహసుభూతి
- పనిలో పరిశుద్ధత, పరికరాల పరిరక్షణ-భద్రత
- వైవిధ్యత-అభినందన
- పనులు-ప్రకృతి-సమతల్యత
- శ్రమ విలువ- గుర్తింపు

వ్యక్తి చౌన్నత్యానికి కొలబద్ధ మేఘస్సు కాదు వృదయం. శక్తి సామర్థ్యాలు సంకల్ప శుద్ధితో సంక్రమిస్తాయి. శక్తి భౌతిక సామర్థ్యం నుంచి రాదు. దృఢ దీక్ష నుండి అజేయశక్తి జనిస్తుంది.

సంఘ శ్రేయస్వర్లేని, సిద్ధాంతంలేని రాజకీయాలు, కష్టపడకుండా సంపాదన రావాలనుకోవడం, విధి నిర్వహణ చేయకపోవడం, వివేకంలేని, ఆలోచింపచేయని విద్య, సోమరితనం, బానిస భావన మొదలగునవి మన సమాజాన్ని పీడిస్తున్న మహాపాపాలు. వీటిని వదులుకోవాలి. వీటిపై యుద్ధం ప్రకటించాలి.

3. పనివిద్య - తరగతివారీగా పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రధానాంశం: 1. శాష్టికాహిరం

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశం
3వ	ఆహారపదార్థాలు	ఆకుకూరలు, కూరగాయలు, పండ్లు మొదలగు ఆహారపదార్థాలను సేకరించడం, వర్గికరించడం. ప్రదర్శించడం. వాటి చిత్రపటాలతో ప్రొప్ పుస్తకం తయారు చేయడం.	ఆహారపదార్థాలను-ఆకుకూరలు, కూరగాయలు, పండ్లు మొదలగు వాటిగా వర్గికరించగలుగుతారు.
4వ	ఆహారపదార్థాలు	ధాన్యాలు, పవ్వగింజలు, మసాలదినుసులను సేకరించడం, వర్గికరించడం మరియు ప్రదర్శించడం. వంటపాత్రల చిత్రాలతో ప్రొప్ పుస్తకం తయారుచేయడం.	ధాన్యాలు, పవ్వగింజలు, మసాలదినుసులు మొదలగు వాటిని గుర్తించి పేర్లను చెప్పగలుగుతారు. వర్గికరించగలుగుతారు. వంటపాత్రల పేర్లు, వాటి ఉపయోగం తెలుసుకుంటారు.
5వ	సమతులు ఆహారం, వంటపాత్రలు	ఆహారపదార్థాలను సేకరించడం, పోషక విలువలను గుర్తించడం. విద్యార్థులందరి ఇళ్ళ నుంచి తెచ్చిన రకరకాల ఆహార పదార్థాలతో పండుగ ఏర్పాటు చేయడం. వివిధ రకాల వంటపాత్రలను ప్రదర్శించడం.	ఆహారపదార్థాలలో ఉండే పోషక విలువలను తెలుసుకుంటారు. సహ విద్యార్థులతో, ఉపాధ్యాయులతో ఆహారాన్ని పంచుకుంటారు మరియు ఆనందాన్ని పొందుతారు.
6వ	ఆహారపు రకాలు	వండకుండా తినే ఆహారపదార్థాలను తయారు చేయడం. కూరగాయలు, పండ్లతో సూచ్చేలు, సలాడ్లు చేయడం. మొలకెత్తిన విత్తునాలు తయారుచేయడం.	వండకుండా తినే ఆహారపదార్థాలను గురించి తెలుసుకుంటారు. వండకుండా తినే ఆహారపదార్థాలలోని పోషక విలువలను గుర్తిస్తారు.
7వ	పాల ఉత్పత్తులు	పాల ఉత్పత్తులకు సంబంధించిన పదార్థాలను సేకరించడం, పాల ఉత్పత్తులను - టీ, కాఫీ, పెరుగు, మజ్జగ, పనీర్, పాలకోవ, పాయసం వంటి వివిధ పదార్థాలను తయారు చేయడం.	వివిధ రకాల పాల ఉత్పత్తులను తయారు చేయడంలో ఆసక్తి చూపుతారు.
8వ	ఆహారపదార్థాలను నిలువ చేయడం	పచ్చక్కు, పండ్లు, కూరగాయలు, రసాలు, జాములు, వడియాలు, ఒరుగులు, పులిఫోర్ గుజ్జ మొదలుగునవి తయారు చేయడం మరియు తయారు చేయడం.	నిలువ చేసే ఆహారపదార్థాలను తయారు చేస్తారు. నిలువ చేసే విధానాలు, ఉపయోగించే పదార్థాల గురించి తెలుసుకుంటారు.
9వ	వివిధరకాల వంటలు	10వ తరగతి వీడ్జ్స్లు సమయంలో బాధ్యతలను పంచుకొని, సామూహిక భోజన కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించడం. ఆమెట్లు చేయడం, గ్రుడ్లు ఉడకపెట్టడం, అస్కార్, కూరలు మొదలైన వాటిని వండడం మరియు వడ్డించడం.	వివిధ ఆధునిక వంటపాత్రలు, పరికరాల గురించి, వాటిని ఉపయోగించే విధానం గురించి నేర్చుకుంటారు.
10వ	సాంప్రదాయ, ఆధునిక వంటపాత్రలు, పరికరాలు మరియు పనిముట్లు	వివిధ సాంప్రదాయ, ఆధునిక వంటపాత్రలు, పరికరాలు, పనిముట్లను ఉపయోగించే విధానం గురించి తెలుసుకోవడం, ఉపయోగించడం.	పోషక విలువలు నశించకుండా వండడం నేర్చుకుంటారు. ఉత్సాహంతో వంటలు చేస్తారు. వండడంలో మెళకువలను నేర్చుకుంటారు.

పాఠశాల చేపట్టాల్చిన కార్బోక్రమాలు - బాల సభ: నెలకొకసారి అనగా ఒక శనివారం మధ్యాహ్నాం సెషన్లలో బాలసభ నిర్వహించాలి. బాలసభలో పిల్లలు సృజనాత్మకత ప్రదర్శన అనగా పాట, ఉపన్యాసం, జోక్స్, సామెతలు, డ్యూస్, చిన్ననాటికలు, మైమ్, స్టానిక వాయిద్యాలు వాయించడం, స్టానిక కళల ప్రదర్శన మొదలగునవి చేయించాలి. పిల్లలు చాలా ఉత్సాహంగా పాల్గొంటారు.

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 2. ఆరోగ్య విద్య

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	పారిశుద్ధ అలవాట్లు - వ్యక్తిగత శుద్ధత	శరీర భాగాలను శుద్ధంగా ఉంచుకోవడం. మరుగుదొడ్డను ఉపయోగించిన తరవాత తగినంత నీటిని వాడి శుద్ధంగా ఉంచడం.	కన్న, ముక్కు, చెవి మొదలైన శరీర భాగాలను శుద్ధంగా ఉంచుకుంటారు.
4వ	పారిశుద్ధ అలవాట్లు - పరిసరాల శుద్ధత	చీపురు, బూజుకర్ర తయారు చేసి, తరగతిగదిని, పారశాలను శుద్ధం చేయడం	తరగతిగదులను, పారశాలను శుద్ధం చేసుకుంటారు.
5వ	పారిశుద్ధం-వస్తువుల శుద్ధత	ప్రతిరోజు వాడే దువ్వెన, టూటీబ్లైష్, టంగ్ క్లీనర్, నీళ్ళ సీపాలు మొదలైన వస్తువులను శుద్ధపరుచుకోవడాన్ని ప్రదర్శించడం, శుద్ధపరచుకోవడం.	ప్రతిరోజు వాడే దువ్వెన, టూటీబ్లైష్ వంటి వస్తువులను శుద్ధపరుచుకుంటారు.
6వ	మూత్రశాలలు - మరుగుదొడ్డ నిర్వహణ	మూత్రశాలలు-మరుగుదొడ్డ శుద్ధంగా ఉంచుకోవడం.	మూత్రశాలలు-మరుగుదొడ్డ శుద్ధంగా ఉంచుకుంటారు.
7వ	ఆరోగ్యసేవా కేంద్రాలు	పరిసరాలలో ప్రజలకు ఆరోగ్యసేవలను అందిస్తున్న ఆరోగ్యసేవా కేంద్రాన్ని సందర్శించడం, సమాచారం సేకరించి నివేదిక రాయడం.	ఆరోగ్యసేవా కేంద్రాల పనితీరును ఆర్థం చేసుకుంటారు.
8వ	దుస్తులు	దుస్తులపై ఏర్పడే వివిధ రకాల మరకలను తొలగించడం, కాలాగుణమైన దుస్తులను ధరించడం, ఇస్తే, రోలింగ్, డ్రైక్లినింగ్ చేయడం.	మరకలను తొలగించి దుస్తులను శుద్ధంగా ఉంచుకోవడం నేర్చుకుంటారు.
9వ	స్పోష్టంద సంస్థలు, సామాజిక సేవ మరియు ప్రాథమిక నర్సింగ్ మెళకువలు.	కంటి పరీక్షలు, రక్తదాన శిబిరాల ఏర్పాటుకు సహకరించడం. ప్రజలను చైతన్యపరచడం. ఇంజెక్షన్ చేయడం, బ్యాండేజ్ కట్టడం మొదలగు ప్రాథమిక నర్సింగ్ సేవల ప్రదర్శన మరియు అమలు చేయడం.	సామాజిక సేవలను అందిస్తారు, సామాజిక కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తారు. నర్సింగ్ సేవలను అవసరమైనచోట వినియోగిస్తారు.
10వ	ఆరోగ్యం-అవగాహన-చైతన్యం బాధి మాన్ ఇండెక్స్ లెక్కింపు	టీకాలు, పిల్లల ఆరోగ్యసంరక్షణ విధానాలపై ఘ్కార్డులతో ప్రదర్శన నిర్వహించడం, గ్రామ ప్రజలను చైతన్యపర్చడం. పారశాలలోని విద్యార్థుల బరువు, ఎత్తులను కొలవడం. బి.ఎం.ఐ ను లెక్కించడం. విశేషించడం మరియు సూచనలు చేయడం.	వ్యవస్థికరణ నైపుణ్యాలను పెంపాందించుకుంటారు. బరువుకు, ఎత్తుకు గల సంబంధాన్ని గుర్తిస్తారు. బి.ఎం.ఐతో విద్యార్థుల ఆరోగ్యాన్ని అంచనా వేస్తారు.

పారశాల చేపట్టాల్సిన కార్యక్రమాలు (whole school activities): 1. వళ్ళ తోముకోవడం, నబ్బుతో చేతులు కడగడం, గోళ్ళు కత్తిరించుకోవడం, తల దువ్వుకోవడం మొదలగు పారిశుద్ధ వనుల ప్రదర్శన 2. తరగతిగది పారశాలలు, మరుగుదొడ్డ పరిశుద్ధత 3. ఆరోగ్యం-అవోరం-పరిశుద్ధతలపై ఘ్కార్డులు, నినాదాలతో ఆవానంలో ఆరోగ్య ప్రచారం. 4. గాయాలను శుద్ధపరచడం, కట్లు కట్టడం ప్రదర్శన 5. ఆవాన ప్రాంతంలో మురికిగుంటల సర్ఫ్స్-పూడిక/ శుద్ధత నేర్చుకోవడం, పాటించడం.

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 3. జనాభా విద్య

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	తరగతి - జనాభా	తరగతిలోని విద్యార్థుల సంఖ్య, బాలుర బాలికల సంఖ్య, వారి వయస్సు మొదలైన సమాచారాన్ని సేకరించడం.	జనాభా అనే భావనను తరగతిగదిలోని విద్యార్థులకు అన్వయిస్తారు.
4వ	పారశాల - జనాభా	పారశాలలోని విద్యార్థుల సంఖ్య, బాలబాలికల సంఖ్య, వారి వయస్సుల సమాచారాన్ని సేకరించి, నివేదిక రూపొందించడం.	పారశాలలోని విద్యార్థుల సంఖ్యపై అవగాహన పొందుతారు.
5వ	వంశవృక్షం	వంశంలో కుటుంబాలు, వాటికి సంబంధించిన లెక్కలు సేకరించడం, నివేదిక రూపొందించడం. బాలుర బాలికలు రోజువారీ దినచర్యల జాబితాను తయారు చేయడం మరియు ప్రదర్శించడం.	వంశంలోని కుటుంబాలు, సభ్యుల సంఖ్యను తెలుసుకుంటారు. బాలుర బాలికల దినచర్యలలో గల వ్యత్యాసాలను గుర్తిస్తారు.
6వ	గ్రామం - జనాభా	బస్టీ/ గ్రామం/ వీధి/ కాలనీలో గల జనాభాపై నివేదిక రూపొందించడం. వయస్సుల వారీగా- ట్రై, పురుష మరియు పిల్లల జనాభా వివరాలను నివేదికలో పొందుపరచడం.	గ్రామ జనాభా గురించి అవగాహన పొందుతారు.
7వ	జనాభా - వలసలు	జనాభా వలస వెళ్ళడం మరియు రావడంపై, వాటి లాభసప్టోలపై సమాచారాన్ని సేకరించడం, నివేదిక రూపొందించడం.	జనాభా వలసలకు కారణాలు తెలుసుకుంటారు. నివారణ మార్గాలను సూచిస్తూ నివేదిక రాయగలరు.
8వ	వృద్ధుల సమస్యలు - పరిష్కారాలు	గ్రామం/ బస్టీ/ కాలనీలోని వృద్ధులను కలవడం, వారి సమస్యలు తెలుసుకోవడం, అర్థం చేసుకోవడం మరియు పరిష్కారాలు సూచించడం.	వృద్ధుల సమస్యలపట్ల స్టూపాను కలిగి ఉంటారు. పరిష్కార మార్గాలు సూచిస్తారు.
9వ	జనాభా - అక్షరాస్యత	గ్రామంలో/ బస్టీలో/ కాలనీలో గల బడికి వెళ్ళని పిల్లల, బడి మానివేసిన పిల్లల సమాచారాన్ని సేకరించడం, కారణాలను తెలుసుకోవడం మరియు నివేదిక రూపొందించడం.	బడికి వెళ్ళని పిల్లలను, బడి మానివేసిన పిల్లల కుటుంబ పెద్దలతో మాట్లాడతారు. వారిని చదువుకునేలా ప్రోత్సహిస్తారు.
10వ	లింగ వివక్షత	గ్రామంలో/ బస్టీలో/ కాలనీలో గల లింగ వివక్షతపై నినాదాలతో ర్యాలీలు, అవగాహన సద్గుల ద్వారా ప్రజలలో చైతన్యం కలిగించడం. లింగ వివక్షతపై వ్యాసరచన, వక్తృత్వ పోటీలను పారశాలలో నిర్వహించడం. లింగ వివక్షతకు గల కారణాలు, ఇది అధికంగా ప్రస్తుతమవుతున్న రంగాలపై ఒక నివేదిక తయారు చేయడం మరియు ప్రదర్శించడం.	లింగ వివక్షత సరైనది కాదని గుర్తిస్తారు. లింగ వివక్షతపై ప్రజలను చైతన్యవంతులను చేస్తారు.

పారశాల చేపట్టాల్చిన కార్యక్రమాలు (whole school activities): 1. నెలకొకసారి సామాజిక సమస్యలపై (బాలబాలికల నిష్పత్తి, లింగ వివక్షత మొదలగునవి) వ్యాసరచన/ వక్తృత్వ పోటీలు జరపాలి.
2. ఏకలాంగుల సమస్యలపై అవగాహన కలిగించడం-వారికి సహాయం అందించే కార్యక్రమాలు చేపట్టడం.

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 4. సాంస్కృతిక వైవిధ్యం - వినోదం

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	ఇల్లు, తరగతిగది అలంకరణ	వేడుక మరియు పండుగ సమయాలలో ఇంటిని పూలాతో, రంగు కాగితాలతో అలంకరించడం, ముగ్గులు చేయడం, దండలు కట్టడం మొదలగునవి. బడిబాట సమయంలో తరగతిగదిని అలంకరించడం.	ఇంటిని మరియు తరగతిగదిని అలంకరించడం నేర్చుకుంటారు.
4వ	కార్బన్ చిత్రాల ప్రదర్శన	కార్బన్ చిత్రాలను చూడడం, అందులోని పాత్రలను అనుకరించడం.	కార్బన్ చిత్రాలను ఉత్సాహంగా చూస్తారు. అనుకరణ నైపుణ్యాన్ని పొందుతారు.
5వ	ఊయల తయారీ, డప్పు, దోలు కొట్టడం, ఘూట్ వాయించడం.	తాడు, చెక్కు చీర, లైరు, దిండులతో ఊయల తయారు చేయడం, ఊగడం మరియు ఊయల పాటలు నేర్చుకోవడం. స్కూనిక కళాకారులచే డప్పు, దోలు కొట్టించడం, ఘూట్ వాయించడం మరియు పిల్లలు పాల్గొని నేర్చుకోవడం.	ఊయల కట్టే విధానం తెలుసుకుంటారు. ఊగడంలోని మెళకువలు అర్థం చేసుకుంటారు. డప్పు, దోలు కొట్టడంలో ఆనందం పొందుతారు.
6వ	పారశాల అలంకరణ - వేదిక ఏర్పాటు అలంకరణ, కట్టడాల సంరక్షణ	పండుగ, వేడుక మరియు ఇతర కార్బుక్రమాల సమయంలో పారశాలను, వేదికను అలంకరించడం. బదిలో బల్లలు, బస్సులు, రైళ్ళలో, గోడలమీద, చారిత్రక కట్టడాలపై పెచ్చిరాతలు రాయకూడదని తెలుసుకోవడం, పాటించడం.	పండుగ, వేడుక మరియు ఇతర కార్బుక్రమాల సమయంలో పారశాలను అలంకరించడం నేర్చుకుంటారు. వేదిక ఏర్పాటు చేయడం, అలంకరించడం నేర్చుకుంటారు. వారసత్వ సంపదను కాపాడుకోవాలని తెలుసుకుంటారు
7వ	వేషధారణ	వివిధ సాంప్రదాయాలను అనుసరించి వేషధారణలో పాల్గొనడం, ప్రదర్శించడం. వివిధ వేషధారణలపై మాట్లాడడం మరియు ప్రాణ్వ పుస్తకం తయారు చేయడం.	వివిధ సాంప్రదాయాలకు సంబంధించిన వేషధారణలను తెలుసుకుంటారు. అనుసరించడంలో ఉత్సాహాన్ని చూపుతారు.
8వ	పారశాల కార్బుక్రమాలు - సంబరాలు	పండుగలు, ఆహోన-వీడోలు కార్బుక్రమాలు, వార్షికోత్సవాలను పారశాలలో జరుపుకోవడం. ఆహోన-వీడోలు కార్బుక్రమాల ఎజిండా తయారు చేయడం, మాట్లాడడం, వార్షికోత్సవ నివేదిక రూపొందించడం.	పారశాలలో జరిపే కార్బుక్రమాలు, సంబరాలను వ్యవస్థికరించే నైపుణ్యాలను పొందుతారు.
9వ	చేతివృత్తులు	చేతివృత్తుల కళాకారులను కలవడం, మరియు వారు తయారు చేసిన పస్తువులను సేకరించడం, తయారు చేయడం మరియు ప్రదర్శించడం (కొబ్బరి, జనపనార మొదలగువాటితో).	చేతివృత్తులపట్ల గౌరవాన్ని కలిగి ఉంటారు. చేతివృత్తి ఉత్పత్తులను ప్రోత్సహిస్తారు.
10వ	జానపద కళలు, సాహిత్యం	వివిధ జానపద కళలు, సాహిత్యాన్నికి సంబంధించిన సమాచారాన్ని సేకరించడం. పారశాలలో ప్రదర్శించడం. (బగ్గుకథ, బుర్రకథ, హరికథ, పాటలు, చెక్క భజన మొదలగునవి.)	జానపద కళలను, సాహిత్యాన్ని తెలుసుకుంటారు. సంస్కృతిని కాపాడతారు. వారు వాడే పస్తువులను కొనియాడతారు.

పారశాల చేపట్టాల్సిన కార్బుక్రమాలు (whole school activities): 1. జాతీయ పండుగలు/ పారశాల వార్షికోత్సవాల సందర్భాలలో తరగతివారీగా బాధ్యతలు అప్పగిస్తూ తరగతిగదులు, పారశాలలను అలంకరించడం 2. స్కూనిక డప్పు, తోలుబోమ్మలు, దోలు, హరికథ మొదలగు కళాకారులచే పారశాలల్లో ప్రదర్శన ఏర్పాటు చేయడం. 3. సందేశాత్మక సినిమాలు/ నాటకాలు ప్రదర్శించడం.

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రధానాంశం: 5. సామాజిక అంశాలపై అవగాహన-స్పుందన

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	కుటుంబంలో వ్యక్తిగత బాధ్యత	వ్యక్తిగతంగా కుటుంబ సంబంధిత పనులను తెలుసుకోవడం, చేయడం.	తమ పనులను బాధ్యతగా నిర్వహిస్తారు.
4వ	తరగతిలో వ్యక్తిగత బాధ్యత	తరగతిగదిలో చేసే పనులపట్ల బాధ్యత వహించడం.	తరగతిలో వ్యక్తిగత పనులపట్ల బాధ్యతలను తెలుసుకుంటారు.
5వ	కుటుంబం, నమాజం వట్ల బాధ్యత	సమాజం కోసం చేసే పనులపట్ల బాధ్యతలను తెలుసుకోవడం, నిర్వహించడం. రోడ్షప్ప చెత్తుచెరారం వేయకుండా ఉండడం, ఉమ్మడం వంటివి చేయకుండా ఉండడం. దురలవాట్లకు (పొగ్రాగడం) దూరంగా ఉండడం.	సమాజం కోసం చేసే పనులపట్ల బాధ్యతలను తెలుసుకొని నిర్వహిస్తారు. వ్యక్తిగతంగా దురలవాట్లకు దూరంగా ఉంటారు.
6వ	బాధ్యతలు - నిర్వహణ	జంబ్లో, పారశాలలో, నివాన ప్రాంతాలలో ఇతరులకు సహాయం అందించడంలో ఎవరెవరు ఏమీ బాధ్యతలు నిర్వహిస్తున్నారో నివేదిక తయారు చేయడం మరియు చర్చించడం.	బాధ్యతలను పంచుకోవడాన్ని, సహకరించడాన్ని అభినందిస్తారు.
7వ	అంగన్వాడీ సేవలు	అంగన్వాడీలను సందర్శించడం, పిల్లల సంరక్షణకై వారు చేపట్టే కార్యక్రమాలపై నివేదికలను రూపొందించడం.	పిల్లల సంరక్షణకై అంగన్వాడీ చేపట్టే కార్యక్రమాలపై అవగాహన పొందుతారు.
8వ	బాలల హక్కులు	బాలల హక్కులపై, బాల్య వివాహాలపై, వరకట్ట దురాచారంపై సమాజంలో చైతన్యం కలిగించడానికి సదస్యులు, ర్యాలీలు నిర్వహించడం. నివేదిక రూపొందించడం.	బాలల హక్కుల గురించి తెలుసుకుంటారు. సమాజాన్ని చైతన్యపరుస్తారు. సంతృప్తిని పొందుతారు.
9వ	పారశాల స్థాయిలో స్వచ్ఛంద సంస్థల ఏర్పాటు	పారశాలలో స్వచ్ఛంద సంస్థను ఏర్పాటు చేయడం. విరాళాలు సేకరించడం. పేద విద్యార్థులకు, ఇతర సహాయ కార్యక్రమాలకు వినియోగించడం.	స్వచ్ఛంద సంస్థను ఏర్పాటు చేస్తారు. సేవాభావాన్ని గుర్తిస్తారు.
10వ	సమాచారపు హక్కు	సమాచార హక్కును గురించి తెలుసుకోవడం. కావల్సిన సమాచారాన్ని పొందడం, ఏదైనా ప్రభుత్వ శాఖకు సంబంధించిన ఆస్తుల వివరాలు సేకరించడం మరియు వనరుల వినియోగానికి సంబంధించిన వివరాలను తెలుసుకోవడం మరియు నివేదిక తయారుచేసి ప్రదర్శించడం.	సమాచార హక్కును వినియోగించుకోవడాన్ని తెలుసుకుంటారు.

పారశాల చేపట్టాల్సిన కార్యక్రమాలు (whole school activities): 1. బాల్యవివాహాలు, మహిళలపై అత్యాచారాలపై విద్యార్థులు చర్చలో పాల్గొనేటట్లు చేయడం 2. బాలల హక్కుల గురించి అవగాహన కార్యక్రమం మరియు ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు/ పథకాలపట్ల అవగాహన కలిగించడం.

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 6. సమాచార ప్రసారమాధ్యమాలు-దాక్షమెంబేషన్

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	పోస్టర్ తయారీ	వివిధ రకాల పోస్టర్లను తయారు చేయడం. వార్తాపత్రికల నుండి ఉపయోగకరమైన అంశాలను నేకరించి ప్రదర్శించడం.	వివిధ అంశాలకు సంబంధించిన పోస్టర్లను తయారు చేయగలుగుతారు.
4వ	గోడపత్రిక	గోడపత్రిక తయారు చేయడం. ఉపయోగించడం.	గోడపత్రిక తయారు చేసి అందులో పొందుపర్చాలిన అంశాల గురించి తెలుసుకుంటారు.
5వ	నోటీసులు మరియు ప్రకటనలు	నోటీసులు మరియు ప్రకటనలు తయారు చేయడం. వీటిని నోటీసు బోర్డుపై ప్రదర్శించడం.	వివిధ నోటీసులు, ప్రకటనలు తయారు చేస్తారు. ప్రదర్శిస్తారు.
6వ	విషయసంచిక (భాష, సబ్జక్చు సంబంధ సంచిక)	భాష మరియు విషయ సంబంధమైన సంచికలను తయారు చేయడం.	వివిధ సంచికలను తయారు చేయడం నేర్చుకుంటారు.
7వ	ఆహోన పత్రికల తయారీ	వివిధ కార్యక్రమాలకు సంబంధించిన ఆహోన పత్రాలను తయారు చేయడం (ఉదా: జాతీయ పండుగలు, వార్లోత్సవం, ఉపాధ్యాయ దినోత్సవం మొఱది.)	విభిన్న రకాల ఆహోన పత్రికలను తయారు చేయగలుగుతారు.
8వ	నివేదికలు రాయడం, వ్యాఖ్యాతగా వ్యవహారించడం	వివిధ పారశాల కార్యక్రమాలపై, పారశాలలో గల వసతులపై నివేదికలు రాయడం. వ్యాఖ్యాతగా వ్యవహారించడం, దాని మెళకువలను తెలుసుకోవడం.	నివేదికలు రాయగలుగుతారు. వివిధ కార్యక్రమాలలో వ్యాఖ్యాతగా వ్యవహారించగలుగుతారు.
9వ	దాక్షమెంబేషన్	వివిధ సమాచారాలను (లెటర్స్, నివేదికలు) టైప్ చేయడం. నివేదికలను తయారుచేసి ముద్రించడం, బైండింగ్, ఆల్బమ్ చేయడం. స్థానిక చారిత్రక కట్టడాలపై నివేదిక రూపొందించడం.	టైప్ చేయడం, ముద్రించడం, స్పైరల్ బైండింగ్, ఆల్బమ్ చేయడం వంచివి నేర్చుకుంటారు.
10వ	తర్జుమా - ప్రీలాన్సింగ్	వివిధ విషయాలను/ ఆణికల్ను తర్జుమా చేయడం. ప్రీలాన్సింగ్ చేయడం.	తర్జుమా మరియు ప్రీలాన్సింగ్ చేయగలుగుతారు.

పారశాల చేపట్టాలిన కార్యక్రమాలు (whole school activities): 1. నోటీసు బోర్డు నిర్వహణ 2. గ్రంథాలయ పుస్తకాల నిర్వహణ, ప్రదర్శన 3. ప్రార్థనా సమావేశంలో తాము చదివిన పుస్తకాల సంకీర్ణ సమీక్ష (విద్యార్థి/ ఉపాధ్యాయుడి చేత) 4. సామాజిక కార్యక్రమాలపై నివేదిక (పెళ్ళి, పండుగలు మొఱది) 5. పారశాల/ స్థానిక సమస్యలపై పత్రికలకు ఉత్తరాలు రాయడం 6. పారశాల సంచిక తయారీ 7. వార్తాపత్రికలలోని ముఖ్యమైన వార్తాంశాలు, ఆణికల్ను ప్రదర్శన 8. మాక్ అసెంబ్లీ

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 7. నమూనా వస్తువుల తయారీ

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	ఆకృతులు	బంకమట్టితో, కాగితాలతో, అగ్గిపుల్లలతో వివిధ ఆకృతులను తయారు చేయడం.	వివిధ పదార్థాలు, వస్తువులతో వివిధ ఆకృతులను తయారు చేయగలుగుతారు.
4వ	ఆకృతులు	అక్కరాలు, అంంకెలు, వేలిముద్రలు, పుష్టులతో ఆకృతులను చేయడం, కాగితపు టోపీని తయారు చేయడం.	వివిధ పదార్థాలను ఉపయోగించి ఆకృతులను తయారు చేయడం నేర్చుకుంటారు.
5వ	పూలదండలు, డోర్మ్యూట్స్	పూలదండలు, డోర్మ్యూట్స్, ఆక్రోబాట్స్, ట్యూన్‌గ్రామ్లను తయారు చేయడం.	పూలదండలు, డోర్మ్యూట్స్ లను తయారు చేయగలుగుతారు. ఆనందాన్ని పొందుతారు.
6వ	బోక్, రాఫీలు మరియు బ్యాష్టీలు తయారీ	వివిధ రకాల పూలు, ఆకులతో బోక్లు తయారు చేయడం. రాఫీలు, బ్యాష్టీలకు కావల్సిన సామగ్రిని సేకరించడం, తయారు చేయడం.	బోక్లు, రాఫీలు మరియు బ్యాష్టీలు తయారు చేయగలరు.
7వ	కుట్టడం	గుండీలు, చిరుగులను కుట్టుకోవడం. కుట్లులోని రకాలను నేర్చుకోవడం. బట్ట సంచి కుట్టడం.	గుండీలు, చిరుగులను కుట్టుకోవడం, కుట్లులోని రకాలను నేర్చుకుంటారు. బట్ట సంచి కుట్టడంలో నైపుణ్యం ప్రదర్శిస్తారు.
8వ	కాగితాలతో కవర్ల తయారీ, మార్కెటీంగ్	పాత కాగితాలతో వివిధ పరిమాణాలలో కవర్లను తయారు చేయడం. విపరాలను తెలుసుకొని మార్కెటీంగ్ చేయడం.	పాత కాగితాలను ఉపయోగించి వివిధ పరిమాణాలలో కవర్లను తయారు చేయగలుగుతారు. మార్కెటీంగ్ చేయగలుగుతారు.
9వ	సబ్బులు, క్యాండిల్స్, వ్యాజిలిన్ తయారీ	సబ్బులు, క్యాండిల్స్, వ్యాజిలిన్ తయారీకి కావల్సిన పదార్థాలను సమీకరించుకోవడం, తయారు చేయడం.	సబ్బులు, క్యాండిల్స్, వ్యాజిలిన్ తయారీకి కావల్సిన పదార్థాల గురించి తెలుసుకుంటారు. వాటిని తయారు చేయగల్గుతారు.
10వ	వాషింగ్ పొడరు, పొంపూ, ఫినాయిల్ తయారీ	వాషింగ్ పొడరు, పొంపూ, ఫినాయిల్ తయారీకి కావల్సిన పదార్థాలను సమకూర్చుకోవడం, తయారు చేయడం.	వాషింగ్ పొడరు, పొంపూ, ఫినాయిల్ తయారీకి కావల్సిన పదార్థాల గురించి తెలుసుకుంటారు. వాటిని చేయగల్గుతారు.

పారశాల చేపట్టాలిన కార్యక్రమాలు (whole school activities):

1. రకరకాల వస్తువులతో (పూలు, కాగితాలు) తరగతి, పారశాల అలంకరణ
2. దండల తయారీ
3. డోర్మ్యూట్స్ తయారీ.

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథమాంశం: 8. గృహ యాజమాన్యం

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	ఇల్లు - వస్తువుల అమరిక	ఇంట్లో వస్తులను, బట్టలను, చెప్పులను వాటివాటి స్థానాల్లో ఉంచడం. వాడిన తరవాత సర్దుకోవడం.	ఇంట్లో వస్తువులను సరైన రీతిలో అమర్చుకుంటారు.
4వ	ఇల్లు, ఇంటిపరిసరాలు, మరుగుదొడ్డు, స్నేహాల గదులు శుభ్రతత	ఇల్లు, ఇంటి పరిసరాలు, స్నేహాల గదులు మరియు మరుగుదొడ్డును శుభ్రంగా ఉంచుకోవడం. ఇంట్లోని వస్తువులను ప్రతిరోజు శుభ్రపరచడం.	ఇంటి పరిశుభ్రతలో వారి బాధ్యతలను తెలుసుకొని పనులు నిర్వహిస్తారు.
5వ	ఘూలకుండీల తయారీ-మొక్కల పెంపకం	గాజు జాడీలు, పెద్ద సీసాలు, ప్లాస్టిక్ డబ్బులు, బకెట్లతో ఘూలకుండీలు తయారు చేయడం. ఆ కుండీలలో నీడలో పెరిగే మొక్కలను పెంచడం.	వాడిన వస్తువులతో ఘూలకుండీలను తయారు చేయడం నేర్చుకుంటారు. నీడలో పెరిగే మొక్కలను పెంచి ఇంటిని అందంగా తీర్చిదిద్దుతారు.
6వ	ఇంట్లో, నీరు మరియు విద్యుత్ వృధాను అరికట్టడం, గృహ సంరక్షణ సాధనాలు	ఇంట్లో, నీరు, విద్యుత్ వృధాకు కారణాలను గమనించడం. వాటిని అరికట్టే చర్యలు చేపట్టడం. ఇంట్లో విద్యుత్, మంటలు మొదలైన ప్రమాదాలు జరిగినప్పుడు ఉపయోగించాల్సిన పరికరాలను గురించి తెలుసుకోవడం.	ఇంట్లో నీరు, విద్యుత్ వృధాను అరికట్టగలుగుతారు. విద్యుత్, అగ్ని ప్రమాదాలు జరిగినప్పుడు ఉపయోగించాల్సిన పరికరాల గురించి తెలుసుకుంటారు.
7వ	ఇళ్ళపై, భవనాలపై నీటి నిలువ తొలగింపు, ఇంటి పరిరక్షణ	దాబాలపైన, మిద్దెలపైన చేరిన చెత్తను తొలగించడం. నీరు నిలువ ఉండకుండా చూసుకోవడం, ఇంటికి సున్నం మరియు రంగులు వేయడం.	చెత్త, నీరు నిలువ ఉండకుండా పరిశుభ్రతను పాటిస్తారు. ఇంటిని పరిరక్షించడానికి చేపట్టాల్సిన చర్యల గురించి తెలుసుకుంటారు.
8వ	ఇంట్లోని పనిముట్లు, వాడకం, భద్రత	చాకు, కత్తి, ప్రూడైవర్ వంటి ఇంట్లో వాడే పనిముట్లను వాడడంలో జాగ్రత్తలను తెలుసుకోవడం, వాడిన తరవాత భద్రపరచడం.	ఇంట్లో పనిముట్లను భద్రపర్చుకోవడం తెలుసుకుంటారు.
9వ	గృహావకరణాలు, ఆటోమోబైల్స్ మరమ్మతు	ఇంట్లో వాడే ఉపకరణాలు పనిచేయనప్పుడు అందుకు గల కారణాలను గుర్తించడం. మరమ్మతులు చేయడం. ఉడా: ఫ్యాజ్ వేయడం, బల్పు అమర్చడం. సైకిల్, ద్విచక్క వాహనాలు-రిపేర్లు మొదలైనవి నేర్చించడం.	గృహావకరణాలలో, ఆటోమోబైల్స్ లలో పనిచేయని వాటిని గుర్తించగలుగుతారు, మరమ్మతులు చేయగలుగుతారు.
10వ	ఇంటి బడ్జెట్	ఇంటి ఆదాయవ్యయాల గురించి తెలుసుకోవడం, ప్రణాళిక తయారు చేయడం. వనరుల ఆదాపై సమాచారాన్ని సేకరించడం, ప్రదర్శించడం.	బడ్జెట్ వివరాలను తయారు చేయగలుగుతారు. వనరుల ఆదాపై సమాచారాన్ని పొందుతారు.

పాఠశాల చేపట్టాల్సిన కార్యక్రమాలు (whole school activities): 1. ప్రతిరోజు వారి ఇంట్లోని వస్తువులను శుభ్రం చేయడం 2. పాఠశాలలో నిరుపయోగమైన వస్తువులను ఎన్.ఎం.సి.టో చర్చించి తొలగించడం (కనీసం నెలకొకసారి) 3. నెలకొకసారి పాఠశాలను శుభ్రం చేయడం (తరగతివారీగా పనుల కేటాయింపు)

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 9. వినియోగదారులు - విజ్ఞానం

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	వస్తువులు - ధరలు	వివిధ రకాల వస్తువులు, వాటిపై సూచించబడిన ధరలను గుర్తించడం.	వివిధ వస్తువులపై ఉన్న ధరలను తెలుసుకుంటారు.
4వ	వస్తువుల ధరలు పోల్చడం	వస్తువులు కొనేముందు వివిధ దుకాణాలలో వాటి ధరలను వాకబు చేయడం. ఒక వస్తువు యొక్క ధరలో వ్యత్యాసాలను గుర్తించడం.	వస్తువులు కొనే ముందు ధరలను వాకబు చేస్తారు. వస్తువుల ధరలలో గల వ్యత్యాసాలను గుర్తిస్తారు.
5వ	తూనికలు - కొలతలు	అమృకందారులు వాడే తూనికలను, కొలిచే విధానాన్ని గమనించడం. తూకంలో జరిగే మోసాలను తెలుసుకోవడం.	వస్తువుల అమృకంలో ఉపయోగించే సరైన తూనికలను, కొలతలను తెలుసుకుంటారు. తూకంలో జరిగే మోసాలను గుర్తిస్తారు.
6వ	వస్తువులు - నాణ్యత	ప్రభుత్వం ధృవీకరించిన వస్తువులు మార్కెట్లో ఏవేవి అమృబదుతున్నాయో నర్చే చేసి గుర్తించడం. (ISI, AGMARK)	ప్రభుత్వంచే ధృవీకరించబడిన వస్తువులను గుర్తించి కొనుగోలు చేస్తారు.
7వ	వినియోగదారుడు - జాగ్రత్తలు	ఒక వస్తువును కొనేటప్పుడు వినియోగదారుడు తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలను తెలుసుకోవడం, అమలుపరచడం.	ఒక వస్తువును కొనేటప్పుడు తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలను పాటిస్తారు. అమృకపుదారుని ప్రశ్నించేతెల్లం పెంపాందించుకుంటారు.
8వ	ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థ	దగ్గరలో గల రేవెన్యూ దుకాణాన్ని సందర్శించి, దానిలోని సరకులు అర్థాలకు పంపిణీ అయ్యే విధానంపై సమాచారం సేకరించడం, నివేదిక తయారు చేయడం.	ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థలోని లోటుపాటును తెలుసుకొని నివారించే ప్రయత్నం చేస్తారు.
9వ	వినియోగదారుల విజ్ఞానం - సమాజ చైతన్యం	పరిసర ప్రాంతంలో వినియోగదారుల సమస్యలను తెలుసుకొని వాటి పరిష్కారాలపై అవగాహన కలిగించడం.	వినియోగదారుల సమస్యలకు పరిష్కారాలను తెలుసుకుంటారు.
10వ	వినియోగదారుడు - కేస్ స్టడీ	వినియోగదారుల ఫోరం డ్యూరా విజయం సాధించిన వ్యక్తి యొక్క కేస్ స్టడీ చేసి నివేదిక రూపొందించడం.	వినియోగదారుల ఫోరం పొత్తను అభినందిస్తారు.

పారశాల చేపట్టాల్సిన కార్బూక్సమాలు (whole school activities): 1. వినియోగదారుల హక్కుల గురించి విద్యార్థులకు అవగాహన కల్పించడం
2. ఆఫోరపదార్థాల కల్తీల గురించి చర్చ/ అవగాహన

పనివిద్య - పార్శ్వప్రణాళిక

ప్రథానాంశం: 10. పర్యావరణ విద్య

తరగతి	ఉప అంశం	చేయవలసిన పని	ఫలితాంశాలు
3వ	జీవకారుణ్యం	దగ్గరలోని పార్శ్వకుగాని, జంతుప్రదర్శనశాలకుగాని, పిక్నిక్కు వెళ్ళడం. జీవులను సంరక్షించడం, సంరక్షించడంలో బాధ్యతలు తీసుకోవడం. పారశాలలో మొక్కలు నాటడం, దత్తత తీసుకోవడం, సంరక్షించడం.	జీవులను సంరక్షించడంలో బాధ్యతలు తీసుకుంటారు. తాము నాటిన మొక్కలను తామే సంరక్షించాలనే భావనను పెంపాందించుకుంటారు.
4వ	ప్రకృతి - ఆకారాలు, క్రమాలు	ప్రకృతిలోని మొక్కల భాగాలలో కనిపించే ఆకారాలను, క్రమాలను గుర్తించి సేకరించడం, ప్రదర్శించడం.	ప్రకృతిలోని ఆకారాలు, క్రమాలను చూసి ఆనందిస్తారు.
5వ	పెంపుడు జంతువుల సంరక్షణ	పెంపుడు జంతువులను పెంచడం, సంరక్షించే పద్ధతులను తెలుసుకోవడం మరియు సంరక్షించడం.	పెంపుడు జంతువులను సంరక్షిస్తారు. వాటి ప్రాముఖ్యతను గుర్తిస్తారు.
6వ	ప్రకృతి పరిశీలన	ప్రకృతిని పరిశీలించి వృక్షాల జంతు సంబంధాలను, వాటికి కావల్సిన వనరులను తెలుసుకోవడం, విత్తపటాలతో ప్రైమ్ బుక్ తయారు చేయడం.	ప్రకృతి సమతుల్యతను కాపాడడంలో వివిధ మొక్కల మరియు జంతువుల మధ్య సంబంధాన్ని అర్థం చేసుకుంటారు.
7వ	మొక్కల పెంపకం - అంటుకట్టట	అంటుకట్టడం ప్రదర్శన మరియు నేర్చుకోవడం. మొక్కల పెంపకంలో అంటుకట్టడాన్ని ఉపయోగించడం.	మొక్కల పెంపకంలో అంటుకట్టే పద్ధతిని అనుసరిస్తారు.
8వ	కాలుప్యం	ఇల్లు మరియు పారశాల పరిసరాలలో జరుగుతున్న కాలుప్యంపై అధ్యయనం చేయడం, నివేదికలు రూపొందించడం మరియు గోడపుత్రికలో ప్రదర్శించడం.	వివిధ రకాల కాలుప్యాలను గురించి తెలుసుకుంటారు. నివారణ చర్యలు చేపడతారు.
9వ	జలవనరులు - కాలుప్యం - నివారణ	ఆవాస ప్రాంతంలో గల జలవనరుల కాలుప్యానికి గల కారణాలు తెలుసుకోవడం. కాలుప్యాన్ని అరికట్టే చర్యలు చేపట్టడం మరియు నీటి నమూనాలను సేకరించి స్పృచ్ఛతను పరిశీలించడం.	ఆవాస ప్రాంతంలో గల జలవనరుల కాలుప్యానికి గల కారణాలను తెలుసుకుంటారు. నివారణ చర్యలు చేపడతారు. నీటి స్పృచ్ఛతను పరిశీలించే ప్రయత్నం చేస్తారు.
10వ	ఆవాసం - కేస్ స్టడీ	పరిసర ప్రాంతంలోని ఏదైనా ఒక ఆవాసం యొక్క కేస్ స్టడీ చేయడం.	ఆవాసంలో గల అంశాలను వాటి మధ్యగల సంబంధాన్ని అర్థం చేసుకుంటారు.

పారశాల చేపట్టాల్చిన కార్యక్రమాలు (whole school activities): 1. బణితోట పెంపకం, నిర్వహణ 2. సామూహిక చెట్లు నాటే కార్యక్రమం 3. పర్యావరణ దినోత్సవాలు జరుపుకోవడం 4. కంపోన్ట్ పిట్ తయారీ, నిర్వహణ 5. పర్యావరణ పరిరక్షణపై విషయ సంచిక తయారీ

4. కంప్యూటర్ విద్య - ఆవశ్యకత

Information and Communication Technology (ICT)

Introduction

The field of Information and Communication Technology (ICT) is evolving at such a pace, where concepts, technology and terminology are continuously changing. ICT helps to bridge the digital divide amongst students of various socio economic and other geographical barriers. Information and Communication Technology (ICT) is universally acknowledged as an important catalyst for social transformation and national progress.

Information and communication technology which is a by-product of science and technology explosion has revolutionized the world of learning. It is very essential to integrate the IT with education in order to have the advantage of ICT education.

Around the world, policymakers and educators have high hopes for ICT in the classroom as a springboard to students “21st century skills”—that combines the competencies of problem solving, critical thinking and managing their own learning is needed for success in the global workplace.

Information and Communication Technology (ICT) has dominated in every walks of life affecting right from bus & railway reservations, hotel industry, online money transfers , bill payments, in class room teaching and learning process, distance education, e-learning and film making etc..

The learning activities through ICT make a difference. Students are much more likely to learn to solve real-world problems and collaborate productively with their peers, if their learning activities are carefully designed to offer opportunities.

The aim of 21st Century education is being redefined. It is not only for employment generation but also to create a better world through understanding and development of human qualities.

In this context, the Government of India has announced 2010 – 2020 as the decade of Innovation. For which reasoning and critical thinking skills are essential. And these skills are to be inculcated at the school level for which ICT tools and techniques should be integrated into class room instructions right from the primary education level, so that the children develop the required skills. In this matter the web is an open source and the child should know how to grab it.

According to UNESCO education is important to achieve the Millennium Development goals; the following are reasons for which the ICT in education is a key aspect. i.e., ‘*More people would grow and develop; More people would learn and know; More people would be equal and just; More children would survive and live; More mothers would be healthier; More people would be able to combat illness; More people would think of the future; More people would work together.*’

The purpose of this material is to create awareness and practice among the student and teacher communities with a “diverse set of technological tools, resources used to communicate, create, disseminate, store, and manage information.” These technologies include computers, internet, broadcasting technologies (radio and television) and telephony.

The relevant and contemporary content, lucid language, attractive illustrations and constructive exercises make the learning of computers more meaningful and enriching.

The journey of the student starts right from the ICT tools available in and around such as Radio, Tape recorder, TV, mobile and Computer. The students of primary level learn to draw by using MS & Tux Paint, learn to type small words, sentences, paragraphs, making documents by using typing tutor and MS Word. Moving away a little from these applications, the students can learn MS Excel for mathematical calculations & graphs and MS PowerPoint for making subject wise presentations. Further the students learn the concepts of Data Base Management System (DBMS), Internet, Networking and computer languages, maintaining the computers and its peripherals. The students are also introduced to learn about the Antivirus, Computer security and privacy and open source software technologies.

This material is useful in acquiring the concepts in a better way which make the student journey in learning more fruitful and engrossing. It has been developed in tune with the guidelines given by NCF-2005 and with various activity based methods. This will lay down a path to create interest to take up high level computer education courses in future and career.

The government had initiated Computer Education and Computer Aided Learning in selected Primary, Upper Primary and High Schools. A huge number of teachers in the State already had been trained to use computers in their regular class room transactions and a lot of computer aided learning material also has been developed and supplied to schools.

As part of Education Technology policy, the Education Department of Andhra Pradesh has been developing a large quantity of material in the form of Audio (Radio Programs under Vindam Nerchukundam), Audio and Video based programs (SIET and SAP Net) and Computer based programs(CDs) in collaboration with NGOs.

The Objectives of the ICT in School Education:

- To inculcate the ICT skills among the students of government schools.
- To bridge the digital divide between rural and urban students.
- To create computer awareness and literacy among students and teachers.
- To provide ICT environment in the schools to make teaching-learning process an effective and interesting
- To train the teachers on computer syllabi, emerging information and communication technologies.
- To develop confidence in students to use computers in future.

- Student-centered pedagogies that promote personalized and powerful learning for students;
- Extending learning beyond the classroom in ways most relevant to knowledge-building and problem-solving in today's world; and
- ICT integration into pedagogy in ways that support learning goals. It is important to note that ICT use is not a goal in itself, but a tool to broaden and deepen learning opportunities.

Teaching Learning Process

The ICT material has been developed from class 1 to class 10. The teacher can act as a facilitator to help the students in their learning process. In every Unit the teacher explains the concepts and students do the activities/projects with ICT tools and finely able to integrate with their subjects.

Academic standards and Assessment

Academic Standards

- The students are able to operate and use the ICT tools
- Students are able to learn subject wise contents through the ICT tools

Assessment Process

At the end of the each chapter exercises and projects have been given. On the basis of the students performance appropriate grade may be awarded in summative assessment.

ప్రపంచానికి బోధించడానికి నావద్ద కొత్త ఏమీలేదు. సత్య, అహింసలు పర్వతాలంతటి ప్రాచీనమైనవి. సత్య, అహింసలే నా మతం. సత్యం నా భగవంతుడు. ఆయనను ప్రసన్నం చేసుకోవడానికి అహింస మార్గం. ప్రపంచంలోని మతాలన్నీ అనేక విషయాల్లో విభేదించవచ్చగాక. కానీ సత్యము తప్ప మరేదీ జీవించబడని అవి సమిష్టిగా ప్రకటిస్తున్నాయి.

- మహాత్మ గాంధీ

నీతిమంతులైన తల్లిదండ్రులకు మించిన అధ్యాపకులు లేరు.

5. కంప్యూటర్‌విద్య - తరగతి వారీగా పాత్య ప్రణాళిక

CLASS I

I **Introduction to ICT Tools**

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of Computers
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools
- 8 Turning ON and OFF ICT Tools

II **Input Devices**

- 1 Mouse
- 2 Keyboard

III **Output Devices**

- 1 Monitor
- 2 Speakers

IV **Care and Protection**

- 1 Do's and Don't's of ICT Devices
- 2 Maintenance of Peripherals

V **Microsoft Paint**

- 1 Introduction to Paint
- 2 Open and close Paint
- 3 Start a new Paint picture

CLASS II

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of Computers
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools
- 8 Turning ON and OFF ICT Tools

II Input Devices

- 1 Mouse
- 2 Keyboard

III Output Devices

- 1 Monitor
- 2 Speakers

IV Care and Protection

- 1 Do's and Don't's of ICT Devices
- 2 Maintenance of Peripherals

V Microsoft Paint

1 Open an existing Paint picture2 Name and save a new Paint picture3 Save an existing Paint picture4 Close a Paint picture5 Print a simple Paint picture	6 Basic painting techniques7 Setting foreground and background colours8 Using the painting tools9 Draw pictures in different colours10 Undo and redo actions11 Add text, lines, or shapes to an image12 Selecting and copying parts of an image13 Filling an area with colour

CLASS III

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of Computers
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools

II Input Devices

- 1 - Mouse
- 2 - Keyboard
- 3 Inputs for Television

III Care and Protection

- 1 Do's and Don't's of ICT Devices
- 2 Maintainance of Peripherals

IV Memory and Storage

- 1 Memory - RAM and ROM

V Software and Applications

- 1 What is software?

VI Impact and Trends of ICT on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology

VII Tux Paint

- 1 Introduction to Tux Paint
- 2 Opening and Closing
- 3 Understanding the Interface
- 4 Use of tools
- 5 Draw Diagrams

VIII Typing tutor

- 1 Introduction to Typing Tutor
- 2 Opening and Closing
- 3 Understanding the Interface
- 4 Placing figures
- 5 Practice

CLASS IV

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of micro Computers - Portables, Desktop
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools

II Input Devices

- 1 Inputs for Television

III System Unit

- 1 Do's and Don't's off ICT Devices
- 2 Maintenance of Peripherals

IV Memory and Storage

- 1 Memory - RAM and ROM

V Software and Applications

- 1 What is software?

VI Impact and Trends of ICT on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology

VII Tux Paint

- 1 Introduction to Tux Paint
- 2 Opening and Closing
- 3 Understanding the Interface
- 4 Use tools
- 5 Draw Diagrams

VIII Typing tutor

- 1 Introduction to Typing Tutor
- 2 Opening and Closing
- 3 Understanding the Interface
- 4 Placing fngures
- 5 Practice

విద్యాలయ గాలి, స్వచ్ఛమైన నీరు, సాత్మీక భోజనం, పరిశుద్ధ భావన ఈ నాలుగు మానవుడికి అవసరమైన ముఖ్య నియమాలు.

CLASS V

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of microcomputers - Portables, Tablet, Handheld, Desktop
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools
- 8 Inputs for Projector
- 9 Inputs for Television

II System Unit

III Care and Protection

- 1 Do's and Don't's off ICT Devices
- 2 Maintenance of Peripherals

IV Memory and Storage

- 1 Memory - RAM and ROM

V Software and Applications

- 1 What is software?

VI Impact and Trends on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology

VII Tux Paint

- 1 Using to Tux Paint
- 2 Opening and Closing
- 3 Understanding the Interface
- 4 Use tools
- 5 Draw Diagrams

VIII Typing tutor

- 1 Using to Typing Tutor
- 2 Opening and Closing
- 3 Understanding the Interface
- 4 Placing fngures
- 5 Practice

IX Microsoft Windows

Introduction to Microsoft Windows

- 1 What is an Operating System? And what it does?
- 2 Purpose and role of OS
- 3 Introduction to Windows
- 4 Login, Logout and Password
- 5 Shut down Windows
- 6 Identify parts of the screen (desktop, icons, etc.)

CLASS VI

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of microcomputers - Portables, Tablet, Handheld, Desktop
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools

II Input Devices

- 1 - Scanner
- 2 Inputs for Projector
- 3 Inputs for Television

III System Unit

IV Output Devices

- 1 Printers and types of printers

V Input/Output Devices

- 1 Modem
- 2 Network Card

VI Care and Protection

- 1 Maintenance of Peripherals

VII Memory and Storage

- 1 Storage Capacity

VIII Software and Applications

- 1 What is software?
- 2 Multimedia, its benefits and uses

IX Networks and Communication

Impact and Trends on Society:

- 1 Legal and ethical aspects of information technology
- 2 Security and privacy

X Introduction to Microsoft Windows

- 1 Identify elements of a window (title bar; minimize, maximize, and close buttons; scroll bar; etc.)
- 2 Move and resize a window
- 3 Launch an application
- 4 Access Windows Help

XI Organizing Files and Folders

- 1 Need for organizing data
- 2 Find files
- 3 Create new folders
- 4 Check and remove trash with the Recycle Bin
- 5 Select files and folders

XII MSW Logo

- 1 Introduction to Logo
- 2 Starting and exiting Logo
- 3 Drawing a line by using the Logo Turtle
- 4 Changing the Turtle's direction
- 5 Clearing the contents on the screen
- 6 Hiding and showing Turtle

XIII Introduction to Microsoft PowerPoint

- 1 What is a ‘presentation’?
- 2 Need for a PowerPoint
- 3 Parts of the PowerPoint screen
- 4 Components of a presentation - slides, handouts, speakers, notes, outlines

XIV Microsoft Word

- 1 What is a Word Processor?
- 2 Need for a Word Processor
- 3 Open and close Word
- 4 Components of a document window
- 5 Open a new Word document
- 6 Open an existing Word document
- 7 Name and save a new Word document
- 8 Save an existing Word document
- 9 Close a Word document

XV Internet

- 1 What is an Internet Service Provider?
- 2 Internet vocabulary – WWW, Browser, URL, Homepage, Web page, Web site, hyperlink, hypertext
- 3 Open Internet Explorer browser
- 4 Navigate web sites
- 5 Refresh a web page
- 6 Stop a web page from downloading

CLASS VII

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of microcomputers - Portables, Tablet, Handheld, Desktop
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools and connections

II Input Devices

- 1 Scanner
- 2 Inputs for Television

III System Unit

IV Output Devices

- 1 Printers and types of printers

V Input/Output Devices

- 1 Modem
- 2 Network Card

VI Care and Protection

- 1 Maintenance of Peripherals

VII Memory and Storage

- 1 Storage Capacity

VIII Software and Applications

- 1 What is software?
- 2 Multimedia, its benefits and uses

IX Impact and Trends of ICT on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology:
intellectual property
- 2 Security and privacy

X Organizing Files and Folders

- 1 Create new folders
- 2 Check and remove trash with the Recycle Bin
- 3 Select files and folders
- 4 Move and copy between folders
- 5 Delete items
- 6 Arrange items on the desktop
- 7 Copy and move files and folders to and from Storage devices

XI Running Applications

- 1 Use Calculator, Clock & Calender

XII Playing with the MSW Logo Pen

- 1 Erasing lines
- 2 Moving the Turtle
- 3 Changing the background colour
- 4 Changing the colour of the pen
- 5 Changing the size of the pen
- 6 Repeating commands

XIII Microsoft PowerPoint

- 1 Open and close PowerPoint
- 2 Open a new PowerPoint presentation
- 3 Open an existing PowerPoint presentation
- 4 Name and save a new PowerPoint presentation

- 5 Save an existing PowerPoint presentation
- 6 Close a PowerPoint presentation
- 7 Print a simple PowerPoint presentation

XIV MS Word

- 1 Print a simple Word document
- 2 Switch between open documents
- 3 Insert text
- 4 Select text
- 5 Edit and delete text
- 6 Navigate a document
- 7 Undo and redo actions
- 8 Cut, copy, and paste text
- 9 Change font size and style

XV Microsoft Excel

- 1 Start and exit Excel
- 2 Explore the Interface elements in the Excel window
- 3 Create and save a new Excel workbook
- 4 Rename an Excel workbook
- 5 Close an Excel workbook

XVI Internet

- 1 Open Internet explorer browser
- 2 Be aware of the dangers of infecting the computer with a virus from a downloaded file
- 3 Knowing what a search engine is and its use
- 4 Formulate a basic search on the Web

ఎ దేశంలో త్యాగం అనే గుణం అపారంగా ఉంటుందో ఆ దేశం ఉన్నత లక్ష్మీలను అందుకోవటం ఖాయం. త్యాగం ఎంత నిష్ఠారంగా ఉంటే అభివృద్ధి అంత ఎక్కువగా ఉంటుంది. కష్టాలను తప్పించుకునే వారికంటే వాటిని అధిగమించేవాళ్ళే విజయం సాధించగలరు. జ్ఞానానికి చరమ లక్ష్మిం ఉత్తమ శేల నిర్మాణం.

- మహాత్మా గాంధీ

ధైయం పవిత్రమైనది కావడంతోపాటు, ఆ ధైయాన్ని సాధించడానికి అవలంభించే మార్గాలు కూడా పవిత్రమైనవి కావాలి.

CLASS VIII

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of microcomputers - Portables, Tablet, Handheld, Desktop
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of a Tools

II Input Devices

- 1 Scanner
- 2 Web Camera
- 3 Microphone
- 4 Inputs for Television

III System Unit

IV Output Devices

- 1 Printers and types of printers

V Input/Output Devices

- 1 Modem
- 2 Network Card

VI Processing Devices

- 1 Motherboard
- 2 Video Card
- 3 Sound Card

VII Care and Protection

- 1 Do's and Don'ts of ICT devices
- 2 Maintenance of peripherals, media and data

VIII Memory and Storage

- 1 Storage Capacity

IX Software and Applications

- 1 What is software?

X Networks and Communication

- 1 Computer networks and telecommunications

XI Impact and Trends of ICT on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology: intellectual property, copyright, fair use
- 2 Security and privacy

XII Organizing Files and Folders

- 1 Move and copy between folders
- 2 Delete items
- 3 Arrange items on the desktop
- 4 Copy and move files and folders to and from Storage devices

XIII Running Applications

- 1 Use Calculator, Clock & Calender

XIV Working with Procedures in MSW Logo

- 1 Defining a procedure
- 2 Creating and saving procedures
- 3 Creating and saving sub procedures
- 4 Loading procedures
- 5 Editing procedures
- 6 Erasing procedures
- 7 Creating procedures by using variables

XV Microsoft PowerPoint

- 1 Switch between open PowerPoint presentations
- 2 Understand the uses of different presentation view modes
- 3 Select built-in design template
- 4 Insert, edit, and format slide text
- 5 Run Slide Show
- 6 Modify headers and footers in the Slide Master

XVI Microsoft Word

- 1 Change case
- 2 Change line spacing
- 3 Format paragraphs
- 4 Insert bullets and numbered lists
- 5 Customize bullets and numbered lists

XVII Inserting and Modifying Text in Word

- 1 Apply and modify text formats
- 2 Align text

XVIII Microsoft Excel

- 1 Switch between worksheets
- 2 Navigate a worksheet
- 3 Insert, delete, and move cells
- 4 Enter and edit cell data, including text and numbers
- 5 Move and copy labels and values

XIX Internet

- 1 Formulate more complex searches
- 2 Understanding and usage of Social Media Network

XX Microsoft Access

- 1 The DBMS
- 2 Database Components
- 3 Designing a Database
- 4 Access Features
- 5 Primary and Foreign Keys
- 6 Primary Key
- 7 Foreign Key

CLASS IX

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT
- 3 Types of Tools
- 4 Types of microcomputers - Portables, Tablet, Handheld, Desktop
- 5 Types of Mobiles, Projectors, Radios, Televisions.
- 6 Working of a PC – The I-P-O cycle
- 7 Parts of Tools

II Input Devices

- 1 - Web Camera
- 2 - Microphone
- 3 Inputs for Television

III System Unit

IV Input/Output Devices

- 1 Modem
- 2 Network Card

V Processing Devices

- 1 Motherboard
- 2 Video Card
- 3 Sound Card

VI Memory and Storage

- 1 Data storage
- 2 Computer system performance factors: Speed of Microprocessor, Storage Capacity of RAM, Clock Rate
- 3 Performance factors of monitors

VII Networks and Communication

- 1 Computer networks and telecommunications

VIII Impact and Trends of ICT on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology: intellectual property, copyright, fair use

- 2 Security and privacy
- 3 Viruses and Anti Viruses

IX Organizing Files and Folders

- 1 Compress files and extract compressed files
- 2 Using Cut, Copy, and Paste commands with files and folders
- 3 Rename documents and folders

X Running Applications

- 1 Create shortcuts
- 2 Customize taskbar
- 3 Use Calculator, Clock & Calender

XI Using Resources on the Network

- 1 Add a printer to the computer
- 2 Find the computer name

XII Creating a Presentation in PowerPoint

- 1 Add slides to or delete slides from presentations
- 2 Duplicate, Rearrange and hide slides
- 3 Add Title slide, Bulleted List Slide, Column Text slide and Text & Clipart Slide
- 4 Create a bulleted/numbered list in different formats

XIII Inserting and Modifying Text in Word

- 1 Enter and format date and time
- 2 Search and replace text, format elements

XIV Creating and Modifying Paragraphs in Word

- 1 Modify paragraph formats
- 2 Set and modify tabs
- 3 Apply paragraph styles
- 4 Run spelling and grammar checker

XV	Working with Graphics in Word	10 Datasheet View 11 Design View 12 Setting the Primary Key 13 Saving a Table 14 Using Datasheet View 15 Modifying Fields in a Table 16 Changing the Name of an Existing Field 17 Deleting Unwanted Fields 18 Inserting a New Field into an Existing Table 19 Changing the Sequence of Fields 20 Records and Relationships 21 Working with Records in a Table 22 Editing 23 Deleting 24 Inserting 25 Records and Relationships (Contd...) 26 Searching 27 Sorting 28 Filtering 29 Setting Relationships
XVI	Microsoft Excel	1 Create a simple formula 2 Create a series by using the Auto fill feature 3 Calculate Value Totals with Auto Sum 4 Preview and print a simple worksheet
XVII	Working With Cells and Cell Data in Excel	1 Filter lists of data
XVIII	Formatting and Printing Worksheets in Excel	1 Apply and modify cell formats 2 Modify row and column settings 3 Modify row and column formats 4 Apply styles 5 Modify page setup options for worksheets 6 Set page breaks 7 Preview and print worksheets 8 Formatting Numbers
XIX	Modifying Workbooks in Excel	1 Insert and delete worksheets
XX	Microsoft Access	1 Working with Access 2 Starting Access 3 Creating a Database 4 The Database Wizard 5 The Blank Database Command 6 Working with Tables in Access 7 Essential Table Operations 8 Creating a Table 9 The Table Wizard
		XXI Introduction to Programming Languages 1 Identify Input, Process and Output 2 Describe Program 3 Problem Solving Techniques 4 Identify variables and constants 5 Use data types 6 Use operators 7 Represent decisions in a flowchart 8 Use the dry run table 9 Identify repetitive processes 10 Identify modular approach to programming

CLASS X

I Introduction to ICT Tools

- 1 What is ICT?
- 2 Benefits and limitations of ICT

II Networks and Communication

- 1 Computer networks and telecommunications
LAN, WAN and Internet

III Impact and Trends of ICT on Society

- 1 Legal and ethical aspects of information technology: intellectual property, copyright, fair use
- 2 Security and privacy
- 3 Viruses and Anti Viruses
- 4 Cybercrime (Hacking and Identity theft)

IV Organising files and folders

- 1 Switching tasks
- 2 Display contents of my computer
- 3 Set background & screen saver

V Using Resources on the Network

- 1 Share folders and printers on the network
- 2 Access shared folders
- 3 Use Active Desktop, Control Panel, Quick Launch bar

VI Inserting and Modifying Visual Elements

- 1 Add clip art to slides
- 2 Customize slide backgrounds

VII Modifying Presentation Formats

- 1 Apply animation schemes
- 2 Apply slide transitions

VIII Printing Presentations

- 1 Preview and print slides, outlines, handouts, and speaker notes

IX Formatting Documents in Word

- 1 Create and modify a header and footer
- 2 Create, modify and delete tables
- 3 Change page views
- 4 Preview and print documents
- 5 Insert page breaks

X Creating and Revising Formulas in Excel

- 1 Create and revise formulas
- 2 Cell reference in formulas
- 3 Copy and move formulas
- 4 Use date and time in formulas

XI Creating and Modifying Graphics in Excel

- 1 Create, modify, position, and print charts

XII Internet

- 1 Understand and usage of Social Media Network

XIII Microsoft Access

- 1 Working with Queries
- 2 Creating a Query
- 3 Using the Query Wizard
- 4 Using Design View
- 5 Saving a Query
- 6 Running a Query
- 7 More Query Functions
- 8 Sorting Records in a Query

- 9 Adding a Field to an Existing Query
- 10 Deleting a Field
- 11 Renaming a Field
- 12 Filtering Records Based on a Condition or Criterion
- 13 Comparison Operators
- 14 Logical Operators
- 15 Forms
- 16 Creating Forms
- 17 Using Auto form
- 18 Using the Form Wizard
- 19 Using Design View

XIV Creating Action Buttons

- 1 Creating Start up Form
- 2 Creating Reports
- 3 Using Auto Reports
- 4 Using the Report Wizard

XV Using Design View

- 1 Project Work
- 2 OOPS Concepts
- 3 Fundamental concepts of OOPS
- 4 Encapsulation
- 5 Abstraction
- 6 Inheritance
- 7 Polymorphism

XVI Introduction to Programming Language C

- 1 Introduction
- 2 About the Interface
- 3 Data Types
- 4 Variable
- 5 Operators
- 6 Syntax
- 7 Functions

* * *

ధైర్యం లేనివాడు స్ట్యాటిక్స్ న్ని సంపాదించుకోలేదు. ఒకవేళ అది లభించినా దాన్ని నిలుపుకోలేదు.